

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
MASTER IN PUBLIC MANAGEMENT (MPM)

Διπλωματική Εργασία

**ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ**

**“ Έκσυγχρονισμός των διοικητικών υπηρεσιών και των διαδικασιών
απονομής δικαιοσύνης”**

της

ΜΑΡΙΑΣ Ι. ΠΛΙΑΚΟΥ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος
ειδίκευσης στη Δημόσια Διοίκηση

Μάρτιος 2021

*Στη λατρεμένη οικογένειά μου
το σύζυγό μου Σάββα και
τα δίδυμα αγόρια μου Δημήτρη και Ιωάννη-Μάριο
για την υπομονή, την αγάπη και αμέριστη υποστήριξή τους...*

γιατί

*«Η μεγαλύτερη ευλογία της ζωής είναι να είσαι μέλος μιας οικογένειας
που σε αγαπά και σε στηρίζει σε κάθε προσπάθειά σου...
και γιατί ...η οικογένεια είναι ΤΑ ΠΑΝΤΑ»*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πρωτίστως θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή κ. Σουμπενιώτη Δημήτριο για τις πολύτιμες συμβουλές, την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και την ανεκτίμητη καθοδήγηση και υποστήριξη που μου παρείχε κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας, ο οποίος να επισημάνω ότι αποτέλεσε και το έναυσμα για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος που πραγματεύεται η παρούσα διπλωματική εργασία, χάριν του ήθους, των απεριόριστων πνευματικών προσόντων που διαθέτει και της μοναδικής, εξαιρετικής, άρτιας διδασκαλίας των μαθημάτων του και δη του Στρατηγικού Σχεδιασμού Δημοσίων Υπηρεσιών και Οργανισμών, που είχα την τύχη να παρακολουθήσω κατά τη διάρκεια φοίτησής μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στη Δημόσια Διοίκηση.

Ακολούθως, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και τα υπόλοιπα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, τους καθηγητές Κωνσταντίνο Ταραμπάνη και Ιωάννη Ταμπακούδη για την τιμή που μου έκαναν να συμμετέχουν στην αξιολόγηση της διπλωματικής μου εργασίας.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ από καρδιάς στην οικογένειά μου, στο σύζυγό μου Σάββα για την ανεκτίμητη βοήθεια που μου προσέφερε ως γνώστης της πολύμηνης και απαιτητικής διαδικασίας της εκπόνησης μιας διπλωματικής εργασίας από την προσωπική ενασχόλησή του στη δική του διπλωματική εργασία που πριν από μερικά χρόνια ολοκλήρωσε επιτυχώς, στο γιο μου Δημήτρη φοιτητή της Νομικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και στο γιο μου Ιωάννη-Μάριο φοιτητή του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που χωρίς την πολύτιμη αγάπη όλων, τη συνεχή παρότρυνση και θερμή υποστήριξή τους, και φυσικά χωρίς την αμέριστη υπομονή και κατανόηση που έδειξαν στις αμέτρητες ώρες απουσίας μου από κοντά τους, δεν θα ήταν εφικτή η εκπόνηση της παρούσας εργασίας αλλά και η ολοκλήρωση φοίτησής μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στη Δημόσια Διοίκηση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ένα από τα βασικότερα συστατικά της εύρυθμης λειτουργίας του θεσμικού πλαισίου μιας δημοκρατικής κοινωνίας αποτελεί η βέλτιστη απόδοση του μηχανισμού απόδοσης και απονομής της δικαιοσύνης. Η καλή απόδοση του μηχανισμού αυτού προϋποθέτει το σχεδιασμό μια αποτελεσματικής και αποδοτικής διοίκησης των δικαστηρίων. Αντικείμενο, λοιπόν, της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδίου οργάνωσης και λειτουργίας της δικαιοσύνης όπου μέσω του εκσυγχρονισμού των διοικητικών υπηρεσιών και των διαδικασιών απονομής αυτής θα επέλθει η βέλτιστη αποτελεσματικότητά της. Προς την κατεύθυνση αυτή, επιχειρείται μία σύντομη παρουσίαση του δικαστικού συστήματος της Ελλάδας και ακολουθεί μια συνοπτική προσέγγιση των κυριότερων ζητημάτων που προκαλούν τις σημερινές παθογένειες του δικαιοσύνης μας συστήματος, ώστε μέσα απ’ αυτή την προσέγγιση να αναζητηθούν τα αίτια που τις προκαλούν και να ανευρεθούν οι ενδεδειγμένοι τρόποι θεραπείας αυτών. Εν συνεχεία, με γνώμονα τις βασικές αρχές του Δημοσίου Μάνατζμεντ και τα βασικά στάδια της διεργασίας της Στρατηγικής Διοίκησης που παρουσιάζονται εν περιλήψει στην αρχή της παρούσας εργασίας, προτείνεται ένα ολοκληρωμένο Στρατηγικό Σχέδιο για τον εκσυγχρονισμό της Ελληνικής Δικαιοσύνης. Το προτεινόμενο Στρατηγικό Σχέδιο δομείται σε πέντε άξονες-πυλώνες που επικεντρώνονται σ’ ένα πλέγμα παρεμβάσεων (νομοθετικών και μη) για τον κάθε πυλώνα χωριστά και που θα αφορούν α) την αναδιάρθρωση της δικαστικής χωροταξίας, β) τη διείσδυση των νέων τεχνολογιών στο χώρο της Δικαιοσύνης, γ) τη στελέχωση των διοικητικών υπηρεσιών με προσωπικό και την εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων, δ) την προώθηση των εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών και ε) την ενίσχυση της εκπαίδευσης των Δικαστών.

Λέξεις Κλειδιά: Δημόσιο Μάνατζμεντ, Στρατηγική Διοίκηση, Στρατηγικός Σχεδιασμός, Δικαιοσύνη, Δικαστικό Σύστημα, Δικαστήρια, Παθογένειες της Ελληνικής Δικαιοσύνης, Μεταρρυθμίσεις - Εκσυγχρονισμός

ABSTRACT

One of the key components of the smooth functioning of the institutional framework in a democratic society is the optimal performance of the Justice administration mechanism. The good performance of this mechanism presupposes planning an efficient and effective court administration strategy. Therefore, the objective of this dissertation is the creation of an integrated strategic plan for the organization and operation of the justice system, which, through the modernization of administrative services and justice procedures, will result in the optimum efficiency of the Justice system. With that goal in mind, a brief presentation of the Greek judicial system is attempted, followed by a summary of the main issues that result in the current problems in our legal system, discovering in the process the causes and optimum solutions for the aforementioned problems. Subsequently, based on the basic principles of Public Management and also the basic stages of the Strategic Management process that have been summarized in the beginning of this paper, a Comprehensive Strategic Plan for the modernization of Greek Justice is presented and outlined. The proposed Strategic Plan is structured by five key components, which focus on a network of interventions (both legislative and non-legislative) for each component separately, and which will be about: a) the restructuring of the judicial zoning, b) the incorporation of new technologies in the field of Justice, c) the staffing of administrative services and the training of judicial staff, d) the promotion of alternative methods to resolve disputes, and e) the improvement of the Judges' further training.

Keywords: Public Management, Strategic Management, Strategic Planning, Justice, Judicial System, Courts, Problems/issues in Greek Justice, Reforms – Modernization.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	VIII
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ	VIII
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	VIII
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	IX
ΛΙΣΤΑ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	XI
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο ΔΗΜΟΣΙΟ MANAGEMENT	4
1.1. Γενικά περί Management.....	4
1.1.1. Οι λειτουργίες του Μάνατζμεντ	4
1.2. Δημόσιο Μάνατζμεντ και Δημόσια Διοίκηση	7
1.2.1. Η σημασία του Δημοσίου Μάνατζμεντ -Δημόσιας Διοίκησης.....	9
1.2.2. Δημόσιος-Ιδιωτικός Τομέας / Διαφορές-Ομοιότητες	9
1.2.3. Οι διαστάσεις του Δημοσίου Management	12
1.3. Η εξέλιξη του Δημοσίου Μάνατζμεντ.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ	20
2.1. Η έννοια της Στρατηγικής Διοίκησης.....	20
2.2. Η αναγκαιότητα της Στρατηγικής Διοίκησης των Δημοσίων Οργανισμών	22
2.3. Η Διεργασία της Στρατηγικής Διοίκησης	23
2.3.1. Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός.....	23
2.3.2. Η Εφαρμογή	26
2.3.3. Η Αξιολόγηση.....	26
2.3.4. Μέθοδοι και Εργαλεία Στρατηγικής Διοίκησης	26
2.3.4.1. Ανάλυση SWOT	27
2.3.4.2. Ανάλυση PESTEL.....	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ.....	32
ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.....	32
3.1. Η έννοια της Δικαιοσύνης	32
3.2. Το Δικαστικό Σύστημα στην Ελλάδα	33
3.2.1. Διάκριση των Δικαστηρίων	35
3.2.1.1. Πολιτικά Δικαστήρια	38
3.2.1.2. Ποινικά Δικαστήρια.....	41
3.2.1.3. Διοικητικά Δικαστήρια	43

3.2.1.4.	Ειδικά Δικαστήρια	45
3.2.1.5.	Εξαιρετικά Δικαστήρια	48
3.2.2.	Οργανόγραμμα Δικαστηρίων στην Ελλάδα	49
3.2.3.	Εισαγγελίες	51
3.3.	Οι συνταγματικές αρχές απονομής της δικαιοσύνης.....	51
3.4.	Τα Δικαστήρια ως Οργανισμό παροχής υπηρεσιών Δημόσιας Διοίκησης ..	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο ΟΙ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ		56
4.1.	Η καθυστέρηση της απονομής Δικαιοσύνης	56
4.1.1.	Πολυνομία – Κακονομία	61
4.1.2.	Στάση της Πολιτείας-Το Δημόσιο ως Διάδικος Δίκης	63
4.1.3.	Δικομανία (Φιλοδικία).....	63
4.1.4.	Δικηγορικός Πληθωρισμός	65
4.1.5.	Έλλειψη Ψηφιακής Υποδομής	66
4.1.6.	Ανεπαρκής Κτιριακή Υποδομή.....	68
4.1.7.	Ελλειμματικό Δυναμικό Δικαστικών Υπαλλήλων.....	69
4.2.	Αμφισβήτηση Ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.....		74
5.1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	74
5.2.	Εκσυγχρονισμός και μεταρρυθμίσεις	75
5.3.	Διεθνές και Ευρωπαϊκό Θεσμικό Πλαίσιο Αρχών και Προτάσεων	76
5.3.1.	Συμβούλιο της Ευρώπης [COUNCIL OF EUROPE (COE)]	77
5.3.2.	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).....	79
5.3.3.	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)	80
	[Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)]	80
5.4.	Στρατηγικός Σχεδιασμός	81
5.4.1.	Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης.....	83
5.4.1.1.	Εμπλεκόμενοι Φορείς	86
5.4.1.2.	Ανάλυση SWOT Δικαιοσύνης	89
5.4.2.	Όραμα.....	91
5.4.3.	Αποστολή.....	91
5.5.	Σχέδιο Δράσης	91
5.5.1.	1ος Πυλώνας: Δικαστική Χωροταξία	92

5.5.2.	2ος Πυλώνας: Ανάπτυξη της Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας ΤΠΕ	98
5.5.3.	3ος Πυλώνας: Στελέχωση των Δικαστηρίων με Διοικητικό Προσωπικό Εκπαίδευση Δικαστικών Υπαλλήλων	107
5.5.4.	4ος Πυλώνας: Εναλλακτικοί Τρόποι Επίλυσης των Διαφορών	113
5.5.5.	5ος Πυλώνας: Δικαστική Εκπαίδευση.....	120
5.6.	Προτεινόμενες Στρατηγικές Πολιτικές - Δράσεις	122
5.6.1.	Εσωστρεφείς δράσεις οργανισμού	123
5.6.2.	Εξωστρεφείς δράσεις οργανισμού.....	124
5.6.3.	Αξιολόγηση - Ίδρυση Παρατηρητηρίου Δικαιοσύνης.....	125
5.7.	ΕΠΙΜΥΘΙΟ	125
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο ΕΠΙΜΕΤΡΟ	126
6.1.	Στατιστικά Στοιχεία για την Ελληνική Δικαιοσύνη.....	127
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ.....	140
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	142
	ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ- ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	145
	ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ.....	150
	ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	152

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1	Η καθ' ύλη αρμοδιότητα των πολικών δικαστηρίων.....	40
Πίνακας 2	Η καθ' ύλη αρμοδιότητα των ποινικών δικαστηρίων.....	42
Πίνακας 3	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής & Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ) Α' Φάση.....	101
Πίνακας 4	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη (ΟΣΔΔΥ-ΔΔ).....	102
Πίνακας 5	Εθνικό Ποινικό Μητρώο.....	103
Πίνακας 6	Αναβάθμιση Υπηρεσιών Ελεγκτικού Συνεδρίου.....	104
Πίνακας 7	Σύμπραξη Δημόσιου – Ιδιωτικού Τομέα για την Ψηφιακή Καταγραφή, Αποθήκευση και Διάθεση Πρακτικών Συνεδριάσεων Δικαστηρίων.....	105

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1.1.	Οι λειτουργίες του Μάνατζμεντ.....	5
Σχήμα 1.2.	Κατηγορίες χαρακτηριστικών νέου δημόσιου management.....	18
Σχήμα 2.1.	Η διεργασία της στρατηγικής διοίκησης.....	23
Σχήμα 2.2.	Διαδικασία Στρατηγικού Σχεδιασμού.....	24
Σχήμα 2.3.	Το Α,Β,Γ, του Στρατηγικού Σχεδιασμού.....	25
Σχήμα 2.4.	Ανάλυση SWOT.....	28
Σχήμα 2.5.	Ανάλυση PESTEL.....	30

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1	Οργανόγραμμα των Δικαστηρίων της Ελλάδας.....	50
-------------	---	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

- Εικόνα 1:**Εκτιμώμενος χρόνος επίλυσης αστικών και εμπορικών υποθέσεων 2012-2018 (figure 6 CEPEJ) και Εκτιμώμενος χρόνος επίλυσης αστικών και εμπορικών υποθέσεων για το 2018 (figure 7 CEPEJ), Πηγή: CEPEJ-study.....131
- Εικόνα 2:**Αριθμός εκκρεμών υποθέσεων στα Διοικητικά Δικαστήρια (figure 15 CEPEJ)
Πηγή: CEPEJ-study.....132
- Εικόνα 3:**Ρυθμός Επίλυσης Διοικητικών Διαφορών (figure 12 CEPEJ)
Πηγή: CEPEJ-study.....132
- Εικόνα 4:**Μέση διάρκεια δικαστικής επίλυσης διαφοράς στην προστασία καταναλωτή (figure 19 CEPEJ), Πηγή: CEPEJ-study.....133
- Εικόνα 5:**Διαθεσιμότητα πληροφοριών για το δικαστικό σύστημα στο κοινό (figure 22 CEPEJ), Πηγή: CEPEJ-study.....133
- Εικόνα 6:**Δυνατότητα παρακολούθησης υποθέσεων ηλεκτρονικά (figure 27 CEPEJ), Πηγή: CEPEJ-study.....134
- Εικόνα 7:**Πρόσβαση online σε δικαστικές αποφάσεις από το κοινό (figure 28 CEPEJ), Πηγή: CEPEJ-study.....134
- Εικόνα 8:**Λήψη μέτρων για την έκδοση μηχαναγνώσιμων δικαστικών αποφάσεων (figure 29 CEPEJ), Πηγή: CEPEJ-study.....135
- Εικόνα 9:** Συνολική δαπάνη κυβερνήσεων για τα δικαστήρια (ευρώ/κάτοικο) (figure 32 CEPEJ) και Συνολική δαπάνη κυβερνήσεων για τα δικαστήρια (ως προς το ποσοστό του ΑΕΠ) (figure 33 CEPEJ) , Πηγή: CEPEJ-study.....136

Εικόνα 10: Αριθμός Δικαστών (figure 35 CEPEJ)	
Πηγή: CEPEJ-study.....	137
Εικόνα 11: Αναλογία γυναικών Δικαστών (figure 36 CEPEJ)	
Πηγή: CEPEJ-study.....	137
Εικόνα 12: Αριθμός Δικηγόρων (figure 37 CEPEJ)	
Πηγή: CEPEJ-study.....	138
Εικόνα 13: Ανεξαρτησία Δικαστών (figure 44 CEPEJ)	
Πηγή: CEPEJ-study.....	138
Εικόνα 14: Παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την ανεξαρτησία των Δικαστών (figure 45 CEPEJ) Πηγή: CEPEJ-study.....	139
Εικόνα 15: Πώς θα βαθμολογούσατε το σύστημα απονομής δικαιοσύνης στη χώρα σας με βάση την ανεξαρτησία δικαστηρίων και δικαστών (Q1 CEPEJ)	
Πηγή: CEPEJ-study.....	139

ΛΙΣΤΑ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΑΔΕ	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
ΑΕΔ	Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
ΑΕΕ	Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
Α.Π.Θ.	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
ΑΣΕΠ	Ανώτατη Αρχή Επιλογής Προσωπικού
Α.Τ.	Αστυνομικό Τμήμα
ΓΣΕΒΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
ΓΣΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
ΔΕ	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
ΕΒΕΑ	Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΔΕ	Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚΔΔΑ	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
ΕΝΦΙΑ	Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων
Ε.Σ.	Ελεγκτικό Συνέδριο
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΕΣΔΙ	Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΚΔΥ	Κώδικας Δικαστικών Υπαλλήλων
ΚΕΠ	Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών
ΚΗΜΔΗΣ	Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων
Κ-Μ	Κρατών Μελών
ΚΟΔΚΚΔΛ	Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάσταση Δικαστικών

Λειτουργιών

ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ΚΠΔ	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
Ν.	Νόμος
Ν.Δ.	Νομοθετικό Διάταγμα
ΝΔΜ	Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ο.Α.	Οικοδομική Άδεια
ΟΔΥΕ	Ομοσπονδία Δικαστικών Υπαλλήλων Ελλάδας
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ολομ.	Ολομέλεια
ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΟΣΔΔΥ ΔΔ	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη
ΟΣΔΔΥ ΠΠ	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής & Ποινικής Δικαιοσύνης
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΕ	Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση
ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
ΠτΔ	Πρόεδρος της Δημοκρατίας
Σ	Σύνταγμα
ΣΕΒ	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών
ΣΔΙΤ	Σύμπραξη Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΤΑΧΔΙΚ	Ταμείο Χρηματοδότησεως Δικαστικών Κτιρίων
ΤΕ	Τεχνολογική Εκπαίδευση
ΤΠΕ	Τεχνολογία της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας
ΥΔΑΔ	Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΥΕ	Υποχρεωτική Εκπαίδευση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

ΦΜΑ	Φόρος Μεταβίβασης Ακινήτων
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
ADR	Alternative Dispute Resolution
CCGE	Consultative Council of European Judges
CCPE	Consultative Council of European Prosecutors
CDCJ	European Committee on Legal co-Operation
CDPC	European Committee on Crime Problems
CEPEJ	European Commission for the Efficiency of Justice
CICP	Centre for the International Crime Prevention
COE	Council of Europe
NPM	New Public Management
OECD	Organization For Economic Cooperation and Development
OSCE	Organization for Security and Co-operation in Europe,
PC-OC	Council of Europe's Committee of Experts on the Operation of European Conventions in the Penal Field
PEST	Political Economical Social Technological
PESTEL	Political Economical Social Technological Environmental Legal
UNICRI	UN Interregional Crime and Justice Research Institute
SECI	Southeast European Cooperative Initiative
SEEPAG	Southeast European Prosecutors Advisory Group
SELEC	Southeast European Law Enforcement Center
STEEPLE	Social Technological Economical Environmental Political Legal Ethical
SWOT	Strengths Weaknesses Opportunities Threats

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη σύγχρονη εποχή που η οικονομική δραστηριότητα αποκτά πλανητικές διαστάσεις όλο και περισσότερο κρίνεται ως πρώτο μέλημα ενός οργανισμού η βελτιστοποίηση της εικόνας του και της ανταγωνιστικής του ικανότητας. Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί μια συνεχής πρόκληση για την κάθε διοίκηση, η οποία καλείται να προβεί σε μια σειρά από ενέργειες για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του οργανισμού, λαμβάνοντας υπόψη και τις καταγιστικές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα σε όλους τους τομείς της ζωής μας.

Καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης με την εκπόνηση καινοτόμων δράσεων, τη διαμόρφωση πολιτικών για την απλούστευση και σύντμηση των διοικητικών διαδικασιών και τη διασφάλιση της υψηλής ποιότητας υπηρεσιών προς τους πολίτες, κατέχει η ανάπτυξη και εφαρμογή μιας εθνικής στρατηγικής διοικητικών μεταρρυθμίσεων.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση ενός εθνικού στρατηγικού σχεδίου για την οργάνωση και λειτουργία της Δικαιοσύνης και ειδικότερα η εστίαση σε στρατηγικές πολιτικές, οι οποίες θα έχουν ως αποτέλεσμα τον εκσυγχρονισμό των διοικητικών υπηρεσιών και των διαδικασιών απονομής δικαιοσύνης στη χώρα μας.

Η οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων καθορίζεται με βάση το συνταγματικό πλαίσιο που ισχύει στη χώρα μας και τις κανονιστικού περιεχομένου ρυθμίσεις του νομοθέτη. Η Δικαιοσύνη, σύμφωνα με το δημόσιο δίκαιο, προσεγγίζεται κατά βάση με την κλασική εκδοχή της διάκρισης των λειτουργιών και του κράτους δικαίου. Ωστόσο, τα δικαστήρια αποτελούν και Δημόσιο Οργανισμό με βασικό αντικείμενο την ικανοποίηση αναγκών του κοινωνικού συνόλου στα πλαίσια επίλυσης των διαφορών και έκδοσης δικαστικών-διοικητικών πράξεων. Λειτουργούν και δρουν, επομένως, και ως δημόσιοι οργανισμοί που διέπονται από τις βασικές αρχές της Δημόσιας Διοίκησης, η αποτελεσματικότητα δε της λειτουργίας τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το σωστό προγραμματισμό, την εκπόνηση στρατηγικού σχεδίου, την οργάνωση, το

συντονισμό, τον έλεγχο και την επαρκή στελέχωση με προσωπικό (δικαστές και δικαστικούς υπαλλήλους).

Για τους ανωτέρω λόγους, κρίθηκε σκόπιμο στα δύο πρώτα κεφάλαια της παρούσας διπλωματικής εργασίας να εξετασθεί το θεωρητικό πλαίσιο των εννοιών του Δημόσιου Μάνατζμεντ και της Στρατηγικής Διοίκησης στο Δημόσιο. Ειδικότερα, στο μεν **πρώτο κεφάλαιο** επιχειρείται να δοθεί η έννοια γενικά του όρου μάνατζμεντ (management) με σχετική αναφορά στις λειτουργίες του, εξειδικεύοντας τον όρο στο χώρο της Δημόσιας Διοίκησης με μια βιβλιογραφική ανασκόπηση της εξέλιξης του δημόσιου μάνατζμεντ. Στο δε **δεύτερο κεφάλαιο**, αναλύεται ο όρος “Στρατηγική Διοίκηση”, η αναγκαιότητα αυτής αναφορικά με την εύρυθμη και αποτελεσματική διοίκηση ενός Δημόσιου Οργανισμού γενικά, και τέλος περιγράφονται σε θεωρητική βάση τα στάδια διεργασίας της Στρατηγικής Διοίκησης (Στρατηγικός Σχεδιασμός-Εφαρμογή-Αξιολόγηση), καθώς και οι αντιπροσωπευτικότερες μέθοδοι και εργαλεία της Στρατηγικής Διοίκησης που συνήθως εφαρμόζονται στην κατάρτιση ενός στρατηγικού προγράμματος (ανάλυση SWOT και ανάλυση PESTEL).

Στο **τρίτο κεφάλαιο**, γίνεται αρχικά μια συνοπτική αναφορά σχετικά με την έννοια της δικαιοσύνης και ακολουθεί η περιγραφή του δικαστικού συστήματος και η διάκριση των δικαστηρίων (πολιτικά-ποινικά-διοικητικά), με βάση τον κλάδο του δικαίου στον οποίο ανήκει η κάθε επίδικη διαφορά. Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στα Ειδικά Δικαστήρια και στα Εξαιρετικά Δικαστήρια που προβλέπονται στο Σύνταγμα, καθώς και στις Εισαγγελίες της χώρας που είναι ανεξάρτητες δικαστικές αρχές σύμφωνα με τον Οργανισμό των Δικαστηρίων. Το τρίτο κεφάλαιο κλείνει με την παρουσίαση των Δικαστηρίων από την οπτική πλευρά του φορέα ενός Οργανισμού παροχής υπηρεσιών Δημόσιας Διοίκησης.

Το **τέταρτο κεφάλαιο** αφιερώνεται αποκλειστικά για να αποτυπωθούν, κατά το μέγιστο δυνατό τρόπο, οι δυσλειτουργίες του δικαστικού μας συστήματος περιγράφοντας συνοπτικά τις βασικές παθογένειες που αυτό εμφανίζει.

Στο **πέμπτο κεφάλαιο**, ως συνέχεια των όσων έχουν αναλυθεί, παρουσιάζεται ένα στρατηγικό σχέδιο οργάνωσης και λειτουργίας της Δικαιοσύνης για τον εκσυγχρονισμό των διοικητικών υπηρεσιών και των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης, το οποίο αναπτύσσεται πάνω σε πέντε άξονες-πυλώνες: α) χωροταξία των δικαστηρίων, β) διείσδυση των νέων τεχνολογιών στο χώρο της Δικαιοσύνης, γ) επαρκής στελέχωση με διοικητικό προσωπικό και εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων δ) προώθηση των εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών και τέλος ε) ενίσχυση της εκπαίδευσης των Δικαστών. Το κεφάλαιο κλείνει με την παράθεση των βασικότερων προτεινόμενων στρατηγικών και πολιτικών δράσης για την υλοποίηση του αναφερόμενου στρατηγικού σχεδίου.

Στο **έκτο κεφάλαιο**, ως επίλογο, επιχειρείται η παρουσίαση στατιστικών δεδομένων για την Ελληνική Δικαιοσύνη, όπως αυτά δίνονται από τα επίσημα στοιχεία του πίνακα αποτελεσμάτων στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2020 (THE 2020 EU JUSTICE SCOREBOARD) από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, επισυνάπτοντας και αυτούσια τα διαγράμματα της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο ΔΗΜΟΣΙΟ MANAGEMENT

“Αρχεσθαι μαθών άρχειν επιστήσει”

ΣΟΛΩΝ

1.1. Γενικά περί Management

Ο όρος “Μάνατζμεντ” περιλαμβάνει όλες εκείνες τις ενέργειες που είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική ηγεσία των διαδικασιών απόδοσης σε μια επιχείρηση ή οργανισμό (Steinmann/Schreyoegg, 1997,σ.6). Ο όρος στην ελληνική βιβλιογραφία αποδίδεται άλλοτε ως “Διοίκηση” και άλλοτε ως “Διαχείριση”. Σύμφωνα με τον Mackenzie (1969), όταν χρησιμοποιούμε τον όρο “Διοίκηση” αναφερόμαστε στην επίτευξη αντικειμενικών στόχων που έχουμε θέσει μέσα από άλλους, ενώ όταν μιλάμε για “Διαχείριση” εννοούμε τον τρόπο που οι managers, τα ηγετικά στελέχη, θα διευθύνουν τις λεπτομέρειες της εκτέλεσης εκείνων των εργασιών που θα επιφέρουν την υλοποίηση των επιδιωκόμενων στόχων μέσω της διαχείρισης των ανθρώπων.

Η προστιθέμενη αξία την οποία προσδίδει το μάνατζμεντ στη λειτουργία των οργανισμών, επιβεβαιώνει τη σημαίνουσα θέση που έχει στη βαθμιαία ανάπτυξη και εξέλιξη των οργανισμών. Το μάνατζμεντ είναι αυτό που καθορίζει τη σύνδεση των πόρων των οργανισμών (ανθρώπινο δυναμικό, υλικοτεχνική υποδομή κλπ) με την αποδοτική και αποτελεσματική λειτουργία τους και κατ’ επέκταση είναι αυτό που εξασφαλίζει τη βιωσιμότητα και την επιτυχημένη πορεία των οργανισμών.

1.1.1. Οι λειτουργίες του Μάνατζμεντ

Η διαδικασία του Μάνατζμεντ αποδίδεται ως μια τυπική σειρά από πέντε βασικές διοικητικές λειτουργίες (σχήμα 1). Αυτές διεθνώς είναι οι “Planning”, “Organizing”, “Staffing”, “Directing/Leading” και “Controlling” (Koontz και O' Donnell,1983), και αντίστοιχα με ελληνικούς όρους οι “Σχεδιασμός/Προγραμματισμός”, “Οργάνωση”, “Στελέχωση”, “Ηγεσία” και “Έλεγχος”.

Σχήμα 1.1 : Οι λειτουργίες του Μάνατζμεντ

Ο “**Σχεδιασμός-Προγραμματισμός**” είναι η διαδικασία καθορισμού των στόχων και η επιλογή μιας μελλοντικής πορείας δράσης για την επίτευξη των στόχων αυτών. Γεφυρώνει το κενό ανάμεσα στη θέση που βρισκόμαστε και σε εκείνη που αποσκοπούμε να βρεθούμε μελλοντικά, θέτει ουσιαστικά τα θεμέλια για την εκτέλεση όλων των άλλων λειτουργιών, χαρτογραφώντας την πορεία της οργάνωσης. Με άλλα λόγια ο προγραμματισμός απαιτεί τη λήψη αποφάσεων, δηλαδή την επιλογή δράσεων ανάμεσα σε πολλές εναλλακτικές. Στο πλαίσιο αυτής της δραστηριότητας επιχειρείται η έγκαιρη πρόβλεψη επικείμενων αλλαγών στο περιβάλλον και η αξιολόγησή τους κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εντοπισθούν τα δυνατά σημεία και οι αδυναμίες ενός οργανισμού, αλλά και οι ευκαιρίες και οι κίνδυνοι που απορρέουν από τις αλλαγές στο περιβάλλον, να τεθούν οι αντικειμενικοί στόχοι και να ληφθούν οι δέουσες στρατηγικές για την επίτευξή τους.

Η Οργάνωση αφορά τη διαδικασία δημιουργίας μιας οργανωτικής δομής μέσα στον οργανισμό, είναι εκείνη η λειτουργία του μάνατζμεντ που ορίζει τον τρόπο με τον οποίο εργάζονται οι άνθρωποι, ποιες εργασίες πρέπει να γίνουν και ποιος θα τις αναλάβει. Στόχος της οργάνωσης είναι να ευοδωθεί εκείνο το εργασιακό κλίμα που θα επιφέρει τα μέγιστα στην απόδοση των εργαζομένων. Συνεπώς, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υφίσταται οργάνωση, αν δεν παραχωρηθεί και η ανάλογη εξουσία, τα ανάλογα εργαλεία

και η ενδεδειγμένη πληροφόρηση, ώστε να είναι σε θέση οι εργαζόμενοι να φέρουν εις πέρας την εργασία που τους έχει ανατεθεί. Με άλλα λόγια η οργάνωση είναι η διοικητική λειτουργία που αποτελεί το μέσο για την επίτευξη της μέγιστης απόδοσης.

Η Στελέχωση έχει να κάνει με την ανεύρεση και επιλογή των κατάλληλων ανθρώπων που θα στελεχώσουν τον οργανισμό και είναι ευρέως γνωστό ότι το ποιόν των εργαζομένων αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων ενός οργανισμού. Τα προβλήματα που αναφέρονται κατά την αναζήτηση, τη στρατολόγηση-επιλογή κατάλληλου προσωπικού, την αξιολόγηση της απόδοσης, την εκπαίδευση κλπ, εμπίπτουν στη λειτουργία της στελέχωσης και ειδικότερα στη λειτουργία της διοίκησης ανθρωπίνων πόρων (Human Resources Management).

Η ηγεσία είναι η λειτουργία εκείνη της διοίκησης που έχει ως αντικείμενο τα προβλήματα που σχετίζονται με τη συμπεριφορά ατόμων και ομάδων μέσα στον οργανισμό, καθώς και με το βαθμό και τη δυνατότητα επηρεασμού και αξιοποίησης τους από τη διεύθυνση, ώστε οι εργαζόμενοι να προσφέρουν ό,τι καλύτερο μπορούν αναφορικά με τους στόχους του οργανισμού.

Ο έλεγχος έχει να κάνει με τη διαπίστωση εάν και σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκαν οι στόχοι που τέθηκαν με το Σχεδιασμό-Προγραμματισμό, όπως επίσης και με τον εντοπισμό τυχόν αποκλίσεων από το Σχέδιο και την ανάληψη απαραίτητων διορθωτικών επεμβάσεων.

Κάποιοι ειδικοί του μάνατζμεντ υποστηρίζουν ότι υπάρχει και έκτη λειτουργία, αυτή του **συντονισμού**, η οποία αναφέρεται στην επιδίωξη συνδυασμού όλων εκείνων των ανεξάρτητων δραστηριοτήτων και διεργασιών που λαμβάνουν χώρα μέσα στον οργανισμό με απώτερο στόχο το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα με τη βέλτιστη δυνατή χρήση των πόρων. Αν και είναι πιο ακριβές να εξετάζουμε το συντονισμό ως την ουσία του μάνατζμεντ, υπό την έννοια ότι κάθε μία από τις πέντε λειτουργίες του μάνατζμεντ είναι ουσιαστικώς μια ενέργεια που συνεισφέρει στο συντονισμό, ωστόσο ο συντονισμός ως λειτουργία θεωρείται ότι έχει ιδιαίτερη αξία στο δημόσιο μάνατζμεντ

που αναλύεται παρακάτω διεξοδικότερα, καθόσον συμβάλει καθοριστικά στην άρση των όποιων στρεβλώσεων που προκαλούνται από τις απαρχαιωμένες οργανωτικές δομές και την περιχαράκωση πίσω από την έννοια της αρμοδιότητας, στοιχείων που εμποδίζουν τη συντονισμένη χρήση των πόρων και οδηγούν πολλές φορές σε επαναλαμβανόμενες ενέργειες και δράσεις που αποσκοπούν στο ίδιο τελικό αποτέλεσμα.

1.2. Δημόσιο Μάνατζμεντ και Δημόσια Διοίκηση

Οι έννοιες “Δημόσιο Μάνατζμεντ” και “Δημόσια Διοίκηση” είναι δύο έννοιες σχεδόν ταυτόσημες. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι ο όρος “Δημόσια Διοίκηση” εμπεριέχει στοιχεία αυστηρής μορφής Διοίκησης, η οποία ασκείται από τα ανώτερα ιεραρχικά στελέχη των δημοσίων οργανισμών και σχετίζεται με το συντονισμό των διοικητικών λειτουργιών και διεργασιών, ενώ ο όρος “Δημόσιο Μάνατζμεντ” παραπέμπει στην αντιμετώπιση προβλημάτων με την εφαρμογή κατάλληλων μεθόδων και χρήσιμων εργαλείων από τη Διοίκηση, όπως αυτό της ευελιξίας, της συνεργασίας με τους εργαζόμενους και της παρακίνησης αυτών, με απώτερο στόχο την επίτευξη της πολιτικής βούλησης του κράτους. Το Δημόσιο Μάνατζμεντ δεν αποκλείει την άσκηση εξουσίας και επίσης αν και αναφέρεται κυρίως στη λειτουργία και στον τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων που αναφύονται καθημερινά κατά τη λειτουργία του δημοσίου οργανισμού, ωστόσο δεν αμφισβητείται και ο καθοριστικός ρόλος του στην εφαρμογή της στρατηγικής που ακολουθείται βάση του οράματος και της αποστολής του οργανισμού. Από τα ανωτέρω συνεπάγεται ότι ο όρος “Μάνατζμεντ” είναι ένας όρος ευρύτερος που εμπεριέχει και τον όρο “Διοίκηση”.

Η έννοια του δημοσίου management, αναπτύχθηκε ραγδαία τα τελευταία πενήντα χρόνια και συνεχίζει να απασχολεί την ακαδημαϊκή κοινότητα και τη διεθνή πρακτική, προσφέροντας ένα ιδιαίτερα ενεργό πεδίο έρευνας. Παρόλα αυτά, δεν μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός.

Ένας ορισμός για τη Δημόσια Διοίκηση με την ευρύτερη έννοια, αναφέρεται σε κάθε

σύννομη λειτουργία που ασκείται από το Κράτος, μέσω του κρατικού μηχανισμού, και αποβλέπει στην πραγμάτωση των σκοπών του κράτους και την ικανοποίηση του δημοσίου συμφέροντος (Δρούλια και Πολίτης, 2008) ή ομοίως κατά τον Αϊνατζή, 2009, με τον όρο Δημόσια Διοίκηση αναφερόμαστε στο σύνολο των νόμιμων μέσων και ενεργειών που αποσκοπούν στην επίτευξη συγκεκριμένου αποτελέσματος για την ικανοποίηση του γενικού συμφέροντος των πολιτών ενός κράτους.

Ένας άλλος ορισμός αναφέρει ότι με την έννοια «δημόσια διοίκηση» νοείται η επιστήμη του μάνατζμεντ όπως εφαρμόζεται στις κρατικές υποθέσεις και η διαδικασία της δημόσιας διοίκησης, η οποία είναι η ενεργητική πλευρά της κυβέρνησης και περιέχει τις απαιτούμενες ενέργειες για την εκπλήρωση των προθέσεων ή επιθυμιών της κυβέρνησης (Dwight Waldo, 1955) .

Δημόσιο Μάνατζμεντ θα μπορούσε να ορισθεί ως “το σύνολο των αρχών, μεθόδων, τεχνικών και εργαλείων, τα οποία χρησιμοποιούνται από τη διοικητική ιεραρχία των δημοσίων οργανώσεων, με στόχο την αποτελεσματική υλοποίηση των πολιτικών κατευθύνσεων, την αποδοτική λειτουργία της οργάνωσης, καθώς και τη διασφάλιση της ορθής διακυβέρνησης της οργάνωσης και με απώτερο σκοπό τη βελτίωση και προώθηση της κοινωνικής ευημερίας”¹

Στη σχετική βιβλιογραφία και στην καθημερινή πρακτική οι δύο έννοιες χρησιμοποιούνται με το ίδιο περιεχόμενο. Επιπλέον, επειδή ο όρος management εμπεριέχει όλο το πεδίο των λειτουργιών και των δραστηριοτήτων των δημοσίων οργανισμών και των ιδιωτικών επιχειρήσεων, και επειδή οι όροι management και manager έχουν διεθνοποιηθεί και αναφέρονται στην άσκηση της διοικητικής λειτουργίας αλλά και στα διοικητικά στελέχη που ασκούν την εν λόγω διοικητική λειτουργία, σύμφωνα με τον Φαναριώτη (Φαναριώτη Π., 2002) οι προϊστάμενοι των δημοσίων υπηρεσιών στα διάφορα ιεραρχικά επίπεδα της Δημόσιας Διοίκησης αναφέρονται με τον όρο managers, καθόσον με τα δεδομένα της σημερινής κατάστασης

1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ Εκπαιδευτικό Υλικό Υπεύθυνος εκπαιδευτικού υλικού: Γκέκας Αθανάσιος
ΑΘΗΝΑ Ιούνιος 2016, σελ.16

στο Δημόσιο Τομέα, λειτουργούν ή πρέπει να λειτουργούν όπως και οι managers του Ιδιωτικού Τομέα.

1.2.1. Η σημασία του Δημοσίου Μάνατζμεντ -Δημόσιας Διοίκησης

Η έννοια της δημόσιας διοίκησης συνδέεται με τη φροντίδα, την προαγωγή και τη διαχείριση δημόσιων υποθέσεων, δηλαδή υποθέσεων του λαού εν ευρεία έννοια. Αποτελεί δηλαδή ουσιώδες μέρος της διαδικασίας διακυβέρνησης μιας χώρας και ενός λαού. Χαράσσει τις κατευθυντήριες γραμμές της εκάστοτε κυβέρνησης, υλοποιεί τη στρατηγική και εφαρμόζει εκείνες τις πολιτικές και τα προγράμματα της πολιτικής ηγεσίας που προάγουν το κοινωνικό όφελος. Αναπτύσσεται σε τρία επίπεδα: στο κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και είναι αρμόδια για την εφαρμογή των νόμων.

Καταλυτικά η Δημόσια Διοίκηση, αν και δεν κατέχει την ύψιστη ιεραρχική θέση, η συμβολή της ωστόσο πάνω στο σχεδιασμό, την προετοιμασία, υλοποίηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων δράσης και της δημόσιας πολιτικής συμπεριλαμβανομένης και της σχετικής νομοθεσίας, θεωρείται αναμφίβολα μεγαλειώδης (Μακρυδημήτρης, 2010).

1.2.2. Δημόσιος-Ιδιωτικός Τομέας / Διαφορές-Ομοιότητες

Η δημόσια διοίκηση διακρίνεται από την ιδιωτική τόσο ως προς τα μέσα που μεταχειρίζεται όσο και ως προς τους σκοπούς που αυτή υπηρετεί. Η ιδιωτική διοίκηση εξυπηρετεί το ιδιωτικό συμφέρον και ιδιωτικούς καθαρά σκοπούς και για να τους επιτύχει χρησιμοποιεί τη συνδιαλλαγή, δηλαδή συμβατικές μεθόδους, στο πλαίσιο της συμβατικής ελευθερίας. Αντίθετα, η δημόσια διοίκηση είναι προσανατολισμένη στην εξυπηρέτηση των δημόσιων αναγκών και σκοπών δημόσιου ή γενικού συμφέροντος και αναγκών του κοινωνικού συνόλου, ενώ για την εξυπηρέτηση των σκοπών και στόχων αυτών χρησιμοποιεί κυρίως δημόσια εξουσία και καταναγκασμό. Γι' αυτό άλλωστε και η δημόσια διοίκηση, με την έννοια αυτή, θεωρείται και κυριαρχική ή εξουσιαστική

διοίκηση και στηρίζεται σε κανόνες Δημοσίου Δικαίου, ενώ αντίθετα η ιδιωτική διοίκηση ονομάζεται συναλλακτική και η λειτουργία της βασίζεται στο πλαίσιο της ελεύθερης αγοράς και της ιδιωτικής οικονομίας, σε κανόνες του Ιδιωτικού Δικαίου. Ένας manager του ιδιωτικού τομέα δραστηριοποιείται σε διαφορετικό περιβάλλον απ’ αυτό, στο οποίο, αντίστοιχα, καλείται να ασκήσει τα διοικητικά του καθήκοντα ένας διευθυντής δημόσιου οργανισμού. Σύμφωνα με τον Μιχαλόπουλο (Μιχαλόπουλος, 2003) οι βασικές διαφορές των οργανισμών του δημοσίου και των ιδιωτικών επιχειρήσεων μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις γενικές κατηγορίες: α) Κανονιστικό – Θεσμικό πλαίσιο, β) Πολιτικό περιβάλλον και γ) Οικονομικοί όροι.

Ειδικότερα, η δημόσια διοίκηση λειτουργεί μέσα σε πλαίσιο που καθορίζεται από το Σύνταγμα, τους νόμους και τους κανονισμούς. Πρέπει να ενεργεί πάντοτε στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και των εξουσιών που καθορίζει η νομοθεσία, ενώ η δράση και η λειτουργία των ιδιωτικών οργανισμών και επιχειρήσεων υπόκειται σε πολύ λιγότερους νομικούς περιορισμούς, που αφορούν κυρίως θέματα όπως η ασφάλεια, η δημόσια υγεία και η προστασία του περιβάλλοντος.

Η αποστολή της δημόσιας διοίκησης είναι η επίτευξη των σκοπών του κράτους, ενώ η διοίκηση στον ιδιωτικό τομέα επιχειρεί την επίλυση των ιδιωτικών υποθέσεων με τη σωστή διαχείρισή τους και την υλοποίηση των προγραμματισμένων στόχων. Πρωτίστως, στόχος του δημοσίου τομέα είναι η προσφορά αποτελεσματικών υπηρεσιών και ποιοτικών δημοσίων αγαθών στους πολίτες και όχι η επιδίωξη κέρδους για την πολιτεία. Αυτό διαφαίνεται στις περιπτώσεις που ο δημόσιος φορέας έχει την υποχρέωση να παρέχει στους φορολογούμενους πολίτες την ύψιστη δημόσια ασφάλεια και προστασία χωρίς να υπολογίζει το απαιτούμενο κόστος. Αντίθετα ο πρωταρχικός στόχος των ιδιωτικών επιχειρήσεων είναι η δημιουργία κέρδους.

Η δημόσια διοίκηση βασίζεται σε μια σειρά από αρχές οι οποίες διέπουν και νομιμοποιούν τη δράση της. Η αρχή της νομιμότητας και της δικαιοσύνης, η οποία απορρέει από την αρχή του κράτους δικαίου και συνεπάγεται ότι η διοίκηση λειτουργεί στο πλαίσιο των νόμων, η αρχή της υπεροχής και της προστασίας του δημοσίου

συμφέροντος, η αρχή της νόμιμης δράσης της διοικήσεως, η οποία υλοποιείται ως νόμιμη και ως θεμιτή δράση, δηλαδή υπό προϋποθέσεις και όταν εμφανίζεται ως αναγκαία για την προστασία του δημόσιου συμφέροντος, η αρχή της ισότητας και ειδικότερα της αναλογικής ισότητας, η αρχή της χρηστής διοικήσεως, η οποία πρέπει να σέβεται την προστασία των δικαιωμάτων του διοικούμενου και να λειτουργεί με επιείκεια, είναι κάποιες από τις κυριότερες αρχές που διέπουν τη λειτουργία του δημοσίου τομέα. Περαιτέρω, οι γενικές αρχές της δημόσιας διοίκησης είναι αυτές οι οποίες συντελούν αποτελεσματικά στην απρόσκοπτη και συνεχή δράση των διοικητικών οργάνων, γεγονός που οδηγεί άμεσα στην εξυπηρέτηση του γενικού δημοσίου συμφέροντος, αλλά και στην εξυπηρέτηση του ίδιου του πολίτη. Σε αντίθεση με τα ανωτέρω, στον ιδιωτικό τομέα ο μάνατζερ δεν είναι νομικά υποχρεωμένος να εξυπηρετήσει κατά ισότιμο και ομοιόμορφο τρόπο πελάτες του με διαφορετικό οικονομικό αντίκτυπο στην επιχείρηση.

Διαφορά επίσης παρατηρείται και σχετικά με το πού λογοδοτούν η δημόσια και η ιδιωτική διοίκηση. Η δημόσια διοίκηση υπόκειται σε κοινοβουλευτικό, δικαστικό και εξωδικαστικό έλεγχο για τις διοικητικές πράξεις, τις αποφάσεις, τις τυχόν παραλείψεις ή τα τυχόν λάθη που διαπράξει. Η ιδιωτική διοίκηση είναι υπόλογη για την επιλογή των αποφάσεων και δράσεων της μόνο στους ιδιοκτήτες της επιχείρησης και στους μετόχους της και η επιτυχία ή αποτυχία της εξαρτάται από τον ανταγωνισμό που υφίσταται στην αγορά που δραστηριοποιείται η εκάστοτε επιχείρηση.

Το Δημόσιο χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό και όφελος από τη λειτουργία του αποκομίζει το γενικό κοινωνικό σύνολο, ενώ η δράση της ιδιωτικής επιχείρησης χρηματοδοτείται από τους μετόχους της και τα κέρδη διανέμονται σ' αυτούς και στους ιδιοκτήτες της επιχείρησης.

Περαιτέρω, αποδέκτης της υπηρεσίας ή του προϊόντος στον ιδιωτικό τομέα είναι ο πελάτης ενώ στο δημόσιο τομέα παραλήπτης των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι ο πολίτης (Doneelly et al.,1995). Αυτό σημαίνει ότι ο φορολογούμενος πολίτης πληρώνει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο την παρεχόμενη υπηρεσία από το δημόσιο που ενδέχεται να

μην την κάνει χρήση, ενώ ο εξωτερικός πελάτης του ιδιωτικού τομέα είναι πρόθυμος να δαπανήσει κάθε απαιτούμενο ποσό, προκειμένου να λάβει το προϊόν ή την υπηρεσία με τις προδιαγραφές που επιθυμεί.

Η δημόσια διοίκηση λειτουργεί σε ένα πολιτικό περιβάλλον, υπό την αυστηρή καθοδήγηση και τον έλεγχο της πολιτικής ηγεσίας. Εφαρμόζει πολιτικές που αποφασίζονται από την εκλεγμένη πολιτική ηγεσία. Αντίθετα η διοίκηση στον ιδιωτικό τομέα λειτουργεί μέσα σε ένα πλαίσιο το οποίο καθορίζεται από τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά και από τις αποφάσεις που λαμβάνουν οι ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων.

Παρά τις διαφορές που εντοπίζονται στη λειτουργία και διοίκηση μεταξύ του Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα, υπάρχουν και κάποια σημεία στα οποία οι δύο τομείς συγκλίνουν και τείνουν να προσομοιάσουν τον τρόπο λειτουργίας τους. Συγκεκριμένα, έχει διαπιστωθεί ότι στηρίζονται σε κοινές τεχνικές όπως τον προγραμματισμό, την οργάνωση, την καθοδήγηση, τον έλεγχο, το συντονισμό κλπ. Επίσης και οι δύο αξιοποιούν λογιστικές διαδικασίες και αρχειοθέτηση. Οι δημόσιοι οργανισμοί προσπαθούν να εφαρμόσουν μεθόδους και πρακτικές του Ιδιωτικού Τομέα, όπως ο στρατηγικός προγραμματισμός, η διοίκηση της απόδοσης κλπ και οι ιδιωτικοί οργανισμοί από την πλευρά τους έχουν αναπτύξει και εφαρμόζουν ένα πλαίσιο κοινωνικής ευαισθησίας. Γενικά παρατηρείται ότι και οι δύο τομείς προσπαθούν όλο και περισσότερο να χρησιμοποιούν παρόμοιες μεθόδους και διαδικασίες οργάνωσης.

1.2.3. Οι διαστάσεις του Δημόσιου Management

Σύμφωνα με τον Lynn (Lynn, 2006), το δημόσιο management περιέχει τρεις διακριτές και παράλληλα αλληλοεξαρτώμενες διαστάσεις, που συμπληρώνουν η μία την άλλη. Η πρώτη είναι η διάσταση των δομών και διεργασιών, η οποία αφορά την οργάνωση και τον προγραμματισμό των δράσεων και των διοικητικών διαδικασιών με τη λήψη των απαραίτητων αποφάσεων της διοίκησης των υπουργείων, τη σωστή κατανομή και διαχείριση των ανθρώπινων αλλά και υλικών πόρων, προκειμένου να επιτευχθούν οι

στόχοι, το όραμα και η αποστολή των δημοσίων οργανισμών και να ικανοποιηθεί η θέληση του λαού, η οποία διαμορφώνεται από τις ανάγκες των πολιτών.

Η δεύτερη διάσταση είναι αυτή της τέχνης και των ικανοτήτων που παραπέμπει στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις ικανότητες και δεξιότητες που πρέπει να διαθέτει ο ηγέτης στη δημόσια διοίκηση (δημόσιος manager), όπως ακεραιότητα, συνέπεια, ηθικές αξίες, που εξασφαλίζουν την εμπιστοσύνη όλων ως προς το πρόσωπό του, ικανότητα να προσδίδει προσθετική αξία στη θέση του. Επίσης, προνοητικότητα και σταθερότητα που σημαίνει ότι διαθέτει αίσθηση κατεύθυνσης και μακροπρόθεσμο όραμα ώστε να αποτελεί πυξίδα για τον οργανισμό. Επιπρόσθετα, επικοινωνία και έμπνευση, για να μπορεί να μεταδίδει το όραμά του με τρόπο που να ενθαρρύνει τους οπαδούς του, υφισταμένους του, να τον ακολουθήσουν προς την επιτυχία της αποστολής που τους ανατέθηκε.

Τρίτη διάσταση του δημοσίου μάνατζμεντ είναι η διάσταση των θεσμικών αξιών, η οποία αναφέρεται στις αξίες και αρχές που διέπουν τη λειτουργία και οργάνωση των δημοσίων οργανώσεων και καθορίζουν τις διοικητικές αποφάσεις που λαμβάνονται. Την προέλευση αυτών των αρχών μπορεί κάποιος να τις αναζητήσει στις πεποιθήσεις, την ιστορία, τον πολιτισμό και την ιδιαίτερη κουλτούρα της ευρύτερης κοινωνίας.

1.3. Η εξέλιξη του Δημοσίου Μάνατζμεντ

Πλήθος ερευνών έχει πραγματοποιηθεί στον επιστημονικό κόσμο αναφορικά με την πορεία εξέλιξης του δημοσίου μάνατζμεντ, οι οποίες συγκλίνουν ότι αυτή μπορεί να καταταχθεί σε τρεις βασικές περιόδους. Στην περίοδο του παραδοσιακού μάνατζμεντ, η οποία βασίζεται στη θεωρία της Γραφειοκρατίας του Max Weber, στην περίοδο του Νέου Δημοσίου Μάνατζμεντ (ΝΔΜ), η οποία έχει βασική επιδίωξη την αποδοτική και ευέλικτη λειτουργία των δημοσίων οργανώσεων και τέλος στην περίοδο του μετά-Νέου Δημοσίου Μάνατζμεντ, στον πυρήνα της οποίας εντοπίζεται πλέον η αποτελεσματικότητα των δημοσίων οργανισμών έναντι της αποδοτικότητας που υπήρχε στο ΝΔΜ, η διασφάλιση δηλαδή της ποιοτικής, αποτελεσματικής δράσης του δημοσίου

τομέα με στόχο το μέγιστο δυνατό βαθμό ικανοποίησης των αναγκών και απαιτήσεων των πολιτών.

Το παραδοσιακό μάνατζμεντ κυριάρχησε στο δημόσιο τομέα για αρκετά χρόνια βασιζόμενο στην ιδεώδη μορφή ορθολογιστικής οργάνωσης της Διοίκησης που σύμφωνα με τον Weber ήταν η Γραφειοκρατική Οργάνωση και είχε τα ακόλουθα γνωρίσματα, (Τερζίδης, 2011):

- Κατανομή του έργου με βάση τη λειτουργική εξειδίκευση.
- Ευκρινής και απόλυτη οριοθέτηση των ευθυνών, εξουσιών με αντίστοιχη νομιμοποίηση των επίσημων καθηκόντων αρμοδιοτήτων των υπαλλήλων.
- Ιεραρχική δομή της οργάνωσης των θέσεων εξουσίας από πάνω προς τα κάτω, με ακριβή προσδιορισμό του συστήματος σχέσεων μεταξύ των επιπέδων ιεραρχίας.
- Τυποποίηση της διοικητικής δράσης με την καταγραφή και έγγραφη διατύπωση όλων των σχετικών αποφάσεων και εντολών, η οποία προσδίδει την επιζητούμενη οργανωσιακή μνήμη και συνέχεια στο χρόνο στη διοίκηση των δημόσιων οργανισμών.
- Διακριτή η θέση της διοίκησης (management) σε σχέση με την ιδιοκτησία του δημοσίου φορέα.
- Προτυποποίηση των διαδικασιών λειτουργίας των οργανισμών ώστε να επιτευχθεί η αποτελεσματική εκπόνηση των έργων.
- Τυπική επικοινωνία, δυνάμει απρόσωπων και ομοιόμορφων κανόνων, με καθολική εφαρμογή σ’ όλους τους υπαλλήλους.
- Εξασφάλιση αξιόπιστης συμπεριφοράς των ανώτερων ιεραρχικά στελεχών της διοίκησης, οι οποίοι ακολουθούν τυπικούς κανόνες εξουσίας και κατοχυρώνουν την επερχόμενη προαγωγή τους.

Για περισσότερο από εξήντα χρόνια (1920-1980) εντοπίζονται σε κάθε δημόσιο οργανισμό κάποια από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, τα οποία ακόμη και σήμερα δεν έχουν πάψει να ασκούν σημαντική επίδραση στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των δημόσιων οργανισμών². Το Γραφειοκρατικό σύστημα διοίκησης βασίζεται σε αρχές και κανόνες που οριοθετούν αυστηρά τη δράση της διοίκησης, που εξασφαλίζει τη λογοδοσία και την απόλυτη εφαρμογή της νομοθεσίας, δίνοντας έμφαση στον απαιτητικό έλεγχο όλων των εισροών. Όλα αυτά αποτελούν τα πλεονεκτήματα του παραδοσιακού μανάτζμεντ-γραφειοκρατικού μοντέλου διοίκησης, τα οποία το έχουν αναδείξει σε ένα πολύτιμο εργαλείο με αδιαμφισβήτητη, σύμφωνα με το Weber, υπεροχή έναντι οποιουδήποτε άλλου μοντέλου διοίκησης (Γκέκας, 2016).

Ωστόσο, ταυτόχρονα, προσδιορίζουν και τις εσωτερικές του αδυναμίες, οι οποίες συνίστανται στο γεγονός ότι το δημόσιο αντιμετωπίζει καθημερινά πολυσύνθετα και πολυεπίπεδα προβλήματα, τα οποία απαιτούν από τη διοίκηση άμεση λύση και η οποία λύση συχνά δεν μπορεί να δοθεί, διότι τα ηγετικά στελέχη είναι δέσμια της δημοσιούπαλληλικής τους νοοτροπίας και παρεμποδίζονται από το γραφειοκρατικό δαίδαλο με τον οποίο λειτουργεί ο οργανισμός, με αποτέλεσμα να ελαχιστοποιείται η αποδοτικότητα της διοίκησης των δημοσίων οργανισμών και να εμφανίζεται μια γενική δυσαρέσκεια των πολιτών-πελατών απέναντι στο δημόσιο και αμφισβήτηση ως προς την ποιότητα των παρεχόμενων αγαθών-υπηρεσιών του δημοσίου τομέα.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, βασική πρόκληση για τη Δημόσια Διοίκηση είναι η αποδοτική και ποιοτική λειτουργία της, προκειμένου να διορθώσει την αρνητική εικόνα της δυσκίνητης, χρονοβόρας, σπάταλης και αναποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης. Έτσι εμφανίζεται, στις αρχές της δεκαετίας του 1980, μια νέα μορφή Δημόσιας Διοίκησης, η οποία φιλοδοξεί να διορθώσει και να καλύψει όλες τις παθογένειες του πρότερου βεμπεριανού γραφειοκρατικού συστήματος διοίκησης, εφαρμόζοντας νέες τεχνικές και εργαλεία (Pffifner, 2004).

2 Το παραδοσιακό δημόσιο μανάτζμεντ συνεχίζει και κυριαρχεί σε πολλές χώρες ακόμη και σήμερα και αυτό υποδηλώνει σύμφωνα με τον Steurer (Steurer,2004) την ανοσία των δημοσίων οργανισμών στις μεγάλες διοικητικές μεταρρυθμίσεις που επιχειρούνται τα τελευταία χρόνια στη δημόσια διοίκηση.

Κεντρικό σημείο των υποστηρικτών του **Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ**, θεωρείται η άποψη ότι η αποτελεσματικότητα του κράτους στον τομέα των υπηρεσιών που προσφέρει δεν μπορεί να υπολογιστεί ούτε να σχεδιασθεί με ορθολογικό τρόπο ώστε να επιτευχθεί το βέλτιστο επιθυμητό αποτέλεσμα με το μικρότερο δυνατό κόστος και για να επιτευχθούν τέτοιοι στόχοι επιβάλλεται η εφαρμογή ιδιωτικοοικονομικών τρόπων λειτουργίας από το κράτος. Την αποδιοργάνωση λοιπόν του κράτους πρόνοιας διαδέχεται ένα “κράτος του μάνατζμεντ” και η κοινωνική πολιτική αναπροσδιορίζεται με βάση την “αρχή των τριών Ε” (Economy, Effectiveness, Efficiency) και με ελληνικούς όρους “Οικονομία, Αποτελεσματικότητα, Αποδοτικότητα” (Μαρκαντωνάτου, 2011). Κάποια από τα χαρακτηριστικά που οριοθετούν την έννοια του ΝΔΜ, είναι ένα σύστημα μέτρησης και στατικοποίησης του έργου που παράγεται στο δημόσιο τομέα, η συρρίκνωση των δαπανών και του αριθμού των υπαλλήλων, η αποκέντρωση διοικητικών δομών και η συγχώνευση άλλων, η ιδιωτικοποίηση κάποιων αρμοδιοτήτων του κράτους και η υιοθέτηση πρακτικών, μεθόδων και τεχνικών από τον ιδιωτικό τομέα (Friedrichsmeier, 2000).

Σχετικά με πρακτικά θέματα της διοίκησης προτάσσονται αρχές και αξίες όπως: «Αυτοευθύνη αντί της υψηλά κανονιστικής σημερινής διοίκησης, ομαδική εργασία αντί του καταμερισμού εργασίας, σύστημα ανταγωνισμού αντί της άκαμπτης διεκπεραίωσης έργου, συγκέντρωση στα αποτελέσματα και όχι στις διαδικασίες, επίπεδη οργάνωση αντί ιεραρχία των υπαλλήλων, project-management αντί της αρχής της υπαλληλίας, στοχοθεσίες αντί της καθοδήγησης μέσα από διατάξεις και συστήματα κινήτρων αντί του προσανατολισμού στη γραφειοκρατία (Friedrichsmeier, 2000)»³.

Ο όρος New Public Management (ως εξής NPM), δόθηκε για πρώτη φορά από τον Christopher Hood (1991) ως ένα σύντομο όνομα για όλα τα παρόμοια διοικητικά δόγματα που κυριαρχούσαν σε πολλές χώρες του ΟΟΣΑ⁴ από τα τέλη της δεκαετίας του

3 Κράτος και νέο δημόσιο μάνατζμεντ: η προνοιακή απορρύθμιση μέσα από την επιχειρηματική διακυβέρνηση, τις “καλές πρακτικές” και την ISO προτυποποίηση, Μαρία Β. Μαρκαντωνάτου, (selidodeiktis-28 Φεβρουαρίου 2017)

4 ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, είναι διεθνής οργανισμός εκείνων των αναπτυγμένων χωρών που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς

1970 σχετικά με την ατζέντα των διοικητικών μεταρρυθμίσεων για την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας. Ο Hood, 1991, λοιπόν, απαριθμεί επτά αλληλεπικαλυπτόμενες αρχές που εμφανίζονται στις περισσότερες συζητήσεις για το NPM:

- Κάθε διοικητική μονάδα έχει έναν μάνατζερ, ο οποίος έχει και την ευθύνη της δράσης και πορείας του οργανισμού και για το λόγο αυτό του παρέχεται πλήρη αυτονομία και μεγάλη διακριτική ευχέρεια στη λήψη αποφάσεων.
- Ξεκάθαρος προσδιορισμός των στόχων με προκαθορισμό των δεικτών μέτρησης απόδοσης.
- Δίνεται έμφαση στον έλεγχο των εκροών, δηλαδή στο προϊόν-υπηρεσία, στο αποτέλεσμα, στην επίτευξη των στόχων της διοικητικής μονάδας.
- Μετάβαση σε μικρότερες οργανώσεις με δικό τους προϋπολογισμό πιο εύκολα διαχειρίσιμων, πιο ευέλικτων.
- Λειτουργία στη βάση της αρχής του ανταγωνισμού με παράλληλη δράση του κράτους των οργανισμών και των ιδιωτών στην προσφορά αγαθών-υπηρεσιών στους πολίτες, πελάτες-καταναλωτές.
- Η λογική της οργάνωσης μεταβάλλεται και εμφανίζονται στη δημόσια διοίκηση καλές διοικητικές πρακτικές που εφαρμόστηκαν με επιτυχία στον ιδιωτικό τομέα. Η ιεραρχία παύει να είναι αυταρχική και γίνεται πιο συμμετοχική, πιο ευέλικτη.
- Περιορισμός του κόστους με ορθολογική, πειθαρχημένη χρήση των πόρων, υλικών και έμψυχων.

Στην πραγματικότητα, σύμφωνα με τους θεωρητικούς, το ΝΔΜ αποτελεί μία νέα οπτική της δημόσιας διοίκησης, η οποία συντίθεται από τρεις κατηγορίες χαρακτηριστικών: τις διοικητικές μεταρρυθμίσεις, τη διοικητική φιλοσοφία και τους ελεγκτικούς μηχανισμούς (σχήμα 1.2) και έχει βασική αποστολή την επίτευξη μια αποδοτικής και ευέλικτης λειτουργίας και οργάνωσης των δημόσιων οργανισμών.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ	ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ
<ul style="list-style-type: none"> • Ιδιωτικοποιήσεις οργανισμών και υπηρεσιών • Συμβασιοποίηση υπηρεσιών και δραστηριοτήτων • Περικοπές προϋπολογισμού • Χρέωση υπηρεσιών (voucher) • Αποκέντρωση Δομών 	<ul style="list-style-type: none"> • Στρατηγικός σχεδιασμός • Ελευθερία διοίκησης • Διαχωρισμός πολιτικής και διοικητικής ιεραρχίας • Εσωτερικός και εξωτερικός ανταγωνισμός 	<ul style="list-style-type: none"> • Λογοδοσία απόδοσης • Δείκτες μέτρησης • Χρηματοοικονομική διαχείριση • Βελτιωμένα λογιστικά πρότυπα • Χρήση τεχνολογίας πληροφορικής • Διαχωρισμός των δομών προμηθειών και παροχής υπηρεσιών

Σχήμα 1.2: Κατηγορίες χαρακτηριστικών του νέου δημόσιου management
Πηγή: Γκέκας, 2016

Το ΝΔΜ, αν και αναμφίβολα, αποτέλεσε μια προσέγγιση διοίκησης των δημοσίων οργανισμών με πολλά θετικά στοιχεία, ωστόσο δεν κατάφερε να διορθώσει τις αδυναμίες του γραφειοκρατικού μοντέλου διοίκησης και δέχθηκε κι αυτό με τη σειρά του αυστηρή κριτική από πολλούς θεωρητικούς, οι οποίοι αναφέρουν ότι το ΝΔΜ δεν κατάφερε να ανταποκριθεί στις προσδοκίες της δεκαετίας του 2000. Οι Hood και Dixon (2015, σελ.266) δήλωσαν ότι παρά τη μείωση του όγκου των δημοσίων υπηρεσιών κατά περίπου το ένα τρίτο κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια, δεν μπόρεσε αντίστοιχα να μειωθεί το κόστος λειτουργίας του δημοσίου τομέα. Στη βιβλιογραφία της Δημόσιας Διοίκησης εντοπίζεται μία συναίνεση των θεωρητικών ότι το πρόγραμμα των μεταρρυθμίσεων στη Νέα Δημόσια Διοίκηση δεν είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ο Köning (1997, σελ.214) δήλωσε ότι δεν υπάρχουν εμπειρικά στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις έχουν οδηγήσει σε οποιαδήποτε αύξηση της παραγωγικότητας ή μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας. Ο Van Mierlo (1998, Π. 401) αναφέρει ότι παρόλο που οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις του ΝΔΜ στη Δυτική Ευρώπη και σε λοιπές χώρες του ΟΟΣΑ παρουσιάζονται ως πετυχημένες, ωστόσο υπάρχουν στοιχεία σε διάφορες μελέτες που αποδεικνύουν τη μερική αποτυχία αυτών.

Στις αρχές της νέας χιλιετίας οι κριτικές κατά του ΝΔΜ έχουν μετατραπεί σε επιδιώξεις για μια αλλαγή. Ένας νέος κύκλος ερευνών θέτουν τα θεμέλια για τη δημιουργία ενός νέου μοντέλου διοίκησης, αυτό του μετά- νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ.

Στον πυρήνα του **μετά- νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ** (post new public management) βρίσκεται η επιδίωξη της αποτελεσματικότητας των δημοσίων οργανισμών με την πλήρη ικανοποίηση των πολιτών-πελατών τους, σε αντίθεση με την επιδίωξη του ΝΔΜ που ήταν η αποδοτικότητα. Κύρια χαρακτηριστικά της νέας προσέγγισης διοίκησης κατά Christensen (2012) είναι ο περαιτέρω πολιτικός έλεγχος, η ιδιαίτερη βαρύτητα στην οριζόντια και κάθετη δια-οργανωσιακή συνεργασία με σκοπό την επίλυση των πολυάριθμων και πολυποίκιλων προβλημάτων του δημοσίου σε βαρύνουσας σημασίας τομείς, όπως για παράδειγμα η εθνική ασφάλεια, η υγεία και η εκπαίδευση, έμφαση στην αποτελεσματική επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων, ανάπτυξη μηχανισμών και δικτύων σε ένα σύγχρονο πολιτικό σύστημα που ενθαρρύνει τις συνεργασίες δημοσίου-ιδιωτικού τομέα, η υποστήριξη μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, η συνεργασία και η ενεργή συμμετοχή των πολιτών, η διαμόρφωση μιας νέας κουλτούρας της δημόσιας διοίκησης με αναπροσδιοριζόμενες αρχές και αξίες, και φυσικά η αναβάθμιση του ρόλου των managers ως εγγυητές των συνεργασιών και της αποτελεσματικότητας.

Υποστηρίχθηκε λοιπόν από τους θεωρητικούς της Δημόσιας Διοίκησης, ότι έχουμε εισέλθει σε μια εποχή μετά του ΝΔΜ και ότι η εμφάνιση μιας ψηφιακής εποχής έθεσε υπό αμφισβήτηση τις μορφές διακυβέρνησης του ΝΔΜ. Ωστόσο, μελέτες και αναλύσεις έχουν δείξει ότι το ΝΔΜ εξακολουθεί να υπάρχει, απλώς αναπροσδιορίστηκε σε μια πιο αποδεκτή μορφή διοίκησης με εστίαση στην αποτελεσματικότητα του δημοσίου τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

“Οὐ μετανοεῖν ἀλλὰ προνοεῖν χρή τον ἄνδρα τόν σοφόν”

ΕΠΙΧΑΡΜΟΣ

2.1. Η έννοια της Στρατηγικής Διοίκησης

Η πρωταρχική σημασία του όρου “στρατηγική” ήταν καθαρά στρατιωτική, προέρχεται από την Αρχαία Ελλάδα και συγκεκριμένα από τη λέξη στρατηγός (στρατός και άγω) και αφορούσε κατά κύριο λόγο τον κλάδο της πολεμικής τέχνης που ασχολείται με την προετοιμασία, το σχεδιασμό και τη διεξαγωγή ενός πολέμου, σε αντιδιαστολή με την τακτική. Μεταφορικά ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει την όλη διεργασία που απαιτείται για τον καθορισμό των στόχων, σε γενικές γραμμές, και το σχεδιασμό των κινήσεων που πρέπει να γίνουν για την επίτευξη ενός σκοπού για θέματα μεγάλης εμβέλειας όπως τα εθνικά ή οικονομικά μιας χώρας.

Στο χώρο της Διοίκησης των επιχειρήσεων/οργανισμών ο όρος “στρατηγική” εμφανίζεται για πρώτη φορά το 1951 σε βιβλίο του William H. Newman. Ξεκίνησε να χρησιμοποιείται συστηματικά στα πλαίσια ερευνών που διεξήχθησαν στο χώρο της Διοίκησης των Επιχειρήσεων, με σκοπό να εντοπιστούν οι λόγοι που οδηγούν μια επιχείρηση να διακρίνεται και να αναπτύσσεται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό αναλογικά με άλλες ομοειδείς επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου, ενώ ακολουθούν συγκριτικά τις ίδιες μεθόδους και χρησιμοποιούν την ίδια τεχνολογία. Τα συμπεράσματα των ειδικών ήταν ότι η διαφοροποίηση η οποία οδηγούσε στην επιτυχία και ανάπτυξη, συνίσταται στις διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς τις μεθόδους και τακτικές που χρησιμοποιεί μια πετυχημένη επιχείρηση στη διαδικασία παραγωγής και διανομής των προϊόντων και υπηρεσιών της, καθώς και στη διαφορετική εσωτερική οργάνωση των δομών και λειτουργιών της. Αυτές οι διαφορές μέσα στο ίδιο κλαδικό περιβάλλον, ξεκίνησαν να γίνονται γνωστές ως “στρατηγικές” (B. Παπαδάκης, 2016).

Στη διεθνή βιβλιογραφία έχουν δοθεί πολλοί ορισμοί αναφορικά με την έννοια της “Στρατηγικής Διοίκησης”. Ο Alfred Chandler ορίζει ως Στρατηγική “τον καθορισμό

των μακροχρόνιων στόχων και σκοπών μιας επιχείρησης, την υιοθέτηση μιας σειράς πράξεων και τον προσδιορισμό των αναγκαίων μέσων για την πραγματοποίηση των στόχων”⁵.

Σύμφωνα με τους Hofer και Schendel “Στρατηγική είναι η αντιστοίχιση που κάνει ένας οργανισμός μεταξύ των εσωτερικών του πόρων και ικανοτήτων και των ευκαιριών και κινδύνων που δημιουργούνται στο εξωτερικό του περιβάλλον” και κατά τους Johnson G., K. Scholes και R. Whittington, 2008 “ Στρατηγική είναι η κατεύθυνση (direction) και το εύρος και είδος δραστηριοτήτων (scope) μιας επιχείρησης μακροπρόθεσμα, η οποία εξασφαλίζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τον οργανισμό, μέσω της διάταξης των πόρων της μέσα σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον, με στόχο να ανταποκριθεί στις ανάγκες των πολιτών της κοινωνίας και να ικανοποιήσει τις προσδοκίες των βασικών ομάδων ενδιαφερομένων” (Φ. Κίτσιος 2014)⁶.

Συνοπτικά, θα μπορούσε να οριστεί η “Στρατηγική Διοίκηση” ως το σύνολο των διεργασιών ανάλυσης και λήψης αποφάσεων (που αποτελεί και τον πυρήνα της έννοιας του στρατηγικού σχεδιασμού), αλλά και ως το σύνολο των διεργασιών ανάληψης δράσεων ενός οργανισμού, έχοντας ως κύριο στόχο τη δημιουργία και διατήρηση ενός υψηλού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, (Dess, Lumpkin and Eisner, 2008).

Από τον τελευταίο ορισμό, εξάγονται δύο σημαντικά συμπεράσματα αναφορικά με την έννοια της στρατηγικής διοίκησης. Το πρώτο είναι ότι η στρατηγική διοίκηση έρχεται να συμπληρώσει, να ολοκληρώσει τη διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού, εμπλουτίζοντάς την με τη διαδικασία της αποτελεσματικής υλοποίησης, επιτυγχάνοντας έτσι την αποφυγή δημιουργίας κενού μεταξύ σχεδίασης και εφαρμογής, κάτι που άλλωστε επισημάνθηκε από πολλούς ερευνητές, κατά τη μελέτη των αδυναμιών και περιορισμών του στρατηγικού σχεδιασμού. Το δεύτερο συμπέρασμα είναι ότι ο κύριος στόχος της στρατηγικής διοίκησης προσδιορίζεται στην επίτευξη ανταγωνιστικού

5 Στρατηγική των επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία ΤΟΜΟΣ Α΄ ΘΕΩΡΙΑ Βασίλης Μ. Παπαδάκης, Αθήνα 2016, Εκδόσεις Ε.ΜΠΕΝΟΥ, σελ. 38

6 Εκπαιδευτικό Υλικό του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), Στρατηγικός Σχεδιασμός Η διαδικασία της στρατηγικής διοίκησης Οργάνωση και Διοίκηση στην Εκπαίδευση: Στρατηγικός σχεδιασμός και οργανωσιακές αλλαγές Φώτης Χ. Κίτσιος

πλεονεκτήματος, το οποίο εξασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και διάκριση του οργανισμού.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω και δεδομένου ότι οι δημόσιοι οργανισμοί λειτουργούν κατά κάποιον τρόπο μονοπωλιακά, με την παροχή, κατά βάση, υπηρεσιών που ικανοποιούν τις ανάγκες και επιθυμίες των πολιτών, συνεπάγεται ότι δεν μπορεί να υφίσταται και ανταγωνισμός μεταξύ των δημοσίων οργανισμών. Κατά συνέπεια, δύσκολα μπορεί να ορισθεί και η έννοια της στρατηγικής διοίκησης των δημοσίων οργανισμών, γι' αυτό και άλλωστε στη διεθνή βιβλιογραφία ελάχιστες είναι οι σχετικές αναφορές.

Σύμφωνα με τον επικρατέστερο ορισμό που δόθηκε τα τελευταία χρόνια για τη στρατηγική διοίκηση των δημοσίων οργανισμών (Bryson, Berry and Yang, 2010), αυτή ορίζεται ως “η κατάλληλη και λογική ενσωμάτωση του στρατηγικού σχεδιασμού και της εφαρμογής αυτού, σε συνεχή βάση, ώστε ένας οργανισμός να ενισχύσει την ικανότητα του εκπλήρωσης της αποστολής του, εκτέλεσης των εντολών του, συνεχούς μάθησης και δημιουργίας βιώσιμης δημόσιας αξίας” (Γκέκας, 2016).

2.2. Η αναγκαιότητα της Στρατηγικής Διοίκησης των Δημοσίων Οργανισμών

*“Χωρίς στρατηγική ο οργανισμός είναι σαν πλοίο που
δεν έχει πηδάλιο και περιφέρεται, κάνοντας κύκλους”*

Joel Ross and Michael Kami

Η αναγκαιότητα της στρατηγικής διοίκησης των δημοσίων οργανισμών είναι πολυδιάστατη. Θέτει τις απαιτούμενες κατευθύνσεις, οδηγεί σε συνεπείς και ομοιόμορφες αποφάσεις που ορίζουν τον οργανισμό και καθορίζουν τη μελλοντική του πορεία. Συντονίζει τις δραστηριότητες, μειώνει την αβεβαιότητα, διαμορφώνει πρότυπα ορθής διοίκησης μέσα από την κατανόηση και εκμετάλλευση των δυνατών σημείων, την αναγνώριση και περιορισμό των αδύνατων σημείων, τον έγκαιρο εντοπισμό των ευκαιριών και απειλών με την καλύτερη αξιοποίηση των πρώτων και αντίστοιχα την

αδρανοποίηση των δεύτερων, προσδίδοντας, παράλληλα, ένα βιώσιμο, διατηρήσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στον οργανισμό. Τέλος, δημιουργεί ένα γενικότερο κλίμα διοικητικής πειθαρχίας, το οποίο ελαχιστοποιεί τις άσκοπες ενέργειες και το χάσιμο πολύτιμων χρόνων, εντοπίζοντας έγκαιρα ενδεχόμενα προβλήματα και αντιμετωπίζοντάς τα με τη λήψη συνεκτικών αποφάσεων.

2.3. Η Διεργασία της Στρατηγικής Διοίκησης

Η διεργασία της στρατηγικής διοίκησης περιλαμβάνει τρία βασικά στάδια, τα οποία αποτυπώνονται στο παρακάτω σχήμα (σχήμα 2.1) και έχουν μια διαρκή, αέναη συνέχεια και δυναμικότητα, ώστε να εξασφαλίζεται το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα για τον οργανισμό, ήτοι η επίτευξη των συγκεκριμένων θεμελιωδών στόχων που τίθενται από τη διοίκηση.

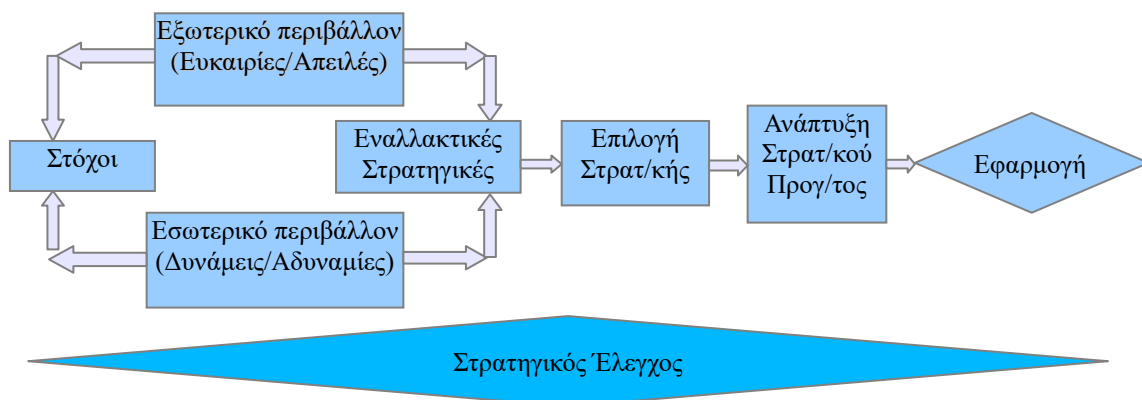
Σχήμα: 2.1 Η διεργασία της στρατηγικής διοίκησης

2.3.1. Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός

Ο Στρατηγικός σχεδιασμός αφορά τη δυναμική και πολύπλοκη διαδικασία διαμόρφωσης στρατηγικών, πλάνων δράσης που οικοδομείται σε δύο θεμέλιους λίθους. Αφενός, στην ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος (κίνδυνοι/ευκαιρίες), η οποία

αναφέρεται στην έγκαιρη αναζήτηση και εντοπισμό των πολυμορφικών εκείνων στοιχείων του περιβάλλοντος και στην αναγνώριση, αντίστοιχα, του βαθμού επιρροής τους στον οργανισμό. Αφετέρου, στην ανάλυση του εσωτερικού περιβάλλοντος (δυνατά σημεία του οργανισμού και αδυναμίες του), που έχει απώτερο στόχο τη μεγέθυνση της αξίας του οργανισμού.

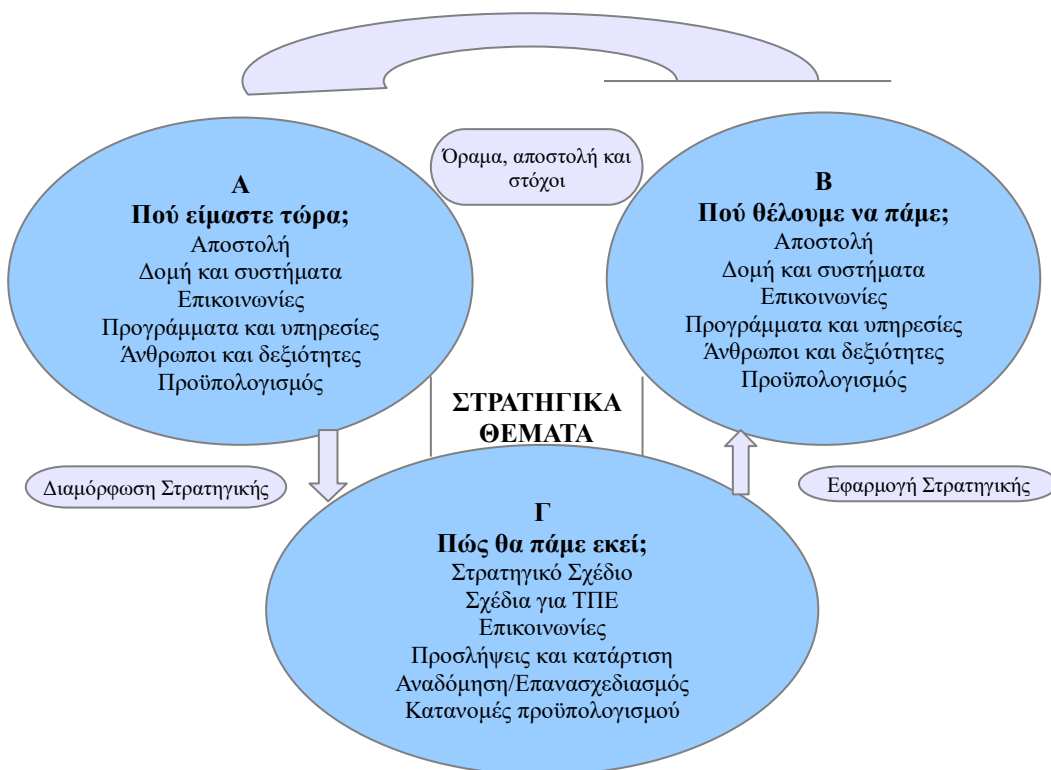
Βασική επιδίωξη του Στρατηγικού Σχεδιασμού είναι η αύξηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του οργανισμού με τη βελτίωση των υφιστάμενων και μελλοντικών λειτουργιών του και τη διαμόρφωση ενός πλάνου ενεργειών, με το οποίο θα επιχειρείται η επίτευξη της αποστολής και του οράματος του οργανισμού. Περιλαμβάνει τις φάσεις του καθορισμού των στόχων, της ανάλυσης του εξωτερικού και εσωτερικού περιβάλλοντος, της διατύπωσης εναλλακτικών στρατηγικών, της τελικής επιλογής της στρατηγικής, της ανάλυσης στρατηγικών προγραμμάτων και της υλοποίηση αυτών. Η διοίκηση του οργανισμού, επαγρυπνεί και εφαρμόζει παράλληλα και το στρατηγικό έλεγχο, με τον οποίο αντιλαμβάνεται έγκαιρα τις παρεκκλίσεις και αποτυχίες του στρατηγικού σχεδίου-προγράμματος και προχωρεί στις απαιτούμενες διορθωτικές παρεμβάσεις (Σχήμα 2.2).

Σχήμα 2.2 Διαδικασία Στρατηγικού Σχεδιασμού,
Πηγή: Steinmann και Schreyogg, 1997, σελ. 155 (προσαρμοσμένο)

Η διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού έρχεται να απαντήσει σε τρία βασικά ερωτήματα:

- α. Ποιοι και τι είμαστε, τι κάνουμε σήμερα και γιατί;
- β. Τι θέλουμε να γίνουμε και να επιτύχουμε στο μέλλον και γιατί;
- γ. Πως θα καταφέρουμε να φθάσουμε εκεί που θέλουμε; (σχήμα 2.3)

Σχήμα 2.3 Το Α, Β, Γ του Στρατηγικού Σχεδιασμού
Πηγή: Τσιάκκικος (2015) Προσαρμογή από Bryson & Alston (2005)

Το πρώτο ερώτημα απαντάται με τη διαδικασία καθορισμού της **αποστολής** (mission) του οργανισμού, του βασικού λόγου δηλαδή και του κύριου σκοπού ύπαρξής του. Με το δεύτερο ερώτημα προσδιορίζεται **το όραμα** του οργανισμού, τι θέλουμε δηλαδή να γίνουμε στο μέλλον. Στην ουσία τίθενται **οι αντικειμενικοί στόχοι** (objectives), οι οποίοι προσφέρουν μια μακροπρόθεσμη εστίαση ως προς την επιθυμητή μελλοντική εικόνα του οργανισμού. Τέλος, με το τρίτο ερώτημα διαμορφώνονται **οι στρατηγικές** (strategies) για την εκπλήρωση των συγκεκριμένων θεμελιωδών στόχων που τέθηκαν από την οργάνωση, διαθέτοντας τους κατάλληλους μηχανισμούς συντονισμού των

διαδικασιών και λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτικές (politics) που χαρακτηρίζουν την ταυτότητα και κουλτούρα του εκάστοτε οργανισμού.

2.3.2. Η Εφαρμογή

Στο δεύτερο στάδιο της Στρατηγικής Διοίκησης, αυτό της εφαρμογής, ο οργανισμός περνάει στη φάση της υλοποίησης του στρατηγικού σχεδιασμού, μέσω της διάχυσης της στρατηγικής στο σύνολο του οργανισμού και την ορθολογική κατανομή των απαιτούμενων (υλικών και άυλων) πόρων. Σ’ αυτό το σημείο, επιχειρείται να υλοποιηθούν, με το βέλτιστο δυνατό τρόπο, οι δράσεις, τα προγράμματα και τα έργα που σχεδιάστηκαν κατά το στάδιο του σχεδιασμού-προγραμματισμού.

2.3.3. Η Αξιολόγηση

Μετά τη διαδικασία ελέγχου, τη διαρκή διαδικασία επεξεργασίας πληροφοριών που εκτυλίσσεται παράλληλα με το στρατηγικό σχεδιασμό, η αξιολόγηση ως διαδικασία παραπέμπει σε δύο προορισμούς-αποστολές της στρατηγικής διοίκησης. Η πρώτη αφορά την παρακολούθηση της υλοποίησης της στρατηγικής με τη μέτρηση της απόδοσης στη βάση των αναγνωρισμένων προτύπων απόδοσης και την ανάλυση, σύγκριση και επανεξέταση της ορθότητας του στρατηγικού σχεδίου μέσα από τον εντοπισμό αποκλίσεων μεταξύ των προγραμματισθέντων και πραγματοποιηθέντων μεγεθών. Η δεύτερη αποστολή της αξιολόγησης είναι η ανατροφοδότηση (feedback control) και η λήψη έγκαιρων παρεμβατικών διορθωτικών μέτρων.

2.3.4. Μέθοδοι και Εργαλεία Στρατηγικής Διοίκησης

Υπάρχουν πολλά εργαλεία και μεθοδολογίες στρατηγικής διοίκησης στη διάθεση των υπευθύνων για την κατάρτιση ενός στρατηγικού προγράμματος, οι οποίοι γνωρίζουν πολύ καλά ότι στη διαδικασία του στρατηγικού σχεδιασμού για να φθάσουμε στη φάση της επιλογής στρατηγικών και μετέπειτα στη φάση της εφαρμογής και αξιολόγησης αυτών, είναι απαραίτητο πριν να περάσουμε από τη φάση της εναρμόνισης των στόχων

με τα μέσα που διαθέτει ο οργανισμός ή η επιχείρηση. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να προηγηθεί ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος και κατά κόρον αυτό πραγματοποιείται με την ανάλυση SWOT και την ανάλυση PESTEL. Φυσικά υπάρχουν και άλλα εργαλεία στρατηγικής ανάλυσης όπως αυτό της ανάλυσης των “συμμετεχόντων” (stakeholders)⁷, της ανάλυσης των στρατηγικών κενών (Strategic Gap Analysis), της ανάλυσης της “αλυσίδας αξίας” (Value Chain)⁸, και άλλα με το καθένα από αυτά να χρησιμοποιεί διάφορα κριτήρια ανάλυσης και να εμφανίζει τα δικά του πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

2.3.4.1. Ανάλυση SWOT

Η ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) αποτελεί μία ευρύτατα γνωστή μέθοδο ανάλυσης περιβάλλοντος και όπως φαίνεται και από το ακρωνύμιο των λέξεων της ονομασίας της, οι παράγοντες που επηρεάζουν το εσωτερικό περιβάλλον ενός οργανισμού (δυνατά και αδύνατα σημεία) και που αντιπαραβάλλονται μ’ αυτούς του εξωτερικού περιβάλλοντός του (ευκαιρίες, απειλές), ταξινομούνται σε τέσσερις κατηγορίες (σχήμα 2.4).

Δυνατά σημεία (Strengths): Είναι όλες εκείνες οι δυνάμεις, οι πηγές και τα χαρακτηριστικά ενός οργανισμού, όπως για παράδειγμα το εκπαιδευμένο εξειδικευμένο προσωπικό και η εξελιγμένη πληροφοριακή υποδομή, που τον οδηγούν σε πλεονεκτική θέση και τον βοηθούν να επιτύχει τους στόχους του αποτελεσματικά.

Αδύνατα σημεία (Weaknesses): Είναι οι αδυναμίες ενός οργανισμού, εκείνα τα χαρακτηριστικά τα οποία οδηγούν στη δημιουργία κενών, λαθών και περιορισμών στη

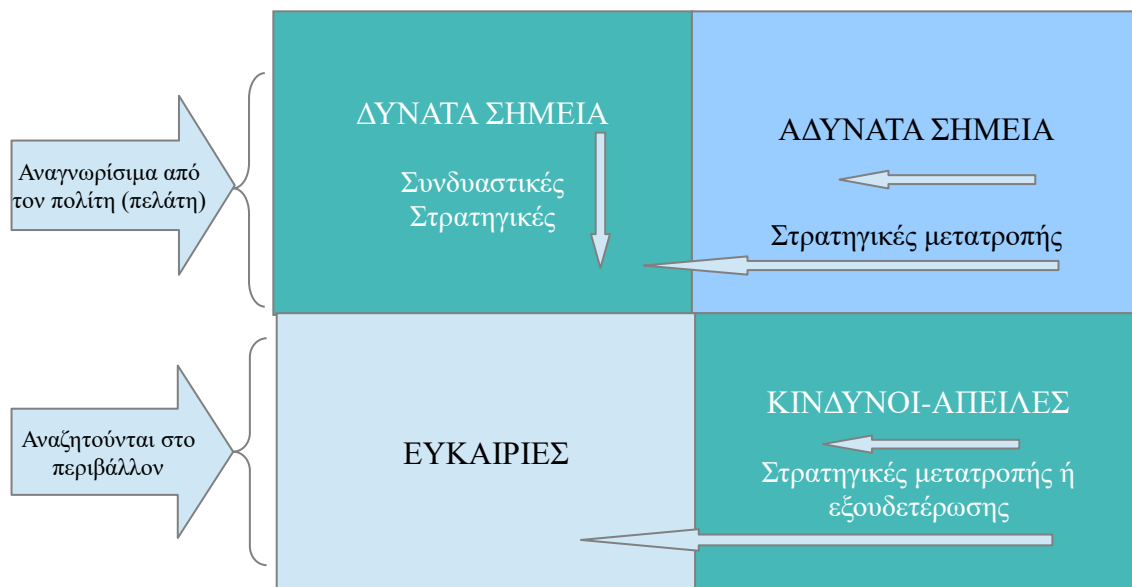
7 Σύμφωνα με τον Freeman (1984, σ.46) ως “συμμέτοχος”- “stakeholder” ορίζεται το άτομο ή η κοινωνική ομάδα που επηρεάζεται από, και/ή επηρεάζει την εκπλήρωση των στόχων της επιχείρησης

8 «Αλυσίδα αξίας», εργαλείο που στηρίζεται στο μοντέλο ανάλυσης εσωτερικού περιβάλλοντος που ανέπτυξε ο Porter (1986) με σκοπό την αναγνώριση των δυνατοτήτων βελτίωσης της ανταγωνιστικής θέσης μιας επιχείρησης/ενός οργανισμού. Η ανάλυση αυτή δεν διερευνά μόνο τις εσωτερικές διαδικασίες της επιχείρησης /του οργανισμού αλλά περαιτέρω καταγράφει λεπτομερώς τα κλαδικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ώστε να επιτύχει να διαθέσει στην αγορά προϊόντα/υπηρεσίες σε καλύτερες τιμές και σε ανώτερη ποιότητα. Με τη μέθοδο της ανάλυσης αξίας μια επιχείρηση προχωρά στη δημιουργία σημαντικών στρατηγικών τομέων και δραστηριοτήτων μέσα στην οντότητα, οι οποίες με τη σειρά τους θα προκαλέσουν τα επιδιωκόμενα πλεονεκτήματα κόστους και διαφοροποίησης έναντι των ανταγωνιστών τους.

λειτουργία του, όπως για παράδειγμα οι ακατάλληλες κτιριακές υποδομές ή η έλλειψη οργανωσιακής κουλτούρας.

Ευκαιρίες (Opportunities): Είναι εκείνα τα στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος που ευνοούν τη δημιουργία συνθηκών για βελτιστοποίηση της λειτουργίας του οργανισμού, αλλά και της εικόνας του, που τον κάνει με άλλα λόγια πιο ανταγωνιστικό. Για παράδειγμα ευκαιρίες για ένα δημόσιο οργανισμό θα μπορούσαν να αποτελέσουν κάποιες διεθνείς συνεργασίες ή ένα νέο νομοθετικό πλαίσιο.

Απειλές (Threats): Είναι οι κίνδυνοι που εγκυμονούν κυρίως στο εξωτερικό περιβάλλον, οι οποίοι εξασθενούν τη δυναμικότητα της λειτουργίας ενός οργανισμού, ενισχύοντας τυχόν αδυναμίες του, για παράδειγμα μια δημοσιονομική κρίση ή νέοι πάροχοι ομοειδών υπηρεσιών.

Σχήμα 2.4: Ανάλυση SWOT

Πηγή: Τερζίδης Κωνσταντίνος, 2011, σελ.117 (προσαρμοσμένο)

Η SWOT ανάλυση θεωρείται από τα πλέον διαδεδομένα εργαλεία του σύγχρονου μάνατζμεντ και αποτελεί μια καθιερωμένη πρακτική για όλες τις κορυφαίες εταιρείες ανά τον κόσμο. Η ιδιαίτερη δημοφιλία της SWOT analysis αποδίδεται στο γεγονός ότι βοηθά στην εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων (εφόσον υλοποιηθεί σωστά) που καθορίζουν τη διαμόρφωση της επιχειρησιακής στρατηγικής. Είναι ένα εργαλείο

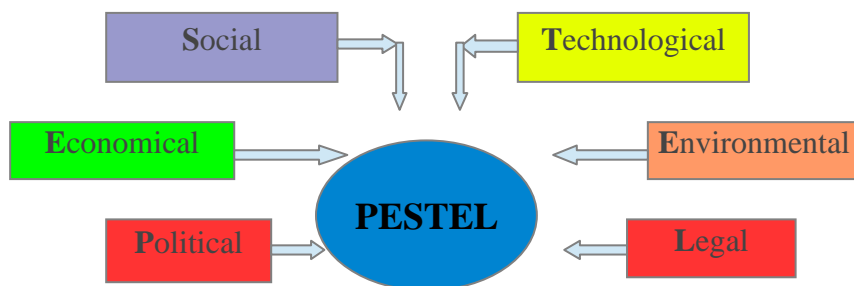
στρατηγικής διοίκησης που μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλα τα επίπεδα διοίκησης ενός οργανισμού, είτε για την ανάλυση περιβάλλοντος του συνόλου του οργανισμού (π.χ. υπουργείο), είτε για την ανάλυση περιβάλλοντος ενός τμήματος αυτού (π.χ. ένα τμήμα του υπουργείου). Με την ολοκλήρωση της αποτύπωσης των παραγόντων που συνθέτουν μια SWOT analysis, ο χρήστης της μήτρας είναι σε θέση να διακρίνει συμπυκνωμένες τις προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει ο οργανισμός του/η επιχείρησή του, προκειμένου να επιβιώσει και να αναπτυχθεί σε ένα ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον. Έχοντας καλύτερη εικόνα των δεδομένων, ο διαμορφωτής του στρατηγικού σχεδίου, καλείται να αναλάβει πρωτοβουλίες προς όφελος του οργανισμού, προκειμένου να αξιοποιήσει αποτελεσματικότερα τα δυνατά του σημεία, να βελτιώσει τις αδυναμίες του, να αξιοποιήσει τυχόν ευκαιρίες και να θωρακιστεί απέναντι σε τυχόν μελλοντικές απειλές. Κρίσιμος παράγοντας, σωστής αποτύπωσης των δεδομένων, αποτελεί η δυνατότητα ρεαλιστικής (αντικειμενικής) αποτίμησης της υφιστάμενης κατάστασης.

2.3.4.2. Ανάλυση PESTEL

Η ανάλυση "PESTEL" κατηγοριοποιεί τους πολυάριθμους συντελεστές που επενεργούν στην αποτελεσματικότερη λειτουργία της επιχείρησης ή του οργανισμού, εκείνους τους συντελεστές που προσδιορίζουν και επηρεάζουν μία επιχείρηση/έναν οργανισμό και που θα πρέπει να αναγνωριστούν, να κατανοηθούν και να αναλυθούν, με στόχο να επιτευχθεί η άριστη απόδοσή της/του. Είναι και αυτή ένα στρατηγικό εργαλείο του μάρκετινγκ που χρησιμοποιείται για την ανάλυση του εξωτερικού μακροπεριβάλλοντος μίας οντότητας, δηλαδή των συστημάτων και των δομών που την περιβάλλουν.

Σε αντίθεση με τη SWOT ανάλυση που περιορίζεται στην ανάλυση ενός στενού εύρους περιβάλλοντος γύρω από τον οργανισμό, η ανάλυση PESTEL προσφέρει τη δυνατότητα της “μεγάλης εικόνας” του ευρύτερου περιβάλλοντος του οργανισμού, στα πλαίσια του οποίου αυτός δραστηριοποιείται και καλείται να διαμορφώσει και να υλοποιήσει τη στρατηγική του.

Όπως προκύπτει και από τα αρχικά, η PESTEL ανάλυση διερευνά το πολιτικό περιβάλλον (**P**olitical), το οικονομικό περιβάλλον (**E**conomical), το κοινωνικό περιβάλλον (**S**ocial), το τεχνολογικό περιβάλλον (**T**echnological), το φυσικό περιβάλλον (**E**nvironmental) και το νομικό-νομοθετικό πλαίσιο (**L**egal) (σχήμα 2.5).

Σχήμα 2.5.: Ανάλυση PESTEL

Αναλόγως με το είδος, τις ανάγκες και τους σκοπούς των οργανισμών όπου εφαρμόζεται η εν λόγω ανάλυση, μπορεί αυτή να διενεργηθεί και με τη χρήση του όρου “Ανάλυση PEST”, (Political, Economical, Social, Technological) ή με τη χρήση του όρου “Ανάλυση STEEPLE”, (Social, Technological, Economical, Environmental, Political, Legal, Ethical).

Πολιτικό περιβάλλον (Political): Στο πολιτικό περιβάλλον εμπίπτει η πολιτική σταθερότητα, οι νόμοι, το πολιτικό καθεστώς και η μορφή διακυβέρνησης. Οι πολιτικοί παράγοντες μπορούν να επιτρέψουν ή να απαγορεύσουν τη λειτουργία ενός οργανισμού και μπορούν να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό τη στρατηγική του.

Οικονομικό περιβάλλον (Economical): Αναφέρεται στο σύνολο των στοιχείων που σκιαγραφούν το οικονομικό υπόβαθρο του περιβάλλοντος και αυτά μπορεί να είναι τα επιτόκια δανεισμού, ο ρυθμός και το ύψος του πληθωρισμού, τα επίπεδα απασχόλησης-ανεργίας, το είδος και η διάρθρωση του χρηματοοικονομικού συστήματος, οι δείκτες αναφορικά με το ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν), όπως και πολλά άλλα.

Κοινωνικό περιβάλλον (Social): Κατά την ανάλυση του κοινωνικού περιβάλλοντος εξετάζεται η κοινωνική σύσταση, οι αντιλήψεις των κατοίκων της, τα δημογραφικά,

ψυχογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά, το προσδόκιμο ζωής, η ηλικιακή διαστρωμάτωση, οι επικρατούσες θρησκευτικές πεποιθήσεις, ο βαθμός ισότητας των φύλων, οι συμπεριφορές διάφορων κοινωνικών ομάδων, η ύπαρξη ή όχι κοινωνικής συνοχής, οι τυχόν υπαρκτές ομάδες πίεσης και συμφερόντων κλπ.

Τεχνολογικό περιβάλλον (Technological): Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η καινοτομία, η μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας κλπ. είναι καθοριστικής σημασίας για πολλές λειτουργίες ενός οργανισμού. Κατά την ανάλυση του τεχνολογικού περιβάλλοντος εξετάζεται το επίπεδο ενσωμάτωσης της υφιστάμενης τεχνολογίας του οργανισμού, η δυνατότητα διάδοσης και χρήσης αυτής καθώς και οι προοπτικές εξέλιξης και υιοθέτησης νέων τεχνολογιών.

Φυσικό περιβάλλον (Environmental): Ερευνώνται θέματα οικολογικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και εξετάζεται η ύπαρξη ή μη νομικού υποβάθρου για την προστασία του περιβάλλοντος, η ύπαρξη κουλτούρας στην κοινωνία για την προστασία και διατήρηση των φυσικών περιβαλλοντικών στοιχείων κτλ.

Νομικό-Νομοθετικό πλαίσιο (Legal): Κατά τη συγκεκριμένη ανάλυση σκιαγραφείται και αναλύεται η νομική και νομοθετική κατάσταση που επικρατεί, δηλαδή η νομολογία, η λειτουργία του δικαστικού συστήματος, ο βαθμός εφαρμογής των νόμων, το επίπεδο και το είδος των κυρώσεων που επιβάλλονται κτλ.

Συμπερασματικά, με την ανάλυση PESTEL ο οργανισμός αποκτά μια σφαιρική και ολοκληρωμένη γνώση για το ευρύτερο περιβάλλον μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται και αναπτύσσει τη στρατηγική του. Επίσης, κάθε συντελεστής-παράγοντας που αναλύεται, κατέχει και διαφορετικό ξεχωριστό βάρος στην όλη διαδικασία και λειτουργία του οργανισμού (αναλόγως και με το είδος του οργανισμού) και δεν πρέπει να θεωρείται ως σημαντικότερος έναντι των άλλων. Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί ότι όπως και η ανάλυση SWOT έτσι και η ανάλυση PESTEL δε διαμορφώνει από μόνη της τη στρατηγική του οργανισμού, παρά μόνο προσδιορίζει και καταγράφει το περιβάλλον μέσα στο οποίο θα διαμορφωθεί και θα εκτελεστεί αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

«έν δὲ δικαιοσύνη συλλήβδην πᾶσ' ἀρετὴ ἔνι»

*ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ
Ἠθικά Νικομάχεια (1129b-1130a)*

3.1. Η έννοια της Δικαιοσύνης

Η δικαιοσύνη είναι έννοια πανάρχαιη και η αναζήτηση, ο προσδιορισμός και η εφαρμογή αυτής αποτελούσε πανανθρώπινο και διαχρονικό αίτημα που πήγαζε από την έμφυτη αγάπη και τάση του ανθρώπου για το ορθό και δίκαιο. Οι στωικοί φιλόσοφοι θεώρησαν τη δικαιοσύνη μαζί με τη φρόνηση, τη σωφροσύνη και την ανδρεία, ως τις τέσσερις αρετές της ανθρωπότητας. Ο Πλάτωνας όριζε τη δικαιοσύνη ως επιστήμη και ο Αριστοτέλης τη διέκρινε ως διανεμητική με βάση την αξία του ανθρώπου, ως διορθωτική θέτοντας ως αρχή ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι μεταξύ τους και τέλος ως ανταποδοτική δικαιοσύνη την οποία όριζε ως μια αναλογική ανταπόδοση αμοιβαίων υπηρεσιών. Με την εμφάνιση του χριστιανισμού και έκτοτε η έννοια της δικαιοσύνης ολοκληρώθηκε από ηθικής απόψεως αναφέροντας τους πιστούς ως “διψώντας τη Δικαιοσύνη” και τον σωτήρα Ιησού Χριστό ως “βασιλέα της Δικαιοσύνης”.

Από νομικής απόψεως η πρώτη απόδοση του όρου, ο οποίος χρησιμοποιείται και σήμερα, δόθηκε από τον κύριο εκπρόσωπο της ρωμαϊκής νομικής επιστήμης του 2ου αι. νομοδιδάσκαλο Δομίτιο Ουλπιανό «Δικαιοσύνη είναι η σταθερά και διηνεκής θέλησις του αποδίδειν εκάστω το προσήκον», ότι δηλαδή η Δικαιοσύνη είναι η σταθερή και διαρκής βούληση, να αποδίδεις στον καθένα το ίδιο, αυτό δηλαδή που του ανήκει, χωρίς να βλάπτεις τον άλλον.

Στη σύγχρονη εποχή με τον όρο Δικαιοσύνη χαρακτηρίζεται η τήρηση των αρχών του δικαίου από τα μέλη μιας κοινωνίας, η οποία εκφράζεται με την αντικειμενική, ορθή και αμερόληπτη εφαρμογή των γραπτών νόμων και το σεβασμό των άγραφων νόμων. Δικαιοσύνη επίσης χαρακτηρίζεται ο θεσμός της πολιτείας που έχει σκοπό την επιβολή

των νόμων, όταν αυτοί παραβιάζονται και την τιμωρία αυτών που παρανομοούν, καθώς και η εξουσία που προέρχεται από τον ίδιο το θεσμό, το σύνολο δηλαδή των δικαστικών αρχών, ακόμα και η εποπτεύουσα Αρχή αυτής, δηλαδή το Υπουργείο Δικαιοσύνης και γενικά όλο το νομικό σύστημα. Επίσης Δικαιοσύνη χαρακτηρίζεται και η κοινή αντίληψη περί δικαίου και γενικότερα η απουσία αδικίας και ανισοτήτων.

3.2. Το Δικαστικό Σύστημα στην Ελλάδα

Θεμελιώδης αρχή του πολιτεύματος που αποτελεί και την οργανωτική βάση στη λειτουργία κάθε δημοκρατικής πολιτείας είναι η διάκριση των λειτουργιών. Σύμφωνα με αυτή η κρατική εξουσία διανέμεται σε περισσότερα όργανα ώστε να επιτυγχάνεται ο έλεγχος των αποφάσεων του κράτους και να αποφεύγεται η κατάχρηση εξουσίας με τη συγκέντρωση εξουσιών σε ένα μόνο όργανο.

Στην Ελλάδα η διάκριση των λειτουργιών κατοχυρώνεται με το άρθρο 26 του ισχύοντος ελληνικού Συντάγματος⁹ και εντάσσεται σε εκείνες τις διατάξεις που δεν μπορούν να αναθεωρηθούν. Σύμφωνα με το άρθρο 26 του Συντάγματος “η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας” (παρ.1), “η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας” (παρ.2) και “η δικαστική λειτουργία από τα δικαστήρια οι αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του ελληνικού λαού” (παρ.3). Κύριο καθήκον, έργο και αποστολή της κάθε κρατικής λειτουργίας αποτελεί για τη νομοθετική λειτουργία να θεσπίζει τους νόμους για την εκτελεστική λειτουργία να υλοποιεί τους νόμους και για τη δικαστική λειτουργία να επιλύει τις διαφορές (μεταξύ πολιτών ή μεταξύ πολιτών και κράτους) που προκύπτουν κατά την εφαρμογή των νόμων.

Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ’ αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως ο

9 Σύνταγμα της Ελλάδας ΦΕΚ 211/Α’/24.12.2019, όπως αυτό μεταφέρθηκε στη δημοτική γλώσσα με το Β’ Ψήφισμα της 6ης Μαρτίου 1986 της ΣΤ’ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων και όπως αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 6ης Απριλίου 2001 της Ζ’ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, το Ψήφισμα της 27ης Μαΐου 2008 της Η’ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων και το Ψήφισμα της 25ης Νοεμβρίου 2019 της Θ’ Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, που δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 187/Α’/28.11.2019 (<https://www.hellenicparliament.gr>)

νόμος ορίζει (άρθρο 20 Σ), η δικαιοσύνη δε απονέμεται από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές, που απολαμβάνουν λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία (άρθρο 87 παράγραφος 1 Σ) και οι δικαστές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους και σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται με διατάξεις που έχουν τεθεί κατά κατάλυση του Συντάγματος (παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου). Κατ’ αυτόν τον τρόπο θεσπίζεται η αρχή της δικαστικής ανεξαρτησίας αναγκαίο στοιχείο της αρχής του κράτους δικαίου και βασικό συστατικό μιας δημοκρατικής πολιτείας που στηρίζεται στο διαχωρισμό των κρατικών εξουσιών και τον έλεγχο της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας από μια ανεξάρτητη δικαιοσύνη. Εκτός όμως από τη διάκριση των εξουσιών συναντάται κάποιες φορές και η διασταύρωση των λειτουργιών, η οποία στοχεύει στον αμοιβαίο έλεγχο και περιορισμό των οργάνων της πολιτείας¹⁰.

Τα αναγκαία μέσα για την ικανοποίηση των οργανωτικών και λειτουργικών αναγκών των δικαστηρίων, τηρούμενης της επιταγής του άρθρου 87 του Συντάγματος για τη διασφάλιση της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των δικαστών, την παρέχει το Υπουργείο Δικαιοσύνης¹¹, η αποστολή του οποίου ορίζεται σύμφωνα με τον οργανισμό λειτουργίας του (άρθρο 1) στην εξασφάλιση της έγκαιρης και αποτελεσματικής απονομής δικαιοσύνης, στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή αποτελεσματικής αντεγκληματικής πολιτικής και στην προώθηση πολιτικών που σκοπούν στην καθιέρωση της αρχής της διαφάνειας και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων .

10 Παράδειγμα διασταύρωσης της εκτελεστικής με τη δικαστική λειτουργία αποτελεί το άρθρο 90§5 του Συντάγματος, το οποίο αναφέρεται στις προαγωγές Προέδρου και Αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι οποίες ενεργούνται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση ανώτατου δικαστικού συμβουλίου.

11 Π.Δ.96/2017 ΦΕΚ 136/Α’/11-9-2017 Οργανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης.

[Το Υπουργείο Δικαιοσύνης ιδρύθηκε το 1833 με την πρώτη κυβέρνηση του Βασιλείου της Ελλάδας, ονομαζόμενο τότε Επί της Δικαιοσύνης Γραμματεία της Επικράτειας. Το όνομα του υπουργείου διατηρήθηκε μέχρι τις 7 Οκτωβρίου 2009, οπότε με την απόφαση 2876/7.10.2009 του πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου το Υπουργείο Δικαιοσύνης μετονομάστηκε σε Υπουργείο Δικαιοσύνης ,Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΥΔΔΑΔ).Στις 8 Ιουλίου 2019 με το Π.Δ. 81/2019 το Υπουργείο Δικαιοσύνης επανασυστάθηκε, αντικαθιστώντας το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. (<https://el.wikipedia.org>.)]

3.2.1. Διάκριση των Δικαστηρίων

Τα Δικαστήρια κατά το άρθρο 26§3 Σ είναι τα κρατικά εκείνα όργανα στα οποία ανατίθεται η άσκηση της δικαστικής λειτουργίας. Αποτελούν λοιπόν άμεσα όργανα του κράτους, καθόσον η οργάνωση, η λειτουργία τους και η δικαιοδοσία τους ρυθμίζονται απευθείας από το Σύνταγμα. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 93 του Συντάγματος τα δικαστήρια διακρίνονται σε διοικητικά, πολιτικά και ποινικά και οργανώνονται με ειδικούς νόμους, εφαρμόζοντας κανόνες δικαίου. Διάκριση, η οποία λαμβάνει χώρα με βάση τον κλάδο του δικαίου, στον οποίο αντίστοιχα ανήκει η κάθε επίδικη διαφορά. Κανόνας δικαίου είναι η υποχρεωτική συμπεριφορά που υποδεικνύει μια διάταξη, νόμος και παράγει κυρώσεις. Συγκεκριμένα ο κανόνας δικαίου υποδεικνύει τι πρέπει, τι είναι ορθό να γίνει και «Δίκαιο» είναι «το σύνολο γραπτών κυρίως κανόνων, που παράγονται και τίθενται σε ισχύ με οριζόμενη από το ίδιο διαδικασία, εκπέμπουν αναγκαστική τυπική δύναμη και ρυθμίζουν τη συνολική κοινωνική, πολιτική, οικονομική συμβίωση, ορίζοντας το ορθό σύμφωνα με την αντίληψη του συντάκτη τους ή και με την κρατούσα κοινωνική συνείδηση»¹².

Το δίκαιο λοιπόν είναι ένα σύστημα κανόνων, οι οποίοι κανόνες δημιουργούνται και εφαρμόζονται από δημόσια θεσμικά όργανα και αποτελεί βασικό παράγοντα της κοινωνίας συμβάλλοντας καθοριστικά στην κοινωνική ειρήνη. Το κάθε δημοκρατικό κράτος στηρίζεται στο κράτος δικαίου, την αρχή της δημοκρατίας και το σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Αυτό σημαίνει ότι το δίκαιο είναι υπεράνω όλων και ισχύει για όλους, καθώς και ότι εγκρίνεται βάσει δημοκρατικής διαδικασίας. Κάθε πράξη και απόφαση που λαμβάνεται από το κράτος ή/και τις δημόσιες αρχές του πρέπει να συνάδει με το δίκαιό του. Ειδικότερα, το δίκαιο κατοχυρώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των πολιτών. Κάθε κράτος διαθέτει δικό του δίκαιο, νομικό σύστημα και συνταγματικές προϋποθέσεις και διαδικασίες για τη θέσπιση των νόμων. Περαιτέρω, όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως και η Ελλάδα, δεσμεύονται από το δίκαιο της

¹² Δημητρόπουλος, Γενική Συνταγματική Θεωρία, σελ. 37.

Ευρωπαϊκής Ένωσης και το διεθνές δίκαιο.¹³

Στο Δίκαιο της Ελλάδας το Σύνταγμα υπερισχύει έναντι όλων των εθνικών νομικών πράξεων, και ακολουθούν ο νόμος, το προεδρικό διάταγμα και εν συνεχεία οι διοικητικές πράξεις. Οι ιδρυτικές συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατατάσσονται στο ίδιο τυπικό επίπεδο με το Σύνταγμα, ενώ οι υπόλοιπες διεθνείς νομικές πράξεις υπερισχύουν των εθνικών νομικών πράξεων, εξαιρουμένου του Συντάγματος.

Η πιο σημαντική διάκριση του δικαίου στη νομική επιστήμη, θεωρείται η διάκριση του δικαίου σε δημόσιο (ius publicum) και ιδιωτικό (ius privatum).

Ιδιωτικό δίκαιο, είναι το δίκαιο εκείνο, το οποίο ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και διακρίνεται σε αστικό, εμπορικό, εργατικό, δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας και στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

Το **αστικό δίκαιο** περιέχει τους κανόνες δικαίου που ρυθμίζουν όλες τις καθημερινές βιοτικές σχέσεις της ιδιωτικής ζωής και των ιδιωτικών συναλλαγών που διαμορφώνονται μέσα σε ένα κράτος, καθώς επίσης και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που ανακύπτουν από αυτές. Οι βασικοί αυτοί κανόνες εμπεριέχονται στον Αστικό Κώδικα¹⁴ και έχουν ως πηγές δικαίου το γραπτό και το άγραφο δίκαιο, πιο συγκεκριμένα, τους νόμους και το έθιμο. Οι γενικές αρχές του αστικού δικαίου είναι το ενοχικό δίκαιο¹⁵, το οποίο ρυθμίζει τις έννομες σχέσεις όταν ένα πρόσωπο οφείλει μια παροχή σε ένα άλλο πρόσωπο, το εμπράγματο δίκαιο¹⁶ που ρυθμίζει τα απόλυτα δικαιώματα επί πραγμάτων (ιδιοκτησιακά ζητήματα), το οικογενειακό δίκαιο¹⁷, που ρυθμίζει τις οικογενειακές σχέσεις τις σχέσεις δηλαδή που διαμορφώνονται και αναπτύσσονται στο πλαίσιο της οικογένειας και τέλος το κληρονομικό δίκαιο¹⁸ (κληρονομική διαδοχή, διαθήκη, νόμιμη μοίρα κτλ).

13 Διαδικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης e-justice.europa.eu

14 ΠΔ 456/1984 “Αστικός Κώδικας και Εισαγωγικός του Νόμος”, ως ισχύει

15 Άρθρα 287-946 ΑΚ

16 Άρθρα 947-1345 ΑΚ

17 Άρθρα 1346-1709 ΑΚ

18 Άρθρα 1710-2035 ΑΚ

Το **εμπορικό δίκαιο** αποτελεί το δίκαιο των εμπόρων και των εμπορικών πράξεων και διαιρείται σε γενικό εμπορικό δίκαιο που περιλαμβάνει τους γενικούς κανόνες αναφορικά με την ιδιότητα του εμπόρου και τις εμπορικές πράξεις, σε δίκαιο των εμπορικών εταιρειών, σε πτωχευτικό δίκαιο, σε δίκαιο των αξιόγραφων, ναυτικό δίκαιο, αεροπορικό δίκαιο και ασφαλιστικό δίκαιο.

Το **εργατικό δίκαιο** ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου και διαιρείται σε ατομικό, το οποίο παραπέμπει στην ατομική σχέση εργασίας και σε συλλογικό, που αναφέρεται στην εκμετάλλευση και στα συλλογικά εργατικά φαινόμενα.

Το **δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας** ρυθμίζει τα δικαιώματα των δημιουργών επί των πνευματικών τους δημιουργημάτων.

Δημόσιο δίκαιο είναι το δίκαιο που ρυθμίζει τις σχέσεις κράτους -πολίτη ή τις σχέσεις μεταξύ φορέων δημοσίου όπως κράτους-δήμου και διαιρείται στους παρακάτω κλάδους: συνταγματικό, διοικητικό, ποινικό, δικονομικό (αστικό, ποινικό, διοικητικό), εκκλησιαστικό και δημόσιο διεθνές δίκαιο.

Ειδικότερα, το **Συνταγματικό δίκαιο** είναι το σύνολο των κανόνων του εσωτερικού δικαίου, που έχουν αυξημένη τυπική δύναμη απέναντι στο κοινό δίκαιο, το **Διοικητικό δίκαιο** είναι το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν την οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης και τις σχέσεις του κράτους προς τους πολίτες, το **Ποινικό δίκαιο** είναι το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν τις αξιόποινες πράξεις και τις κυρώσεις που επισύρουν¹⁹, το **Εκκλησιαστικό δίκαιο** είναι το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν την οργάνωση και λειτουργία της εκκλησίας και τις σχέσεις της με το κράτος και τέλος το **Δικονομικό δίκαιο**, είναι το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν την απονομή της δικαιοσύνης, την οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων, καθώς και την παροχή έννομης προστασίας και διακρίνεται σε Αστικό Δικονομικό Δίκαιο

¹⁹ Ποινικός Κώδικας όπως αυτός κωδικοποιήθηκε με το Ν.4619/2019 με ημερομηνία ισχύος την 1η Ιουλίου 2019

(Πολιτική Δικονομία), σε Ποινικό Δικονομικό Δίκαιο (Ποινική Δικονομία) και σε Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο (Διοικητική Δικονομία).

Η διάκριση των κανόνων δικαίου σε ιδιωτικό και δημόσιο δίκαιο κατέχει ρυθμιστικό ρόλο αναφορικά με το είδος του δικαστηρίου που θα επιλύσει μια επίδικη διαφορά. Για παράδειγμα τις αστικές διαφορές ιδιωτικού δικαίου αρμόδια δικαστήρια για να επιληφθούν είναι τα πολιτικά δικαστήρια²⁰, την εξακρίβωση τέλεσης αξιόποινων πράξεων και την τιμωρία αυτών αρμόδια είναι τα ποινικά δικαστήρια²¹ και τις διαφορές ουσίας διοικητικού δικαίου αρμόδια για την επίλυσή τους είναι τα διοικητικά δικαστήρια²².

3.2.1.1. Πολιτικά Δικαστήρια

Αρμόδια δικαστήρια για την επίλυση των ιδιωτικών ή αστικών διαφορών είναι τα **πολιτικά δικαστήρια**. Στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ΚΠολΔ) προβλέπονται ως πολιτικά δικαστήρια τα Ειρηνοδικεία, τα Πρωτοδικεία (Μονομελή και Πολυμελή), τα Εφετεία και ο Άρειος Πάγος.

Υπάρχουν δύο μόνο βαθμοί δικαιοδοσίας των πολιτικών δικαστηρίων: ο πρώτος και ο δεύτερος βαθμός²³. Η πρωτοβάθμια απόφαση ελέγχεται μετά την άσκηση του ενδίκου μέσου της έφεσης από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, δηλαδή το Εφετείο. Ο Άρειος Πάγος δεν αποτελεί «τρίτο» βαθμό δικαιοδοσίας, γιατί ελέγχει μόνο το νομικό μέρος της προσβαλλόμενης απόφασης και όχι και την αλήθεια των πραγματικών γεγονότων. Πρωτοβάθμια πολιτικά δικαστήρια είναι τα Ειρηνοδικεία και τα Μονομελή και Πολυμελή Πρωτοδικεία,²⁴ μεταξύ των οποίων οι διαφορές κατανέμονται ανάλογα με την αξία του αντικειμένου τους ή ανάλογα με τη φύση ή την ευχέρεια διάγνωσης της διαφοράς. Το κύριο δευτεροβάθμιο δικαστήριο είναι το Εφετείο. Ως Δευτεροβάθμια δικαστήρια λειτουργούν τα Μονομελή Πρωτοδικεία στην αρμοδιότητα των οποίων

20 Άρθρο 1 ΚΠολΔ και άρθρο 94 §2 Σ

21 Άρθρο 96 Σ

22 Άρθρο 94 Σ

23 Άρθρο 12 ΚΠολΔ

24 Άρθρο 13 ΚΠολΔ

υπάγονται οι εφέσεις κατά των αποφάσεων των Ειρηνοδικείων της περιφέρειάς τους,²⁵ τα Μονομελή Εφετεία στην αρμοδιότητα των οποίων υπάγονται οι εφέσεις κατά των αποφάσεων των Μονομελών Πρωτοδικείων και τα Τριμελή Εφετεία στην αρμοδιότητα των οποίων υπάγονται οι εφέσεις κατά των αποφάσεων των Πολυμελών Πρωτοδικείων της περιφέρειάς τους. Ο Άρειος Πάγος²⁶ είναι το ανώτατο πολιτικό, ακυρωτικό δικαστήριο, το οποίο ελέγχει μόνο το νομικό μέρος, τα νομικά σφάλματα της προσβαλλόμενης απόφασης. Ο Άρειος Πάγος λειτουργεί σε έξι πολιτικά τμήματα, στα οποία υπάγονται υποθέσεις ιδιωτικού δικαίου (ενοχικού, εμπορικού, κληρονομικού, εμπράγματος, εργατικού δικαίου κλπ.) και σε Ολομέλεια.

Ο Άρειος Πάγος δεν ερευνά κατ’ ουσίαν την υπόθεση διότι, όπως ήδη προαναφέρθηκε, δεν είναι τρίτος βαθμός δικαιοδοσίας. Με την αίτηση αναίρεσεως (όπως ονομάζεται το ένδικο μέσο προσφυγής στον Άρειο Πάγο) φέρεται προς έλεγχο στον Άρειο Πάγο η νομική ορθότητα της απόφασεως των δικαστηρίων της ουσίας όλης της Ελλάδος. Ο Άρειος Πάγος, με τις αποφάσεις του, εξασφαλίζει την ενότητα της νομολογίας (στην ερμηνεία και την εφαρμογή των νόμων), την οποία ακολουθούν τα κατώτερα του δικαστήρια και συνεπώς την ενιαία αντιμετώπιση ομοίων περιπτώσεων.

Κλείνοντας την αναφορά στα πολιτικά δικαστήρια, συμπληρωματικά επισημαίνεται ότι εάν κάποιο πολιτικό δικαστήριο κατά την εκδίκαση μιας υπόθεσης διαπιστώσει ότι είναι καθ’ ύλην ή κατά τόπο αναρμόδιο, τότε αυτεπαγγέλτως αποφαινεται για την αναρμοδιότητα αυτή και προσδιορίζει το αρμόδιο δικαστήριο, στο οποίο παραπέμπει την υπόθεση για να δικαστεί.²⁷ Παρέκταση αρμοδιότητας δύναται να υπάρξει μόνο σε πρωτοβάθμιο τακτικό δικαστήριο και μόνο για την κατά τόπο αρμοδιότητα μετά από σιωπηρή συμφωνία των διαδίκων.²⁸

Στη συνέχεια ακολουθεί πίνακας με συνοπτική περιγραφή της καθ’ ύλην αρμοδιότητας των πολιτικών δικαστηρίων της χώρας μας.

25 Άρθρο 17Α ΚΠολΔ

26 Άρθρο 20 ΚΠολΔ

27 Άρθρο 46 ΚΠολΔ

28 Άρθρο 42 ΚΠολΔ

Πίνακας 1: Η Καθ' ύλη αρμοδιότητα των πολιτικών δικαστηρίων

ΚΑΘ' ΥΛΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ		
ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ	ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ	α) Εκδίκαση υποθέσεων για την ενότητα της νομολογίας β) Εκδίκαση υποθέσεων γενικότερης φύσης
	ΤΜΗΜΑΤΑ	α) Η εκδίκαση των αναιρέσεων κατά αποφάσεων οποιουδήποτε πολιτικού δικαστηρίου και εφόσον δεν έχουν οριστεί άλλα δικαστήρια, β) οι αιτήσεις για παραπομπή σε περίπτωση εξαίρεσης των δικαστών πολυμελούς πολιτικού δικαστηρίου, γ) οι αιτήσεις για καθορισμό δικαστηρίου, αν δεν υπάρχει πια το δικαστήριο που είχε εκδώσει την απόφαση που προσβλήθηκε με ένδικο μέσο.
ΕΦΕΤΕΙΟ	ΤΡΙΜΕΛΕΣ	Η εκδίκαση των εφέσεων κατά των αποφάσεων των Πολυμελών Πρωτοδικείων της περιφέρειάς τους
	ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ	Η εκδίκαση των εφέσεων κατά των αποφάσεων των Μονομελών Πρωτοδικείων της περιφέρειάς τους
ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ	ΠΟΛΥΜΕΛΕΣ	α) Όλες οι διαφορές που μπορούν να αποτιμηθούν σε χρήματα και που η αξία του αντικειμένου τους είναι πάνω από διακόσιες πενήντα χιλιάδες ευρώ (250.000) και γενικά β) Όλες οι διαφορές, για τις οποίες δεν είναι αρμόδια τα Ειρηνοδικεία ή τα Μονομελή Πρωτοδικεία.
	ΜΟΜΟΜΕΛΕΣ	α) Όλες οι διαφορές που μπορούν να αποτιμηθούν σε χρήματα και που η αξία του αντικειμένου τους είναι πάνω από είκοσι χιλιάδες (20.000) ευρώ, δεν υπερβαίνει όμως το ποσό των διακοσίων πενήντα χιλιάδων (250.000) ευρώ. β) Εκδίκαση των εφέσεων κατά αποφάσεων Ειρηνοδικείων της περιφέρειάς τους. γ) Όλες οι διαφορές που προβλέπονται στο άρθρο 16 ΚΠολΔ, ανεξάρτητα εάν η αξία του αντικειμένου της διαφοράς υπερβαίνει τις διακόσιες πενήντα χιλιάδες (250.000) ευρώ δ) Οι διαφορές που προβλέπονται στο άρθρο 17 ΚΠολΔ (διαζύγια, ρύθμιση οικογενειακής στέγης, ακύρωση αποφάσεων γενικής συνέλευσης συνεταιρισμών, σωματείων κλπ)
ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟ		α) Όλες οι διαφορές που μπορούν να αποτιμηθούν σε χρήματα και που η αξία του αντικειμένου τους δεν υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ, β) Όλες οι διαφορές, κύριες ή παρεπόμενες, από σύμβαση μίσθωσης, καθώς και οι διαφορές του άρθρου 601 του Αστικού Κώδικα, εφόσον σε όλες τις περιπτώσεις αυτές το συμφωνημένο μηνιαίο μίσθωμα δεν υπερβαίνει τα εξακόσια (600) ευρώ. γ) Οι διαφορές ανάμεσα στους ιδιοκτήτες ορόφων ή διαμερισμάτων από τη σχέση της οροφκτησίας και οι διαφορές ανάμεσα στους διαχειριστές ιδιοκτησίας κατά ορόφους και στους ιδιοκτήτες ορόφων και διαμερισμάτων που αφορούν κοινόχρηστες δαπάνες, εφόσον η αξία του αντικειμένου τους δεν υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ. δ) Όλες οι διαφορές ανεξάρτητα από την αξία του αντικειμένου της διαφοράς που προβλέπονται στο άρθρο 15 ΚΠολΔ

3.2.1.2. Ποινικά Δικαστήρια

Στο ελληνικό δικονομικό δίκαιο ισχύει για τη συγκρότηση των ποινικών δικαστηρίων "η αρχή της ενότητας", κατά την οποία ο ίδιος δικαστής ασκεί καθήκοντα αστικού και ποινικού δικαστή. Ο πρωτοδίκης που εκδικάζει πολιτικές υποθέσεις, ως πλημμελειοδίκης εκδικάζει και ποινικές υποθέσεις. Ειδικότερα στα ποινικά δικαστήρια ανήκει σύμφωνα με το άρθρο 96 Σ η τιμωρία των εγκλημάτων και η λήψη όλων των μέτρων που προβλέπουν οι ποινικοί νόμοι. Οι αξιόποινες πράξεις διακρίνονται σε κακουργήματα και πλημμελήματα. Κάθε πράξη που τιμωρείται με κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη είναι κακούργημα. Κάθε πράξη που τιμωρείται με φυλάκιση ή περιορισμό σε ειδικό κατάστημα κράτησης νέων ή μόνο με χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας είναι πλημμέλημα.²⁹

Ποινική δικαιοδοσία ασκούν τα εξής δικαστήρια: α) τα πλημμελειοδικεία, β) τα δικαστήρια των ανηλίκων, γ) τα μικτά ορκωτά δικαστήρια, δ) τα εφετεία, ε) ο Άρειος Πάγος.³⁰

Τα **πλημμελειοδικεία** (μονομελή και τριμελή), εκδικάζουν τα πλημμελήματα, εκτός από τις εξαιρέσεις που ορίζονται στον ΚΠΔ.³¹ Τα **δικαστήρια ανηλίκων** (μονομελές, τριμελές δικαστήριο ανηλίκων και τριμελές εφετείο ανηλίκων), δικάζουν τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται από ανηλίκους ηλικίας από 13 μέχρι και του 18^{ου} έτους συμπληρωμένου.³² Το **μικτό ορκωτό δικαστήριο** και το **μικτό ορκωτό εφετείο**, εκδικάζουν τα κακουργήματα.³³ Τα δικαστήρια αυτά συγκροτούνται από τρεις τακτικούς δικαστές και τέσσερις ενόρκους. Συμμετέχουν δηλαδή στη σύνθεσή τους και τέσσερις «λαϊκοί δικαστές», οι οποίοι θεωρείται ότι εκφράζουν το «κοινό περί δικαίου

29 Άρθρο 18 ΠΚ (κατηγορίες αξιόποινων πράξεων)

30 Μέχρι 30 Ιουνίου 2019 ποινικό δικαστήριο ήταν και το Πταισματοδικείο το οποίο εκδίκαζε τα πταίσματα. Με το νέο Ποινικό Κώδικα όπως αυτός κωδικοποιήθηκε με το Ν.4619/2019 με ημερομηνία ισχύος την 1η Ιουλίου 2019 επήλθε η πλήρη κατάργηση των πταισμάτων (άρθρα 411-457 του παλιού ποινικού κώδικα) και των ποινών που αντιστοιχούσαν σ' αυτά.

31 Άρθρα 112 και 114 ΚΠΔ.

32 Άρθρο 113 ΚΠΔ.

33 Άρθρο 109 ΚΠΔ.

αίσθημα» και αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα του συνόλου της κοινωνίας. Τα **εφετεία** είναι τα δικαστήρια που κατά κανόνα δικάζουν σε δεύτερο βαθμό.³⁴ Τέλος ο **Άρειος Πάγος** είναι το ανώτατο ποινικό δικαστήριο, στο οποίο λειτουργούν τρία ποινικά τμήματα, και ως ακυρωτικό δικαστήριο ελέγχει την ορθή ερμηνεία και εφαρμογή του ουσιαστικού ποινικού δικαίου από τα κατώτερα δικαστήρια και την τήρηση ορισμένων διατάξεων της ποινικής δικονομίας. Σε περίπτωση νομικής πλημμέλειας ακυρώνει την απόφαση του κατώτερου δικαστηρίου.

Συνοπτικά η καθ' ύλην αρμοδιότητα των ποινικών δικαστηρίων δίδεται με τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 2 Καθ' ύλη αρμοδιότητα των ποινικών δικαστηρίων

ΚΑΘ' ΥΛΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ		
ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ	Εκδίκαση Αναιρέσεων κατά ποινικών αποφάσεων οποιουδήποτε ποινικού δικαστηρίου και κατά βουλευμάτων	
ΕΦΕΤΕΙΟ	ΠΕΝΤΑΜΕΛΕΣ ΕΦΕΤΕΙΟ	α) Εκδίκαση εφέσεων κατά αποφάσεων Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων β) Εκδίκαση εφέσεων κατά αποφάσεων Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων ιδιάζουσας δωσιδικίας
	ΤΡΙΜΕΛΕΣ ΕΦΕΤΕΙΟ	α) Εκδίκαση των κακουρηγημάτων που περιγράφονται στο άρθρο 111 Α παρ.1,2,3,4,5 του ΚΠΔ β) Εκδίκαση των πλημμελημάτων των δικαστών πολιτικής, ποινικής και διοικητικής δικαιοσύνης και εισαγγελέων γ) Εκδίκαση των εφέσεων κατά των αποφάσεων του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου.
	ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ ΕΦΕΤΕΙΟ	Εκδίκαση αποκλειστικά των κακουρηγημάτων που αναφέρονται στα άρθρα 301 και 303 του ΚΠΔ, εφόσον γι' αυτά έχει συνταχθεί πρακτικό συνδιαλλαγής ή διαπραγμάτευσης.
	ΜΙΚΤΟ ΟΡΚΩΤΟ ΕΦΕΤΕΙΟ	Εκδίκαση των εφέσεων κατά των αποφάσεων των μικτών ορκωτών δικαστηρίων
	ΕΦΕΤΕΙΟ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	Εκδίκαση των εφέσεων κατά των αποφάσεων των μονομελών και τριμελών δικαστηρίων ανηλίκων.

³⁴ Άρθρο 499 ΚΠΔ. : Αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της έφεσης. Στα άρθρα 110, 111 στοιχ. Α αρ. 7 και 111 στοιχ. Β, 112 αρ. 2 και 114 ορίζεται το δικαστήριο που είναι αρμόδιο να κρίνει την έφεση.

ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ	ΤΡΙΜΕΛΕΣ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΕΙΟ	α) Εκδίκαση των πλημμελημάτων, εκτός από όσα ανήκουν στην αρμοδιότητα των μικτών ορκωτών δικαστηρίων, του δικαστηρίου των εφετών, του μονομελούς πλημμελειοδικείου και του δικαστηρίου ανηλίκων. β) Η εκδίκαση των εφέσεων κατά των αποφάσεων του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου
	ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΕΙΟ	α) Εκδίκαση πλημμελημάτων για τα οποία απειλείται στον νόμο φυλάκιση έως τριών ετών ή χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας ή συνδυασμός των ανωτέρω ποινών β) Εκδίκαση των δασικών, των αγροτικών σε βαθμό πλημμελήματος, των αγορανομικών αδικημάτων, των πλημμελημάτων του κώδικα οδικής κυκλοφορίας, καθώς και των λοιπών εγκλημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 115§2 ΚΠΔ
	ΜΙΚΤΟ ΟΡΚΩΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ	α) Εκδίκαση κακουργημάτων, εκτός από εκείνα που ανήκουν στην αρμοδιότητα των μονομελών και των τριμελών εφετείων και β) Εκδίκαση των πολιτικών πλημμελημάτων.
	ΤΡΙΜΕΛΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	Εκδίκαση των αξιόποινων πράξεων που τελούνται από ανήλικους, για τις οποίες, αν τελούνταν από ενήλικα, απειλείται ισόβια κάθειρξη, καθώς και των πράξεων του άρθρου 336 ΠΚ, εφόσον τελούνται σε βάρος προσώπου νεότερου από δεκαπέντε (15) ετών.
	ΜΟΝΟΜΕΛΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	Εκδίκαση των πράξεων που τελούνται από ανήλικους εκτός από εκείνες που προβλέπεται η εκδίκασή τους από το τριμελές δικαστήριο ανηλίκων.

3.2.1.3. Διοικητικά Δικαστήρια

Διοικητικά δικαστήρια, είναι τα δικαστήρια εκείνα που προβαίνουν στην άσκηση του δικαστικού ελέγχου της διοίκησης, επιλύουν τις διοικητικές διαφορές που δημιουργούνται μεταξύ του κράτους και των πολιτών, όπως για παράδειγμα είναι οι φορολογικές διαφορές ή οι διαφορές που αφορούν την κοινωνική ασφάλεια ή κοινωνική πολιτική, αλλά και την αστική ευθύνη του δημοσίου. Τα δικαστήρια δεν προβαίνουν στην συνταγματικά κατοχυρωμένη δικαστική προστασία του πολίτη αυτεπάγγελτα, παρά μόνο κατόπιν αιτήσεως, η οποία ανάλογα με το είδος της αιτούμενης προστασίας και το ιστορικό αυτής, αποκαλείται και διαφορετικά (αίτηση ακυρώσεως, προσφυγή, ανακοπή, έφεση κλπ).

Στο πλαίσιο της διοικητικής δικαιοσύνης θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ τριών
Διπλωματική Εργασία

δικαστικών σχηματισμών: τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) και το Ελεγκτικό Συνέδριο.³⁵ Τα διοικητικά δικαστήρια διακρίνονται σε κατώτερα διοικητικά δικαστήρια ή διοικητικά δικαστήρια ουσίας και σε ανώτερα δικαστήρια. Κατώτερα είναι το Μονομελές και Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο (ανάλογα με τη χρηματική αξία της διαφοράς) και το Τριμελές Εφετείο. Η διαδικασία ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων καθορίζεται στον «Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας».³⁶ Ανώτατο δικαστήριο είναι το Συμβούλιο της Επικρατείας, το οποίο ονομάζεται και ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο, καθόσον εξετάζει κατά πρώτο λόγο αιτήσεις ακυρώσεως (άρθρο 94§1, α΄ Σ) και το Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο έχει δικαστικές αρμοδιότητες σχετικές με την απονομή σύνταξης και την αστική ευθύνη των οργάνων κράτους (άρθρο 98§1, στ΄, ζ΄ Σ). Τα δύο αυτά ανώτατα δικαστήρια αν και ανήκουν στον ίδιο κλάδο δικαιοδοσίας ωστόσο διαθέτουν ειδικές και διακριτές αρμοδιότητες.³⁷

Το ΣτΕ κατέχει, ως ακυρωτικό και αναιρετικό δικαστήριο, την κεντρική και την ανώτατη θέση στην διοικητική δικαιοσύνη.³⁸ Οι αρμοδιότητες του ΣτΕ όπως προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 95 του Σ και του ειδικού Περί του ΣτΕ νόμου (Νομ. Δ/γμα 170/1973) διακρίνονται σε Διοικητικές και Δικαστικές. Στις διοικητικές αρμοδιότητες υπάγεται η γνωμοδοτική αρμοδιότητα επί Προεδρικών Διαταγμάτων (Π.Δ.), το ΣτΕ δηλαδή αποφαινεται για τη νομιμότητα των Π.Δ. Στη δικαστική αρμοδιότητα του ΣτΕ υπάγονται οι αιτήσεις ακύρωσης διοικητικών πράξεων για παράβαση νόμου, για υπέρβαση ή κατάχρηση εξουσίας καθώς και για αναρμοδιότητα ή παράλειψη τύπου, οι προσφυγές πολιτικών, στρατιωτικών, δημοτικών κ.λπ. υπαλλήλων, κατά αποφάσεων Υπηρεσιακών Συμβουλίων περί προαγωγής, απόλυσης, υποβιβασμού κ.λπ., οι αιτήσεις αναίρεσης κατά αποφάσεων των Διοικητικών Δικαστηρίων. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται με τις ακυρωτικές αποφάσεις του ΣτΕ. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής δημιουργεί ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει.

35 Άρθρο 94 Σ

36 Ν. 2717/1999 (ΦΕΚ Α΄ 97/17.05.1999).

37 Χ.Ακριβοπούλου-Χ.Ανθόπουλος Εισαγωγή στο Δίκαιο και στους Συνταγματικούς Θεσμούς, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, www.kallipos.gr

38 Δαγτόγλου, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο, σελ. 179.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο είναι το δεύτερο ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της χώρας, το οποίο σε αντίθεση με το ΣτΕ αποτελεί δικαστήριο με ειδική δικαιοδοσία, ασχολούμενο με εξειδικευμένα θέματα, κυρίως δημοσιονομικά και συνταξιοδοτικά. Οι αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου προσδιορίζονται στο άρθρο 98 του Σ, σε δικαστικές (εκδίκαση διαφορών σχετικά με την απονομή συντάξεων και με τον έλεγχο των λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων), σε ελεγκτικές (π.χ. έλεγχος δαπανών του Κράτους, υποβολή έκθεσης απολογισμού και ισολογισμού του Κράτους) και σε γνωμοδοτικές (π.χ. γνωμοδότηση σε σχέδια νόμου σχετικά με απονομή συντάξεων από το Κράτος). Η διαδικασία και τα ένδικα βοηθήματα και μέσα ενώπιόν του προβλέπονται από ειδικές διατάξεις.³⁹ Οι αποφάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας.

3.2.1.4. Ειδικά Δικαστήρια

Ειδικά δικαστήρια ονομάζονται τα δικαστήρια ειδικής δικαιοδοσίας και αρμοδιότητας τα οποία είναι επιφορτισμένα με την εκδίκαση ορισμένων και πολύ συγκεκριμένης κατηγορίας υποθέσεων.⁴⁰ Ειδικής δικαιοδοσίας δικαστήριο, όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, αποτελεί το Ελεγκτικό Συνέδριο, το δεύτερο ανώτατο διοικητικό δικαστήριο της χώρας.

Περαιτέρω, το Σύνταγμα προβλέπει τη σύσταση **του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (ΑΕΔ)**, το οποίο έχει χαρακτήρα συνταγματικού δικαστηρίου υπό την έννοια ότι οι περισσότερες από τις διαφορές που υπάγονται στη δικαιοδοσία του είναι συνταγματικής φύσης. Πρόκειται για νέο σχετικά δικαστήριο το οποίο και ιδρύθηκε με το Σύνταγμα του 1975. Σύμφωνα με το άρθρο 100 του ελληνικού Συντάγματος στο δικαστήριο αυτό ανατίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

(α) Η εκδίκαση ενστάσεων κατά το άρθρο 58 εκ μέρους των υποψηφίων. Πρόκειται

39 Ν.4129/2013 ΦΕΚ Α' 52/28.2.2013 Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, Νόμος 4700/2020 - ΦΕΚ 127/Α/29-6-2020 (Άρθρα 223 - 383) (Κωδικοποιημένος) Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τον προσυμβατικό έλεγχο, τροποποιήσεις στον Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, διατάξεις για την αποτελεσματική απονομή της δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις.

40 Μάνεσης, Ατομικές Ελευθερίες,σελ.219

ειδικότερα για ενστάσεις που αναφέρονται, είτε σε εκλογικές παραβάσεις σχετικές με την διενέργεια των βουλευτικών εκλογών, είτε σε έλλειψη νόμιμων προσόντων από την πλευρά των υποψηφίων.

(β) Ο έλεγχος του κύρους και των αποτελεσμάτων των δημοψηφισμάτων που διενεργούνται σύμφωνα με το άρθρο 44 §2 Σ, για κρίσιμο εθνικό θέμα και για ψηφισμένο νομοσχέδιο, το οποίο ρυθμίζει σοβαρό κοινωνικό ζήτημα.

(γ) Η κρίση για τα ασυμβίβαστα ή για την έκπτωση βουλευτή σύμφωνα με τα άρθρα 55 §2 Σ και 57 Σ.

(δ) Η άρση των συγκρούσεων μεταξύ δικαστηρίων και των διοικητικών αρχών ή μεταξύ του Συμβουλίου της Επικρατείας και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων αφενός, και των αστικών και ποινικών δικαστηρίων αφετέρου, ή τέλος μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των υπόλοιπων δικαστηρίων.⁴¹

(ε) Η άρση της αμφισβήτησης για την ουσιαστική αντισυνταγματικότητα ή την έννοια διατάξεων τυπικού νόμου, αν εκδόθηκαν γι’ αυτές αντίθετες αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου.⁴²

(στ) Η άρση της αμφισβήτησης για τον χαρακτηρισμό των κανόνων του διεθνούς δικαίου ως γενικά παραδεδεγμένων κατά την § 1 του άρθρου 28 Σ.

Οι αποφάσεις του ΑΕΔ είναι αμετάκλητες, δεν μπορούν δηλαδή να προσβληθούν με κανένα ένδικο μέσο. Συγκροτείται από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας,

41 Σύγκρουση καθηκόντων υπάρχει μεταξύ διοίκησης και δικαστηρίων, είτε όταν η διοίκηση θεωρεί ότι μια υπόθεση υπάγεται στην αρμοδιότητα της και γι’ αυτήν δεν έχει αρμοδιότητα κανένα δικαστήριο (καταφατική σύγκρουση), είτε όταν τόσο η διοίκηση όσο και τα δικαστήρια θεωρούν ότι δεν έχουν δικαιοδοσία για την επίλυση μιας υποθέσεως (αποφατική σύγκρουση). Σύγκρουση καθηκόντων ενδέχεται να δημιουργηθεί, όταν η ίδια υπόθεση έχει ταυτόχρονα εισαχθεί σε δύο δικαστήρια που ανήκουν σε διαφορετικούς κλάδους της δικαιοσύνης με ανώτατα δικαστήρια το ένα τον Αρειο Πάγο και το άλλο το Συμβούλιο της Επικρατείας ή το Ελεγκτικό Συνέδριο. Στην περίπτωση αυτή, αν και τα δύο δικαστήρια είτε θεωρούν ότι το καθένα από αυτά είναι αποκλειστικά αρμόδιο να επιλύσει την συγκεκριμένη υπόθεση, ή αν αρνούνται και τα δύο ότι διαθέτουν αρμοδιότητα στην συγκεκριμένη υπόθεση, είναι αρμοδιότητα του ΑΕΔ να άρει την μεταξύ τους σύγκρουση καθηκόντων. (Ακριβοπούλου-Ανθόπουλος, Εισαγωγή στο Δίκαιο και τους Συνταγματικούς Θεσμούς, σελ.92)

42 Το ΑΕΔ δύναται εκτός από την ουσιαστική συνταγματικότητα των νόμων να ελέγξει και την εξωτερική τυπική τους συνταγματικότητα, δηλαδή τη συνταγματική ορθή τήρηση της νομοπαραγωγικής διαδικασίας. Ωστόσο, το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο δεν δύναται να εξετάσει την εσωτερική τυπική συνταγματικότητα, η οποία αφορά την διαδικασία έκδοσης του νόμου από την Βουλή και ανήκει στα *interna corporis* του κοινοβουλευτικού σώματος τα οποία προστατεύονται από την αυτονομία της Βουλής και δεν ελέγχονται δικαστικά. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι διατάξεις τυπικών νόμων που κηρύσσονται αντισυνταγματικές με απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, δεν καταργούνται τυπικά, αλλά κηρύσσονται ανίσχυρες *erga omnes*, ενώ οι κανόνες δικαίου που θεσπίζονταν με αυτές εκβάλλονται οριστικά από την έννομη τάξη. Το αποτέλεσμα αυτό είναι δεσμευτικό για όλα τα δικαστήρια και επέρχεται με τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, εκτός αν αυτό με ειδικά αιτιολογημένη σκέψη προσδώσει στην απόφασή του αναδρομική ισχύ. (Ακριβοπούλου-Ανθόπουλος, Εισαγωγή στο Δίκαιο και τους Συνταγματικούς Θεσμούς, σελ.92)

τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τέσσερις Συμβούλους της Επικρατείας και τέσσερις Αρεοπαγίτες (που ορίζονται ως μέλη με κλήρωση κάθε δύο χρόνια). Στο Δικαστήριο προεδρεύει ο αρχαιότερος από τους προέδρους του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου. Όταν εκδικάζει υποθέσεις που αφορούν την άρση συγκρούσεων και την επίλυση διαφορών που αφορούν ουσιαστική αντισυνταγματικότητα ή την έννοια διατάξεων τυπικού νόμου, προστίθενται στη σύνθεσή του δύο τακτικοί καθηγητές νομικών σχολών ελληνικών πανεπιστημίων.

Με το άρθρο 9 του Σ και το Ν 693/1977 προβλέπεται **το ειδικό δικαστήριο αγωγών κακοδικίας**, το οποίο δικάζει αγωγές κακοδικίας κατά δικαστικών λειτουργών. Ως κακοδικία ορίζεται η πρόκληση ζημίας σε κάποιον από πρόσωπο που έχει την ιδιότητα του δικαστικού λειτουργού. Μάλιστα, πρέπει η ζημιογόνος δράση να τελείται μέσα στα πλαίσια της άσκησης των καθηκόντων του τελευταίου για να προκύψει ζήτημα κακοδικίας.⁴³ Συγκροτείται από τον πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας ως πρόεδρό του και από ένα σύμβουλο της Επικρατείας, ένα αρεοπαγίτη, ένα σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, δύο τακτικούς καθηγητές νομικών σχολών ελληνικών πανεπιστημίων και δύο δικηγόρους (μέλη του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου των δικηγόρων, οι οποίοι ορίζονται με κλήρωση). Άρα είναι ένα δικαστήριο που κατά συνταγματική επιλογή περιλαμβάνει στη σύνθεσή του και πρόσωπα που δεν είναι κατ' επάγγελμα δικαστές (Τσάτσος, 1993).⁴⁴

Στο άρθρο 86 του Σ προβλέπεται **το ειδικό δικαστήριο ευθύνης υπουργών**, το οποίο είναι αρμόδιο για την εκδίκαση υποθέσεων που αφορούν στη διάπραξη ποινικών αδικημάτων που τέλεσαν μέλη της κυβέρνησης ή υφυπουργοί κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, υπό την προϋπόθεση ότι παραπέμφθηκαν στο δικαστήριο αυτό από τη Βουλή. Στο ίδιο δικαστήριο παραπέμπεται μετά από ορισμένη διαδικασία και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (ΠτΔ) σε περίπτωση που πληρούνται οι όροι του άρθρου 49 παρ. 3,4 Σ. Το δικαστήριο συγκροτείται από έξι μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας

43 Παντελής, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, σελ. 388

44 Τσάτσος, Συνταγματικό Δίκαιο, τόμος β', σελ. 523

και επτά μέλη του Αρείου Πάγου κατά τους όρους της διάταξης.⁴⁵

Στο άρθρο 88§2 του Σ προβλέπεται το **ειδικό δικαστήριο μισθολογικών διαφορών δικαστικών λειτουργών** και συγκροτείται από τα μέλη του Ειδικού Δικαστηρίου που προβλέπεται στο άρθρο 99 του Συντάγματος, με τη συμμετοχή ενός ακόμη τακτικού καθηγητή και ενός ακόμη δικηγόρου. Είναι αρμόδιο για την εκδίκαση διαφορών σχετικών με τις κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις δικαστικών λειτουργών, εφόσον η επίλυση των σχετικών νομικών ζητημάτων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων.

Τέλος άλλα ειδικά δικαστήρια είναι το **Στρατοδικείο**, το **Ναυτοδικείο** και το **Αεροδικείο**, τα οποία δυνάμει ειδικών νόμων ασκούν ποινική δικαιοδοσία. Είναι ειδικά ποινικά δικαστήρια που εκδικάζουν υποθέσεις στο πλαίσιο διάπραξης αδικημάτων από στρατιωτικούς που υπηρετούν στο στρατό ξηράς, στο ναυτικό και στην αεροπορία.

3.2.1.5. Εξαιρετικά Δικαστήρια

Σύμφωνα με το άρθρο 48 του Σ, η Βουλή με απόφασή της, η οποία λαμβάνεται μετά από πρόταση της Κυβέρνησης και με την αυξημένη πλειοψηφία των 180 βουλευτών, θέτει σε εφαρμογή τον νόμο περί κατάστασης πολιορκίας και συνιστά εξαιρετικά δικαστήρια.⁴⁶ Το Σύνταγμα προβλέπει, δηλαδή, τη δυνατότητα σύστασης **εξαιρετικών δικαστηρίων**, δηλαδή στρατοδικείων, ανεξάρτητα από την ιδιότητα των δραστών και την αναστολή σειράς συνταγματικών εγγυήσεων και δικαιωμάτων.

45 Άρθρο 86 παρ. 4 Σ «[...] Εδικό Δικαστήριο που συγκροτείται για κάθε υπόθεση από έξι μέλη του Συμβουλίου της Επικρατείας και επτά μέλη του Αρείου Πάγου. Τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη του Ειδικού Δικαστηρίου κληρώνονται μετά την άσκηση δίωξης, από τον Πρόεδρο της Βουλής σε δημόσια συνεδρίαση της Βουλής, μεταξύ των μελών των δυο ανώτατων αυτών δικαστηρίων [...]. Του Ειδικού δικαστηρίου προεδρεύει ο ανώτερος σε βαθμό από τα μέλη του Αρείου Πάγου που κληρώθηκαν και μεταξύ ομοιοβάθμων ο αρχαιότερος».

46 Πρόκειται για τον εκτελεστικό του Συντάγματος νόμο 566/1977, ο οποίος, αν και ισχύει, τίθεται σε εφαρμογή μόνον εφόσον υπάρξει η παραπάνω σχετική απόφαση της Βουλής που, με τη σειρά της, δεν μπορεί να ισχύσει πέραν των δεκαπέντε ημερών. Ανά δεκαπενθήμερο είναι πάντως δυνατόν να παρατείνεται η διάρκεια της κατάστασης πολιορκίας, μάλιστα με πλειοψηφία 151 βουλευτών αυτή τη φορά.

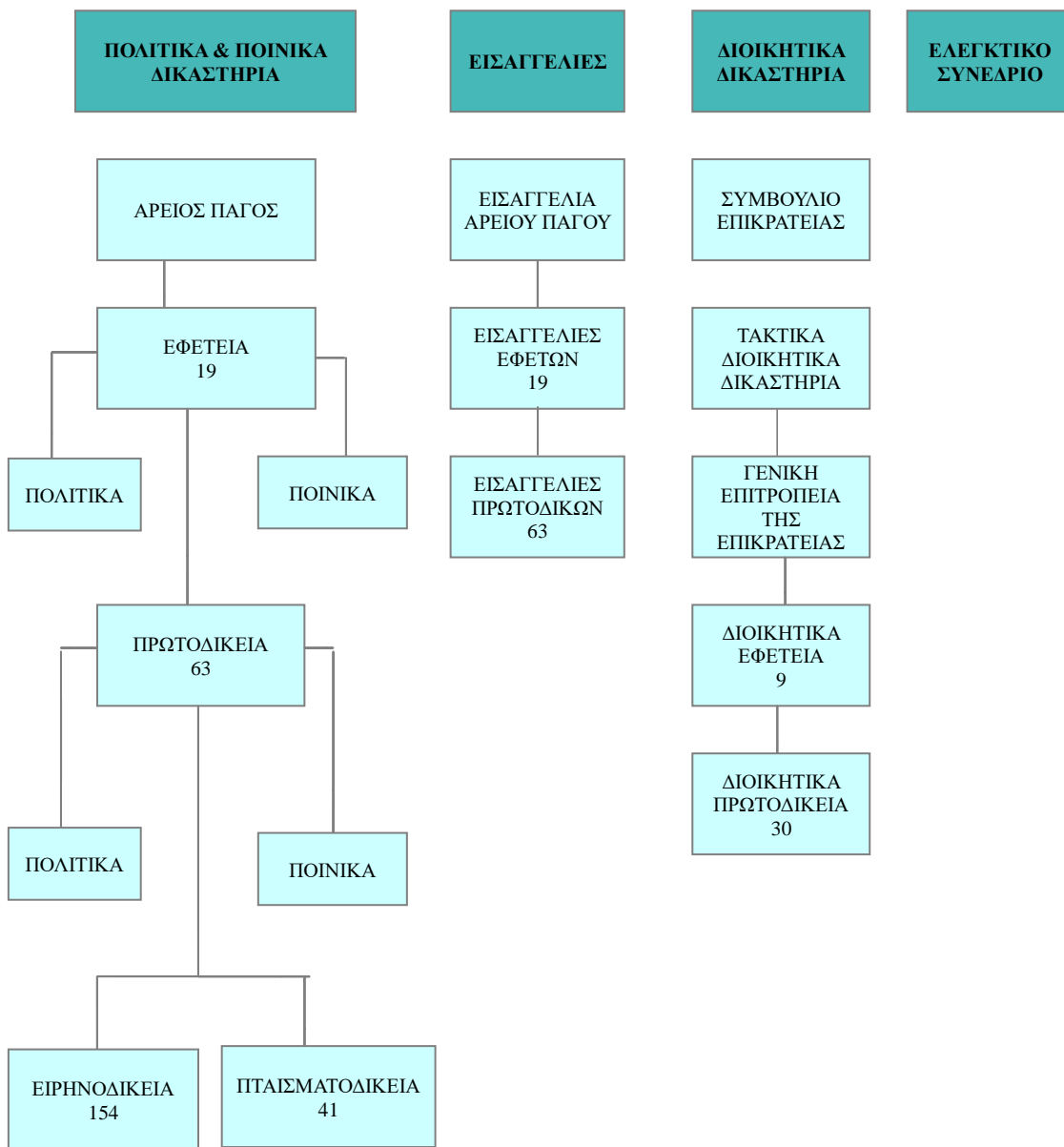
3.2.2. Οργανόγραμμα Δικαστηρίων στην Ελλάδα

Στην προηγούμενη ενότητα επιχειρήθηκε μια σύντομη αλλά ουσιώδη περιγραφή των δικαστηρίων που υπάρχουν και λειτουργούν στην Ελλάδα σύμφωνα και με το ισχύον Σύνταγμα. Στην επίσημη σελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης αποτυπώνεται το οργανόγραμμα των Δικαστηρίων στην Ελλάδα με τη μορφή του διαγράμματος που παρατίθεται παρακάτω (Διάγραμμα 1). Στο οργανόγραμμα αυτό παρατηρείται ότι πέραν της γενικής αποτύπωσης των δικαστηρίων με την ονομασία τους (πολιτικά, ποινικά και διοικητικά δικαστήρια), παρουσιάζονται ως δικαστήρια της χώρας οι Εισαγγελίες, οι οποίες όμως αποτελούν ανεξάρτητες από τα δικαστήρια δικαστικές αρχές και ως τέτοιες ανήκουν στην ποινική δικαιοσύνη, καθώς και η Γενική Επιτροπεία της Επικράτειας που είναι θεσμός συνταγματικά κατοχυρωμένος (άρθρο 90 του Συντάγματος) και αποτελεί ιδιαίτερο κλάδο ανώτατων δικαστικών λειτουργιών, με αντικείμενο την παρακολούθηση και τον έλεγχο της λειτουργίας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων καθώς και την υποβοήθηση του έργου τους.⁴⁷

Ωστόσο, η χρησιμότητα του εν λόγω οργανογράμματος έγκειται στο γεγονός ότι εμφανίζεται ο αριθμός των δικαστηρίων του κάθε κλάδου και βαθμού δικαιοδοσίας καθώς και των εισαγγελιών της χώρας παρέχοντας στον αναγνώστη μια συνολική εικόνα του δικαστικού μας συστήματος.

47 Οι αρμοδιότητες του Γενικού Επιτρόπου καθώς και των δύο τμημάτων που λειτουργούν στη Γενική Επιτροπεία της Επικράτειας περιγράφονται αναλυτικά στον Κανονισμό Λειτουργίας της Γενικής Επιτροπείας των Διοικητικών Δικαστηρίων (αριθμό 4050-ΦΕΚ 107/4-2-2010, τ.Β’).

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Διάγραμμα 1 : Οργανόγραμμα Δικαστηρίων στην Ελλάδα
Πηγή: Υπουργείο Δικαιοσύνης

3.2.3. Εισαγγελίες

Σύμφωνα με τον Οργανισμό των Δικαστηρίων (άρθρο 24§1,2 του Ν.1756/1988)⁴⁸ “η εισαγγελία είναι δικαστική αρχή ανεξάρτητη από τα δικαστήρια και την εκτελεστική εξουσία, δρα ενιαία και αδιάκριτα και έχει ως αποστολή την τήρηση της νομιμότητας, την προστασία του πολίτη και τη διαφύλαξη των κανόνων της δημοσίας τάξης”.

Οι εισαγγελείς απολαμβάνουν λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία, στην κορυφή δε του εισαγγελικού κλάδου βρίσκεται ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου. Σε κάθε δικαστήριο λειτουργεί και μία εισαγγελία ως ανεξάρτητη δικαστική αρχή και οι αρμοδιότητές της ανάγονται ουσιαστικά στην προετοιμασία της ποινικής διαδικασίας. Στην αρμοδιότητα του εισαγγελέα μεταξύ άλλων, σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν.1756/1988, υπάγεται η διενέργεια της προκαταρκτικής εξέτασης και η διεύθυνση της προανάκρισης, η άσκηση ποινικής δίωξης, και η εκτέλεση των ποινικών αποφάσεων και η παροχή συνδρομής για την εκτέλεση εκτελεστών τίτλων, η υποβολή προτάσεων στα δικαστικά συμβούλια και στα δικαστήρια, η άσκηση των ενδίκων μέσων, η εποπτεία και ο έλεγχος των σωφρονιστικών καταστημάτων. Κύριο καθήκον δηλαδή του εισαγγελέα είναι η άσκηση ποινικής δίωξης, η εποπτεία των ανακρίσεων και η άσκηση ενδίκων μέσων.

Για τους εισαγγελείς της χώρας μας δεν υφίσταται εξειδίκευση σε συγκεκριμένους τομείς. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης είναι αρμόδιο για την εν γένει υπηρεσιακή κατάσταση των εισαγγελικών λειτουργών.

3.3. Οι συνταγματικές αρχές απονομής της δικαιοσύνης

Το ελληνικό Σύνταγμα αναγνωρίζει τρεις αρχές θεμελιώδους σημασίας για την απονομή της δικαιοσύνης: α) την αρχή της δημοσιότητας της δικαστικής διαδικασίας, β) την αρχή της ειδικής και εμπειριστατωμένης αιτιολόγησης των δικαστικών αποφάσεων και

⁴⁸ Ν.1756/1988 (ΦΕΚ Α΄ 35/26.2.1988) Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάσταση Δικαστικών Λειτουργών (ΚΟΔΚΚΔΛ), Κωδικοποιημένος με τις τελευταίες αλλαγές από το Νόμο 4700/2020 (www.kodiko.gr/nomologia)

γ) την αρχή της υποχρεωτικής δημοσίευσης της γνώμης της μειοψηφίας, εφόσον αυτή υφίσταται. Οι τρεις αυτές αρχές που κατοχυρώνονται στο άρθρο 93 Σ υπηρετούν την αρχή της διαφάνειας στο σχηματισμό της δικαστικής απόφασης, παρέχοντας τη δυνατότητα για δημόσια κριτική και έλεγχο της δικαστικής διαδικασίας, ενισχύοντας το αίσθημα ευθύνης των δικαστικών λειτουργών. Η αρχή της δημοσιότητας αφορά τόσο τη δημοσιότητα των συνεδριάσεων των δικαστηρίων,⁴⁹ όσο και τη δημοσίευση των δικαστικών αποφάσεων, εγγυάται δηλαδή το σύνολο της δικαστικής διαδικασίας.

Η δεύτερη αρχή της αιτιολογίας των δικαστικών αποφάσεων κατοχυρώνεται στο άρθρο 93 § 3, εδ. α΄ Σ, στην οποία ορίζεται ότι «κάθε απόφαση πρέπει να είναι ειδικά εμπεριστατωμένη». Η υποχρέωση αιτιολογίας των δικαστικών αποφάσεων κατέχει εξέχουσα σημασία καθόσον νομιμοποιεί και εξορθολογίζει τη δικαστική κρίση, μειώνει την πιθανότητα εμφάνισης υποκειμενικών και αυθαίρετων δικαστικών κρίσεων και δημιουργεί τις προϋποθέσεις ελέγχου των δικαστικών αποφάσεων. Ειδικά και εμπεριστατωμένα αιτιολογημένα καλείται μια δικαστική απόφαση, όπου εκτίθενται αναλυτικά οι λόγοι στους οποίους βασίστηκε το δικαστήριο για τη διαμόρφωση της κρίσης του και όταν αναφέρεται πλήρως στους κανόνες δικαίου που είναι εφαρμοστέοι στη δεδομένη περίπτωση.

Η αρχή της υποχρεωτικής δημοσίευσης της γνώμης της μειοψηφίας στις δικαστικές αποφάσεις, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 93 § 3, εδ. γ΄ Σ, ενισχύει την ενσυνείδητη άσκηση δικαστικής εξουσίας, την αμεροληψία των δικαστών, την αναγκαιότητα έκδοσης πλήρως αιτιολογημένων αποφάσεων για την αποφυγή τυχόν αμφισβήτησης της ορθότητας του σκεπτικού αυτών και ταυτόχρονα δίνει τη δυνατότητα στο διάδικο της δίκης να χρησιμοποιήσει τη γνώμη της μειοψηφίας στην εκ νέου υποστήριξη των θέσεων και νομικών επιχειρημάτων του στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο.

49 Οι συνεδριάσεις κάθε δικαστηρίου είναι δημόσιες εκτός αν το δικαστήριο κρίνει με απόφασή του ότι η δημοσιότητα πρόκειται να είναι επιβλαβής στα χρηστά ήθη ή ότι συντρέχουν ειδικοί λόγοι προστασίας της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής του διαδίκου (άρθρο 93§2 Σ)

3.4. Τα Δικαστήρια ως Οργανισμό παροχής υπηρεσιών Δημόσιας Διοίκησης

Η δικαστική εξουσία όπως έχει αναλυθεί μέχρι τώρα παρέχεται από το Σύνταγμα και οι εκπρόσωποι της δικαιοσύνης που την απονέμουν, δηλαδή οι δικαστές, είναι τα μόνα θεσμοθετημένα όργανα που λειτουργούν και ως εγγυητές των ελευθεριών του πολίτη όταν αυτός προσφεύγει στα δικαστήρια για να κερδίσει το δίκιο του σε διαφορές του είτε με κάποιον ιδιώτη συμπολίτη του, είτε με το ίδιο το κράτος. Η παροχή εγγύησης και προστασίας στον πολίτη από τη δικαστική λειτουργία αποτελεί άλλωστε και την εξέχουσα σημασία στο διφυή χαρακτήρα της άσκησης του δικαστικού λειτουργήματος.

Η μέχρι τώρα ανάλυση της δικαιοσύνης, η οργάνωση και η λειτουργία των δικαστηρίων δίδεται με βάση το συνταγματικό πλαίσιο που ισχύει στη χώρα μας και τις κανονιστικού περιεχομένου ρυθμίσεις του νομοθέτη. Δεν πρέπει όμως να παραβλέπεται το γεγονός ότι τα δικαστήρια δεν παύουν να έχουν και το χαρακτήρα ενός οργανισμού που παρέχει δημόσιες υπηρεσίες. Γιατί ναι μεν σύμφωνα με το δημόσιο δίκαιο η δικαιοσύνη πρέπει να προσεγγίζεται με την κλασική εκδοχή της διάκρισης των λειτουργιών και του κράτους δικαίου, από την άλλη όμως δεν πρέπει να αγνοείται ή να μην εξετάζεται επαρκώς η εξίσου σημαντική όψη λειτουργίας των δικαστηρίων ως δημόσια υπηρεσία με βασικό αντικείμενο την ικανοποίηση αναγκών του κοινωνικού συνόλου στο πλαίσιο επίλυσης των διαφορών, η οποία και πραγματοποιείται με την έκδοση δικαστικών αποφάσεων ή και άλλου είδους πράξεων δικαστικών ή διοικητικών.

Η οργάνωση των διοικητικών υπηρεσιών των δικαστηρίων και ό,τι συνδέεται μ' αυτή επιτελείται, όπως έχει προαναφερθεί, από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, εντάσσοντας αυτόματα τα δικαστήρια στην ευρύτερη δημόσια διοίκηση. Τα δικαστήρια λοιπόν, λειτουργούν και δρουν ως δημόσιοι οργανισμοί που διέπονται από τις βασικές αρχές της Δημόσιας Διοίκησης, η αποτελεσματικότητα δε της λειτουργίας τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το σωστό προγραμματισμό, την εκπόνηση στρατηγικού σχεδίου, την οργάνωση, το συντονισμό, τον έλεγχο, την επαρκή στελέχωση με προσωπικό (δικαστές και δικαστικούς υπαλλήλους), τη διαρκή εκπαίδευση του προσωπικού.

Μία από τις βασικές αρχές του Δημόσιου Μάνατζμεντ που βρίσκουν εφαρμογή στο ιδιόμορφο εργασιακό καθεστώς των δικαστηρίων⁵⁰ είναι η σωστή άσκηση εξουσίας από τη διεύθυνση της εκάστοτε δικαστικής υπηρεσίας στα πλαίσια της οποίας επιβάλλεται να γίνεται σύμμετρη κατανομή των υποθέσεων μεταξύ των υπηρετούντων δικαστών της εκάστοτε δικαστικής περιφέρειας, λαμβάνοντας υπόψη και τη φύση και το βαθμό δυσκολίας των υποθέσεων που χρεώνονται, δίκαιη κατανομή των αντικειμένων της γραμματείας των δικαστηρίων στους δικαστικούς υπαλλήλους και μέριμνα για την παροχή σ’ αυτούς των απαραίτητων μέσων για τη διευκόλυνση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων (υλικοτεχνικό εξοπλισμό, ενίσχυση ανθρώπινου δυναμικού, ηθική υποστήριξη), διασφαλίζοντας τη σωστή εναρμόνιση της συνολικής δράσης δικαστών και δικαστικών υπαλλήλων, συντονίζοντας και ελέγχοντας επαρκώς το ανθρώπινο δυναμικό και λαμβάνοντας τις δέουσες κάθε φορά αποφάσεις για την επίτευξη του αρχικού στόχου και τη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του οργανισμού. Ο προγραμματισμός στα πλαίσια της οργάνωσης των δικαστηρίων πρέπει να περιλαμβάνει βασικά τη διατύπωση του πρωταρχικού στόχου αλλά και των επιμέρους στόχων, τις συγκεκριμένες πολιτικές δράσης για την επίτευξη αυτών, αλλά και τις εναλλακτικές δράσεις σε περίπτωση αστοχίας και μη επίτευξης των επιθυμητών αποτελεσμάτων. Περαιτέρω, η σωστή οργάνωση του ανθρώπινου δυναμικού, η ορθολογική αξιοποίηση της υλικοτεχνικής υποδομής, φυσικά η επιτυχημένη άσκηση της διευθυντικής λειτουργίας, η διενέργεια περιοδικών ελέγχων στο δικαστικό έργο, η ορθή στάθμιση και ιεράρχηση των προτεραιοτήτων, βρίσκουν εφαρμογή στην οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων και καθορίζουν το βαθμό της αποτελεσματικής απόδοσης μιας δικαστικής υπηρεσίας.

Γίνεται λοιπόν σαφές, ότι τα δικαστήρια εφόσον, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, επιδιώκουν την επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων που στοχεύουν στην εξασφάλιση της ταχύτερης και αρτιότερης απονομής δικαιοσύνης και της ικανοποίησης αναγκών του πολίτη, πρέπει να ακολουθούν και να εφαρμόζουν τις αρχές και τους

50 Η οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων ρυθμίζεται ειδικότερα στον ΚΟΔΚΚΔΛ, άρθρο 10 “Γραμματείες Δικαστηρίων” και άρθρα 15,16 “Διεύθυνση δικαστηρίων και εισαγγελιών”, άρθρο 16Α “Διοίκηση Δικαστηρίων και Εισαγγελιών” καθώς επίσης και με την κατάρτιση κανονισμού εσωτερικής λειτουργίας κάθε δικαστηρίου ή εισαγγελίας, ο οποίος κανονισμός συμπληρώνεται, τροποποιείται ή αντικαθίσταται, όταν επιβάλλεται από υπηρεσιακές ανάγκες (άρθρο 17 ΚΟΔΚΚΔΛ)

Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Οργάνωσης και Λειτουργίας της Δικαιοσύνης
“Εκσυγχρονισμός των διοικητικών υπηρεσιών και των διαδικασιών
απονομής δικαιοσύνης”

κανόνες λειτουργίας και οργάνωσης που διέπουν τη διοίκηση δημόσιων αλλά και μη οργανισμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο ΟΙ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

4.1. Η καθυστέρηση της απονομής Δικαιοσύνης

«η καθυστέρηση στην απονομή δικαιοσύνης ισοδυναμεί με άρνηση απονομής δικαιοσύνης».

“justice delayed is justice denied”⁵¹

Η αποτελεσματική λειτουργία της Δικαιοσύνης επιτυγχάνεται όταν συνυπάρχουν δύο βασικές προϋποθέσεις. Η πρώτη είναι όταν εφαρμόζεται η απαρέγκλιτη τήρηση των κανόνων της δικαστικής δεοντολογίας από τους Δικαστές, όταν δηλαδή η απονομή της δικαιοσύνης παρέχεται από αμερόληπτους, ανεξάρτητους δικαστές που διακρίνονται για την ακεραιότητά τους και το σεβασμό στη δικαστική παράδοση, την πειθαρχική ευθύνη και λογοδοσία και η δεύτερη όταν το κράτος, δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση το Υπουργείο Δικαιοσύνης που έχει την ευθύνη και εποπτεία της οργάνωσης των δικαστηρίων της χώρας, εξασφαλίζει την απαραίτητη χρηματοδότηση για υλικοτεχνική υποδομή, διάθεση ανθρώπινου δυναμικού, εκπαίδευση και κατάρτιση δικαστών και δικαστικών υπαλλήλων και φυσικά όταν πρώτο (το κράτος) σέβεται την ανεξαρτησία του δικαστικού λειτουργήματος και τις δικαστικές αποφάσεις.

Η αποτελεσματικότητα στην απονομή δικαιοσύνης προσδιορίζεται με βάση την ποιότητα (τη νομική ορθότητα των δικαστικών αποφάσεων) και την ταχύτητα (τον εύλογο δίκαιο χρόνο επίλυσης της διαφοράς). «Η ταχύτητα στην απονομή της

⁵¹ Νομικό ρητό που σύμφωνα με το Respectfully Quited: A Dictionary of Quotation αποδίδεται, χωρίς να είναι επιβεβαιωμένο, στον William Ewart Gladstone (1809-1898), Άγγλο πολιτικό του φιλελεύθερου κόμματος που διετέλεσε και πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου. Επίσης αποδίδεται στον Άγγλο πολιτικό William Penn (1644-1718) με τη μορφή “to delay justice is injustice”, αλλά και ο Μάρτιν Λούθερ Κινγκ ο νεότερος σε επιστολή του από τη φυλακή του Birmingham το 1963 χρησιμοποίησε παρόμοια φράση “justice too long delayed is justice denied”. (πηγή: en.wikipedia.org). Είθισται να χρησιμοποιείται από αξιολογους και επιφανείς εκπροσώπους του νομικού κόσμου όταν αναφέρονται στη Δικαιοσύνη. Σχετικά πρόσφατα το νομικό αυτό ρητό χρησιμοποιήθηκε σε δήλωσή της από την Αντιπρόεδρο και Επίτροπο Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Viviane Reding στην παρουσίαση του πίνακα αποτελεσμάτων του έτους 2014 για την ευρωπαϊκή δικαιοσύνη (Δελτίο Τύπου Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Βρυξέλλες, 17.03.2014).

δικαιοσύνης είναι βασικό σημείο για τη λειτουργία της δημοκρατίας». Με τη φράση αυτή ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Κάρολος Παπούλιας, αναφέρθηκε στο ζήτημα των δυσλειτουργιών που εμφανίζονται στο χώρο της δικαιοσύνης και ειδικότερα στην καθυστέρηση απονομής δικαιοσύνης που παρατηρείται στη χώρα μας. Κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), η χώρα μας εμφανίζει στο θέμα αυτό στρέβλωση συστημικού χαρακτήρα και μάλιστα σε όλους τους κλάδους της (διοικητική, πολιτική, ποινική δικαιοσύνη). Η Ελλάδα μετρά ήδη για την πενταετία 2010-2015 εβδομήντα καταδίκες από το ΕΔΔΑ αναφορικά προς τον εύλογο χρόνο παροχής δικαστικής προστασίας, ενώ εκκρεμούσαν και εκκρεμούν εκατοντάδες άλλες προς εκδίκαση.

Η χώρα μας έως και τη δεκαετία του 1960, δεν παρουσίαζε σοβαρά προβλήματα, ωστόσο από το 1970 και ιδιαίτερα από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, σύμφωνα με τους ετήσιους πίνακες της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας (ΕΣΥΕ), παρουσιάζει σημαντική αύξηση στο χρόνο που απαιτείται για την περαίωση των υποθέσεων. Στις μέρες μας είναι πλέον αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι η Δικαιοσύνη στην Ελλάδα απονέμεται με ιδιαίτερα βραδείς ρυθμούς και δυστυχώς κατά κοινή ομολογία το μεγαλύτερο πλήγμα στο Κράτος Δικαίου συντελείται από μία ποιοτικά ανεπαρκή και καθυστερημένη απονομή Δικαιοσύνης.

Η κατάσταση που επικρατεί στην ελληνική δικαιοσύνη περιγράφεται στα αποτελέσματα πολλών μελετών και ερευνών που έχουν διεξαχθεί από διάφορους οργανισμούς που λειτουργούν σε διεθνές επίπεδο. Αντιπροσωπευτική εικόνα της κατάστασης δίνεται με τον πίνακα αποτελεσμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον τομέα της δικαιοσύνης που δημοσιεύθηκε το 2018, ο οποίος καταρτίστηκε με στοιχεία του έτους 2016 (THE 2018 EU JUSTICE SCOREBOARD) και παρέχει τη δυνατότητα για μια συγκριτική επισκόπηση της αποτελεσματικότητας, της ποιότητας και της ανεξαρτησίας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης στα κράτη μέλη της ΕΕ. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα αυτού, εκτός των άλλων διαπιστώσεων, η Ελλάδα διαθέτει ακόμα έναν από τους υψηλότερους χρόνους διεκπεραίωσης υποθέσεων, είτε πρόκειται για διοικητικές υποθέσεις, είτε για αστικές/εμπορικές.

Την ανάγκη επίσπευσης της απονομής δικαιοσύνης στη χώρα κατέγραψε πρόσφατα και ο ΟΟΣΑ στην ετήσια έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας «Doing Business 2020», όπου σημειώνεται ότι η καθυστέρηση της απονομής δικαιοσύνης αποτελεί για τους επιχειρηματίες ένα από τα πέντε βασικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν στη χώρα μας, τα στοιχεία δε της έκθεσης κατατάσσουν την Ελλάδα στην 146η θέση αναφορικά με την επίλυση διαφορών σε σύνολο 190 χωρών. Χαρακτηριστικά, για μια εμπορική διαμάχη που εκδικάζεται σε πρωτοδικείο, απαιτούνται 1.711 ημέρες (έναντι 584 ημερών στον ΟΟΣΑ) ώστε να ολοκληρωθεί η διαδικασία επίλυσής της.

Το πρόβλημα της καθυστέρησης απονομής δικαιοσύνης προβληματίζε σε μεγάλο βαθμό τους ιθύνοντες στο χώρο της δικαιοσύνης εδώ και δεκαετίες. Σε άρθρο του δημοσιογράφου Παναγιώτη Στάθη στο capital.gr, την 28-11-2010, αναφέρεται ότι ο Γεώργιος Καλαμίδας με την ιδιότητα του προέδρου του Αρείου Πάγου αποκάλυψε πώς η χώρα είναι “εκατομμυριούχος”, όμως μόνο στις μηνύσεις που αναμένεται να φτάσουν το ένα (1) εκατομμύριο εντός του 2010 σε όλη τη χώρα, απ’ τις οποίες οι 300.000 μόνο στην Αθήνα. Ενδεικτικό μάλιστα της ασφυκτικής κατάστασης που επικρατούσε στα δικαστήρια το έτος 2010 με τον τεράστιο όγκο των υποθέσεων ήταν το ότι υπήρχαν δικογραφίες που εκκρεμούσαν από το 1990 και ότι μία υπόθεση που εισάγονταν στο Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων το 2010 θα εκδικάζονταν μετά από πέντε έτη, δηλαδή το έτος 2015.⁵²

Από τα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύονται στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης ξεχωριστά για κάθε κλάδο και βαθμό δικαιοσύνης και από μια σύντομη ανάλυση των συγκεντρωτικών στοιχείων, σημειωτέον δε ότι σε κάποιες περιπτώσεις δεν είναι τα απόλυτα νούμερα καθώς κάποια δικαστήρια της χώρας δεν έχουν αποστείλει ακόμη τα αντίστοιχα στοιχεία των δικαστηρίων τους για το έτος 2019, μπορεί να γίνει αναφορά σε κάποιες γενικές διαπιστώσεις που επιβεβαιώνουν τον μεγάλο όγκο των υποθέσεων που παραμένει σε εκκρεμότητα. Έτσι από τα

52 Πρόεδρος εισαγγελέων: Η δικαιοσύνη “σκοτώνει” τις επενδύσεις, Παναγιώτης Στάθης 29-11-2010 capital.gr, διαθέσιμο στο (<https://www.capital.gr/oikonomia/1095250/proedros-eisaggeleon-i-dikaiosuni-skotonei-tis-ependuseis>),

συγκεντρωτικά στοιχεία που έχει το Υπουργείο Δικαιοσύνης διαφαίνεται ότι στα Ειρηνοδικεία της χώρας εισήχθησαν κατά τη διάρκεια του έτους 2019 περίπου 196.000 νέα δικόγραφα⁵³ και την 31-12-2019 έμειναν σε εκκρεμότητα 213.610 υποθέσεις με τον αριθμό των αποφάσεων που δημοσιεύθηκαν κατά το 2019 να ανέρχεται στις 175.000 περίπου.⁵⁴ Στα Πρωτοδικεία της χώρας εισήχθησαν συνολικά 206.387 υποθέσεις κατά τη διάρκεια τους έτους 2019, εκδόθηκαν 104.737 αποφάσεις και η συνολική εκκρεμότητα των υποθέσεων την 31-12-2019 ανέρχεται στις 308.553 υποθέσεις. Στον Άρειο Πάγο εισήχθησαν 2.343 νέες υποθέσεις κατά το έτος 2019, εκδόθηκαν 2.182 δικαστικές αποφάσεις και έμειναν σε εκκρεμότητα 2.000 υποθέσεις για το 2020.

Για τα Διοικητικά Πρωτοδικεία της χώρας από το συνολικό πίνακα του δ' τριμήνου 2019 αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι από τις 139.592 υποθέσεις που φέρονται ως εκκρεμείς την 31-12-2019 οι μισές σχεδόν σε αριθμό από αυτές αφορούν υποθέσεις που δεν έχουν καν προσδιορισθεί (συγκεκριμένα 61.839 αιτήσεις), οι δε 6.932 υποθέσεις από αυτές έχουν κατατεθεί από το 2016 και δεν έχει έρθει ακόμη η σειρά τους για προσδιορισμό δικασίμου. Αντίστοιχα, από το συνολικό πίνακα του δ' τριμήνου του έτους 2019 που αφορά τα Διοικητικά Εφετεία της χώρας εξάγεται ότι από τις 31.535 υποθέσεις που φέρονται σε εκκρεμότητα την 31-12-2019 κατά το ένα τρίτο αυτών αφορά υποθέσεις που δεν έχουν ακόμη προσδιορισθεί και οι 603 από αυτές προέρχονται από αιτήσεις που κατατέθηκαν το έτος 2016, το άλλο ένα τρίτο των εκκρεμών υποθέσεων αφορά υποθέσεις που έχουν προσδιορισθεί να δικασθούν αλλά δεν εκδικάστηκαν ακόμη και τέλος οι υπόλοιπες αφορούν υποθέσεις που συζητήθηκαν και αναμένεται η έκδοση της απόφασης.

Τέλος στην ποινική δικαιοσύνη επικρατεί παρόμοια κατάσταση και από τους συγκεντρωτικούς πίνακες του α' και β' εξαμήνου του έτους 2019, παρατηρείται ότι στις

53 Εάν προσθέσει κανείς τα εισερχόμενα δικόγραφα του α', β', γ' και δ' τριμήνου του 2019 (59.557+46.844+39780+49557 =195.738) και επιπλέον ληφθεί υπόψη και το γεγονός ότι κάποια Ειρηνοδικεία της χώρας (λίγα σε αριθμό) δεν έχουν αποστείλει τα δικά τους στοιχεία. https://www.ministryofjustice.gr/?page_id=1603

54 Ομοίως εάν προστεθεί ο αριθμός των αποφάσεων που δημοσιεύθηκε ανά τρίμηνο το έτος 2019 (174.881) και επιπλέον ληφθεί υπόψη ότι υπολείπονται κι άλλες αποφάσεις από τα στοιχεία των Ειρηνοδικείων που δεν έχουν αποστείλει τα στοιχεία τους στο Υπουργείο Δικαιοσύνης δίδεται ενδεικτικά ως συνολικός αριθμός αποφάσεων που δημοσιεύθηκαν ο “175.000” https://www.ministryofjustice.gr/?page_id=1603

Εισαγγελίες Πρωτοδικών της χώρας έχουν προσδιορισθεί για εκδίκαση στα ακροατήρια της χώρας συνολικά 365.295 υποθέσεις με τον αριθμό των υποθέσεων που εκδικάστηκαν το 2019 να ανέρχεται στις 208.318 και αντίστοιχα στις Εισαγγελίες Εφετών της χώρας ο αριθμός των εφέσεων που προσδιορίστηκαν για εκδίκαση το έτος 2019 είναι 47.443 εφέσεις και εκδικάστηκαν 29.458 συνολικά εφέσεις το 2019. Στο Υπουργείο Δικαιοσύνης δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των μηνύσεων που κατατίθενται ανά έτος και το χρόνο που απαιτείται από την κατάθεση μιας μήνυσης, τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, την άσκηση ποινικής δίωξης, τον προσδιορισμό δικασίμου και την τελική εκδίκαση της υπόθεσης, οπότε δεν μπορούν να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για την κατάσταση που επικρατεί στις Εισαγγελίες της χώρας και να γίνει σχετική τοποθέτηση επ’ αυτών.

Δυστυχώς, είναι αδιαμφισβήτητο ότι το ζήτημα της επιτάχυνσης απονομής της δικαιοσύνης υφίσταται και είναι τεράστιο επιφέροντας αρνητικές συνέπειες στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και στη διεθνή φήμη της καθώς παραβιάζεται το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), το οποίο αναφέρεται στο δικαίωμα στη χρηστή απονομή δικαιοσύνης “Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δίκαιως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως...” (άρθρο 6§1 ΕΣΔΑ).

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την καθυστέρηση απονομής της δικαιοσύνης στην Ελλάδα είναι πολλοί, οι οποίοι πρέπει να αναλυθούν, να επεξεργασθούν και να ληφθούν οι δέουσες αποφάσεις από τους αρμόδιους φορείς και τα όργανα της πολιτείας, ώστε να εκλείψει το φαινόμενο της καθυστέρησης στην απονομή δικαιοσύνης που δυστυχώς ισοδυναμεί με άρνηση απονομής δικαιοσύνης, όπως έχει ειπωθεί πάμπολλες φορές μέχρι σήμερα. Ακολουθεί παρακάτω μια προσπάθεια αποτύπωσης των σημαντικότερων παραγόντων που επηρεάζουν αρνητικά την εύλογη διάρκεια της δίκης, η οποία αποτελεί και συνιστώσα της δίκαιης δίκης κατά το άρθρο 6§1 της ΕΣΔΑ.

4.1.1. Πολυνομία – Κακονομία

Η πολυνομία ορίζεται ως το φαινόμενο της υπερπληθώρας νομικών ρυθμίσεων σε μια χώρα ενώ η κακονομία είναι το φαινόμενο της κακής ποιότητας των νομικών ρυθμίσεων, δηλαδή η ύπαρξη μιας σειράς αντικρουόμενων νόμων, κακογραμμένων με βασικό στοιχείο κάποιες φορές την ασάφεια και τις άσχετες ή αυθαίρετες ρυθμίσεις. Η Ελληνική Δημοκρατία φαίνεται πως διακρίνεται και στα δύο.

Ειδική αναφορά έκανε η κυρία Γιανναδάκη για την πολυνομία που υπάρχει στην Ελλάδα και έκανε ένα ενδιαφέροντα παραλληλισμό με τα τεκταινόμενα στην Αμερική αναδεικνύοντας το μέγεθος της στρέβλωσης. Συγκεκριμένα η πρόεδρος των Διοικητικών Δικαστών Ειρήνη Γιανναδάκη κατά την ετήσια γενική συνέλευση της Ένωσης το 2015 τόνισε: «Η εκάστοτε κυβέρνηση φαίνεται να εξαντλεί τη δύναμη της σε μια ακατάπαυστη παραγωγή νόμων, υπουργικών αποφάσεων και εγκυκλίων, που κάποτε δεν εφαρμόζονται καθόλου, συχνά εφαρμόζονται για λίγο και μετά καταργούνται και συνήθως όταν εφαρμόζονται ευνοούν κάποια μερίδα πολιτών αλλά ταυτόχρονα βλάπτουν άλλη. Στη χώρα μας γνωστοί κανόνες του παιχνιδιού είναι μάλλον άγνωστοι ή τουλάχιστον αλλάζουν και πολλαπλασιάζονται τόσο συχνά που είναι το ίδιο σαν να είναι άγνωστοι. Διάβαζα ότι στις ΗΠΑ από το 1775 που σήμανε η ανεξαρτησία μέχρι σήμερα, δηλαδή μέσα σε 250 χρόνια, ψηφίσθηκαν και εφαρμόσθηκαν μόνο 10 φορολογικοί νόμοι. Στην Ελλάδα από το 1975 που σήμανε η μεταπολίτευση μέχρι σήμερα, δηλαδή μόνο σε 40 χρόνια, ψηφίσθηκαν 250 φορολογικά νομοθετήματα και τροπολογίες μαζί με άλλους 3.450 νόμους και 115.000 υπουργικές αποφάσεις. Τους τελευταίους 30 μήνες έχουν ψηφιστεί έξι αμιγώς φορολογικοί νόμοι με 177 άρθρα και 17 νόμοι στους οποίους συμπεριλήφθηκαν 71 νέες φορολογικές διατάξεις. Για τις διατάξεις αυτές εκδόθηκαν 111 υπουργικές αποφάσεις και 138 διευκρινιστικές εγκύκλιοι».⁵⁵

Άκρως περιγραφική αποτελεί και η τοποθέτηση του Αντώνη Αργυρού, δικηγόρου παρ’

⁵⁵ Υπ. Δικαιοσύνης: Παραπάνω απ’ όσα ξέρουμε τα προβλήματα στη Δικαιοσύνη, Παναγιώτης Τσιμπούκης, 28-02-2015, ανακτήθηκε από <https://www.protothema.gr/greece/article/455467/up-dikaiosunis-parapano-apo-osa-xeroume-ta-provlimata-sti-dikaiosuni/>

Αρείω Πάγω για το ζήτημα της πολυνομίας και δη της κακονομίας: “Η πολυνομία αποτελεί τη βάση για την κακοδικία, την ανομία, τη διαφθορά. Δεν γεννάται αμφιβολία ότι άγνοια νόμου δεν επιτρέπεται. Αλλά πώς να γνωρίζεις έναν νόμο του οποίου το κείμενο έχει υποστεί αλλεπάλληλες αντικαταστάσεις, συμπληρώσεις, τροποποιήσεις, σε παραγράφους, εδάφια περιπτώσεις, υποπεριπτώσεις, εξαιρέσεις αλλά και με την επιφύλαξη άλλων διατάξεων όπως και αυτές έχουν τροποποιηθεί και συμπληρωθεί, όταν ένας νόμος «κουρελού» περιλαμβάνει πχ 80 άρθρα και χιλιάδες ρυθμίσεις σε άσχετα σημεία...”⁵⁶

Συχνά οι δύο έννοιες αλληλοσυμπληρώνονται ή δεν μπορούν να ξεχωρίσουν με σαφήνεια. Για το φαινόμενο της πολυνομίας και κακονομίας είπε χαρακτηριστικά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Προκόπης Παυλόπουλος, σε δημόσια ομιλία του στις 17 Μαρτίου 2016 «Πολυνομία και κακονομία είναι, κατ’ ακολουθίαν, οι “θρυαλλίδες” οι οποίες δυναμιτίζουν τόσο την αποτελεσματική εφαρμογή του κανόνα δικαίου από εκείνους που έχουν τη θεσμική υποχρέωση υπακοής σε αυτόν, όσο και το ίδιο το υπόβαθρο του κράτους δικαίου».⁵⁷

Η υπέρογκη νομοθετική παραγωγή των τελευταίων δεκαετιών είναι αδιαμφισβήτητη, κατατάσσοντας τη χώρα μας σε μία από τις υψηλότερες θέσεις παγκοσμίως και επιφέροντας αρνητικές συνέπειες στο σύνολο της κοινωνίας και στη δημόσια διοίκηση, καθώς αναστέλλει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας με την ακύρωση παραγωγικών επενδύσεων, ενισχύει το φαινόμενο της ανεργίας, αλλά κυρίως δημιουργεί νομικό χάος με την αύξηση της μακροχρόνιας δικαστικής ομηρίας.

56 Αντώνης Αργυρός “Πολυνομία, κακονομία, ανομία και τα τρία κακά της μοίρας μας” διαθέσιμο στο <https://www.news247.gr/gnomes/antwnhs-argyros/polynomia-kakonomia-anomia-kai-ta-tria-kaka-tis-moiras-mas.6380260.html>,

57 Εναρκτήρια ομιλία του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Προκόπη Παυλόπουλου στην επιστημονική εκδήλωση του Σώματος Ομότιμων Καθηγητών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών “Το Κράτος Δικαίου στον αστερισμό μιας αναστρέψιμης παρακμής” διαθέσιμο στο <http://www.presidency.gr/enarktiria-omilia-toy-proedroy-tis-dimokratias-k-prokopiou-paylopoyloy-stin-epistimoniki-ekdilosi-toy-somatos-omotimon-kathigiton-sto-panepistimio-athinon/>

4.1.2. Στάση της Πολιτείας-Το Δημόσιο ως Διάδικος Δίκης

Ένας παράγοντας που δυσχεραίνει σε σημαντικό βαθμό τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης είναι η θεσμική ασέβεια που είθισται να διαπράττει το Δημόσιο. Αυτή συνίσταται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι δεν εκτελούνται οι αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων, καθόσον τα όργανα της Διοίκησης προβαίνουν στην αδιάκοπη έκδοση αναιτιολόγητων αποφάσεων, με φυσική συνέπεια την υπέρμετρη επιβάρυνση των Διοικητικών Δικαστηρίων και του ΣτΕ. Επίσης, με υπουργικές αποφάσεις δίνεται εντολή στα εκτελεστικά όργανα του Δημοσίου, στις περιπτώσεις διαφορών μεταξύ κράτους - πολίτη που ως ηττηθείς διάδικος προκύπτει το κράτος, να εξαντλείται αδιακρίτως κάθε ένδικο μέσο που προβλέπει η δικονομία με αποτέλεσμα να διαιωνίζεται η υπέρογκη αύξηση των εκκρεμών υποθέσεων και ο πολυετής δικαστικός αγώνας του πολίτη. Η ευθύνη της πολιτείας είναι τεράστια που εκμεταλλεύεται την έλλειψη δικαστικού κόστους για την ίδια και προκαλεί η ίδια καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης επιβαρύνοντας τα πινάκια των διοικητικών και πολιτικών δικαστηρίων με έναν υπέρμετρο αριθμό δικών.

Επιπροσθέτως, εξίσου επιβαρυντικός παράγοντας αποτελεί και η ποινικοποίηση συγκεκριμένων συμπεριφορών και συναλλαγών, η οποία δεν ισχύει αντίστοιχα και για το Δημόσιο. Παράδειγμα αποτελεί η ποινικοποίηση της καθυστέρησης καταβολής ασφαλιστικών εισφορών που στην περίπτωση του απλού επιχειρηματία, εμπόρου και γενικά φορολογούμενου πολίτη που δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις ασφαλιστικές εισφορές του βρίσκεται αντιμέτωπος με τη δικαιοσύνη ενώ δεν ισχύει το ίδιο με το Δημόσιο το οποίο οφείλει αστρονομικά ποσά στους ασφαλιστικούς οργανισμούς. Συνέπεια τέτοιων ποινικοποιήσεων είναι η επιβάρυνση πινακίων και η απασχόληση δικαστών και δικαστικών υπαλλήλων με υποθέσεις που θα μπορούσαν να λυθούν εξωδικαστικά.

4.1.3. Δικομανία (Φιλοδικία)

«Γάγγραινα» για την αποτελεσματική λειτουργία της δικαιοσύνης και την εξασφάλιση

σε εύλογο χρόνο της υπεύθυνης και ορθής αξιολόγησης του αποδεικτικού υλικού αποτελεί ο τεράστιος αριθμός των υποθέσεων που συσσωρεύονται στα πρωτοβάθμια δικαστήρια και στις Εισαγγελίες Πρωτοδικών της χώρας. Οι χιλιάδες μηνύσεις, οι οποίες σε αριθμό μπορεί να φθάνουν και το ένα εκατομμύριο κάθε έτος, οι οποίες υποβάλλονται κατά κοινή ομολογία για ψύλλου πήδημα, απαιτούν χιλιάδες εργατοώρες για να διεκπεραιωθούν. Το γεγονός αυτό οφείλεται κατά κύριο λόγο στη «δικομανία» που χαρακτηρίζει τους πολίτες ή αλλιώς στην εριστικότητα και φιλοδικία του ευέξαπτου λαού μας, η οποία δυστυχώς συναντάται υπέρμετρα στην Ελλάδα και ενισχύεται και από το χαμηλό κόστος πρόσβασης στην ελληνική δικαιοσύνη, είτε πρόκειται για το παράβολο κατάθεσης μήνυσης ή αγωγής είτε για το ύψος των δικαστικών εξόδων που επιδικάζονται σε μια δικαστική απόφαση.

Μολοταύτα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η δικομανία δεν αποτελεί χαρακτηριστικό μόνο των Ελλήνων πολιτών αλλά αποτελεί και προέκταση της “υστερικής” εμμονής του δημοσίου που όπως ήδη προαναφέρθηκε εξαντλεί τα ένδικα μέσα έχοντας μεγάλο μερίδιο ευθύνης για τη συσσώρευση της πληθώρας εκκρεμών υποθέσεων στα δικαστήρια, μπλοκάροντας μ’ αυτό τον τρόπο ολόκληρο το μηχανισμό της δικαιοσύνης. Την κατάσταση αυτή έρχεται να επιβεβαιώσει η χαρακτηριστική αναφορά του προέδρου του ΣτΕ κ. Παναγιώτη Πικραμένου, το Μάρτιο του 2012, όταν έθεσε το ζήτημα της άσκησης των αμέτρητων ενδίκων μέσων από το Δημόσιο στον επικεφαλής της ομάδας δράσης (Task Force) της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ελλάδα, Χόρστ Ράιχενμπαχ. Συγκεκριμένα μεταξύ άλλων είχε αναφέρει ότι για έτος 2011 το Δημόσιο άσκησε μόνο για φορολογικές υποθέσεις 2.200 αναιρέσεις επί εφετειακών αποφάσεων, ενώ αντίστοιχα για το ίδιο χρονικό διάστημα οι ιδιώτες -πολίτες άσκησαν μόνο 300.⁵⁸

Ως επίμετρο της ενότητας θα μπορούσε να αναφερθεί ότι το πρόβλημα της δικομανίας δεν είναι χαρακτηριστικό μόνο της εποχής μας. Ήδη ο Αριστοφάνης στο έργο του «Σφήκες» (422 π.Χ) στηλιτεύει και διακωμωδεί τη δικομανία των Αθηναίων και αναφέρει πως πολλοί αργόσχολοι πολίτες συνωστίζονταν για να κληρωθούν ως δικαστές. Ο

⁵⁸ Και το Δημόσιο ...πάσχει από δικομανία, 16-03-2012, Παν.Στάθης, άρθρο στο capital.gr, διαθέσιμο στο <https://www.capital.gr/epikairotita/1442295/kai-to-dimosio-pasxei-apo-dikomania>.

Βδελυκλέων πασχίζει, στη συγκεκριμένη κωμωδία, να «θεραπεύσει» από το πάθος της δικομανίας τον πατέρα του και δικαστή Φιλοκλέωνα.⁵⁹

4.1.4. Δικηγορικός Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός των δικηγόρων αποτελεί μία βασική αιτία της συμφόρησης του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης. Από την έκθεση του έτους 2018 της CEPEJ (European Commission for the Efficiency of Justice), επιτροπής που λειτουργεί στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και έχει ως αντικείμενο τη μελέτη της αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης, παρέχοντας τα απαραίτητα εργαλεία για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και λειτουργίας της δικαιοσύνης στην Ευρώπη, γίνεται αντιληπτή μια σταθερή αύξηση στον αριθμό των δικηγόρων που αντιστοιχεί ανά 100.000 κατοίκους στη χώρα μας και σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη (Κ-Μ) αυτός ο αριθμός είναι ανησυχητικά πολύ μεγαλύτερος. Συγκεκριμένα για το έτος 2010 ο αριθμός των δικηγόρων ανά 100.000 κατοίκους ήταν 370, για το έτος 2012 ήταν 381 και συνεχίζει με 388 για το 2014 και 390 για το 2016.⁶⁰ Με την πρόσφατη δε δημοσίευση της έκθεσης για το 2020 (στοιχεία του 2018), ο αριθμός των δικηγόρων στην Ελλάδα ανά 100.000 κατοίκους είναι 399,9 με τον αντίστοιχο μέσο όρο μεταξύ των κρατών να ανέρχεται στους 164 δικηγόρους.⁶¹ Ο μεγάλος αυτός αριθμός των δικηγόρων εμποδίζει την οποιαδήποτε σοβαρή μεταρρυθμιστική κίνηση για τη γοργή απονομή της Δικαιοσύνης, καθώς σε οποιαδήποτε προσπάθεια καινοτόμας δικονομικής ρύθμισης βρίσκει απρόθυμους τους δικηγόρους να αποτελούν το απαραίτητο φίλτρο πριν την προσφυγή στη δικαιοσύνη διότι θα περιόριζε την έκταση των δικηγορικών εργασιών τους. Έτσι, κατά ένα μέρος, ο δικηγορικός πληθωρισμός συντελεί στη δημιουργία και διατήρηση της εκκρεμότητας των υποθέσεων στα δικαστήρια.

Σ' αυτό επιδρά και ο μεγάλος αριθμός αναβολών που αιτούνται και πετυχαίνουν για τους εντολείς τους, η κατάθεση πληθώρας αγωγών και εξάντλησης άσκησης όλων των

59 Πηγή:<https://el.wikipedia.org/wiki/Σφήκες>

60 Πηγή :European Judicial Systems Efficiency and quality of justice CEPEJ STUDIES No 26, σελ 172, <https://rm.coe.int/rapport-avec-couv-18-09-2018-en/16808def9c>

61 European judicial systems, CEPEJ Evaluation Report, Part 2 Country profiles, 2020 Evaluation cycle (2018 data), σελ.42, <https://rm.coe.int/evaluation-report-part-2-english/16809fc059>

ενδίκων μέσων, ασχέτως εάν θα έχουν τύχη ευδοκίμησης. Η δε αυτή τακτική των δικηγόρων ενισχύεται και από το γεγονός ότι στην Ελλάδα η δικηγορική αμοιβή ορίζεται ανάλογα με την κάθε επιχειρούμενη διαδικαστική πράξη. Επομένως όσο πιο μακρός έχει μια υπόθεση στα δικαστήρια τόσο πιο μεγάλη θα είναι και η αμοιβή, σε αντίθεση με ότι συμβαίνει σε άλλες χώρες της Ευρώπης που καταργήθηκε αυτός ο τρόπος υπολογισμού της δικηγορικής αμοιβής γιατί θεωρήθηκε η κύρια αιτία της παρέλκυσης των δικών.

4.1.5. Έλλειψη Ψηφιακής Υποδομής

Στο χώρο της δικαιοσύνης η μέχρι σήμερα στρατηγική για την εγκατάσταση μηχανογραφικών συστημάτων στα δικαστήρια βασίζεται στην υλοποίηση ανεξάρτητων υποδομών για κάθε υπηρεσία. Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία πολλαπλών κεντρικών δεδομένων και πληροφοριακών συστημάτων, τα οποία αν και ομοειδή δεν επικοινωνούν μεταξύ τους. Περαιτέρω, μέχρι σήμερα η λειτουργία των δικαστηρίων και η επικοινωνία με τους πολίτες βασίζεται στην υπόθεση ότι οι διαδικασίες εκτελούνται με τη χρήση φυσικών εγγράφων με συνέπεια την επιτόπια παρουσία των εξυπηρετούμενων και την πιστοποίηση εγγράφων με φυσικές υπογραφές και σφραγίδες.

Η κατάσταση αυτή φαίνεται να αλλάζει καθώς έχει γίνει αντιληπτό ότι η εισαγωγή νέων τεχνολογιών επιβάλλεται και για το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Μέχρι σήμερα υλοποιήθηκαν και εφαρμόζονται πιλοτικά Πληροφοριακά Συστήματα ροής πολιτικών υποθέσεων μόνο σε μεγάλα δικαστήρια της χώρας όπως των Αθηνών, του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης και Πληροφοριακά Συστήματα στις Εισαγγελίες (Ποινικό Μητρώο) στον Άρειο Πάγο και στα Διοικητικά Δικαστήρια και αυτή τη στιγμή βρίσκεται σε φάση υλοποίησης το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων (ΟΣΔΔΥ), μέσω του οποίου ωστόσο εκτελούνται περιορισμένες ψηφιακές υπηρεσίες. Συγκεκριμένα μόνο στα διοικητικά δικαστήρια είναι εφικτή η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων, η οποία από το 2021 καθίσταται και υποχρεωτική. Αντίθετα, στα αστικά δικαστήρια η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων και η παροχή ορισμένων ψηφιακών υπηρεσιών είναι εφικτή μόνο στα δικαστήρια της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και της

Χαλκίδας, όπου οι δικηγόροι των αστικών υποθέσεων, μέσω του portalolomeleia.gr, μπορούν να καταθέσουν ηλεκτρονικά το εισαγωγικό δικόγραφο, τις προτάσεις με τα σχετικά καθώς και τις ανταγωγές. Επίσης μέσω της ψηφιακής πύλης του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων «ΣΟΛΩΝ»⁶² οι δικηγόροι πολιτικών ή ποινικών υποθέσεων μπορούν να ενημερωθούν για την πορεία της υπόθεσής τους, τα πινάκια των επόμενων 15 ημερών, τα δικαστήρια και τις διαδικασίες στα Πρωτοδικεία και Εφετεία Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης, Χαλκίδας και στα Ειρηνοδικεία Αττικής και Θεσσαλονίκης.

Για την υπόλοιπη Ελλάδα, στα ποινικά και αστικά δικαστήρια η ψηφιακή εποχή δεν έχει έρθει, αφού πλην των προαναφερθέντων δικαστηρίων δεν είναι δυνατή η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων ή η προσφορά ψηφιακών υπηρεσιών από τα δικαστήρια. Συνέπεια των ανωτέρω είναι να παρατηρείται καθημερινά στους διαδρόμους των δικαστηρίων ουρές από δικηγόρους για κατάθεση και προσδιορισμό δικογράφων και μεγάλη προσέλευση πολιτών για κατάθεση αιτήσεων έκδοσης διαφόρων πιστοποιητικών ή άλλων δικαστικών εγγράφων. Εν έτει 2021 υφίσταται, δυστυχώς, ακόμη η δικογραφία στην έντυπη μορφή της, ενώ με τη μορφή της ψηφιακής δικογραφίας θα μπορούσε να διακινείται ηλεκτρονικά από το ένα στάδιο επεξεργασίας στο επόμενο ή από το πρώτο βαθμό δικαιοδοσίας στο δεύτερο κ.ο.κ., χωρίς να απαιτείται η επανάληψη όμοιων διαδικαστικών ενεργειών και συλλογής στοιχείων από την κατάθεση μιας αγωγής ή την υποβολή μιας μήνυσης έως την περαίωση μιας δικαστικής υπόθεσης. Δικαστές, δικαστικοί υπάλληλοι, δικηγόροι και συναλλασσόμενοι πολίτες χάνουν πολύτιμο χρόνο όταν για την παραμικρή αναζήτηση ανατρέχουν σε βιβλία και σε χειρόγραφα αρχεία τόμων παλαιότερων ετών, αποθηκευμένα και στοιβαγμένα σε απομακρυσμένους πολλές φορές χώρους, ενώ θα μπορούσαν με την ψηφιακή τεχνολογία να είχαν τα στοιχεία που χρειάζονται σε μηδενικό χρόνο με τη δημιουργία ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων, η οποία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί μεταξύ άλλων και από τους Δικαστές για την ταχύτερη και ταυτόχρονα πιο ποιοτική

62_

https://www.solon.gov.gr/webcenter/portal/osddy?_afriLoop=76508902334619452#%40%3F_afriLoop%3D76508902334619452%26_adf.ctrl-state%3Dw4404y3fi_4

έκδοση αποφάσεων. Η τήρηση πρακτικών στα ποινικά δικαστήρια⁶³ συνεχίζει να γίνεται με το γράψιμο στο χέρι και ο γραμματέας είναι φυσιολογικό, κάποιες φορές, να μην προλαβαίνει να αποτυπώσει κάτι από την κατάθεση που καταγράφει και δεν αποκλείεται αυτό να αποτελεί σημαντικό επιβαρυντικό στοιχείο για την έκβαση της υπόθεσης. Επιπλέον αναλώνει απέραντο χρόνο για την καθαρογραφή των πρακτικών, χρόνο που θα μπορούσε να αξιοποιήσει για την περαίωση πιο σημαντικών υπηρεσιακών καθηκόντων, η οποία θα έλυνε πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η δικαιοσύνη.

Η μηχανοργάνωση της δικαιοσύνης και η ψηφιοποίηση των δικαστικών διαδικασιών με ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων, ψηφιακή καταγραφή, αρχειοθέτηση και διάθεση πρακτικών συνεδριάσεων, ηχογράφηση – αποηχογράφηση των πρακτικών κλπ., αν και θα συμβάλει καθοριστικά στην αναγκαία επιτάχυνση της απονομής και τη βελτίωση της λειτουργίας της δικαιοσύνης, ωστόσο δεν έχει υλοποιηθεί μέχρι σήμερα στα δικαστήρια της χώρας και παραμένει ένα ζήτημα “αγκάθι” για την ελληνική δικαιοσύνη.

4.1.6. Ανεπαρκής Κτιριακή Υποδομή

Τα κτίρια στα οποία στεγάζονται αρκετά δικαστήρια της χώρας είναι ακατάλληλα, επικίνδυνα και ανεπαρκή, σύμφωνα με αναφορές μελών της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων (ΕΔΕ), της Ομοσπονδίας Δικαστικών Υπαλλήλων της Ελλάδος (ΟΔΥΕ), και Συλλόγων Δικαστικών Υπαλλήλων και Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας. Η ανέγερση, η επισκευή και η συντήρηση κτιρίων πραγματοποιείται με πολύ αργούς ρυθμούς, ενώ η φύλαξη, η καθαριότητα και τα μέτρα υγιεινής και ασφάλειας υστερούν κατά πολύ και είναι πολύ χαμηλού επιπέδου. Πολλά από τα κτίρια είναι δυσλειτουργικά καθώς ο αρχικός προορισμός τους ήταν για άλλη χρήση και όχι για στέγαση δικαστικών υπηρεσιών, με αποτέλεσμα εκτός της έλλειψης των αιθουσών εκδίκασης των υποθέσεων (ακροατηρίων) να παρατηρείται και η μη τήρηση των βασικών κριτηρίων

63 Στα πολιτικά δικαστήρια από το 2017 κατ’ εφαρμογή του Ν.3389/2005 (ΦΕΚ 232/22-09-2015) «περί Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα», έργο: «Ψηφιακή καταγραφή, αποθήκευση και διάθεση των πρακτικών των συνεδριάσεων δικαστηρίων με ΣΔΙΤ», τα πρακτικά της δίκης ηχογραφούνται και απομαγνητοφωνούνται, τη δε απομαγνητοφώνηση πραγματοποιεί εξωτερικός συνεργάτης-υπάλληλος της εταιρείας «Profile Digital Services A.E.»

λειτουργίας αυτών. Κατ’ επέκταση δυσχεραίνεται η ομαλή και εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης και επιβαρύνεται σε μεγάλο βαθμό η αποτελεσματικότητά της.

4.1.7. Ελλειμματικό Δυναμικό Δικαστικών Υπαλλήλων

Μία από τις διαχρονικές παθογένειες του συστήματος απονομής δικαιοσύνης στη χώρα μας είναι οι ελλείψεις σε έμπυχο υλικό και δη η υποστελέχωση των γραμματειών των δικαστηρίων, ένα πρόβλημα, για το οποίο έχουν πάρει θέση δημόσια άπειρες φορές εκπρόσωποι και συλλειτουργοί της Δικαιοσύνης και έχουν τονίσει την επιτακτική ανάγκη της κάλυψης των κενών οργανικών θέσεων δικαστικών υπαλλήλων, αναγνωρίζοντας ότι αποτελεί προϋπόθεση και καθοριστικό παράγοντα της αποτελεσματικής και εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης.

Με το με ημερομηνία 5 Φεβρουαρίου 2020 έγγραφό τους προς τον Υπουργό Δικαιοσύνης, ο Σύλλογος Δικαστικών Υπαλλήλων Αθήνας ανακοινώνει την έναρξη κινητοποιήσεων παραθέτοντας στοιχεία για το υπάρχον προσωπικό και τα κενά σε δικαστικούς υπαλλήλους στις υπηρεσίες της Αθήνας, τονίζοντας ότι η δικαστηριακή ύλη ξεπερνά το 50% πανελλαδικά και ότι οι υπηρετούντες υπάλληλοι αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τον τεράστιο φόρτο εργασίας. Συγκεκριμένα επισημαίνεται ότι στο Εφετείο Αθηνών οι οργανικές θέσεις είναι 247 και από αυτές οι 72 είναι κενές και ότι οι Γραμματείς του Ποινικού Τμήματος ανεβαίνουν στην έδρα μέχρι και 17 ημέρες τον μήνα με συνέπεια να υποχρεώνονται να εργάζονται πέραν του ωραρίου τους για την καθαρογραφή των πρακτικών. Στο Πρωτοδικείο Αθηνών από τις 775 οργανικές θέσεις υπαλλήλων οι 313 είναι κενές, στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών από τις 547 οργανικές θέσεις οι 153 είναι κενές αναφέροντας ότι στα εισαγγελικά γραφεία ένας δικαστικός υπάλληλος αντιστοιχεί σε έξι εισαγγελείς. Επίσης στο Ειρηνοδικείο Αθηνών το έτος 2019 κατατέθηκαν 51.750 δικόγραφα, εκδόθηκαν 89.790 πιστοποιητικά και πραγματοποιήθηκαν 4.200 συνεδριάσεις με 136 υπηρετούντες δικαστικούς υπαλλήλους, καθόσον από τις 193 οργανικές θέσεις οι 57 είναι κενές.⁶⁴

64 <https://www.sdy.a.gr/eggrafo-pros-ypourgo/>

Αντίστοιχη, αναλογικά, εικόνα παρατηρείται σε όλες σχεδόν τις δικαστικές υπηρεσίες της χώρας. Η εντατικοποίηση της εργασίας των δικαστικών υπαλλήλων έχει φθάσει σε μη ανεκτό πλέον όριο και το ελλειμματικό δυναμικό σε δικαστικούς υπαλλήλους επιφέρει σοβαρά προβλήματα στη λειτουργία του δικαστικού συστήματος και όπως τονίζει και η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων «η ορθή απονομή της Δικαιοσύνης δεν αποτελεί ευχολόγιο, αλλά πραγματώνεται με εκείνους τους υλικούς όρους που διασφαλίζουν επαρκή στελέχωση της γραμματείας και κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή που να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες. Πρώτο και αναγκαίο βήμα στην κατεύθυνση αυτή είναι η άμεση πρόσληψη γραμματέων που θα καλύπτουν τις υφιστάμενες κενές οργανικές θέσεις».⁶⁵

4.2. Αμφισβήτηση Ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης

Η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης σημαίνει, κατά πρώτον, ανεξαρτησία έναντι της εκτελεστικής εξουσίας και διακρίνεται σε προσωπική και λειτουργική (άρθρα 87 και επόμενα Σ). Η δικαστική ανεξαρτησία κατοχυρώνεται επίσης και έναντι της νομοθετικής εξουσίας, κυρίως μέσω της δυνατότητας του δικαστή να μην εφαρμόζει αντισυνταγματικούς νόμους (άρθρο 93, παρ. 4 του Σ). Η προσωπική ανεξαρτησία αναφέρεται στην υπηρεσιακή κατάσταση των δικαστικών λειτουργών (προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις κλπ) και η λειτουργική, αναφέρεται στον τρόπο άσκησης του δικαστικού λειτουργήματος, δηλαδή την έκδοση αποφάσεων με βάση το νόμο και τη συνείδησή του Δικαστή, χωρίς να μπορεί να επεμβαίνει και να την επηρεάζει ουδείς από τα μέλη της κυβέρνησης και φυσικά ούτε και ο ίδιος ο Υπουργός Δικαιοσύνης. Συγχρόνως, θεωρείται αυτονόητο ότι τα μέλη της κυβέρνησης οφείλουν σεβασμό έναντι της λειτουργικής ανεξαρτησίας των δικαστών, το οποίο στην πράξη σημαίνει ότι δεν πρέπει να προβαίνουν σε δημόσιες δηλώσεις, εκτιμήσεις και σχολιασμούς που αφορούν εκκρεμείς δίκες και υπάρχει το ενδεχόμενο να εκληφθούν ως προσπάθεια επηρεασμού της δικαστικής απόφασης.

65 <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/enosi-dikaston-kai-eisaggeleon-anagki-amesis-kalypsis-ton-kenon-organikon-theseon>

Πέραν όμως από τη θεσμική δικαστική ανεξαρτησία έναντι των άλλων δύο εξουσιών του κράτους, πρέπει να υφίσταται και ανεξαρτησία απέναντι σε κάθε είδους εξωτερική πίεση προερχόμενη από οποιαδήποτε κοινωνική ή οικονομική δύναμη του τόπου, όπως για παράδειγμα απέναντι σε κάποιο “στοχευμένο” άρθρο ή δημοσίευμα για κάποια επικείμενη, ιδιαίτερης σημασίας, υπόθεση στα δικαστήρια.

Το 1929, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, στην εναρκτήρια συνεδρίαση του Συμβουλίου της Επικρατείας είχε ευχηθεί να «κατορθώσωμεν ... να εμπνεύσωμεν και εις τον τελευταίον πολίτην που κατοικεί εις τα απώτατα του κράτους ότι “υπάρχουν δικασταί εις τας Αθήνας” που προστατεύουν κάθε πολίτην αδικούμενον από οιονδήποτε διοικητικόν όργανον και από την κυβέρνησιν αυτήν χωρίς να έχη ανάγκην ο πολίτης να προσφεύγη εις πλάγια μέσα και εις την υποστήριξιν των ισχυρών της ημέρας δια να εύρη το δίκαιόν του». ⁶⁶

Σύμφωνα με αποτελέσματα ερευνών για την αντίληψη του κοινού περί της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών (πηγή: Ευρωβαρόμετρο), “η εικόνα της χώρας μας εμφανίζεται ελαφρώς βελτιωμένη έναντι του προηγούμενου έτους (2016). Οι θετικές γνώμες του κοινού, συγκεκριμένα, που αντιστοιχούν σε απαντήσεις που αξιολόγησαν την ανεξαρτησία του συστήματος δικαιοσύνης ως «αρκετά καλή» ή ως «πολύ καλή», ξεπερνούν ελαφρώς το 50%, ενώ το προηγούμενο έτος οι θετικές αυτές γνώμες υποσκέλιζαν ελαφρώς το όριο του 50%. Η χώρα μας καταλαμβάνει έτσι για το 2017 τη 14^η θέση κατάταξης ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ”. ⁶⁷ Ως κύριους λόγους στο ίδιο άρθρο που επικαλείται το κοινό για την εκλαμβανόμενη έλλειψη ανεξαρτησίας, είναι κυρίως οι οικονομικές και πολιτικές παρεμβάσεις ή πιέσεις, καθώς και η ανεπαρκής εγγύηση της δικαστικής ανεξαρτησίας από θεσμικής απόψεως.

Παρόμοια αντίληψη περί της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών για το 2017 (πηγή Ευρωβαρόμετρο) εμφανίζεται στην ίδια έρευνα και από πλευράς εταιρειών

66 Βλαχόπουλος Σπύρος, 4.11.2019, “Ένας φίλος μου είπε ότι η Δικαιοσύνη δεν είναι ανεξάρτητη. Μήπως τελικά έχει δίκιο;” <https://www.syntagmawatch.gr/my-constitution/enas-filos-mou-ipe-oti-i-dikaiosisini-den-ine-aneksartiti-mipos-telika-ehi-dikio/>

67 Η βελτίωση της απονομής δικαιοσύνης ως μοχλός ανάπτυξης, άρθρο του Τέλλη Νίκου, elladameta.gr, 6.7.2017, <https://ekyklos.gr/sb/513-i-veltiosi-tis-aponomis-dikaiosisynis-os-moxlos-anaptyksis-elladameta.html>

με κύριους λόγους που επικαλούνται οι εταιρείες για την εκλαμβανόμενη έλλειψη ανεξαρτησίας την πίεση από πολιτικούς και κυβέρνηση.

Τα τελευταία χρόνια οι επιθέσεις με σκληρές κριτικές κατά της δικαιοσύνης βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη και οι δικαστές είναι πεπεισμένοι ότι στοχοποιούνται. Η κατάσταση έχει επιδεινωθεί δραματικά και η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης απασχολεί σχεδόν καθημερινά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Υπάρχουν από τη μια πλευρά φορείς και εκπρόσωποι της κρατικής εξουσίας που μπορεί να διακηρύττουν σε υψηλούς τόνους ότι έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στην ελληνική δικαιοσύνη και από την άλλη μπορεί να καταγγέλλουν πολιτικές παρεμβάσεις στη λειτουργία της. Η στάση που τηρείται εξαρτάται βέβαια από το είδος της υπόθεσης που εξετάζεται στα δικαστήρια, την εξέλιξη και το βαθμό επιρροής που θα έχει αυτή στην προσωπική και πολιτική ανέλιξη των επικριτών ή αντίστοιχα των ένθερμων υποστηρικτών της δικαιοσύνης.

Η έντονη αυτή δημόσια συζήτηση, και αν ακόμη θεωρήσουμε ότι δεν κατευθύνεται από ειλικρινές ενδιαφέρον για βελτίωση της επικρατούσας κατάστασης, είναι βέβαιο ότι αντικατοπτρίζει την αρνητική εικόνα που επικρατεί σχετικά με την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και με το ότι αυτή διέρχεται αξιοσημείωτη κρίση αξιοπιστίας σε βαθμό μάλιστα που τελεί υπό διαρκής αμφισβήτηση. Αμφισβήτηση που επιφέρει από τη μια την έντονη δυσπιστία και δυσαρέσκεια στους πολίτες και από την άλλη την έντονη ανησυχία στους κόλπους της δικαιοσύνης που αντιλαμβάνεται ότι απειλείται από τις βολές της ίδιας της πολιτικής εξουσίας.

Ως επίρρωση των ανωτέρω έρχονται οι δηλώσεις του Υπουργού Δικαιοσύνης κ.Τσιάρα σε παρέμβασή του επί του νομοσχεδίου με τίτλο «Ένιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο» χαρακτηρίζοντας ως «αδήριτη ανάγκη» τη συμβολή όλων για την αποκατάσταση του αισθήματος της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης καθώς έτσι θα επιτευχθεί οι Έλληνες να αισθανθούν ασφαλείς και ότι μπορούν να βρουν το δίκιο τους όταν πραγματικά κάποιος τους αδικεί. Συγκεκριμένα ο κ. Τσιάρας δήλωσε “Μόνο θλίψη μπορούν να προκαλούν όλα όσα βλέπουν το φως της δημοσιότητας....Πρέπει να συμφωνήσουμε όλοι, ότι δεν πρέπει να αφήνουμε κανένα περιθώριο εργαλειοποίησης

Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Οργάνωσης και Λειτουργίας της Δικαιοσύνης
“Εκσυγχρονισμός των διοικητικών υπηρεσιών και των διαδικασιών
απονομής δικαιοσύνης”

της Δικαιοσύνης. Η Δικαιοσύνη δεν μπορεί να έχει πολιτικό-κομματικό πρόσημο. Η Δικαιοσύνη είναι καταφυγή, είναι ο χώρος που πρέπει να προσβλέπει και να προστρέχει κάθε Έλληνας πολίτης, χωρίς περιορισμούς, χωρίς ζητήματα που δημιουργούν αμφιβολία και αμφισβήτηση». ⁶⁸

68 Τσιάρας: Κανένα περιθώριο για εργαλειοποίηση της Δικαιοσύνης, TA NEA Team, 25.06.2020
<https://www.tanea.gr/2020/06/25/politics/tsiaras-kanena-perithorio-gia-ergaleiopoisi-tis-dikaiousynis>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

*“Ο,τι πρέπει, να γίνει σήμερα, για να δικαιούμαστε το αύριο,
καθώς το αύριο δεν είναι παρά το σήμερα, για το οποίο φροντίσαμε χθες.”*

Harvard Peter Drucker

5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αποτελεί κοινωνική αναγκαιότητα της εποχής μας να επανασχεδιαστεί το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης. Ως κεντρικό πυρήνα του επανασχεδιασμού πρέπει να τεθεί από τη μια η διαφύλαξη και ο εμπλουτισμός των αρχών του κράτους δικαίου και από την άλλη η επιβεβαίωση της υλοποίησης προγράμματος εκσυγχρονισμού του παρωχημένου μοντέλου οργάνωσης των Δικαστηρίων. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων της δικαιοσύνης με μια σειρά αυτόνομων, ανεξάρτητων και στεγανοποιημένων υποσυστημάτων αποτελεί συχνά αιτία ανεπαρκούς σχεδιασμού. Οι θεσπιζόμενες ρυθμίσεις, όταν χαρακτηρίζονται από αποσπασματική αντίληψη του δικαιικού συστήματος δεν επιφέρουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα στην αποτελεσματική λειτουργία του συστήματός μας ως μια ολότητα.

Τα προβλήματα της ελληνικής δικαιοσύνης είναι αρκετά και σοβαρά. Στο προηγούμενο κεφάλαιο έγινε παρουσίαση των πιο σημαντικών απ’ αυτά. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης συνεργαζόμενο με όλους τους φορείς και συλλειτουργούς της δικαιοσύνης οφείλει να εκπονήσει τις απαραίτητες μελέτες, να διεξάγει τις απαραίτητες έρευνες, να προβεί σε διαβουλεύσεις και να καταλήξει σε στρατηγικό σχέδιο για τον εκσυγχρονισμό των δικαστικών υπηρεσιών της χώρας ακολουθώντας όλα τα βήματα ενός Στρατηγικού Σχεδιασμού όπως αυτά αναλύθηκαν και αποτυπώθηκαν στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας (σχήμα 2.3). Δηλαδή, ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση στο χώρο των δικαστηρίων, τι προσπάθειες έχουν γίνει για τη βελτίωση των συνθηκών και τον εκσυγχρονισμό της δικαιοσύνης, ποιες στρατηγικές και πολιτικές δράσεων πρέπει να ακολουθηθούν για να επιτευχθεί η δίκαιη, αμερόληπτη και ανεξάρτητη προς όλους τους πολίτες Δικαιοσύνη όπως αυτή επιβάλλεται σε ένα κράτος δικαίου.

Στη Δικαιοσύνη υπάγονται πολλοί φορείς και κλάδοι οι οποίοι λειτουργούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης που είναι και αρμόδιο για τη ρύθμιση όλων των σχετικών τους θεμάτων. Έτσι πέραν της αρμοδιότητας για την αποτελεσματική οργάνωση και εύρυθμη λειτουργία των δικαστηρίων και με ότι αφορά την υπηρεσιακή κατάσταση των Δικαστικών Λειτουργών και Δικαστικών Υπαλλήλων είναι αρμόδιο και για τη σύσταση, οργάνωση, λειτουργία και επιθεώρηση των Υποθηκοφυλακείων και των Κτηματολογικών Γραφείων, για τη ρύθμιση θεμάτων που αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση των δικηγόρων, δικαστικών επιμελητών, συμβολαιογράφων, καθώς και του προσωπικού των υποθηκοφυλακείων και των κτηματολογικών γραφείων. Επιπλέον, είναι αρμόδιο για την ανάπτυξη δράσεων για την καταπολέμηση της διαφθοράς, για την εφαρμογή αποτελεσματικής αντεγκληματικής πολιτικής και την προώθηση πολιτικών που σκοπούν στην καθιέρωση της αρχής της διαφάνειας και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και φυσικά είναι υπεύθυνο και για την οργάνωση και λειτουργία του σωφρονιστικού μας συστήματος και των συνθηκών κράτησης στις φυλακές.

Για ευνόητους λόγους εξοικονόμησης αλλά και περιορισμών που τίθενται κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, κρίνεται σκόπιμη η επικέντρωση μόνο στην ανάλυση στρατηγικού σχεδίου για την οργάνωση και λειτουργία της δικαιοσύνης και δη για τον εκσυγχρονισμό των δικαστικών υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες από τα δικαστήρια.

5.2. Εκσυγχρονισμός και μεταρρυθμίσεις

Με τον όρο εκσυγχρονισμό εννοείται η προσαρμογή κάποιου στοιχείου ή κατάστασης στις σύγχρονες απαιτήσεις, απόψεις, δυνατότητες, συνθήκες. Εκσυγχρονίζω σημαίνει αναβαθμίζω, βελτιστοποιώ, εξορθολογίζω, μετακινούμαι από αρχές και έξεις της παράδοσης σε αρχές, αξίες και σχέσεις σύγχρονες, εγκαταλείπω αναχρονιστικές μεθόδους και υιοθετώ σύγχρονες που απλουστεύουν γραφειοκρατικές διαδικασίες του παρελθόντος.

Ο εκσυγχρονισμός λοιπόν εξ ορισμού, προϋποθέτει εκτός των άλλων και θεσμικές αλλαγές. Ειδικότερα στη Δημόσια Διοίκηση σημαίνει μεταρρυθμίσεις με τις οποίες θα εξασφαλίζεται και θα εκφράζεται η αλλαγή, η μετακίνηση από το αναχρονιστικό, και παρωχημένο στο νέο και σύγχρονο τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης. Αυτό, με άλλα λόγια, σημαίνει διαρκείς εξυγιαντικές προσπάθειες και εκσυγχρονιστικές πρωτοβουλίες ανάπτυξης από την πλευρά της πολιτείας, ώστε να απομακρύνεται από μια κατάσταση ύφεσης και παρακμής και να συμβαδίζει με όσους είναι μπροστά.

5.3. Διεθνές και Ευρωπαϊκό Θεσμικό Πλαίσιο Αρχών και Προτάσεων

Είναι γεγονός ότι η δικαιοσύνη κατέχει το επίκεντρο του ενδιαφέροντος σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο σε ζητήματα που αφορούν την οργάνωση, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα του δικαιοδοτικού έργου της. Στο πλαίσιο της οργάνωσης και λειτουργίας της δικαιοσύνης, της σχέσης της με τις άλλες πολιτειακές λειτουργίες και τους κανόνες γενικά που διέπουν τη δικαστική λειτουργία, έχουν εκδοθεί πολυάριθμα κείμενα από διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς, τα οποία αποτελούν εξαιρετικά επωφελή εργαλεία και πολύτιμοι οδηγοί, τόσο για τα δικαστικά όργανα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όσο και για τα νομοθετικά και εκτελεστικά όργανα της πολιτείας κατά το σχεδιασμό και τη διαμόρφωση πολιτικών δράσης εκσυγχρονισμού για τον ευαίσθητο χώρο της δικαιοσύνης. Οι πιο αντιπροσωπευτικοί διεθνείς και ευρωπαϊκοί οργανισμοί με τους οποίους το Υπουργείο Δικαιοσύνης συνεργάζεται και μετέχει ενεργά στις εργασίες ομάδων τους, είναι το Συμβούλιο της Ευρώπης (Council Of Europe), ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Επίσης συνεργάζεται και με άλλους περιφερειακούς οργανισμούς και συγκεκριμένα με την Πρωτοβουλία Συνεργασίας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Southeast European Cooperative Initiative- SECI) νυν Κέντρο Επιβολής του Νόμου Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Southeast European Law Enforcement Center- SELEC), τη Συμβουλευτική Ομάδα Εισαγγελέων Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Southeast European Prosecutors Advisory Group, SEEPAG) και τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (Organization for

Security and Co-operation in Europe, OSCE).

5.3.1. Συμβούλιο της Ευρώπης [COUNCIL OF EUROPE (COE)]

Το Συμβούλιο της Ευρώπης (COE) είναι ένας διεθνής, διακυβερνητικός οργανισμός, αποτελείται σήμερα από 47 κράτη μέλη και εδρεύει στο Στρασβούργο, Γαλλία. Ιδρύθηκε το 1949 και μεταξύ των σκοπών του είναι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο δημοκρατικός πλουραλισμός και το κράτος δικαίου, η προώθηση της ενημέρωσης, η εξεύρεση λύσεων σε προβλήματα που αντιμετωπίζει η ευρωπαϊκή κοινωνία και η παροχή βοήθειας στην εδραίωση της δημοκρατικής σταθερότητας στην Ευρώπη υποστηρίζοντας την πολιτική, νομική και συνταγματική αναμόρφωση.

Τα κύρια όργανα του COE είναι η Επιτροπή των Υπουργών (Committee of Ministers), η Κοινοβουλευτική Συνέλευση (the Parliamentary Assembly) το Συνέδριο των τοπικών και περιφερειακών αρχών της Ευρώπης (the Congress of Local and Regional Authorities of Europe) και ο Γενικός Γραμματέας (the General Secretary). Οι εργασίες του COE καταλήγουν σε Ευρωπαϊκές Συμβάσεις και συμφωνίες βάσει των οποίων τα κράτη μέλη μπορούν να εναρμονίσουν και να τροποποιήσουν τη νομοθεσία τους.

Το COE ασχολείται με όλα τα θέματα σχετικά με τη δικαιοσύνη και εργάζεται για τη συνεργασία των κρατών μελών του σχετικά με την αποτελεσματικότητα της ποινικής και αστικής δικαιοσύνης και την αναμόρφωση του οικογενειακού δικαίου και δικαίου της εθνικότητας. Η Ελλάδα, ως κράτος μέλος του COE εκπροσωπείται μέσω του Υπουργείου Δικαιοσύνης συμμετέχοντας στις ομάδες/επιτροπές του που αφορούν στα θέματα αρμοδιότητας του Υπουργείου, με κυριότερες από τις επιτροπές/ομάδες του COE να είναι:

α) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης [European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ)], η οποία έχει ως σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και λειτουργίας της δικαιοσύνης στα Κ-Μ, καθώς και την ενδυνάμωση της εφαρμογής των νομικών εργαλείων που υιοθετούνται στο πλαίσιο του COE. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιείται η αξιολόγηση των ευρωπαϊκών δικαστικών

συστημάτων σε τακτική βάση (ανά διετία), υπό μορφή ερωτηματολογίου, με συγκεκριμένη μεθοδολογία και με τη συνδρομή των ορισθέντων σημείων επαφής, με σκοπό τη συλλογή και ανάλυση κοινών δικαστικών στατιστικών στοιχείων από όλα τα Κ-Μ.⁶⁹ Η συμβολή της CEPEJ είναι καθοριστική και αποτελεί εξαιρετικό και ανεκτίμητο εργαλείο για τη διαμόρφωση των στρατηγικών και πολιτικών δράσεων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας και της Ελληνικής Δικαιοσύνης. Για το λόγο αυτό και ως επίμετρο της παρούσας εργασίας γίνεται συνοπτική αναφορά στον τελευταίο πίνακα αποτελεσμάτων της CEPEJ που δημοσιεύθηκε πρόσφατα, τον Οκτώβριο του 2020, και περιέχει στοιχεία του έτους 2018, παραθέτοντας και τα αντιπροσωπευτικότερα για την κατάσταση της ελληνικής δικαιοσύνης διαγράμματα της έκθεσης αυτής.

β) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη Νομική Συνεργασία [EUROPEAN COMMITTEE ON LEGAL CO-OPERATION (CDCJ)], η οποία λειτουργεί από το 1963 και διεκπεραιώνει στα πεδία του δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, τη νομική συνεργασία ώστε να μπορούν τα κράτη να συμμορφώνονται με τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές.⁷⁰

γ) Η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων για το Οικογενειακό Δίκαιο (CJ-FA) με σκοπό την ενδυνάμωση της νομικής προστασίας των παιδιών και τη δημιουργία χώρου με κοινά νομικά κριτήρια στον τομέα του οικογενειακού δικαίου στην Ευρώπη.⁷¹

δ) Η Συμβουλευτική Επιτροπή της Σύμβασης για την προστασία των ατόμων σχετικά με την αυτόματη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (T-PD), η οποία (CETS No. 108) υπεγράφη από την Ελλάδα το 1983 και κυρώθηκε με το Ν. 2068/92. Το 2001 η χώρα μας υπέγραψε το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στην ανωτέρω Σύμβαση (CETS No. 181), το οποίο δεν έχει ακόμη κυρώσει και επί του παρόντος, η βασική Σύμβαση 108 βρίσκεται σε διαδικασία εκσυγχρονισμού, με σκοπό την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνεπάγεται η ταχεία ανάπτυξη της τεχνολογίας πληροφορικής για την ιδιωτικότητα και τη βελτίωση των προτύπων προστασίας δεδομένων όχι μόνον στην Ευρώπη, αλλά και ανά τον κόσμο.⁷²

69 Δείτε τα κείμενα των τελικών εκθέσεων www.coe.int/cepej

70 Για περισσότερες πληροφορίες μπορεί ο αναγνώστης να επισκεφθεί την επίσημη ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/CDc/default_en.asp

71 βλ. <http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/FAMILY/>

72 βλ. http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/dataprotection/Default_en.asp

ε) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα ποινικά ζητήματα [EUROPEAN COMMITTEE ON CRIME PROBLEMS (CDPC)] με σκοπό την προώθηση της εφαρμογής και της εναρμόνισης των εθνικών πολιτικών και της ανάπτυξης των κοινών πολιτικών των Κ-Μ σχετικά με το ποινικό δίκαιο, την ποινική διαδικασία, την ποινική πρόληψη και τη μεταχείριση των παραβατών κ.α.⁷³

στ) Η Επιτροπή Εμπειρογνώμωνων για τη Λειτουργία των Ευρωπαϊκών Συμβάσεων στον Ποινικό Τομέα (Council of Europe's Committee of Experts on the Operation of European Conventions in the Penal Field, PC-OC), η οποία λειτουργεί από το 1981 και στο πλαίσιο της οποίας συνεδριάζουν εμπειρογνώμονες από όλα τα Κ-Μ με σκοπό την εξεύρεση τρόπων βελτίωσης της διεθνούς συνεργασίας στα ποινικά ζητήματα και την εφαρμογή των συμβάσεων του COE (έκδοσης, αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής και μεταφοράς καταδίκων) στον τομέα αυτό.⁷⁴

ζ) Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο Ευρωπαίων Εισαγγελέων (Consultative Council of European Prosecutors, CCPE) με σκοπό την ενίσχυση του κράτους δικαίου και την αποτελεσματική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα δημοκρατικά κράτη.⁷⁵

η) Το Συμβουλευτικό Συμβούλιο Ευρωπαίων Δικαστών του COE (CCJE) που συγκροτήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών με σκοπό την ενδυνάμωση του ρόλου των δικαστών στην Ευρώπη, καθώς το δικαστικό σώμα θεωρείται ο ακρογωνιαίος λίθος του κράτους δικαίου, βασικής αρχής του COE. Το ανωτέρω Συμβούλιο ασχολείται με θέματα ανεξαρτησίας, αμεροληψίας και ικανότητας των δικαστών και είναι το μοναδικό σώμα στην Ευρώπη που λειτουργεί στους κόλπους διεθνούς οργανισμού, αποτελείται αποκλειστικά από δικαστές και συνεισφέρει στην εφαρμογή του Σχεδίου Παγκόσμιας Δράσης για Δικαστές στη Ευρώπη.⁷⁶

5.3.2. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)

Ο ΟΗΕ είναι ένας διεθνής οργανισμός που συγκροτήθηκε επίσημα στις 24/10/1945 και αποτελείται από 189 κυρίαρχα κράτη. Σκοπός του είναι η διατήρηση της διεθνούς

73 βλ. http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/CDPC/default_en.asp

74 βλ. http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PC-OC/default_en.asp

75 βλ. http://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/ccpe/default_en.asp

76 βλ. http://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/ccje/default_en.asp

ειρήνης και ασφάλειας, η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στα έθνη και η προώθηση κοινωνικής προόδου, καλύτερου επιπέδου διαβίωσης καθώς και η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα κράτη μέλη του δεσμεύονται από τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, μια διεθνής Συνθήκη που περιλαμβάνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μελών της διεθνούς κοινότητας. Τα όργανα του είναι: η Γενική Συνέλευση, το Συμβούλιο Ασφαλείας, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, το Συμβούλιο Κηδεμονίας, το Διεθνές Δικαστήριο και η Γραμματεία.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης λαμβάνει ενεργό μέρος σε Επιτροπές στο πλαίσιο του ΟΗΕ για την αντιμετώπιση της διαφθοράς που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της προσπάθειας για την επίτευξη μιας πιο αποτελεσματικής, δίκαιης και επαρκούς διακυβέρνησης. Ο ΟΗΕ έχει αναπτύξει ένα Παγκόσμιο Πρόγραμμα εναντίον της Διαφθοράς (UN Global Programme against Corruption) στο πλαίσιο του Κέντρου για την διεθνή Πρόληψη του Εγκλήματος [Centre for the International Crime Prevention (CICP)] του Γραφείου των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και της Πρόληψης του Εγκλήματος, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο των Ηνωμένων Εθνών για το Διασυνοριακό Έγκλημα και Έρευνας για την Δικαιοσύνη [UN Interregional Crime and Justice Research Institute (UNICRI)]. Σκοπός του προγράμματος είναι να βοηθήσει τα Κ-Μ στις προσπάθειες τους να χτίσουν μια ενιαία αντιμετώπιση και πρόληψη της διαφθοράς με το να αυξήσουν τους κινδύνους και τα κόστη της κατάχρησης της εξουσίας για προσωπικά οφέλη.

5.3.3. Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) [Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)]

Ο ΟΟΣΑ αποτελείται από 34 κράτη μέλη και είναι ένα μοναδικό forum συζήτησης, ανάπτυξης και βελτίωσης των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών. Αποτελεί ένα χώρο όπου τα Κ-Μ μοιράζονται εμπειρίες, αναζητούν απαντήσεις σε κοινά προβλήματα και εργάζονται από κοινού για το συντονισμό των εσωτερικών και διεθνών πολιτικών, ώστε να βοηθήσουν τα μέλη και τα μη μέλη να αντιμετωπίσουν έναν συνεχώς

αυξανόμενο παγκοσμιοποιημένο πλανήτη. Οι ανταλλαγές τους μπορεί να οδηγούν και σε συμφωνίες επίσημου χαρακτήρα.

Με το Ν. 2656/1998 η χώρα μας κύρωσε τη Σύμβαση του ΟΟΣΑ κατά της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών κατά τις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές και η χώρα μας μετέχει στον 3ο Κύκλο Αξιολόγησης της Ομάδας Εργασίας του ΟΟΣΑ με θέμα την Καταπολέμηση της Δωροδοκίας Αλλοδαπών Δημοσίων Λειτουργών στις Διεθνείς Επιχειρηματικές Συναλλαγές.

5.4. Στρατηγικός Σχεδιασμός

Στο Υπουργείο Δικαιοσύνης είχε συσταθεί με το άρθρο 6 του Οργανισμού λειτουργίας του (Π.Δ. 96/2017, ΦΕΚ 136 Α΄) ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ. Στο ανωτέρω άρθρο ορίζονταν τα ακόλουθα «1. Η Διεύθυνση έχει ως επιχειρησιακό στόχο την εκπόνηση του προγραμματισμού των πολιτικών Διοίκησης Δικαιοσύνης και των πολιτικών σχετικά με τους δικηγόρους, συμβολαιογράφους, υποθηκοφύλακες και δικαστικούς επιμελητές. Αξιολογεί τις εφαρμοζόμενες από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου δράσεις και προγράμματα Διοίκησης Δικαιοσύνης και προβαίνει στην ανατροφοδότηση των νέων σχεδιαζόμενων πολιτικών με τα ευρήματα των αξιολογήσεων. 2. Η Διεύθυνση συγκροτείται από τις ακόλουθες οργανικές μονάδες: α) Τμήμα Στρατηγικού Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Πολιτικών Δικαιοσύνης, β) Τμήμα Οργάνωσης Δικαστηρίων και Υπηρεσιακής Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών, γ) Τμήμα Λειτουργίας Γραμματείας Δικαστηρίων και Υπηρεσιακής Κατάστασης Δικαστικών Υπαλλήλων, δ) Τμήμα Δικηγορικού Λειτουργήματος - Δικαστικών Επιμελητών - Συμβολαιογραφείων - Υποθηκοφυλακείων και Κτηματολογικών Γραφείων. 3. Οι αρμοδιότητες των Τμημάτων της Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού, Οργάνωσης και Λειτουργίας της Δικαιοσύνης περιγράφονται ως ακολούθως: α) Τμήμα Στρατηγικού Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Πολιτικών Δικαιοσύνης: αα. Η κατάρτιση του στρατηγικού προγραμματισμού των πολιτικών Διοίκησης Δικαιοσύνης και η επιχειρησιακή του εξειδίκευση, ββ. Ο έλεγχος και η αξιολόγηση των εφαρμοζόμενων πολιτικών και προγραμμάτων Διοίκησης

Δικαιοσύνης και η ανατροφοδότηση συμπερασμάτων για τις απαραίτητες διορθώσεις στην εφαρμογή τους. γγ. Η ευθύνη συγκέντρωσης, τήρησης και επεξεργασίας των στατιστικών στοιχείων της Δικαιοσύνης και η εισήγηση προτάσεων για την αναμόρφωση αυτών. δδ. Ο σχεδιασμός, η υποβολή προτάσεων για την ανάληψη προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή άλλους διεθνείς οργανισμούς, η παρακολούθηση της υλοποίησης εθνικών και ευρωπαϊκών προγραμμάτων, που άπτονται του στρατηγικού σχεδιασμού των πολιτικών Διοίκησης Δικαιοσύνης, ο σχεδιασμός και η εκτέλεση προγραμμάτων και έργων, σε συνεργασία με την Εθνική Σχολή Δικαστών και άλλες συναρμόδιες υπηρεσίες και φορείς. εε. Η συγκέντρωση διεθνών καλών πρακτικών και μελετών για θέματα στρατηγικού σχεδιασμού, στατιστικών Δικαιοσύνης, διοίκησης και αξιολόγησης πολιτικών Δικαιοσύνης. στ. Η συνεργασία και η δικτύωση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο με οργανισμούς και υπηρεσίες, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ερευνητικά και εκπαιδευτικά κέντρα, κοινωνικούς και επιστημονικούς φορείς, καθώς επίσης και με μη κυβερνητικές οργανώσεις, που ασχολούνται με τις πολιτικές διοίκησης Δικαιοσύνης, με σκοπό την ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας στους ανωτέρω τομείς.»

Με το Π.Δ. 6/2021,ΦΕΚ 7 Α΄, δημοσιεύθηκε ο νέος Οργανισμός του Υπουργείου Δικαιοσύνης, σύμφωνα με τον οποίο τροποποιήθηκε η διάρθρωση του Υπουργείου και των υπηρεσιών του. Συγκεκριμένα με το άρθρο 2 παρ.1 «Το Υπουργείο Δικαιοσύνης διαρθρώνεται στην Κεντρική Υπηρεσία και σε Περιφερειακές Υπηρεσίες». Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ.2 περίπτωση δ΄ του ίδιου άρθρου στην Κεντρική υπηρεσία του Υπουργείου υπάγεται και η Γενική Γραμματεία Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με τις εξής υπηρεσίες: (αα) Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης, (ββ) Γενική Διεύθυνση Ειδικών Νομικών Ζητημάτων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης έχει ως στρατηγικό σκοπό τη μέριμνα για την εισαγωγή κατάλληλων κανόνων και εφαρμογών για τον εκσυγχρονισμό και την επιτάχυνση των δικαστικών διαδικασιών. Συντονίζει και παρακολουθεί τη λειτουργία των οργανικών μονάδων του Υπουργείου που υπάγονται σε αυτή, μεριμνά για την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας τους και την αντιμετώπιση των προβλημάτων και των υποθέσεων αρμοδιότητάς τους (άρθρο 18 παρ.1). Η Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης συγκροτείται

δε από τη Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας Δικαιοσύνης, από τη Διεύθυνση Δικαστικών Υπαλλήλων και τη Διεύθυνση Νομικών Επαγγελματιών (άρθρο 18 παρ. 2). Στα επόμενα άρθρα 19 και 20 του Οργανισμού Λειτουργίας του Υπουργείου, ορίζονται επακριβώς ο επιχειρησιακός στόχος και η συγκρότηση της μεν Διεύθυνσης Οργάνωσης και Λειτουργίας Δικαιοσύνης στο Τμήμα Λειτουργίας και Επιθεώρησης Δικαστηρίων και στο Τμήμα Δικαστικών Λειτουργών, της δε Διεύθυνσης Δικαστικών Υπαλλήλων στο Α΄ Τμήμα Προσωπικού και στο Β΄ Τμήμα Προσωπικού, όπως και οι αρμοδιότητες των τμημάτων αυτών⁷⁷.

5.4.1. Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης

Στην παρούσα εργασία έχει αφιερωθεί ένα ολόκληρο κεφάλαιο (κεφ.4) για να αναλυθούν, κατά το μέτρο δυνατόν, τα προβλήματα που ταλανίζουν τη Δικαιοσύνη και για τα οποία πρέπει να ανευρεθούν λύσεις θεραπείας βάσει συγκεκριμένων στρατηγικών που θα ακολουθηθούν.

Η πολιτεία έχει προβεί σε μεταρρυθμιστικές προσπάθειες τα τελευταία χρόνια, τόσο σε συνταγματικό επίπεδο με τις αναθεωρήσεις του Συντάγματος (το έτος 1986, 2001, 2008 και 2019), όσο και σε επίπεδο νομοθετικών παρεμβάσεων, προκειμένου να επιλυθούν τα προβλήματα δυσλειτουργίας της ελληνικής δικαιοσύνης. Ενδεικτικά αναφέρονται μερικές από τις πιο αντιπροσωπευτικές νομοθετικές ρυθμίσεις που είχαν σκοπό την προώθηση λύσεων για την επιτάχυνση της δίκαιης και αμερόληπτης δίκης: Ν. 2915/2001 «Επιτάχυνση της τακτικής διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων και λοιπές δικονομικές και συναφείς ρυθμίσεις» (ΦΕΚ τ. Α 109/29.5.2001), Ν. 3068/2002 «Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του συμβούλου Επικρατείας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ τ. Α 274/14.11.2002), Ν. 3160/2003 «Επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ τ. Α 165/30.6.2003), Ν. 3226/2004 «Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος και άλλες

⁷⁷ Αναλυτικά το περιεχόμενο του Οργανισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης παρέχεται στην επίσημη σελίδα του Υπουργείου Δικαιοσύνης <https://www.ministryofjustice.gr/wp-content/uploads/2021/01/Organismos-YD.pdf>

διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄24/4-2-04), Ν. 3258/2004 «Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄144/29-7-04), Ν. 3327/2005 «Μέτρα ενίσχυσης του εσωτερικού ελέγχου και της διαφάνειας στη Δικαιοσύνη» (ΦΕΚ Α΄70/11-3-05), Ν. 3346/2005 «Επιτάχυνση της διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄140/17-6-05), Ν. 3659/2008 «Βελτίωση και επιτάχυνση των διαδικασιών της δίκης στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 77/7.5.2008), Ν. 3898/2010 «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» (ΦΕΚ Α΄ 211/16-12-2010), Ν. 3900/2010 «Εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 213/17-12-2010), Ν. 3904/2010 «Εξορθολογισμός και βελτίωση στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 218/23-12-2010), Ν. 3994/2011 «Εξορθολογισμός και βελτίωση στην απονομή της πολιτικής δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 165/25-7-2011), Ν. 4043/2012 «Μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα καταστήματα κράτησης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 25/13-2-2012), Ν. 4239/2014 «Δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης, στα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια και στο Ελεγκτικό Συνέδριο και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α΄ 43/20.2.2014), Ν. 4637/2019 «Τροποποιήσεις Ποινικού Κώδικα, Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και συναφείς διατάξεις» (ΦΕΚ τ. Α΄/180/18.11.2019), Ν. 4640/2019 «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις - Περαιτέρω εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ τ. Α΄/190/30.11.2019), και ο πιο πρόσφατος πλέον Ν. 4745/2020 «Ρυθμίσεις για την επιτάχυνση της εκδίκασης εκκρεμών υποθέσεων του Ν. 3869/2010, σύμφωνα με τις επιταγές της παρ. 1 του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, ως προς την εύλογη διάρκεια της πολιτικής δίκης, τροποποιήσεις του Κώδικα Δικηγόρων και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ τ. Α΄/214/6-11-2020).

Πέραν των ανωτέρω νομοθετικών μεταρρυθμίσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης εφαρμόστηκαν και για το διοικητικό μηχανισμό των δικαστηρίων και κάποιες από τις μεταρρυθμιστικές δράσεις που αποφασίστηκαν και υλοποιήθηκαν από το Υπουργείο

Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης για την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση. Ενδεικτικά αναφέρονται η Διαύγεια (<http://diavgeia.gov.gr/>) και το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) (<http://www.eprocurement.gov.gr/>) για την ενίσχυση διαφάνειας και λογοδοσίας, το πρόγραμμα της ανοικτής διακυβέρνησης για την ενίσχυση της αξιοκρατίας, διαφάνειας και συμμετοχής (<http://ogp.opengov.gr/>), το σύστημα ενιαίας αρχής πληρωμής για τη βελτίωση της οικονομικής διαχείρισης, το ενιαίο μισθολόγιο-βαθμολόγιο (Ν.4024/2011) για τον εξορθολογισμό αμοιβών και εκσυγχρονισμό συστήματος εξέλιξης. Επίσης κάποιες από τις ρυθμίσεις της επικαιροποίησης διατάξεων του Υπαλληλικού Κώδικα (Ν.4048/2012) όπως ο εξορθολογισμός του συστήματος αδειών των δημοσίων υπαλλήλων επεκτείνεται η ισχύς τους και για τους δικαστικούς υπαλλήλους, οι οποίοι, όπως θα αναφερθεί αναλυτικά παρακάτω, αποτελούν ξεχωριστή κατηγορία υπαλλήλων και έχουν δικό τους Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (ΚΔΥ). Παρ' όλα αυτά, σε αντίθεση με άλλους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης, δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη για κάθε δικαστικό οργανισμό η χαρτογράφηση του ανθρώπινου δυναμικού και των αντικειμένων εργασίας του. Έχουν γίνει μεν τα πρώτα βήματα της διαδικασίας για τη σύνταξη Περιγραμμάτων Θέσης Εργασίας και της γενικής αποτύπωσης των υποχρεώσεων και καθηκόντων των Δικαστικών Υπαλλήλων, δεν έχει όμως ακόμα αυτή ολοκληρωθεί ώστε η εξατομικευμένη αποτύπωση της κάθε θέσης εργασίας να συμβάλλει καταλυτικά και η στελέχωση των δικαστικών υπηρεσιών να διενεργείται στο εξής όχι με βάση μόνο τα τυπικά προσόντα, αλλά, κυρίως, με βασικό κριτήριο την καταλληλότητα κάθε δικαστικού υπαλλήλου σε σχέση με τη συγκεκριμένη θέση που καλείται να καλύψει.

Δυστυχώς, οι πάγιες αδυναμίες του όλου πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, όπως η αδυναμία σχεδιασμού και εφαρμογής ολοκληρωμένων δημόσιων πολιτικών, η έλλειψη ενός μηχανισμού συντονισμού για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων, η απουσία δικτύων, κυρίως η ανεπαρκής αξιοποίηση και η ανορθολογική κατανομή του ανθρώπινου δυναμικού, η απουσία σύγχρονων μεθόδων, τεχνικών και εργαλείων διοίκησης με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών να παραμένουν σε πρώιμο στάδιο, αποτελούν και βασικές

αδυναμίες της οργάνωσης και λειτουργίας των διοικητικών υπηρεσιών των δικαστικών οργανισμών.

Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες του Υπουργείου Δικαιοσύνης δεν έχουν επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, καθόσον ήταν αποσπασματικές και δεν υπήρχε η δυνατότητα της πλήρους εφαρμογής τους στο υπάρχον δικαιοσύνη σύστημα της Ελλάδας που χαρακτηρίζεται από πολλές αναχρονιστικές αντιλήψεις και μεθόδους λειτουργίας. Θεωρείται πλέον απ’ όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (ενδογενείς και εξωγενείς) της δικαιοσύνης επιβεβλημένη η ανάγκη επανασχεδιασμού του συστήματος λειτουργίας της δικαιοσύνης και η συμβολή όλων προς αυτή την κατεύθυνση είναι καθοριστική.

5.4.1.1. Εμπλεκόμενοι Φορείς

Οι εμπλεκόμενοι φορείς στο χώρο της Δικαιοσύνης διαχωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες, στους εσωτερικούς δρώντες-εσωτερικό περιβάλλον και στους εξωτερικούς δρώντες -εξωτερικό περιβάλλον.

Εσωτερικοί Δρώντες

- Υπουργείο Δικαιοσύνης: Είναι επιφορτισμένο με την οργάνωση, διαχείριση και εξασφάλιση της αμερόληπτης δίκαιης απονομής δικαιοσύνης, με τη διασφάλιση της δικαστικής ανεξαρτησίας, την ενίσχυση της διαφάνειας και της ασφάλειας δικαίου και με την ανάληψη της νομοθετικής πρωτοβουλίας, των σχετικών διαβουλεύσεων και την κατάρτιση και υλοποίηση στρατηγικών σχεδίων.
- Δικαστικοί Λειτουργοί - Διοικήσεις των δικαστηρίων: Η οργάνωση των δικαστηρίων προβλέπεται στον ΚΟΔΚΚΔΛ και ρυθμίζεται εσωτερικά με τους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας του κάθε Δικαστηρίου στο οποίο προΐσταται Δικαστικός Λειτουργός. Οι διοικήσεις των δικαστηρίων, δηλαδή στην ουσία οι Δικαστικοί Λειτουργοί που διευθύνουν το κάθε Δικαστήριο, συμβάλλουν καθοριστικά στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των δικαστηρίων.

- Δικαστικοί Υπάλληλοι-Γραμματείες Δικαστηρίων: Οι Δικαστικοί υπάλληλοι διαχωρίζονται από τους λοιπούς Δημόσιους Υπαλλήλους. Ειδικότερα σύμφωνα με την πάγια θέση της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας⁷⁸ οι Δικαστικοί Υπάλληλοι αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία δημοσίων υπαλλήλων, τυγχάνουν ιδιαίτερης συνταγματικής μεταχείρισης (άρθρο 92 παρ.2 του Σ) και περιβάλλονται με ειδικές εγγυήσεις ως προς την υπηρεσιακή τους κατάσταση. Σε επίπεδο δε κοινού νομοθέτη, το καθεστώς των Δικαστικών Υπαλλήλων ρυθμίζεται από τον Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων (Ν.2812/2000) και ορισμένες διατάξεις εμπεριέχονται και στον ΚΟΔΚΚΔΛ. Έτσι προϊστάμενοι των οργανικών μονάδων των Δικαστηρίων (όπου οργανικές μονάδες νοούνται η Γενική Διεύθυνση, η Διεύθυνση και το Τμήμα) τοποθετούνται δικαστικοί υπάλληλοι σύμφωνα με όσα ορίζονται στον ΚΔΥ. Η συμβολή των Δικαστικών Υπαλλήλων στην ορθολογική οργάνωση και αποτελεσματική λειτουργία της δικαιοσύνης είναι καταλυτική.

Εξωτερικοί Δρώντες

- Δικηγόροι-Δικηγορικοί Σύλλογοι: Οι δικηγόροι αποτελούν τους συλλειτουργούς της δικαιοσύνης και η επιρροή τους στις σχετικές με το δικαιοδοτικό μας σύστημα αποφάσεις της πολιτείας θεωρείται εξίσου καθοριστική. Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι με συνεχείς παραστάσεις και επαφές με την πολιτική και δικαστική εξουσία, εργάζονται στην κατεύθυνση της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας των δικηγόρων πιέζοντας ιδιαίτερα για τα εργασιακά δικαιώματά τους, όπως λ.χ. για την καθιέρωση ωραρίου λειτουργίας των δικαστηρίων, διατυπώνουν προτάσεις για την ταχύτερη και καλύτερη απονομή της δικαιοσύνης ασκώντας κριτική και παρατηρήσεις για τα δρώμενα στο χώρο της δικαιοσύνης.
- Δικαστικές Ενώσεις: Η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, η Ένωση Διοικητικών Δικαστών, η Ένωση Εισαγγελέων Ελλάδας πέραν της βασικής αποστολής τους που είναι η κατοχύρωση της δικαστικής ανεξαρτησίας στην

78 βλ. αποφάσεις ΣτΕ Ολομ.1512/2014,ΣτΕ Ολομ.Επταμ.2295/1990 κ.α

Ελλάδα, συμμετέχουν σε δημόσιες διαβουλεύσεις επί σχεδίων νόμων και συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών απονομής δικαιοσύνης με τη διεξαγωγή ερευνών και μελετών και με τη διατύπωση προτάσεων για τον εκσυγχρονισμό του δικαιοδοτικού μας συστήματος.

- Ομοσπονδία Δικαστικών Υπαλλήλων Ελλάδος (ΟΔΥΕ) και Σύλλογοι Δικαστικών Υπαλλήλων: Ομοίως εργάζονται διά των αιρετών εκπροσώπων τους για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας στο χώρο της δικαιοσύνης με βασική κατεύθυνση την εξασφάλιση ενός εκσυγχρονισμένου σε όλα τα επίπεδα δικαστικού συστήματος και μιας ταχύτερης και αποτελεσματικής εξυπηρέτησης του πολίτη.
- Διεθνείς και Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί: Έγινε πρότερη αναλυτική αναφορά στην 5.3. ενότητα του παρόντος κεφαλαίου.
- Ομοσπονδίες και Σύλλογοι λοιπών νομικών επαγγελματιών: Η Ομοσπονδία Δικαστικών Επιμελητών, οι Συμβολαιογραφικοί Σύλλογοι, οι άμισθοι Υποθηκοφύλακες συμβάλλουν επίσης με τη σειρά τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στην ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία της δικαιοσύνης.
- Πολίτες-Επιχειρήσεις-Άλλα Συλλογικά Όργανα (ΣΕΒ, ΕΒΕΑ, ΓΣΕΒΕΕ, ΓΣΕΕ⁷⁹ κλπ): Η ταχεία απονομή δικαιοσύνης αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για τις επενδύσεις και την ανάπτυξη στη χώρα και επομένως καθυστερήσεις στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης παρακωλύουν την επιχειρηματική δραστηριότητα. Περαιτέρω για τον κάθε πολίτη ισχύει το αναφαίρετο δικαίωμα της παροχής έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και αυτή πρέπει να παρέχεται σε εύλογο χρόνο, προτού δηλαδή παύσει να υφίσταται το ίδιο το αντικείμενο της διαφοράς με το πέρασμα του χρόνου και δεν έχει προλάβει ο πολίτης να δικαιωθεί. Οι πιέσεις που ασκούν και οι πιθανές προτάσεις τους με αποδέκτες τους εσωτερικούς δρώντες της δικαιοσύνης θα μπορούσαν να διαμορφώσουν σε μεγάλο βαθμό τη δημόσια πολιτική για τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης.

79 ΣΕΒ: Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών
ΕΒΕΑ: Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών
ΓΣΕΒΕΕ: Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας
ΓΣΕΕ: Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας

Συμπερασματικά, η συμμετοχή των εξωτερικών δρώντων στη διαμόρφωση της πολιτικής για τη βελτίωση των συνθηκών απονομής δικαιοσύνης θα μπορούσε να είναι σημαντική με την απομάκρυνση αυτής από το επίπεδο της απλής διαβούλευσης και της παράθεσης προτάσεων και λύσεων, ώστε να επέλθει ευρύτερη συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων και να επιτευχθεί μια πιο ενεργή συμμετοχή όλων στη τελική διαμόρφωση της στρατηγικής για τον εκσυγχρονισμό της δικαιοσύνης.

5.4.1.2. Ανάλυση SWOT Δικαιοσύνης

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ-STRENGTHS	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ-WEAKNESSES
<ul style="list-style-type: none"> • Υψηλή θεσμική θέση - Κορυφαία Ανεξάρτητη Δικαστική Αρχή • Απονομή Δικαιοσύνης - Δικαστική Προστασία • Προσφυγή στη Δικαιοσύνη - Επίλυση Διαφορών • Εγγύηση εφαρμογής νομοθεσίας • Διαφάνεια-Λογοδοσία • Δικαστική Ανεξαρτησία – Αμεροληψία – Ουδετερότητα • Εχεμύθεια • Αυτονομία-Ευελξία μη τυποποιημένων διαδικασιών • Δυνατότητα προώθησης εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών (εξωδικαστικά) με ασφάλεια και εξοικονόμηση κόστους και χρόνου • Συνδικαλιστικά Όργανα και Ενώσεις με μεγάλη δύναμη επιρροής 	<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειψη οργανωτικών υποδομών • Απουσία επαρκούς μηχανισμού αξιολόγησης της λειτουργίας των Δικαστηρίων. Απουσιάζει από τα διάφορα τμήματα των δικαστικών σχηματισμών η στοχοθεσία, η παρακολούθηση υλοποίησής της, η μέτρηση των αποτελεσμάτων και η αξιολόγηση της απόδοσης και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών • Αυξημένη γραφειοκρατία • Έλλειψη εξωστρέφειας • Ελλειμματική στελέχωση προσωπικού • Έλλειψη Μηχανοργάνωσης-Ανάπτυξης ΤΠΕ • Μεγάλος διοικητικός όγκος εργασίας στα Δικαστήρια • Αδυναμία ανταπόκρισης στην εύλογη δίκαιη χρονικά επίλυση των διαφορών • Έλλειψη συστηματοποιημένης και εξειδικευμένης κατάρτισης και επιμόρφωσης Δικαστικών Λειτουργών • Έλλειψη εκπαίδευσης και κατάρτισης Δικαστικών Υπαλλήλων • Περιορισμένη χρηματοδότηση • Γεωγραφικό Ανάγλυφο της χώρας (ορεινοί όγκοι-νησιά) καθιστούν δυσχερή τη μετακίνηση των πολιτών και δημιουργούν γενικά περισσότερες διοικητικές αρχές και ως εκ τούτου και περισσότερα δικαστήρια

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ-OPPORTUNITIES	ΑΠΕΙΛΕΣ-THREATS
<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη ΤΠΕ-Αυτοματοποίηση πολλών διαδικασιών. Τα Δικαστήρια μπορούν να διαμορφωθούν σε έναν ισχυρό πυλώνα πληροφόρησης με την ολοκλήρωση πληροφοριακών συστημάτων και την εύχρηστη διάθεση των πληροφοριών • Δυνατότητα εκμετάλλευσης της ανάπτυξης ΤΠΕ για την εξάλειψη των προβλημάτων λόγω του γεωγραφικού ανάγλυφου της χώρας (ύπαρξης πολλών δικαστηρίων στη χώρα) • Συνεργασία και άμεση online σύνδεση με πληροφοριακά συστήματα άλλων υπηρεσιών (ΑΑΔΕ, ΚΕΠ, Α.Τ. κλπ)-Απλοποίηση εσωτερικών διαδικασιών και αναβάθμιση επιπέδου παρεχόμενων υπηρεσιών • Εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης διαφορών και ευκολία εφαρμογής ειδικά σε ορισμένο κύκλο υποθέσεων π.χ. οικογενειακό και εμπορικό δίκαιο • Αξιοποίηση Δικαστικών Λειτουργιών ως Μεσολαβητές • Αξιοποίηση Δικαστικών Υπαλλήλων ως “βοηθοί της δικαιοσύνης” • Ανάπτυξη θεσμικού πλαισίου και εχέγγυα εφαρμογής του • Χρηματοδότηση για την υλοποίηση προγραμμάτων ΤΠΕ (π.χ. ΕΣΠΑ) • Χρηματοδότηση για κτιριακή αναβάθμιση Δικαστηρίων από ΤΑΧΔΙΚ • Αποκατάσταση σχέση εμπιστοσύνης της Δικαιοσύνης με τον πολίτη • Αξιοποίηση των κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων για τη νέα αξιολόγηση των δομών και διαδικασιών οργάνωσης και λειτουργίας των δικαστηρίων και επανακαθορισμό αυτών με την εφαρμογή καινοτόμων μορφών διοίκησης και τη χρησιμοποίηση σύγχρονων εργαλείων και μεθόδων 	<ul style="list-style-type: none"> • Αναχρονιστικοί μέθοδοι οργάνωσης και λειτουργίας των δικαστικών οργανισμών • Παθογένειες ελληνικής δικαιοσύνης • Επιβράδυνση απονομής δικαιοσύνης • Αμφισβήτηση ανεξαρτησίας δικαιοσύνης • Παρέμβαση και άσκηση πιέσεων στη Δικαστική Λειτουργία • Μειωμένο ενδιαφέρον Δικαστικών Λειτουργών, Δικηγόρων, Διαδίκων για την είσοδο και εφαρμογή νέων μεθόδων και μορφών εξυπηρέτησης (εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης διαφορών, ηλεκτρονική εξυπηρέτηση κλπ) • Παραγωγή πολύπλοκης επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσης • Άγνοια των θετικών αποτελεσμάτων από την εφαρμογή ριζικών για τη δικαιοσύνη μεταρρυθμίσεων • Δυσμενής πρόβλεψη αποπληθωρισμού Δικηγόρων και πληθωρισμού Δικαστών και Υπαλλήλων • Νέα πολιτισμικά δεδομένα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης γεννά σειρά νομικών ζητημάτων που αφορούν πολίτες με διαφορετικές αντιλήψεις, κοσμοθεωρίες, θρησκείες. • Δυσμενής οικονομική κατάσταση της χώρας - Αύξηση εγκληματικότητας • Μεταναστευτικό πρόβλημα - Παγκοσμιοποίηση του εγκλήματος - Δημοσιονομικά κριτήρια- Διόγκωση του αριθμού των δικαστικών υποθέσεων • Αναπαραγωγή μεγαλύτερου αριθμού διαφορών (ΕΝΦΙΑ, ΦΜΑ, φορολογία κληρονομιών, Ο.Α. κα.) λόγω της μεγαλύτερης κατάταμησης της μικροϊδιοκτησίας (αστικής και αγροτικής) στην Ελλάδα έναντι του μέσου όρου των αντίστοιχων ευρωπαϊκών διαφορών • Το υφιστάμενο οικονομικό περιβάλλον επιφέρει μικρότερο βαθμό συγκέντρωσης κεφαλαίου στην Ελλάδα επομένως και την ύπαρξη μεγαλύτερου αριθμού μικρών επιχειρήσεων και αυτοαπασχολούμενων, άρα και την ύπαρξη προϋποθέσεων για τη γένεση μεγαλύτερου αριθμού ορισμένων κατηγοριών δικαστικών διαφορών (ασφαλιστικής νομοθεσίας, εργατικές διαφορές, νομοθεσίας περί προστασίας του περιβάλλοντος κλπ)

5.4.2. Όραμα

Ως όραμα της Ελληνικής Δικαιοσύνης θα μπορούσε να ορισθεί η συνεχής αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των μεθόδων και τρόπων λειτουργίας απονομής της Δικαιοσύνης για μια αμερόληπτη, δίκαιη, αποτελεσματική, ταχεία, υπεύθυνη και ποιοτική επίλυση των διαφορών του πολίτη, όπως επίσης και η ακατάπαυστη επιδίωξη για την ενίσχυση του αισθήματος ασφάλειας δικαίου και της σχέσης εμπιστοσύνης των πολιτών προς το δικαιοσύνη μας σύστημα.

5.4.3. Αποστολή

Η κύρια αποστολή του δικαιοσύνη μας συστήματος έγκειται στη διασφάλιση της δίκαιης και σε εύλογο χρόνο αμερόληπτης απονομής της δικαιοσύνης, σύμφωνα πάντα με όσα επιτάσσει το Σύνταγμα, τα θεσμοθετημένα ανθρώπινα δικαιώματα και οι ελευθερίες, οι νόμοι αλλά και οι ευρωπαϊκές και διεθνείς συμβάσεις.

5.5. Σχέδιο Δράσης

Τον Οκτώβριο του 2019, πριν ένα χρόνο περίπου, ο υπουργός Δικαιοσύνης Κώστας Τσιάρας παρουσίασε στην εκδήλωση της διαNEOσις στη Θεσσαλονίκη τα μέτρα που λαμβάνει η κυβέρνηση για τον εκσυγχρονισμό του δικαστικού συστήματος της χώρας,⁸⁰ τονίζοντας ότι με τους συνεργάτες του τον τότε υφυπουργό κ. Δημήτρη Κράνη και το Γενικό Γραμματέα του υπουργείου Δικαιοσύνης κ. Πάνο Αλεξανδρή, εργάζονται και υλοποιούν μεθοδικά, μία - μία, όλες τις μεταρρυθμίσεις που προτείνονται στην έκδοση της διαNEOσις για ένα σύγχρονο, ευρωπαϊκό δικαστικό σύστημα.⁸¹ Οι μεταρρυθμίσεις

⁸⁰ <https://www.dianeosis.org/2019/10/kostas-tsiaras-omilia-dikaioyni-thessaloniki/>

⁸¹ Η Δικαιοσύνη στην Ελλάδα-Προτάσεις για Ένα Σύγχρονο Δικαστικό Σύστημα, Εκδότης διαNEOσις, Φεβρουάριος 2019, Κατερίνα Ν. Σακελλαροπούλου, Μιχάλης Ν. Πικραμένος, Ιωάννης Συμεωνίδης, Βασίλειος Π. Ανδρουλάκης, Θεοκλή Νικολαΐδου, Λάμπρος Τσόγκας, Πέτρος Αλικάκος. Επτά δικαστικοί λειτουργοί που προέρχονται από όλους τους δικαιοδοτικούς κλάδους, γράφουν για τις αναγκαίες τομές στο ελληνικό δικαστικό σύστημα. Στα κείμενά τους αναδεικνύουν μια σειρά από σημαντικά προβλήματα, αναλύουν τα αίτιά τους και προτείνουν ρεαλιστικές λύσεις για την επίλυσή τους και, κατ' επέκταση, για τον εκσυγχρονισμό του δικαστικού συστήματος της χώρας μας.

αυτές εστιάζονται σε πέντε άξονες-πυλώνες και ειδικότερα α) χωροταξία των δικαστηρίων, β) διείσδυση των νέων τεχνολογιών στο χώρο της Δικαιοσύνης, γ) ενίσχυση της εκπαίδευσης των Δικαστών και της κατάρτισης των δικαστικών υπαλλήλων, δ) προώθηση των εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διαφορών και τέλος ε) αποτελεσματική ενίσχυση του συστήματος μέσω της επαρκούς στελέχωσης με δικαστικούς υπαλλήλους.

5.5.1. 1ος Πυλώνας: Δικαστική Χωροταξία

Το δικαστικό μας σύστημα, ως διοικητικός μηχανισμός, είναι αναχρονιστικό. Επιβάλλεται νέος σχεδιασμός με άμεσες πρωτοβουλίες και τολμηρές παρεμβάσεις σε όλους τους τομείς που προκαλούν το πρόβλημα. Ως πρώτη επείγουσα παρέμβαση θεωρείται ο επανασχεδιασμός του δικαστικού χάρτη.

Η δικαστική χωροταξία αποτελεί σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την αποτελεσματική λειτουργία της Δικαιοσύνης. Στη χώρα μας, δυστυχώς δεν υπάρχει ορθολογική κατανομή των δικαστηρίων. Η χωρική αρμοδιότητα των δικαστηρίων χρονολογείται από την εποχή του Όθωνα. Οι οριακές αλλαγές που στο μεταξύ συντελέστηκαν, δεν βελτίωσαν την κατάσταση, αντιθέτως επέφεραν αρνητικά αποτελέσματα που αποδίδεται στο γεγονός ότι αυτές έγιναν χωρίς σωστό προγραμματισμό και χάριν εξυπηρέτησης πελατειακών συμφερόντων. Εάν ανατρέξει κανείς στο οργανόγραμμα του Υπουργείου Δικαιοσύνης (κεφ.3.2.2., Διάγραμμα 1) διαπιστώνει ότι σήμερα λειτουργούν στο πεδίο της τακτικής Δικαιοσύνης δεκαεννέα (19) εφετεία, εξήντα τρία (63) πρωτοδικεία και εκατόν πενήντα τέσσερα (154) ειρηνοδικεία. Στη διοικητική Δικαιοσύνη λειτουργούν εννέα (9) διοικητικά εφετεία και τριάντα (30) διοικητικά πρωτοδικεία. Ο αριθμός των δικαστηρίων που λειτουργεί αποδεικνύεται στην πράξη υπερβολικός και προκαλεί πολλά λειτουργικά προβλήματα και αδικαιολόγητο δημοσιονομικό κόστος, τα οποία ενισχύονται και από την έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού κυρίως σε δικαστικούς υπαλλήλους και τις άθλιες κτιριακές υποδομές, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως ακατάλληλες για την εγκατάσταση και την

παραγωγική λειτουργία νέων ολοκληρωμένων πληροφορικών συστημάτων διαχείρισης των δικαστικών υποθέσεων.

Τα σημερινά δεδομένα σε σχέση με τον αριθμό του πληθυσμού, το μορφωτικό επίπεδο και τις συναλλακτικές ανάγκες του, καθώς και η ανάπτυξη της συγκοινωνίας και η εξέλιξη στην επικοινωνία και μετακίνηση των πολιτών, διαμορφώνουν τη σημερινή χωροταξική δικαστική διάταξη σε νέα βάση και δεν επιτρέπεται να παρεμποδίζεται ο απαραίτητος επανασχεδιασμός της από τυχόν τοπικιστικές και συνδικαλιστικές παρεμβάσεις ή μικροπολιτικές πιέσεις.⁸²

Λαμβάνοντας υπόψη τη διοικητική διαίρεση της χώρας και έχοντας ως πρώτο μέλημα την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου με την παροχή υπηρεσιών δικαιοδοτικού χαρακτήρα μέσα από την ορθολογική κατανομή των δικαστικών μονάδων στην ελληνική επικράτεια, η δικαστική χωροταξία πρέπει να αποβλέπει στη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού μας συστήματος και στην ταυτόχρονη ελαχιστοποίηση δαπανών.

Κατευθυντήριες οδηγίες για την αντιμετώπιση του προβλήματος έχει διατυπώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ). Σύμφωνα με σχετική μελέτη της CEPEJ, η σύσταση δικαστηρίων και η τοποθέτησή τους στον εθνικό χώρο συνδέεται με πολλές παραμέτρους και αποτελεί ένα σύστημα ισορροπίας μεταξύ αυτών των παραγόντων θέτοντας στα Κ-Μ ως βασικά κριτήρια για τη διαμόρφωση της δικαστικής χωροταξίας α) την πυκνότητα του πληθυσμού, β) το μέγεθος των δικαστηρίων, γ) τη ροή των υποθέσεων, δ) τη γεωγραφική τοποθεσία, τις υποδομές και τα μέσα μεταφοράς, και επικουρικά α) την ψηφιοποίηση, β) τις

82 Ως αποτέλεσμα τοπικιστικών και μικροπολιτικών πιέσεων και παρεμβάσεων θεωρήθηκε από επιφανείς νομικούς της χώρας μας η ίδρυση δεύτερου Εφετείου στην Κρήτη, στη Δυτική Στερεά Ελλάδα, στο Βόρειο Αιγαίο και στην Εύβοια ενώ σε ολόκληρη τη Μακεδονία λειτουργούν δύο Εφετεία. βλ. Απόψεις του Μιλτιάδη Παπαϊωάννου για την Οργάνωση της Δικαιοσύνης <https://www.tanea.gr/2018/06/14/opinions/h-organwsi-tis-dikaiosynis/> ή ομοίως η κατάσταση του κατακερματισμού των δικαστηρίων περιγράφεται με τη δήλωση του πρώην προέδρου του Αρείου Πάγου και νυν προέδρου του Εθνικού Ραδιοτηλεοπτικού Συμβουλίου Αθ. Κουτρομάνου, ο οποίος μιλώντας σε δημόσια εκδήλωση πριν τέσσερα χρόνια διηγήθηκε το εξής περιστατικό: Όταν δικαστικός ρότισε κυβερνητικό παράγοντα που επισκέφθηκε επαρχιακή πόλη, τι χρειάζονται τρία ειρηνοδικεία στην περιοχή, αφού έχουν μηδενικό έργο, πήρε την απάντηση από τον παριστάμενο δήμαρχο. «Α, μην ανοίγετε τέτοιο θέμα. Μας τα έκανε “δώρο” υπουργός πριν από 25 χρόνια» (πηγή: άρθρο Ιωάννας Μάνδρου 29-05-2017 ,διαθέσιμο στη <https://www.kathimerini.gr/society/911538/schedio-kallikratis-kai-gia-ti-dikaiosyni/>)

δυνατότητες του δικαστηρίου σε τεχνολογικές υποδομές, γ) το επίπεδο των επιχειρήσεων, δ) τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών, ε) την επάρκεια νομικής υποστήριξης, και στ) την πρόσληψη δικαστών και υπαλλήλων.

Στις “Προτάσεις για Ένα Σύγχρονο Δικαστικό Σύστημα, Εκδότης διαΝΕΟσις, Φεβρουάριος 2019” ο Μιχάλης Πικραμένος, Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας και Αναπληρωτής Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Α.Π.Θ., κινούμενος σε παρόμοια βάση δεδομένων τοποθετείται αναλυτικά στο ζήτημα της χωροταξίας των δικαστηρίων στην Ελλάδα και ειδικότερα στα πόσα δικαστήρια χρειαζόμαστε και που πρέπει αυτά να βρίσκονται. Η έρευνά του καταλήγει σε προτεινόμενες λύσεις με αλλαγές στο χάρτη των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, οι οποίες μπορούν να λάβουν χώρα εφαρμογής αντίστοιχα και στη δικαστική χωροταξία των λοιπών πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων της χώρας όπως και των εισαγγελιών, καθώς οι ιδιαιτερότητες των δικαιοδοτικών κλάδων των δικαστηρίων της χώρας δεν καθιστούν απαγορευτική μια ενιαία εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στη δημιουργία του νέου δικαστικού γεωγραφικού χάρτη.

Οι προτεινόμενες μεταβολές στο δικαστικό χάρτη εστιάζονται στη μείωση του αριθμού των διοικητικών πρωτοδικείων σε δώδεκα (12), από τα τριάντα (30) που υφίστανται σήμερα, με τη συγχώνευση των μικρών περιφερειακών πρωτοδικείων που εμφανίζουν μικρό αριθμό υποθέσεων στα μεγαλύτερα πρωτοδικεία που έχουν την έδρα τους στις πρωτεύουσες των περιφερειών. Ταυτόχρονα προτείνεται και η μείωση των διοικητικών εφετείων από εννέα σε επτά, τα οποία πρέπει να λειτουργούν στην έδρα των αποκεντρωμένων διοικήσεων. Παράλληλα προτείνεται στις μικρότερες πόλεις και τα απομακρυσμένα νησιά να δημιουργηθούν δικαστικά καταστήματα για την εξυπηρέτηση των πολιτών με μια σειρά από διαδικασίες όπως ακροάσεις δικηγόρων ή διαδίκων με τηλεσυνεδριάσεις, κάτι που ούτως ή άλλως έχει ήδη ψηφιστεί και αποτελεί νόμος για τα αστικά δικαστήρια. Ο Μ. Πικραμένος, εν ολίγοις, στην έρευνά του προτείνει τη συγχώνευση μονάδων ή τον επανασχεδιασμό εδαφικών παραμέτρων και αρμοδιοτήτων, αποβλέποντας στην οργάνωση των δικαστηρίων ως δημοσίων υπηρεσιών κατά τρόπο ορθολογικό, έχοντας ως κύριο στόχο τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας του

συστήματος, την καλύτερη εσωτερική του λειτουργία και ταυτόχρονα την ελαχιστοποίηση των δαπανών, παρουσιάζοντας την πρότασή του για τη νέα χωροταξία στη διοικητική μας δικαιοσύνη, με βάση τα κριτήρια της CEPEJ για τη δικαστική χωροταξία του 2013 και τον διοικητικό χάρτη της χώρας όπως έχει αποτυπωθεί στον Ν. 3852/2010 (πρόγραμμα «Καλλικράτης»).

Είναι βέβαιο ότι τέτοιου είδους μεταρρυθμίσεις θα προκαλέσουν μια σειρά από αντιδράσεις από διάφορους φορείς όπως κυβερνητικά στελέχη, δικαστές, βουλευτές, δικηγόρους, συνδικαλιστικά όργανα της δικαιοσύνης και ιδίως τοπικούς φορείς εάν οι αλλαγές που θα επέλθουν θα πλήξουν την τοπική τους κοινωνία. Ωστόσο, όπως επισημαίνει και ο κ. Πικραμένος δεν είναι αναπότρεπτες ούτε αδύνατες, καθώς τέτοιας κλίμακας μεταρρυθμίσεις στέφθηκαν με επιτυχία σε άλλες χώρες της Ευρώπης και έτσι μπορεί με την κατάλληλη προετοιμασία, τη διεξοδική μελέτη, την ανοιχτή διαβούλευση και την εξασφάλιση της απαραίτητης συναίνεσης των αρμοδίων να επιχειρηθεί και να υλοποιηθεί με επιτυχία και στην Ελλάδα.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να γίνει αναφορά στη μερική συγχώνευση των Ειρηνοδικείων της χώρας το έτος 2012 που κρίθηκε επιβεβλημένη καθώς αρκετά από αυτά είχαν καταστεί ανενεργά, χωρίς ενίοτε να υπάρχει δικαστής ή και γραμματέας ή υπολειτουργούσαν με ελάχιστες υποθέσεις το χρόνο, επιβαρύνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο το ελληνικό Δημόσιο με δαπάνες που κρίθηκαν δυσανάλογες για τη χρησιμότητα υπαρχής τους. Βασικό κριτήριο για τη συγχώνευση των «άγονων» ή υπολειτουργούντων Ειρηνοδικείων της χώρας αποτέλεσε ο μικρός αριθμός έκδοσης αποφάσεων. Υπολογίστηκε ότι με τις συγχωνεύσεις των Ειρηνοδικείων θα προέκυπταν σημαντικότερα οικονομικά οφέλη, καθώς υπολογίζονταν ότι η εξοικονόμηση δημόσιας δαπάνης σε ετήσια βάση θα ανέρχονταν συνολικά στο 1.000.000 ευρώ. Παράλληλα, από την ενοποίηση θα προέκυπτε πλεονάζων αριθμός σε Ειρηνοδίκες και δικαστικούς υπαλλήλους, οι οποίοι, σε συνδυασμό με την πρόσληψη τότε 160 νέων Ειρηνοδικών, θα ενίσχυαν τα Ειρηνοδικεία, προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες που θα δημιουργούνταν από τη μεταφορά δικαστικής ύλης σε αυτά από τα Μονομελή Πρωτοδικεία, όπως προέβλεπε ο Ν. 4055/2012. Έτσι με το Π.Δ. 110/2012 “Συγχώνευση

ανεργών ή υπολειπόμενων Ειρηνοδικείων της Χώρας” τα Ειρηνοδικεία της χώρας συγχωνεύθηκαν σε εκατόν πενήντα τέσσερα (154) από τριακόσια ένα (301) που ήταν έως τότε και επέρχεται «Καλλικράτης» στα Ειρηνοδικεία των εφετειακών περιφερειών της χώρας. Οι αντιδράσεις που υπήρξαν ήταν πολλές και δεν έλειψαν και οι προσφυγές στο ΣτΕ,⁸³ ωστόσο η μεταρρύθμιση εφαρμόστηκε, αν και υπήρξε μια σχετική προχειρότητα στη ρύθμιση των θεμάτων που προέκυψε (αναφορικά με το χρόνο έναρξης εφαρμογής της συγχώνευσης και τον όγκο των μεταφερόμενων υποθέσεων, την υποδομή, τη στελέχωση και τις άλλες τυχόν ιδιαιτερότητες εκάστου Ειρηνοδικείου, στο οποίο συγχωνεύθηκαν τα καταργούμενα Ειρηνοδικεία).

Υπενθυμίζεται ότι παρόμοιας έκτασης συγχώνευση Ειρηνοδικείων είχε γίνει και με το Ν.Δ. 100/1969, η οποία όμως «δημιούργησε πλείστα προβλήματα» που σύμφωνα με σχετική εισηγητική έκθεση Δικαστών «εκλόνισαν την εμπιστοσύνη των πολιτών προς την αγαθήν έναντι αυτών προαίρεσιν του Κράτους». Επίσης σε αντίστοιχη έκθεση Δικαστών το 1980, σημειώνεται ότι από τη συγχώνευση προκλήθηκε «πραγματικό χάος εις τον τομέα κάλυψης των δικαστηριακών αναγκών εις την ύπαιθρον χώραν», κάτι που τελικά οδήγησε στην ανασύσταση μεγάλου αριθμού Ειρηνοδικείων.

Σήμερα θεωρείται, από πολλούς εκπροσώπους του νομικού κόσμου, ότι είναι πλέον οι συνθήκες κατάλληλες και ώριμες για την πλήρη κατάργηση των Ειρηνοδικείων και την ενσωμάτωσή τους με τα Μονομελή Πρωτοδικεία ως τον πρώτο βαθμό απονομής της δικαιοσύνης. Μία τέτοια πρόταση πιστεύεται ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιδέα της προόδου, της εξέλιξης και της ανάγκης να επέλθουν ρηξικέλευθες αλλαγές στο δικαιοσύνη μας σύστημα και να παύσει να υφίσταται η διχοτόμηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας. Έπεται φυσικά μετά από μια τέτοια ρύθμιση και η ένταξη των ειρηνοδικών, η βαθμολογική και μισθολογική τους εξέλιξη με εκείνη των πρωτοδικών, η οποία επιβάλλεται να γίνει με μεταβατικές διατάξεις ή σκέψεις, όπως εξάλλου προβλέπεται συνταγματικά.

83 <https://www.zougla.gr/greece/article/i-proti-prosfigi-sto-ste-gia-ti-sigxonefsi-irinodikion>

Σε κάθε περίπτωση, μια τέτοια πρόταση θα έπρεπε να ληφθεί σοβαρά υπόψη από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση καθώς υπάρχουν σκέψεις για περαιτέρω διεύρυνση της δικαστικής ύλης στα Ειρηνοδικεία⁸⁴ με την εκδίκαση υποθέσεων αξίας αντικειμένου από 20.000 σε 80.000 ευρώ ή τη μεταφορά αντικειμένων με την ψήφιση του νέου Πτωχευτικού Κώδικα από τα Μονομελή Πρωτοδικεία στα Ειρηνοδικεία. Εάν εφαρμοσθούν στην πράξη αυτές οι σκέψεις τότε μετατρέπονται τα Ειρηνοδικεία σε “Πρωτοδικεία”, χωρίς να υπάρχει και η αντίστοιχη πρόβλεψη για τις κατάλληλες υλικοτεχνικές και κτιριακές υποδομές ούτε η αντίστοιχη κάλυψη σε ανθρώπινο δυναμικό (Δικαστές και Δικαστικοί Υπάλληλοι).

Το υπουργείο Δικαιοσύνης επιβάλλεται να υιοθετήσει χωρίς χρονοτριβή τις προτάσεις του ΣτΕ για τη διοικητική Δικαιοσύνη που έχει καταθέσει πολλές φορές, και με βάση τα κριτήρια της CEPEJ για τη δικαστική χωροταξία και τον διοικητικό χάρτη της χώρας όπως έχει αποτυπωθεί στον Ν. 3852/2010 (πρόγραμμα «Καλλικράτης») να δρομολογήσει τις προβλεπόμενες διαδικασίες για τον εξορθολογισμό της δικαστηριακής οργάνωσης της τακτικής Δικαιοσύνης. Συγχρόνως, να προχωρήσει στη σύμπτυξη πρωτοδικείων και εφετειών και την παράλληλη πρόβλεψη για σύσταση μεταβατικών εδρών, ιδιαίτερα για τα νησιά. Στη συνέχεια, οφείλει να επαναπροσδιορίσει τις οργανικές θέσεις δικαστών, εισαγγελέων και δικαστικών υπαλλήλων. Ο εξορθολογισμός του δικαστικού μας ιστού θα έχει, αναντίρρητα, ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση δικαστικής ενέργειας, τη μείωση του χρόνου απονομής της δικαιοσύνης, αλλά και δημοσιονομικό όφελος.

Κατά τον κ. Πικραμένο “η μετάβαση στη νέα χωροταξία απαιτεί βάθος χρόνου και διασφάλιση καλού ψυχολογικού κλίματος και θετική διάθεση προσωπικού, πρέπει δε να ενταχθεί σε μία δέσμη τομεακών δημόσιων πολιτικών για τη δικαιοσύνη, καθώς συνάπτεται στενά με τη δημόσια πολιτική για την ανοιχτή διακυβέρνηση με τη χρήση των νέων τεχνολογιών, με τη δημόσια πολιτική για τις κτιριακές υποδομές των δικαστηρίων και με τη δημόσια πολιτική για τη διοίκηση των δικαστηρίων, υπό τη

⁸⁴ Ήδη με τους Ν. 3869/2010, 3994/2011, 4055/2012 κ.λπ. οι αρμοδιότητες των Ειρηνοδικείων έχουν διευρυνθεί σημαντικά.

σύγχρονη εκδοχή του δικαστικού management, όπως έχει αποτυπωθεί σε ευρωπαϊκά κείμενα”.⁸⁵

Κλείνοντας την τοποθέτηση στο στρατηγικό σχέδιο πάνω στον άξονα-πυλώνα “Δικαστική Χωροταξία”, αξίζει να γίνει αναφορά στην από 15-11-2015 έκθεση της επιτροπής του Υπουργείου Δικαιοσύνης για το στρατηγικό σχεδιασμό της πολιτικής δικαιοσύνης, στην οποία μεταξύ των προτάσεων της επισημάνθηκε και η ανάγκη για *“Χωροταξική αναδιάρθρωση και ανασχεδιασμό των περιφερειακών δικαστηρίων, ώστε να υπάρξει ορθολογική κατανομή δικαστών και δικαστηρίων της χώρας, ανάλογα με τον αριθμό των υποθέσεων και τον πληθυσμό κάθε συγκεκριμένης περιοχής”*.

Μέχρι σήμερα δεν έχει σημειωθεί κάποια ουσιώδη αλλαγή στη χωροταξική διάρθρωση των ελληνικών δικαστηρίων, ευχής έργο να διαπιστωθεί στο άμεσο μέλλον.

5.5.2. 2ος Πυλώνας: Ανάπτυξη της Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας ΤΠΕ

Ο εκσυγχρονισμός των διοικητικών υπηρεσιών και των διαδικασιών απονομής δικαιοσύνης επιτυγχάνεται με την εισαγωγή των ψηφιακών τεχνολογιών. Η χρήση των τεχνολογικών λύσεων που έχει μεταμορφώσει τη Δημόσια Διοίκηση σε πολλές χώρες αλλά και στη χώρα μας σε κάποιους οργανισμούς, όπως για παράδειγμα στην ΑΑΔΕ, πρέπει να εφαρμοσθεί και στην ελληνική δικαιοσύνη. Η υλοποίηση στρατηγικής απαιτεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης, σχεδιασμένο να βελτιώσει τη γενική λειτουργία των συστημάτων ηλεκτρονικής δικαιοσύνης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Τα τελευταία χρόνια όλα τα μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης χρησιμοποιούν τα τεχνολογικά μέσα για τη βελτίωση της απόδοσης και της αποτελεσματικότητας των δικαστικών τους συστημάτων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την “Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης” χρησιμοποιεί τον όρο “cyberjustice” και με τον όρο αυτό αναφέρεται

⁸⁵ <https://www.constitutionalism.gr/2018-dianeosis-dikaionisi-symeonidis-parousiasi/>

στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη, στην επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων και παραγόντων της δικαιοσύνης, στη διοίκηση των δικαστηρίων και στην άμεση υποστήριξη στο έργο των δικαστών και της γραμματείας. Οι πρόσφατες εξελίξεις στην ψηφιακή δικαιοσύνη εμφανίζονται ως πραγματικές ευκαιρίες για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης και ταυτόχρονα σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης αποτελούν νέες προκλήσεις για το σεβασμό των θεμελιωδών αρχών της δίκης, βασικές εγγυήσεις των δικαστικών συστημάτων, όπως η υπεροχή του κράτους δικαίου, η ανεξαρτησία και η αμεροληψία του δικαστή, η αρχή της αντιδικίας και η προστασία των θεμελιωδών ανθρώπινων ελευθεριών.

Η διαδικτυακή πύλη για την Ευρωπαϊκή Ηλεκτρονική Δικαιοσύνη συνιστά μια ηλεκτρονική πλατφόρμα διαχειριζόμενη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία περιλαμβάνει πληροφορίες σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ για την πρόσβαση στη Δικαιοσύνη σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο συγκεκριμένος δικτυακός τόπος απευθύνεται στους πολίτες, τις επιχειρήσεις, αλλά και το νομικό κόσμο, περιέχει πληροφορίες για τη νομοθεσία και τη δικαιοσύνη τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο, και τα μέσα για την εφαρμογή τους και αποτελεί δικτυακή πύλη κομβικής σημασίας για την απονομή ηλεκτρονικής δικαιοσύνης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης σε εθνικό επίπεδο τα τελευταία χρόνια προχώρησε σε μια σειρά από έργα και εισαγωγής πληροφοριακών συστημάτων με στόχο την αναβάθμιση της λειτουργίας της δικαστικής διαδικασίας, την εξοικονόμηση πόρων, την ενίσχυση της διαφάνειας και την τόνωση της επιχειρηματικότητας μέσω της ταχύτερης εξυπηρέτησης των υποθέσεων.

Ένα από τα πιο σημαντικά έργα είναι αυτό του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ). Είναι έργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και αφορά τη μηχανογράφηση της Πολιτικής και Ποινικής διαδικασίας των Δικαστικών και Εισαγγελικών Καταστημάτων των Εφετειακών Περιφερειών Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Ευβοίας, καθώς και του Αρείου Πάγου και της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου μέσω ενός κεντρικού πληροφοριακού

συστήματος. Το έργο ξεκίνησε τον Ιούλιο του 2014 και ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2019. Μέσω της διαδικτυακής πύλης του έργου (www.solon.gov.gr) παρέχονται ηλεκτρονικές υπηρεσίες σε πολίτες και δικηγόρους, όπως ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων, ηλεκτρονική κατάθεση αιτήσεων για έκδοση πιστοποιητικών, πληροφορίες πινακίων, πορεία υπόθεσης. Επίσης, στο πλαίσιο του έργου έχει αναπτυχθεί διαλειτουργικότητα με πληροφοριακά συστήματα τρίτων Φορέων (π.χ. Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών, Ολομέλεια Δικηγορικών Συλλόγων, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας) αλλά και του ιδίου Φορέα (π.χ. Εθνικό Ποινικό Μητρώο, Απομαγνητοφώνηση Πρακτικών Δικαστηρίων).

Εντούτοις, το ΟΣΔΔΥ-ΠΠ λειτουργεί ΜΟΝΟ στα παραπάνω δικαστήρια. Η επέκταση εφαρμογής του ΟΣΔΔΥ-ΠΠ και στα υπόλοιπα δικαστήρια της χώρας (Β΄ Φάση) πρέπει να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατό, ώστε να επιτραπούν όλες οι εξωστρεφείς υπηρεσίες που αναφέρονται στον παρακάτω πίνακα (πίνακας 3) σε όλα τα δικαστήρια όλων των βαθμών της επικράτειας, καθώς και η ηλεκτρονική κοινοποίηση αποφάσεων και η διασύνδεση με άλλους δημόσιους φορείς και πληροφοριακά συστήματα.

Επισημαίνεται ειδικότερα ότι η ανάγκη ικανοποίησης των εξωστρεφών αυτών υπηρεσιών αναδείχθηκε σε υπέρμετρο βαθμό στις πρωτοφανείς δύσκολες συνθήκες που κλήθηκε να διαχειριστεί και η Δικαιοσύνη από την πρωτόγνωρη πανδημία COVID-19 που έπληξε παγκοσμίως την ανθρωπότητα. Χαρακτηρίζεται επεικώς απαράδεκτο στη σύγχρονη εποχή της τεχνολογίας η πλειονότητα των δικαστηρίων της χώρας να μην μπορεί να εξυπηρετεί τους πολίτες μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών και να μην έχει δοθεί ακόμη η δυνατότητα ηλεκτρονικής υπογραφής και ηλεκτρονικής διακίνησης των εγγράφων της δικαιοσύνης. Σημειώνεται ότι η διαδικασία παροχής απομακρυσμένων ψηφιακών υπογραφών ξεκίνησε μόλις να προωθείται από το αρμόδιο Τμήμα Δράσεων Ηλεκτρονικής Δικαιοσύνης Διαλειτουργικότητας και Αξιοποίησης ΤΠΕ του Υπουργείου Δικαιοσύνης και έχει ολοκληρωθεί ήδη για κάποιες δικαστικές υπηρεσίες της χώρας, ωστόσο βρίσκεται στο στάδιο διαδικασίας ορισμού επόπτη και διαχειριστών για την απόκτηση ψηφιακών υπογραφών για πολλούς ακόμη δικαστικούς οργανισμούς.

Τα οφέλη του ΟΣΔΔΥ-ΠΠ είναι πολλά και σημαντικά, τα οποία παραπέμπουν στην αύξηση της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας του δικαστικού μας συστήματος, στην αναβάθμιση της συνεργασίας με άλλους φορείς της Δημόσιας Διοίκησης, στη μείωση του γραφειοκρατικού και λειτουργικού κόστους όπως και του κόστους υποδομών με οικονομίες κλίμακας, στην εισαγωγή αναβαθμίσεων και τροποποιήσεων και ιδίως στη διευκόλυνση κατά τη διαχείριση του μεγάλου όγκου υποθέσεων. Ακολουθεί ο σχετικός πίνακας με τα στοιχεία του έργου :

Πίνακας 3. Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής & Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ) Α΄ Φάση Πηγή: Υπουργείο Δικαιοσύνης

Προϋπολογισμός	€10.406.724,58 (ΕΣΠΑ 2014-2020)
Κατάσταση	Σε παραγωγική λειτουργία
Φορέας Υλοποίησης	Υπουργείο Δικαιοσύνης
Ανάδοχος	Ένωση εταιριών INTRASOFT-ALTEC-Q&R
Σύντομη περιγραφή	Υλοποίηση κεντρικού πληροφοριακού συστήματος, αποτελούμενο από επιμέρους εφαρμογές (υπό-συστήματα) για την υποστήριξη της επιχειρησιακής λειτουργίας πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Χαλκίδας, καθώς και τον Αρειο Πάγο και την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου – 41 συνολικά δικαστικά καταστήματα, με κύριο στόχο την επιτάχυνση της απονομής της Δικαιοσύνης και την ποιοτική αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών της Δικαιοσύνης προς πολίτες, επαγγελματίες και Φορείς του Δημόσιου Τομέα.
Url Διαδικτυακής Πύλης	www.solon.gov.gr
Εξωστρεφείς υπηρεσίες	Ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων Ηλεκτρονική παρακολούθηση πορείας υποθέσεων Ηλεκτρονική αναζήτηση πινακίων/ εκθεμάτων Ηλεκτρονική κατάθεση αιτήσεων για έκδοση πιστοποιητικών Ενημέρωση – πληροφόρηση Στο πλαίσιο του έργου αναπτύχθηκαν υπηρεσίες διαδικτύου (web services) για την ανταλλαγή πληροφοριών με πληροφοριακά συστήματα τρίτων Φορέων (Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας, Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων) και του Υπουργείου Δικαιοσύνης (Εθνικό Ποινικό Μητρώο, Ολοκληρωμένο Σύστημα Πρακτικών Δικαστηρίων).

Στη Διοικητική Δικαιοσύνη τα πράγματα είναι σαφώς καλύτερα, καθώς το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη (ΟΣΔΔΥ-ΔΔ) ήδη εφαρμόζεται σε όλα τα διοικητικά δικαστήρια της χώρας

και μπορούν να ωφεληθούν από την χρήση του όλα τα νομικά και φυσικά πρόσωπα που προσφεύγουν στη Διοικητική Δικαιοσύνη όπως αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 4 Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων για τη Διοικητική Δικαιοσύνη (ΟΣΔΔΥ-ΔΔ) Πηγή: Υπουργείο Δικαιοσύνης

Προϋπολογισμός	€3.639.900,00 (ΕΣΠΑ 2007-2013)
Κατάσταση	Σε παραγωγική λειτουργία
Φορέας Υλοποίησης	Συμβούλιο της Επικρατείας
Ανάδοχος	UniSystems AEE
Σύντομη περιγραφή	<p>Ανάπτυξη, εγκατάσταση και εφαρμογή Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Διοικητικής Δικαιοσύνης για τη διαχείριση της ροής του Συμβουλίου της Επικρατείας, της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και των Διοικητικών Δικαστηρίων της χώρας, τον εμπλουτισμό των υπηρεσιών προς το κοινό και την υποβοήθηση των υποστηρικτικών λειτουργιών τους.</p> <p>Στόχος του έργου είναι η επιτάχυνση στην απονομή και στην αποτελεσματική Διοίκηση της Διοικητικής Δικαιοσύνης, η μείωση του λειτουργικού της κόστους και η αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών στους πολίτες. Περιλαμβάνει κεντρικά συστήματα διαχείρισης υποθέσεων και νομολογίας, διαδικτυακής πύλης μέσω της οποίας παρέχεται πρόσβαση σε κάθε ενδιαφερόμενο στην ενιαία βάση νομολογίας της Διοικητικής Δικαιοσύνης, καθώς και εφαρμογές παροχής στους πολίτες, τους δικηγόρους και τους δημόσιους φορείς υπηρεσιών ενημέρωσης, πληροφόρησης και παρακολούθησης της πορείας των υποθέσεων, ηλεκτρονικής κατάθεσης ενδίκων βοηθημάτων και μέσω των, διακίνησης εγγράφων, κοινοποίησης αποφάσεων, κατάθεσης αιτήσεων για έκδοση πιστοποιητικών.</p> <p>Ωφελούμενοι από την υλοποίηση του έργου είναι:</p> <p>Τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που προσφεύγουν στη Διοικητική Δικαιοσύνη Οι δικηγόροι και οι Δικηγορικοί Σύλλογοι Η Δημόσια Διοίκηση Οι δικαστικοί λειτουργοί και υπάλληλοι της Διοικητικής Δικαιοσύνης.</p>
Url Διαδικτυακής Πύλης	www.adjustice.gr
Εξωστρεφείς υπηρεσίες	<p>Ενημέρωση – πληροφόρηση – παρακολούθηση πορείας υποθέσεων. Ηλεκτρονική κατάθεση ενδίκων μέσων και βοηθημάτων. Ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων. Ηλεκτρονική κοινοποίηση αποφάσεων στους διαδίκους και τρίτους. Ηλεκτρονική κατάθεση αιτήσεων για έκδοση πιστοποιητικών.</p> <p>Υπηρεσίες διασύνδεσης (web services) με άλλους φορείς, μέσω των οποίων είναι δυνατό να συνδεθούν πληροφοριακά συστήματα του Δημοσίου για ανταλλαγή πληροφοριών που αφορούν τη Διοικητική Δικαιοσύνη (Νομικό Συμβούλιο του Κράτους για την αποστολή αποφάσεων, Δικηγορικοί Σύλλογοι για την ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων, ενώ εξετάζεται ο σχεδιασμός διασύνδεσης σε συνεργασία με την ΑΑΔΕ).</p>

Επιπροσθέτως, το Υπουργείο Δικαιοσύνης τα τελευταία έτη έχει υλοποιήσει και άλλα τρία έργα. Το πρώτο αφορά τη δημιουργία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος όπου καταχωρίζονται από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές τα δελτία Ποινικού Μητρώου των Πολιτών που έχουν καταδικασθεί αμετάκλητα από Δικαστήρια της χώρας μας, το δεύτερο αφορά τη δημιουργία νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τους ελεγχόμενους από το Ελεγκτικό Συνέδριο φορείς, μέσω της αναβάθμισης του υπάρχοντος Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος και το τρίτο έχει σχέση με την ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος και υποδομών για την ψηφιακή καταγραφή, αρχειοθέτηση και διάθεση των πρακτικών των συνεδριάσεων των δικαστηρίων και την ψηφιακή καταγραφή, αποθήκευση και διάθεση των πρακτικών των συνεδριάσεων στα Πρωτοδικεία, Εφετεία και Ειρηνοδικεία της χώρας. Αναλυτικά στοιχεία των έργων αυτών αποτυπώνονται στους παρακάτω πίνακες του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Πίνακας 5 Εθνικό Ποινικό Μητρώο Πηγή: Υπουργείο Δικαιοσύνης

Προϋπολογισμός	€8.678.019,00 (ΕΣΠΑ 2007-2013)
Κατάσταση	Σε παραγωγική λειτουργία
Φορέας Υλοποίησης	Υπουργείο Δικαιοσύνης
Ανάδοχος	Ένωση εταιριών «UNISYSTEMS-SINGULAR»
Σύντομη περιγραφή	<p>Δημιουργία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος όπου καταχωρίζονται από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές τα δελτία Ποινικού Μητρώου των Πολιτών που έχουν καταδικασθεί αμετάκλητα από Δικαστήρια της χώρας μας.</p> <p>Δημιουργία υποδομών, η οποία καθιστά εφικτή την ηλεκτρονική διασύνδεση, μεταξύ της Κεντρικής Αρχής για το ποινικό μητρώο της χώρας μας και των αντίστοιχων Κεντρικών Αρχών των Κ-Μ της Ε.Ε..</p> <p>Επίτευξη της άμεσης πρόσβασης της Κεντρικής Αρχής της Ελλάδας, στο σύνολο της κεντρικά συγκεντρωμένης ηλεκτρονικής πληροφορίας σχετικά με το ποινικό μητρώο, ώστε να τηρούνται από μέρους της (Κεντρικής Αρχής) οι τιθέμενες από τις σχετικές διατάξεις αποκλειστικές προθεσμίες στο Ευρωπαϊκό επίπεδο.</p> <p>Αποτέλεσμα, η επίτευξη της βελτιστοποίησης και ποιοτικής αναβάθμισης των παρεχόμενων διοικητικών υπηρεσιών προς τους πολίτες, τα Δικαστήρια, τις άλλες Δημόσιες Υπηρεσίες, τους δικηγόρους, τα Κ-Μ της Ε.Ε.. κ.λπ. σε σχέση με το ποινικό μητρώο.</p>
Url Διαδικτυακής Πύλης	www.ncris.gov.gr
Παρεχόμενες υπηρεσίες	Ηλεκτρονική κατάθεση αίτησης και λήψη αντιγράφου Ποινικού Μητρώου από πολίτη.

	<p>Ηλεκτρονική κατάθεση αιτήσεων και λήψη αντιγράφων Ποινικού Μητρώου από τις δικαστικές αρχές.</p> <p>τους διευθυντές των φυλακών, σωφρονιστικών ή θεραπευτικών καταστημάτων.</p> <p>τις δημόσιες υπηρεσίες, πολιτικές, στρατιωτικές, εκκλησιαστικές αρχές, Ν.Π.Δ.Δ., επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, στις περιπτώσεις που προβλέπεται ειδικά από την κείμενη νομοθεσία.</p> <p>τις αρμόδιες για την έκδοση της τελικής διοικητικής πράξης Δημόσιες Υπηρεσίες για τις οποίες απαιτείται αντίγραφο ποινικού μητρώου ως δικαιολογητικό, μέσω της διαδικασίας της αυτεπάγγελτης αναζήτησης των δικαιολογητικών.</p> <p>τα αστυνομικά τμήματα.</p> <p>τις αλλοδαπές πρεσβείες ή προξενεία που έχουν διαπιστευτεί στην Ελλάδα για όσους πρόκειται να μεταναστεύσουν.</p> <p>τις αλλοδαπές αρχές που ασκούν ποινική δικαιοδοσία, εφόσον υπάρχει υποχρέωση δικαστικής συνδρομής.</p> <p>Ηλεκτρονική κατάθεση αιτήσεων και λήψη αντιγράφων Ποινικού Μητρώου από τις Κεντρικές Αρχές των Κ-Μ της ΕΕ.</p> <p>Επαλήθευση γνησιότητας εκδοθέντων, με το ΟΠΣ του έργου, αντιγράφων Ποινικού Μητρώου.</p> <p>Ενημέρωση – πληροφόρηση</p> <p>Στο πλαίσιο του έργου αναπτύχθηκαν υπηρεσίες διαδικτύου (web services) μέσω των οποίων είναι δυνατό να συνδεθούν πληροφοριακά συστήματα του Δημοσίου για ανταλλαγή πληροφοριών, οι οποίες εμπεριέχονται σε ένα αντίγραφο ποινικού μητρώου και είναι θεσμικά κατοχυρωμένη η χρήση των πληροφοριών αυτών προς ικανοποίηση των δικών τους λειτουργικών αναγκών.</p>
--	---

Πίνακας 6 Αναβάθμιση Υπηρεσιών Ελεγκτικού Συνεδρίου Πηγή: Υπουργείο Δικαιοσύνης

Προϋπολογισμός	€749.000,00 (χωρίς ΦΠΑ) (ΕΣΠΑ 2007-2013)
Κατάσταση	Σε παραγωγική λειτουργία
Φορέας Υλοποίησης	Ελεγκτικό Συνέδριο
Ανάδοχος	Ένωση εταιρειών «VELTI A.E.- IKNOWHOW A.E.»
Συνοπτική Περιγραφή	Δημιουργία νέων ηλεκτρονικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τους ελεγχόμενους από το Ελεγκτικό Συνέδριο φορείς, μέσω της αναβάθμισης του τότε υπάρχοντος Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος. Αναβάθμιση εσωτερικών εφαρμογών του Ο.Π.Σ. για την καλύτερη και ταχύτερη διεκπεραίωση τόσο των διοικητικών όσο και δικαστικών υποθέσεων του Ε.Σ..
Url Διαδικτυακής Πύλης	www.elsyn.gr

<p>Εξωστρεφείς Υπηρεσίες</p>	<p>Ηλεκτρονική παρακολούθηση υποθέσεων στο Δικαστήριο από τους ενδιαφερόμενους.</p> <p>Ηλεκτρονική υπηρεσία προς τους πολίτες για την πρόσβαση (με ασφαλή ταυτοποίηση taxisnet) και αναζήτηση πληροφοριών μέσω κριτήριων στα ανωνυμοποιημένα περιεχόμενα της Τράπεζας Νομικού Περιεχομένου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.</p> <p>Ηλεκτρονική κατάθεση ψηφιακά υπογεγραμμένων δικογράφων στο Ελεγκτικό Συνέδριο και πληρωμή των αναλογούντων ποσών μέσω διεπαφής (web service) με το Ο.Π.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.</p> <p>Ενημέρωση – πληροφόρηση.</p> <p>Ηλεκτρονική κατάθεση ερωτημάτων από τους πολίτες μέσω της διαδικτυακής πύλης του Ε.Σ..</p>
-------------------------------------	--

Πίνακας 7 Σύμπραξη Δημόσιου – Ιδιωτικού Τομέα για την Ψηφιακή Καταγραφή, Αποθήκευση και Διάθεση Πρακτικών Συνεδριάσεων Δικαστηρίων Πηγή: Υπουργείο Δικαιοσύνης

<p>Προϋπολογισμός</p>	<p>€5.649.925,00, Α΄ Φάση: Περίοδος εγκατάστασης εξοπλισμού €8.404.433,01, Β΄ Φάση: Περίοδος παροχής υπηρεσιών (ΕΣΠΑ 2007-2013)</p>
<p>Κατάσταση</p>	<p>Σε παραγωγική λειτουργία</p>
<p>Φορέας Υλοποίησης</p>	<p>Υπουργείο Δικαιοσύνης</p>
<p>Ανάδοχος</p>	<p>Profile</p>
<p>Σύντομη περιγραφή</p>	<p>Ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος και υποδομών για την ψηφιακή καταγραφή, αρχειοθέτηση και διάθεση των πρακτικών των συνεδριάσεων των δικαστηρίων και την ψηφιακή καταγραφή, αποθήκευση και διάθεση των πρακτικών των συνεδριάσεων στα Πρωτοδικεία, Εφετεία και Ειρηνοδικεία της χώρας.</p>
<p>Url Διαδικτυακής Πύλης</p>	<p>www.ospd.gr</p>
<p>Εξωστρεφείς υπηρεσίες</p>	<p>Παραλαβή αντιγράφων πρακτικών Όταν το πρακτικό κάποιας υπόθεσης οριστικοποιηθεί και εγκριθεί από τον αρμόδιο Δικαστή, είναι ανακτήσιμο σε όσους έχουν έννομο συμφέρον. Ενημέρωση – πληροφόρηση Στο πλαίσιο του έργου αναπτύχθηκαν υπηρεσίες διαδικτύου (web services) για την ανταλλαγή δεδομένων με πληροφοριακά συστήματα του ίδιου Φορέα και της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων.</p>

Στον τομέα των νέων τεχνολογιών στη Δικαιοσύνη, το Υπουργείο Δικαιοσύνης εκτός από τη Β΄ Φάση ΟΣΔΔΥ-ΠΠ που προωθεί με εντατικούς ρυθμούς, έχει νομοθετήσει την τηλεσυνεδρίαση, η οποία παρέχει τη δυνατότητα της απομακρυσμένης εξέτασης μαρτύρων και κατηγορουμένων, οδηγώντας στην εξοικονόμηση πόρων και την ποιοτική αναβάθμιση του έργου της Δικαιοσύνης, στη διευκόλυνση της προστασίας των μαρτύρων και στην επιτάχυνση του ανακριτικού έργου, αμβλύνοντας παράλληλα και τις χωροταξικές στρεβλώσεις με την αισθητή βελτίωση της προσβασιμότητας των πολιτών στην ελληνική δικαιοσύνη.

Η προηγούμενη ηγεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης είχε προχωρήσει σε συμφωνία με τον τότε Υπουργό Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης για την υλοποίηση του έργου «Υπηρεσίες ενημέρωσης της πορείας των πινακίων και των εκθεμάτων των Δικαστηρίων», με το οποίο έργο βελτιστοποιείται το πληροφοριακό σύστημα για τη δημοσίευση στο διαδίκτυο, σε πραγματικό χρόνο, της πορείας των πινακίων και των δικαστικών υποθέσεων και επιτυγχάνεται η άμεση ενημέρωση των ενδιαφερόμενων (δικηγόροι, πολίτες κ.λπ.). Επίσης προβλέπονταν να αναπτυχθούν ειδικές εφαρμογές που θα λειτουργούν σε ηλεκτρονικές συσκευές (smartphones, tablets, κ.ά.) είτε μέσω δικτύου κινητής τηλεφωνίας είτε μέσω ασύρματου δικτύου οι οποίες θα εγκαθίσταντο σε συγκεκριμένους χώρους των δικαστηρίων.

Τα ανωτέρω εφαρμόζονται μερικώς και όχι σε όλη την επικράτεια όπως ισχύει και για την ηλεκτρονική κατάθεση των δικογράφων, για την οποία δυστυχώς δεν υπάρχει και η απαραίτητη ανταπόκριση από τους δικηγόρους αναφορικά με τα δικαστήρια που τους παρέχεται η δυνατότητα, καθώς παρατηρείται ότι η πλειονότητα αυτών προτιμάει τον παραδοσιακό τρόπο κατάθεσης δικογράφου με την αυτοπρόσωπη παρουσία τους ενώπιον της γραμματείας των δικαστηρίων.

Στην έρευνα της διαΝΕΟσις και στην τρίτη ενότητα αυτής με τίτλο “Οι λειτουργίες του δικαστικού συστήματος αντιμέτωπες με τις προκλήσεις της τεχνολογίας”, ο Αντεισαγγελέας Εφετών Λάμπρος Τσόγκας τόνισε την ανάγκη εφαρμογής της ψηφιακής δικογραφίας. Με τον όρο δικογραφία εννοείται το σύνολο των εγγράφων που αφορούν

μια δικαστική υπόθεση. Ο κ. Τσόγκας στην έρευνα προτείνει όλα τα έγγραφα να συλλέγονται με ηλεκτρονική μορφή, ώστε ο φάκελος να μπορεί να αποθηκεύεται, να εντοπίζεται και να ανασύρεται ανά πάσα στιγμή από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Με τον τρόπο αυτό θα αποφεύγεται το κόστος των αναλώσιμων υλικών και δεν θα απαιτείται η εξεύρεση αποθηκευτικών χώρων για την αναζήτηση, αναπαραγωγή, μελέτη και μετακίνηση των δικογραφιών όταν αυτό θα απαιτείται να γίνεται ταυτόχρονα από τον ανακριτή, τον εισαγγελέα, τα μέλη της σύνθεσης του δικαστηρίου κλπ.

Είναι απαραίτητη η χρήση τεχνολογιών της πληροφορίας στη Δικαιοσύνη καθώς είναι αποδεδειγμένο ότι επιδρά θετικά στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας στην χώρα μας μέσω της επιτάχυνσης των διοικητικών διαδικασιών. Με τον τρόπο αυτό θεραπεύονται και οι χρόνιες ελλείψεις της διοικητικής διαδικασίας και η χώρα μας θα συμβαδίζει με τις βέλτιστες πρακτικές των υπολοίπων Ευρωπαϊκών Κρατών. Με την υλοποίηση και εφαρμογή των ανωτέρω προτάσεων θα αλλάξει ριζικά η εικόνα της καθημερινότητας της δικαστικής διαδικασίας προς όφελος όλων των παραγόντων της δίκης και ιδιαίτερα των πολιτών, αλλά κυρίως θα επιφέρει τον εκσυγχρονισμό των διοικητικών υπηρεσιών στο χώρο της Δικαιοσύνης.

5.5.3. 3ος Πυλώνας: Στελέχωση των Δικαστηρίων με Διοικητικό Προσωπικό Εκπαίδευση Δικαστικών Υπαλλήλων

Από τις εκθέσεις που δημοσιεύει η CEPEJ κάθε δύο χρόνια, αναδεικνύεται σε μεγάλο βαθμό η αρνητική αντιστοιχία μεταξύ δικαστών και δικαστικών υπαλλήλων που ισχύει στη χώρα μας. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η μέση αναλογία είναι 3,5 υπάλληλοι προς 1 δικαστή και αυτή η αναλογία διασφαλίζει και την αποτελεσματικότητα των δικαστικών συστημάτων στα προηγμένα ευρωπαϊκά κράτη, διότι από τη μια πλευρά οι δικαστές απολαμβάνουν σοβαρές υποστηρικτικές δομές για την επιτέλεση του έργου τους και από την άλλη οι πολίτες χαίρουν άμεση ικανοποίηση των αιτημάτων τους από τις διοικητικές υπηρεσίες της ευρωπαϊκής δικαιοσύνης, καθώς οι δικαστικές υπηρεσίες των χωρών τους εμφανίζει την απαραίτητη πληρότητα σε δικαστικούς υπαλλήλους. Στην Ελλάδα δεν συμβαίνει κάτι αντίστοιχο, μάλιστα πολλές φορές μπορεί να ισχύει ένας

υπάλληλος για κάθε τρεις δικαστές. Η μη ισόρροπη αυτή διάρθρωση επιφέρει όπως είναι φυσικό και αρνητικές επιπτώσεις στην εύρυθμη λειτουργία της δικαιοσύνης, γιατί όπως ήδη έχει τονιστεί, το υπαλληλικό προσωπικό των δικαστηρίων συντελεί καθοριστικό ρόλο στην ομαλή, αποδοτική λειτουργία των δικαστηρίων.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ισχύοντος ΚΟΔΚΔΛ “1. Ο αριθμός των οργανικών θέσεων των δικαστικών λειτουργών και των υπαλλήλων της γραμματείας ορίζεται με νόμο 2. Η κατανομή των οργανικών θέσεων των δικαστικών λειτουργών και των δικαστικών υπαλλήλων της γραμματείας στα δικαστήρια και στις εισαγγελίες γίνεται ανάλογα με τον αριθμό των υποθέσεων και τη δικαστηριακή τους κίνηση, των μεν δικαστικών λειτουργών με προεδρικό διάταγμα, των δε υπαλλήλων με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, που εκδίδονται κάθε δύο (2) χρόνια, κατά μήνα Ιούνιο ή εκτάκτως σε περίπτωση αύξησης των θέσεων.....”. Δυστυχώς αν και ορίζεται με το ανωτέρω άρθρο ανακατανομή των οργανικών θέσεων να πραγματοποιείται κάθε δύο χρόνια, στην πράξη αυτό δεν γίνεται και όταν τελικά γίνει δεν λαμβάνονται υπόψη οι πραγματικές τρέχουσες ανάγκες της κάθε δικαστικής υπηρεσίας, οι οποίες μεταβάλλονται χρόνο με το χρόνο.

Με την με αριθμό 112742/27-9-2004 απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης (ΦΕΚ Β’ 1498/6-10-2004) επήλθε μείωση των θέσεων κλάδου ΥΕ Επιμελητών Δικαστηρίων κατά τριακόσιοι πενήντα (350) και με το άρθρο 17 του Ν.3226/2004 έγινε η μεταφορά τριακοσίων (300) θέσεων στον ενιαίο κλάδο των Γραμματέων. Με αυτή τη νομοθέτηση έγινε προσπάθεια ενίσχυσης των γραμματειών των δικαστηρίων αν και κατά το διάστημα που μεσολάβησε διετελέσθη σημαντική αύξηση των δικαστικών λειτουργών με συνέπεια να μεγαλώσει κι άλλο η ψαλίδα της αντιστοιχίας Δικαστών-Δικαστικών Υπαλλήλων.

Η εισαγωγή στη δικαιοσύνη των νέων τεχνολογιών και της πληροφορικής επιφέρει και σχετικές ανακατατάξεις στις κατηγορίες υπαλλήλων που έχει ανάγκη το δικαστικό σύστημα και πρέπει να γίνει άμεση ανακατανομή και αναδιάρθρωση των οργανικών θέσεων. Κατηγορίες όπως αυτή των δακτυλογράφων δεν υφίσταται λόγος να υπάρχει,

εφόσον το αντικείμενο της καθαρογραφής των δικαστικών αποφάσεων δεν ισχύει πλέον. Εδώ και πολλά χρόνια έχει παύσει η παράδοση των δικαστικών αποφάσεων σε χειρόγραφη μορφή και παραδίδονται σε ηλεκτρονική μορφή από τους Δικαστές για δημοσίευση στις γραμματείες των δικαστηρίων. Επίσης με τη σταδιακή εισαγωγή των ηλεκτρονικών κλήσεων, κοινοποιήσεων και λοιπών δικαστικών πράξεων ηλεκτρονικά, περιορίζεται και η ανάγκη σε αριθμό των Επιμελητών Δικαστηρίων.

Η Γενική Επιτροπεία της Επικράτειας, αξιοποιώντας και τις σχετικές νομολογίες του ΣτΕ (υπ’αρ.1540/2013 και 3355/2013 αποφάσεις της ολομέλειας), εισηγήθηκε με έγγραφά της προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης τη μετατροπή πενήντα δύο (52) κενών αδέσμευτων οργανικών θέσεων (ΔΕ δακτυλογράφων) και τη μεταφορά τους στα Διοικητικά Δικαστήρια της χώρας. Η προσπάθεια αυτή στέφθηκε με επιτυχία με τη ψήφιση του Ν 4446/2016, όπου σύμφωνα με το άρθρο 31 αυτού, μεταφέρονται στα Διοικητικά Δικαστήρια οι ανωτέρω θέσεις οι οποίες κατανέμονται σε 35 οργανικές θέσεις κατηγορίας ΠΕ Γραμματέων, 8 οργανικές θέσεις κατηγορίας ΠΕ Οικονομολόγων-Λογιστών, 3 οργανικές θέσεις ΠΕ Μεταφραστών-Διερμηνέων και 3 οργανικές θέσεις Φυλάκων.

Στην ίδια κατεύθυνση κινήθηκε ο νομοθέτης με το άρθρο 35 του Ν 4509/2017, με το οποίο μετατράπηκαν και για τα τακτικά δικαστήρια της χώρας εξακόσιες ενενήντα πέντε (695) οργανικές θέσεις κατηγορίας ΥΕ Επιμελητών Δικαστηρίων και εκατόν δύο (102) οργανικές θέσεις ΔΕ δακτυλογράφων σε άλλες κατηγορίες Δικαστικών Υπαλλήλων που έχει ανάγκη η δικαιοσύνη σήμερα, κυρίως Γραμματέων και Πληροφορικής, προχωρώντας και σε μια ήπια ανακατανομή των οργανικών θέσεων, η οποία ανακατανομή των οργανικών θέσεων των Δικαστικών Υπαλλήλων ανά Δικαστική Υπηρεσία ολοκληρώθηκε με την με αριθμό 885οικ/25-1-2019 Υπουργική Απόφαση, στην οποία όμως δυστυχώς δεν τηρήθηκαν οι σωστές αναλογίες [ειδικές συνθήκες-φόρτος εργασίας-είδος και γεωγραφική θέση εκάστης Δικαστικής Υπηρεσίας (κεντρική ή περιφερειακή) κ.ο.κ.], με συνέπεια να σημειωθεί για πολλά δικαστικά καταστήματα μη αντιπροσωπευτική με τις πραγματικές τους ανάγκες γραμματειακή διάρθρωση.

Ωστόσο, πέραν των ανωτέρω και παρά τους σχετικούς διαγωνισμούς 1Κ/2017, 2Κ/2017 του ΑΣΕΠ και την κάλυψη κάποιων οργανικών θέσεων με τις προκηρύξεις 1ΕΓ/2016 και 2ΕΓ/2016 που αφορούσαν, κυρίως, θέσεις ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ του κλάδου γραμματέων, καθώς και θέσεις ΔΕ δακτυλογράφων, από τους επιτυχόντες του διαγωνισμού του 1998, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 38 του Ν. 4369/2016, οι ελλείψεις σε ανθρώπινο δυναμικό στα δικαστήρια παραμένουν τραγικές και οι συνθήκες που βιώνουν οι δικαστικοί υπάλληλοι στη χώρα μας προκειμένου να αντεπεξέλθουν στον υπέρμετρο όγκο δικαστηριακής ύλης που καλούνται να διαχειριστούν καθημερινά χαρακτηρίζονται απαράδεκτες. Συνεπώς, ορίζεται ως άμεση και επιτακτική προτεραιότητα της πολιτείας η διεξαγωγή νέων προσλήψεων για την επίλυση του ζητήματος της ελλιπούς στελέχωσης των γραμματειών των δικαστηρίων της χώρας.

Περαιτέρω, από τα αποτελέσματα διαφόρων ερευνών που έχουν διεξαχθεί τα τελευταία χρόνια και ειδικότερα και από την με ημερομηνία 19.1.2017 έκθεση προκαταρκτικής αξιολόγησης που συνέταξε η αντιπροσωπεία του Συμβουλίου της Ευρώπης, η οποία επισκέφθηκε τα τρία μεγαλύτερα διοικητικά δικαστήρια της χώρας μας το 2016, έχει αναδειχθεί για τη χώρα μας, ως εξίσου σοβαρό πρόβλημα, το θέμα της ανεπάρκειας εξειδικευμένου διοικητικού προσωπικού στα ελληνικά δικαστήρια.

Η επιμόρφωση των δικαστικών υπαλλήλων προσδιορίζεται στα άρθρα 36, 42 και 44 του ΚΔΥ. Στην ουσία παρέχεται από το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), το οποίο αποτελεί και το μόνο εθνικό πάροχο κατάρτισης και δημόσιας εκπαίδευσης. Οι Δικαστικοί Υπάλληλοι μπορούν μετά από αίτησή τους στο ΕΚΔΔΑ, με προαπαιτούμενη προέγκριση της αίτησης τους από την προϊστάμενη αρχή αυτών, να παρακολουθήσουν σεμινάρια κατάρτισης σε δεξιότητες σε διάφορους τομείς, όπως ισχύει και για όλους τους Δημοσίους Υπαλλήλους. Δυστυχώς, δεν πραγματοποιούνται εξειδικευμένα σεμινάρια κατάρτισης για Δικαστικούς Υπαλλήλους, που να παρέχουν νομικές δεξιότητες και συγκεκριμένη εκπαίδευση για την ορθότερη άσκηση των ξεχωριστών καθηκόντων τους, σύμφωνα και με την ειδική κατηγορία υπαλλήλων στην οποία ανήκουν (άρθρο 92 παρ.2 Σ). Κατά συνέπεια, ελλείπει ειδικών

επιμορφωτικών προγραμμάτων για δικαστικούς υπαλλήλους, οι δικαστικοί υπάλληλοι στην ουσία “εξαιρούνται” από τα περισσότερα σεμινάρια επιμόρφωσης που διεξάγονται από το ΕΚΔΔΑ.

Η θεραπεία στο ανωτέρω πρόβλημα παρέχεται από την πρόταση που έχει ειπωθεί πολλές φορές μέχρι σήμερα από τους ίδιους τους Δικαστικούς Υπαλλήλους με τη θέσπιση ενός εκπαιδευτικού οργάνου, όπως μιας Σχολής, η οποία υπό την επίβλεψη ενδεχομένως της Εθνικής Σχολής Δικαστών, θα μπορούσε να παρέχει την απαραίτητη εκπαίδευση στο προσωπικό που υπηρετεί στα δικαστήρια.

Η έκθεση της CEPEJ, εκτός των άλλων αναφέρεται και στην απουσία εξειδικευμένου υπαλληλικού προσωπικού στα ελληνικά δικαστήρια ενώ σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες που υπάρχει ανατίθενται σ’ αυτό και δικαστικές αρμοδιότητες επί υποθέσεων ήσσονος βαρύτητας, όπως προτρέπει η Σύσταση 12 του 1986 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με μέτρα πρόληψης και μείωσης του υπερβολικού φόρτου των δικαστηρίων. Το προσωπικό αυτό είναι οι λεγόμενοι “βοηθοί της δικαιοσύνης”. Σ’ αυτή την κατεύθυνση κινείται και το νέο σχέδιο τροποποίησης του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων στο οποίο συζητείται η εισαγωγή και νέου κλάδου Δικαστικών Υπαλλήλων, αυτή του κλάδου ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου. Μια κατηγορία Δικαστικών Υπαλλήλων η οποία θα αποτελείται από καταρτισμένο προσωπικό, πτυχιούχους Νομικής Σχολής, και το οποίο δεν θα ασχολείται με τα τρέχοντα γραμματειακά και διοικητικά καθήκοντα των δικαστηρίων, αλλά θα συνδράμει το έργο των δικαστών παρέχοντας ουσιαστική βοήθεια στη λειτουργία των δικαστικών υπηρεσιών και στην ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης.

Μάλιστα, σύμφωνα με τις πρόσφατες εξελίξεις και τη σχετική ανακοίνωση του Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Τσιάρα, ήδη εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο το σχετικό Σχέδιο Νόμου για τη μεταρρύθμιση του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων, με το οποίο δημιουργούνται σύντομα δύο νέες κατηγορίες Δικαστικών Υπαλλήλων Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης που θα συνεπικουρούν τους δικαστικούς λειτουργούς στο δικαιοδοτικό τους έργο. Συγκεκριμένα πρόκειται για τον κλάδο που έχει ήδη

αναλυθεί παραπάνω, κλάδος ΠΕ Τεκμηρίωσης και Επικουρίας Δικαστικού Έργου, και επιπλέον για το νέο κλάδο ΠΕ Δικαστικής Επικοινωνίας και Διεθνών Σχέσεων, για την επικοινωνία και τη διαχείριση της πληροφορίας από και προς τη Δικαιοσύνη, ο οποίος αφορά δικαστικούς υπαλλήλους που κύριο έργο τους θα είναι οι επαφές σε άλλα δικαστήρια (και εξωτερικού) και η άσκηση καθηκόντων επικοινωνίας του δικαστηρίου σε σχέση με τον Τύπο.⁸⁶ Βέβαια σχόλια και αντιδράσεις ως προς το σχέδιο νόμου ήδη έχουν υπάρξει και οι απόψεις μεταξύ των φορέων της δικαιοσύνης για το ζήτημα δίστανται. Η ΟΔΥΕ για παράδειγμα είχε ήδη διατυπώσει τη διαφορετική της άποψη και είχε μειοψηφήσει στη σχετική ψηφοφορία όταν συζητήθηκε το θέμα στη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή. Αρνητική γνωμοδότηση υπήρξε και από τον Άρειο Πάγο με την οποία εισηγούνταν την επάλειψη της σχετικής ρύθμισης από το νέο Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων. Επίσης ξεκάθαρη αρνητική στάση έχει εκφράσει και η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων, σε αντίθεση με τις θετικές γνωμοδοτήσεις των ολομελειών του ΣτΕ και του Ελεγκτικού Συνεδρίου που βλέπουν τη σχετική τροποποίηση του ΚΔΥ με τη δημιουργία των δύο νέων κατηγοριών Δικαστικών Υπαλλήλων ως μια σημαντική καινοτομία στο χώρο της δικαιοσύνης που έρχεται να θεραπεύσει την έλλειψη επικουρίας των δικαστικών λειτουργών.⁸⁷ Απομένει να διαπιστωθεί τελικά πως θα διαμορφωθεί η σχετική μεταρρύθμιση με την επικείμενη ψήφιση του σχετικού νόμου.

Κοντολογίς, η αντιμετώπιση του προβλήματος της υποστελέχωσης των δικαστηρίων με διοικητικό προσωπικό παρέχεται με δύο μέτρα. Κατά πρώτον, με την ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού των γραμματειών των δικαστηρίων, ήτοι με άμεσες προσλήψεις νέου προσωπικού και με παροχή κατάλληλης δικαστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στο υπάρχον προσωπικό αλλά και στο νεοπροσληφθέν με υποχρεωτική εισαγωγική εκπαίδευση. Κατά δεύτερον, με την τροποποίηση του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων, την αναμόρφωση των κλάδων με την εισαγωγή νέων κλάδων δικαστικών υπαλλήλων που θα προϋποθέτουν ειδικά τυπικά προσόντα, ώστε να ανταποκρίνονται στις

86 βλ. <https://www.dikastiko.gr/se-proto-plano/neos-kodikas-dikastikon-ypallilon-proslamvanontai-voithoi-dikaston-gia-nomologiaki-tekmiriosi-kai-epikoinonia/>

87 βλ. σχετικές γνωμοδοτήσεις στο <https://www.dikastiko.gr/se-proto-plano/voithoi-dikaston-nai-apo-tis-olomeleies-ste-kai-elegktikoy-synedrioy-posoi-tha-topothetithoyn-ana-dikastirio/>

σύγχρονες ανάγκες και απαιτήσεις της εποχής μας στο χώρο της δικαιοσύνης.

5.5.4. 4ος Πυλώνας: Εναλλακτικοί Τρόποι Επίλυσης των Διαφορών

Εδώ και αρκετά χρόνια σε πολλές χώρες του κόσμου έχει καταστεί σαφές ότι η προσφυγή στη δικαιοσύνη και τα όργανά της (δικαστήρια) δεν είναι πάντα ο πιο αποδοτικός τρόπος για να επιλυθεί μια διαφορά. Τα τελευταία δε χρόνια λόγω του αυξημένου φόρτου εργασίας των δικαστηρίων οι εναλλακτικές μέθοδοι επίλυσης διαφορών κερδίζουν συνεχώς έδαφος. Η προσφυγή ή μη σε τέτοιες μεθόδους σχετίζεται με την κουλτούρα και την αντίληψη του δικαίου και των συναλλαγών.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί ενεργά τις μεθόδους εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, όπως είναι η διαμεσολάβηση. Η οδηγία για τη διαμεσολάβηση εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες της ΕΕ και αφορά τη διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις και αποσκοπεί στη διευκόλυνση της επίλυσης διαφορών με την ταυτόχρονη αποφυγή τλαιπωρίας, χάσιμο χρόνου και δαπανών που συνεπάγεται η κατάθεση αγωγών στα δικαστήρια, επιτρέποντας ταυτόχρονα στους πολίτες να διαφυλάσσουν τα νομικά τους δικαιώματα κατά τρόπο αποτελεσματικό.

Στην Ελλάδα είναι γνωστοί και διαθέσιμοι ως εναλλακτικοί μέθοδοι επίλυσης ιδιωτικών διαφορών ADR (Alternative Dispute Resolution) η Διαπραγμάτευση, η Απόπειρα Συμβιβασμού (209 ΚΠολΔ), ο Εξωδικαστικός Συμβιβασμός (214Α ΚΠολΔ), η Διαμεσολάβηση (214Γ ΚΠολΔ), η Διαιτησία (867 επ. ΚΠολΔ) και η Δικαστική Μεσολάβηση (214Β ΚΠολΔ).

Η Διαπραγμάτευση (negotiation): Ως θεσμός αποτελεί αρχαία μέθοδος διευθέτησης κρίσεων επίλυσης διαφορών. Τα εμπλεκόμενα μέρη συμμετέχουν καλόπιστα επιδιώκοντας τη δημιουργική επίλυση προβλημάτων, μετακινούμενοι από τις αρχικές τοποθετήσεις τους και μέσα από μια επικοινωνιακή διαδικασία ανταλλαγής πληροφοριών, απόψεων και συζητήσεων επιτυγχάνεται μια κοινά αποδεκτή συμφωνία και μια συμβιβαστική διευθέτηση τυχόν συγκρουόμενων συμφερόντων. Αποτελεί τον

βασικότερο τρόπο επίλυσης διαφορών στις καταναλωτικές συμβάσεις. Σύμφωνα με τη Νομολογία ελληνικών δικαστηρίων « Ως διαπραγματεύσεις θεωρούνται οι μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, για την κατάρτιση ορισμένης συμβάσεως προφορικές ή έγγραφες ανταλλαγές απόψεων με τις οποίες επιδιώκεται η βαθμιαία προσέγγιση των αρχικά διαφοροποιημένων, ενδεχομένως, θέσεων τους αναφορικά με τους όρους της υπό συζήτηση σύμβασης, έως την τελική ταύτισή τους ή τη διαπίστωση αδυναμίας τέτοιας ταύτισης». ⁸⁸

Η Απόπειρα Συμβιβασμού: Σύμφωνα με το άρθρο 209 ΚΠολΔ «1. Όποιος έχει την πρόθεση να ασκήσει αγωγή μπορεί πριν από την κατάθεσή της να ζητήσει τη συμβιβαστική επέμβαση του κατά τόπο αρμόδιου για την εκδίκαση της αγωγής ειρηνοδίκη, έστω και αν αυτός είναι καθ' ύλην αναρμόδιος. Για το σκοπό αυτόν ή υποβάλλεται αίτηση προς τον ειρηνοδίκη, στην οποία πρέπει να αναγράφεται συνοπτικά το αντικείμενο της διαφοράς, ή εμφανίζονται αυθόρμητα οι ενδιαφερόμενοι ενώπιόν του. 2. Ο ειρηνοδίκης, όταν υποβληθεί αίτηση συμβιβασμού καλεί ενώπιόν του το συντομότερο σε ορισμένη ημέρα και ώρα όλους τους ενδιαφερομένους. Η πρόσκληση του ειρηνοδίκη πρέπει να αναφέρει με συντομία τη διαφορά. Αν προσέλθουν αυθόρμητα όλοι οι ενδιαφερόμενοι, ο ειρηνοδίκης μπορεί αμέσως να προχωρήσει σε συμβιβαστική επέμβαση. Η συμβιβαστική επέμβαση του ειρηνοδίκη δεν είναι ανάγκη να γίνεται δημόσια, όμως για την επέμβαση αυτή τηρούνται πρακτικά. 3. Αν αυτός που υπέβαλε την αίτηση δεν εμφανιστεί, η αίτηση θεωρείται ότι δεν υποβλήθηκε ποτέ και καταδικάζεται αυτός στα δικαστικά έξοδα. Αν δεν εμφανιστεί κάποιος από αυτούς που κλήθηκαν, αναφέρεται αυτό στα πρακτικά και η συμβιβαστική επέμβαση του ειρηνοδίκη θεωρείται ότι απέτυχε». Όσον αφορά τα διαδικαστικά της συμβιβαστικής επέμβασης ορίζονται αυτά στα επόμενα άρθρα 210 και 212 του ΚΠολΔ. Ειδικότερα στο άρθρο 210 ΚΠολΔ αναφέρεται ότι «1.Ο ειρηνοδίκης κατά τη συμβιβαστική επέμβαση εξετάζει μαζί με τους ενδιαφερομένους ολόκληρη τη διαφορά χωρίς να δεσμεύεται από το ισχύον δικονομικό και ουσιαστικό δίκαιο, εκτιμά ελεύθερα τα διάφορα πραγματικά περιστατικά και προσπαθεί να βρει τρόπο συμβιβασμού. Ιδίως

⁸⁸ Δέσποινα Σ. Λασκαρίδου Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω - Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια - Σύμβουλος Διαπραγματεύσεων

έχει το δικαίωμα να διατάζει αυτοψία, πραγματογνωμοσύνη, την προσαγωγή οποιουδήποτε εγγράφου, την προσωπική εμφάνιση των διαδίκων και μπορεί να εξετάζει μάρτυρες, έστω και χωρίς όρκο, και γενικά να ενεργεί οποιαδήποτε πράξη για να διευκρινιστεί η διαφορά. 2. Ο συμβιβασμός μπορεί να αφορά ολόκληρη τη διαφορά ή μόνο μέρος της» και στο άρθρο 212 ΚΠολΔ αναφέρεται ότι για τις ενέργειες του ειρηνοδίκη προς συμβιβασμό γίνεται σύντομη αναφορά στα πρακτικά και στην περίπτωση που η συμβιβαστική επέμβαση αποτύχει, γίνεται η σχετική αναφορά σε αυτά και σημειώνεται από τον ειρηνοδίκη ο λόγος της αποτυχίας. Αν δε επιτευχθεί συμβιβασμός, αναγράφονται λεπτομερώς στο πρακτικό όλοι οι όροι του.

Ο Εξωδικαστικός Συμβιβασμός (214Α ΚΠολΔ): Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 214Α ΚΠολΔ «1. Οι διάδικοι μπορούν να συμβιβάζονται, μετά την επέλευση της εκκρεμοδικίας μέχρι την έκδοση τελεσίδικης απόφασης και χωρίς να υφίσταται στάση της δίκης, όταν αντικείμενό της είναι ιδιωτικού δικαίου διαφορά, για την οποία επιτρέπεται κατά το ουσιαστικό δίκαιο να συνομολογηθεί συμβιβασμός. 2. Για το συμβιβασμό συντάσσεται ατελώς πρακτικό, που περιλαμβάνει το περιεχόμενο της συμφωνίας τους και ιδίως το είδος του αναγνωριζόμενου δικαιώματος, το ποσό της οφειλόμενης παροχής και τους τυχόν όρους υπό τους οποίους θα εκπληρωθεί, καθώς και πρόβλεψη για τα δικαστικά έξοδα. Το πρακτικό συντάσσεται σε τόσα αντίτυπα όσοι και οι διάδικοι ή ομάδες διαδίκων, που αντιδικούν, χρονολογείται και υπογράφεται από αυτούς ή από τους δικηγόρους τους αν έχουν ειδική πληρεξουσιότητα κατά το άρθρο 98 περίπτωση β'. 3. Κάθε διάδικος μπορεί, προσκομίζοντας το πρακτικό σε πρωτότυπο, να ζητήσει την επικύρωσή του από το δικαστή ή τον πρόεδρο του δικαστηρίου, ενώπιον του οποίου εκκρεμεί η αγωγή ή το ένδικο μέσο. Το πρακτικό επικυρώνεται αφού διαπιστωθεί ότι: α) η διαφορά είναι δεκτική συμβιβαστικής επίλυσης, β) το πρακτικό έχει υπογραφεί σύμφωνα με όσα προαναφέρονται και γ) από αυτό προκύπτει σαφώς το είδος του αναγνωριζόμενου δικαιώματος και το ποσό της οφειλόμενης παροχής, καθώς και οι τυχόν όροι εκπλήρωσής της. Αν η διαφορά περιλαμβάνει και κατανήφιση, το πρακτικό αποτελεί από την επικύρωσή του τίτλο εκτελεστό και περιάπτεται με τον εκτελεστήριο τύπο από το αρμόδιο για την επικύρωσή του δικαστήριο. Αν η διαφορά

έχει χαρακτήρα απλώς αναγνωριστικό, το πρακτικό αποδεικνύει το δικαίωμα. Με την επικύρωση του πρακτικού επέρχεται κατάργηση της δίκης».

Συνεπώς, τα αντίδικα μέρη μπορούν να προβούν στην μεταξύ τους συμβιβαστική επίλυση της διαφοράς τους με την παρουσία των πληρεξουσίων δικηγόρων τους συντάσσοντας ιδιωτικό πρακτικό συμβιβασμού, το οποίο επικυρώνεται από το Δικαστήριο και αποτελεί τίτλο εκτελεστό.

Η Διαμεσολάβηση (mediation): Στο άρθρο 4B του Ν 3898/2010 η Διαμεσολάβηση ορίζεται ως εξής: «Ως Διαμεσολάβηση νοείται η διαρθρωμένη διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να επιλύσουν με συμφωνία τη διαφορά αυτή με τη βοήθεια Διαμεσολαβητή». Η Διαμεσολάβηση στη χώρα μας ως εναλλακτικός τρόπος επίλυσης διαφορών εισήχθη με τον Ν 3898/2010 (ΦΕΚ Α' 211/16-12-10) «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» εφαρμόζοντας την 2008/52/ΕΚ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 για ορισμένα θέματα Διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Περαιτέρω αναφορικά με τη Διαμεσολάβηση ισχύουν τα όσα ορίζονται στο άρθρο 214 Γ ΚΠολΔ και συγκεκριμένα: «1. Το δικαστήριο προτείνει στους διαδίκους την προσφυγή σε διαδικασία Διαμεσολάβησης αν αυτό ενδείκνυται με βάση τις περιστάσεις της υποθέσεως. Σε περίπτωση αποδοχής της πρότασης η συζήτηση της υπόθεσης αναβάλλεται για χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών. Η ίδια συνέπεια επέρχεται όταν τα διάδικα μέρη αποφασίσουν τα ίδια την προσφυγή σε Διαμεσολάβηση κατά τη διάρκεια της εκκρεμούς δίκης. Στο πλαίσιο των άρθρων 237 και 238 η συμφωνία για προσφυγή σε Διαμεσολάβηση ως αποτέλεσμα της πρότασης του δικαστηρίου ή της συμφωνίας των ίδιων των διαδίκων επέχεται τη συνέπεια της ματαίωσης της συζήτησης. Αντίγραφο των εγγράφων που αποδεικνύουν την κατάρτιση της συμφωνίας κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου και επισυνάπτεται στο φάκελλο της δικογραφίας. 2. Συμφωνία των μερών για προσφυγή στη Διαμεσολάβηση είναι έγκυρη εάν

αποδεικνύεται εγγράφως. Για μέλλουσες διαφορές απαιτείται η συμφωνία να αναφέρεται σε συγκεκριμένη έννομη σχέση.»

Η Διαμεσολάβηση περιλαμβάνεται στις θεμελιώδεις δικονομικές αρχές του ελληνικού δικαστικού συστήματος (116Α ΚΠολΔ) και συγκεκριμένα στην αρχή της καλόπιστης διεξαγωγής της δίκης και του καθήκοντος αλήθειας, το οποίο άρθρο ορίζει: «Το δικαστήριο ενθαρρύνει σε κάθε στάση της δίκης και σε κάθε διαδικασία τη συμβιβαστική επίλυση της διαφοράς, την επιλογή της Διαμεσολάβησης ως μέτρο εξώδικης επίλυσης της διαφοράς, υποστηρίζει σχετικές πρωτοβουλίες των διαδίκων και μπορεί να διατυπώνει προτάσεις συμβιβασμού με συνεκτίμηση της πραγματικής και νομικής κατάστασης».

Η Διαιτησία (arbitration): Σύμφωνα με το άρθρο 867 ΚΠολΔ «Διαφορές ιδιωτικού δικαίου μπορούν να υπαχθούν σε διαιτησία με συμφωνία, αν εκείνοι που τη συνομολογούν έχουν την εξουσία να διαθέτουν ελεύθερα το αντικείμενο της διαφοράς. Οι διαφορές που αναφέρονται στο άρθρο 614 παρ. 3⁸⁹ δεν μπορούν να υπαχθούν σε διαιτησία». Η Διαιτησία ρυθμίζεται από τα άρθρα 867 και επόμενα του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και εφαρμόζεται ήδη εδώ και πολλές δεκαετίες, παρουσιάζει δε σημαντικό βαθμό διάδοσης, διεθνώς και στην Ελλάδα, καθώς είναι μια διαδικασία που διασφαλίζει στα αντίδικα μέρη ταχεία διευθέτηση των εμπορικών διαφορών σε εμφανώς συντομότερες προθεσμίες σε σχέση με τη χρονοβόρα διάρκεια των τακτικών δικαστηρίων. Τα βασικά πλεονεκτήματα αυτού του ADR είναι ότι οι διαιτητικές αποφάσεις εκδίδονται ταχύτατα και επιπλέον με χαμηλό οικονομικό κόστος, η δε βασική διαφορά με τη διαμεσολάβηση έγκειται στο γεγονός ότι μεν στη Διαιτησία επιλύεται η διαφορά με διαιτητική απόφαση στη δε Διαμεσολάβηση για να επιτευχθεί μια κοινά αποδεκτή βιώσιμη λύση και για τα δύο μέρη μεσολαβεί σ’ αυτά ο ουδέτερος τρίτος, δηλαδή ο Διαμεσολαβητής, και βοηθάει στην επιτυχή έκβαση της διαφοράς χωρίς να αποφασίζει για αυτή.

89 Δηλαδή διαφορές που έχουν σχέση με την παροχή εξαρτημένης εργασίας.

Η Δικαστική Μεσολάβηση (άρθρο 214B ΚΠολΔ): Σύμφωνα με το άρθρο 214 Β ΚΠολΔ: «1. Διαφορές ιδιωτικού δικαίου μπορούν να επιλυθούν και με προσφυγή σε δικαστική μεσολάβηση. Η προσφυγή στη δικαστική μεσολάβηση, η οποία είναι προαιρετική, μπορεί να γίνει πριν από την άσκηση της αγωγής ή και κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας. 2. Σε κάθε πρωτοδικείο ορίζονται, για ένα έτος με δυνατότητα ανανέωσης για δύο ακόμη έτη, ένας ή περισσότεροι από τους υπηρετούντες προέδρους πρωτοδικών ή τους αρχαιότερους πρωτοδίκες ως μεσολαβητές μερικής ή πλήρους απασχόλησης. 3. Η δικαστική μεσολάβηση περιλαμβάνει ξεχωριστές και κοινές ακροάσεις και συζητήσεις των μερών και των πληρεξουσίων δικηγόρων τους με τον μεσολαβητή δικαστή, ο οποίος και μπορεί να απευθύνει στα μέρη μη δεσμευτικές προτάσεις επίλυσης της διαφοράς. Κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί, μετά ή δια πληρεξουσίου δικηγόρου, να προσφεύγει στον κατά τόπον αρμόδιο δικαστή μεσολαβητή υποβάλλοντας γραπτώς το αίτημά του. 4. Το δικαστήριο στο οποίο είναι εκκρεμής η υπόθεση μπορεί σε κάθε στάση της δίκης, ανάλογα με την περίπτωση και λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης, να καλεί τα μέρη να προσφύγουν στη δικαστική μεσολάβηση για την επίλυση της διαφοράς τους και ταυτόχρονα, αν συμφωνούν τα μέρη, να αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης σε σύντομη δικάσιμο και πάντως όχι πέραν του εξαμήνου. 5. Αν τα μέρη καταλήξουν σε συμφωνία συντάσσεται πρακτικό μεσολάβησης. Το πρακτικό υπογράφεται από τον μεσολαβητή, τα μέρη και τους πληρεξουσίους δικηγόρους τους και το πρωτότυπό του κατατίθεται στη γραμματεία του πρωτοδικείου όπου διεξήχθη η μεσολάβηση. Κατά την κατάθεση ο ενδιαφερόμενος υποβάλλει παράβολο υπέρ του Δημοσίου, το ύψος και η αναπροσαρμογή του οποίου καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Από την κατάθεση στη γραμματεία του πρωτοδικείου, το πρακτικό μεσολάβησης, εφόσον περιέχει συμφωνία των μερών για ύπαρξη αξίωσης, αποτελεί εκτελεστό τίτλο, σύμφωνα με το άρθρο 904 παράγραφος 2 εδάφιο γ΄ ΚΠολΔ 6. Η μεσολάβηση πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να μην παραβιάζει το απόρρητο αυτής, εκτός αν τα μέρη συμφωνήσουν άλλως. Πριν από την έναρξη της διαδικασίας όλοι οι συμμετέχοντες δεσμεύονται εγγράφως να τηρήσουν το απόρρητο της διαδικασίας».

Η εισαγωγή της δικαστικής μεσολάβησης στην Ελλάδα συντελέστηκε με τον Ν. 4055/2012 και συγκεκριμένα ο νέος αυτός θεσμός εξώδικης επίλυσης διαφορών εισήχθη για να διευκολύνει τους πολίτες να πετυχαίνουν ταχύτερη επίλυση των διαφορών τους, χωρίς να είναι απαραίτητο να προσφεύγουν στη δικαστηριακή διαδικασία. Επίσης σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι λειτουργεί “ανταγωνιστικά”, αντιθέτως συνυπάρχει και κινείται στην ίδια κατεύθυνση με τις λοιπές μορφές εναλλακτικής επίλυσης διαφορών.

Ο Νομοθέτης ρύθμισε τα καθήκοντα του μεσολαβητή να αναλαμβάνει οριζόμενος Δικαστής, παρέχοντας μ’ αυτό τον τρόπο στους προσφεύγοντες πολίτες τα εγγύα της ουδετερότητας, της αμεροληψίας και ανεξαρτησίας που προσδίδει το πρόσωπο ενός Δικαστικού Λειτουργού, ενισχύοντας ταυτόχρονα και την εμπιστοσύνη τους προς τους εξώδικους τρόπους επίλυσης διαφορών. Η αξιοποίηση των Δικαστικών Λειτουργών σ’ αυτό το θεσμό αποτελεί ένα από τα πολλά πλεονεκτήματα που προσφέρει η Δικαστική Μεσολάβηση. Τα άλλα πλεονεκτήματα, τα οποία εν συντομία θα μπορούσαν να αναφερθούν και που ισχύουν γενικά και στις λοιπές εναλλακτικές λύσεις επίλυσης διαφορών, είναι φυσικά η ταχύτερη και οικονομικότερη επίλυση των διαφορών, η ευελιξία που χαρακτηρίζει την κάθε εξωδικαστική επίλυση όπως και η εμπιστευτικότητα της όλης διαδικασίας. Επιπλέον δεν υπάρχουν νικητές και ηττημένοι, αφού κερδίζουν και τα δύο μέρη (win-win-solution) καθώς επέρχεται συμβιβαστική λύση η οποία επιτυγχάνεται σύμφωνα “με τα μέτρα και των δύο πλευρών” και αποφεύγεται η άκαμπτη λύση του “όλα ή τίποτε” που συνήθως αποδίδεται με μια δικαστική απόφαση. Συγχρόνως, αποφεύγεται η αντιδικία και διαφυλάσσονται οι επιχειρηματικές και φιλικές σχέσεις των διαδίκων και σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί η επιδιωκόμενη συμφωνία δεν θίγονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των διαδίκων μερών.

Το βασικότερο όμως όφελος για τη Δικαιοσύνη που μπορεί να αποφέρουν οι εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης διαφορών είναι αυτό της αποσυμφόρησης των δικαστηρίων από τον υπερβολικό αριθμό των εκκρεμών υποθέσεων. Δυστυχώς όμως, παρατηρείται ότι οι πολίτες και οι πληρεξούσιοι δικηγόροι τους δεν προσφεύγουν κατά

τον επιθυμητό βαθμό στους ανωτέρω εξωδικαστικούς – εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών. Η αιτία αποτυχίας απόδοσης των μηχανισμών εξωδικαστικών επίλυσης διαφορών αποδίδεται στην έλλειψη νοοτροπίας της συνδιαλλαγής που είναι διάχυτη στην ελληνική κοινωνία και στην αρνητική στάση κυρίως των δικηγόρων, που στην πλειοψηφία τους, δεν προωθούν εξωδικαστικές μέθοδοι επίλυσης διαφορών αλλά αντιθέτως ωθούν τους πελάτες τους στη χρονοβόρα δικαστική επίλυση των διαφορών. Έτσι παραβιάζεται και το άρθρο 35 παρ.3 του Κώδικα των Δικηγόρων (Ν.4194/2013) το οποίο ορίζει ότι “ο δικηγόρος οφείλει να ενημερώνει τον εντολέα του για όλους τους θεσμούς και τις δυνατότητες εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών και γενικά να συμβάλλει στην επίλυση αυτών με οποιοδήποτε τρόπο προς όφελος του εντολέα του”. Η στάση αυτή των δικηγόρων αποδίδεται κατά κύριο λόγο στο δικηγορικό πληθωρισμό όπως αναλυτικά έχει επισημανθεί (κεφ.4.1.4).

Παρ’ όλα αυτά οι νομοθετικές προσπάθειες για την εισαγωγή της συνδιαλλαγής και της διαμεσολάβησης και σε νέες κατηγορίες διαφορών συνεχίζεται, για παράδειγμα στην ποινική διαδικασία η ψήφιση του Ν 3500/2006 για την ενδοοικογενειακή βία, η διάταξη του άρθρου 308B του ΚΠΔ με την οποία επιδιώκεται η επίλυση ποινικών διαφορών αμιγώς οικονομικού χαρακτήρα ή ο Ν.4312/2014 για την “ποινική συνδιαλλαγή” που αφορά τις περιπτώσεις περιουσιακών εγκλημάτων σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου.

Όλες οι ανωτέρω διατάξεις και οι θεσμοί ακολουθούν τη σωστή κατεύθυνση, ωστόσο στην πράξη τα στοιχεία δείχνουν ότι η κατάσταση επιβάλλει και νέες νομοθετικές παρεμβάσεις και λήψη πρόσθετων μέτρων σε επίπεδο εσωτερικής οργάνωσης, ενημέρωσης και συνεργασίας με εξωτερικούς φορείς.

5.5.5. 5ος Πυλώνας: Δικαστική Εκπαίδευση

Οι Έλληνες Δικαστές και Εισαγγελείς εκπαιδεύονται στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών, η οποία ιδρύθηκε το 1994, κατ’ επιταγή του άρθρου 88 παρ. 3 του Συντάγματος. Αποστολή της Σχολής είναι να εμπνεύσει στους σπουδαστές και στους επιμορφούμενους δικαστές και εισαγγελείς υψηλό φρόνημα και ανεξαρτησία γνώμης,

να οικοδομήσει ήθος, να ενισχύσει την πίστη στις αρχές της δημοκρατίας και της ελευθερίας, να μεταφέρει παραστάσεις από την κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας, να αναδείξει την ευρωπαϊκή και διεθνή διάσταση του δικαίου, να αναπτύξει την κριτική ικανότητα κατά την προσέγγιση όχι μόνο του δικαίου αλλά και των φαινομένων εν γένει της κοινωνίας, να διδάξει τον δικανικό λόγο, γραπτό και προφορικό, να ανοίξει ορίζοντες για πνευματική καλλιέργεια και επαφή με τις τέχνες και τον πολιτισμό. Στόχος της δικαστικής εκπαίδευσης είναι η δημιουργία σύγχρονων δικαστών και εισαγγελέων που να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις των καιρών που απαιτούν πλατύ ορίζοντα γνώσεων και ευρύ κύκλο δεξιοτήτων.

Η Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών (ΕΣΔΙ), η οποία ιδρύθηκε με το Ν. 2236/1994, όπως αντικαταστάθηκε με τους Ν. 3689/2008 και 3910/2011 που αποτελούν το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, έχει σκοπούς που κινούνται προς δύο κατευθύνσεις α) την επιλογή, την εκπαίδευση και την κατάρτιση των προοριζόμενων να διοριστούν σε θέσεις δικαστικών λειτουργών και β) την διαρκή επιμόρφωση των υπηρετούντων δικαστικών λειτουργών. Για να εκπληρώσει την αποστολή της η ΕΣΔΙ σχεδιάζει και υλοποιεί προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, διοργανώνει συνέδρια, σεμινάρια, ημερίδες, διαλέξεις, σε αντικείμενα που εμπλουτίζουν τις νομικές γνώσεις αλλά και την ευρύτερη παιδεία των σπουδαστών και των υπηρετούντων δικαστών και εισαγγελέων, οργανώνει επιστημονικές συναντήσεις ελλήνων δικαστικών λειτουργών με αλλοδαπούς δικαστικούς λειτουργούς και ειδικούς επιστήμονες, οργανώνει σεμινάρια και ημερίδες, με τη συμμετοχή ευρωπαίων ειδικών, για την επιμόρφωση των δικαστών και εισαγγελέων που ασκούν διοίκηση στα δικαστήρια και τις εισαγγελίες, με σκοπό να τους μεταφέρει τις σύγχρονες αρχές του δικαστικού management για τη διαχείριση του φόρτου των υποθέσεων και την εν γένει διοίκηση των υπηρεσιών στις οποίες προΐστανται, οργανώνει συναντήσεις διδασκόντων με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών προκειμένου η μεθοδολογία διδασκαλίας να εμπλουτισθεί με νέες τεχνικές, πραγματοποιεί εκδόσεις, συνεργάζεται με άλλους φορείς του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, Δικηγορικούς Συλλόγους, ΑΕΙ, επιστημονικές εταιρείες κλπ.⁹⁰

⁹⁰ <http://www.esdi.gr/nex/index.php/el/presentation/2015-07-21-11-57-40>

Στην έρευνα της διαΝΕΟσις ο Πρόεδρος Πρωτοδικών Πέτρος Αλικάκος επισήμανε ότι μολονότι η ΕΣΔΙ είναι μια απαιτητική σχολή υψηλού επιπέδου με διασυνδέσεις με αντίστοιχες σχολές του εξωτερικού και δη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου για τη Δικαστική Εκπαίδευση, υφίσταται η ανάγκη υιοθέτησης σύγχρονων προγραμμάτων σπουδών και καλών πρακτικών που ακολουθούν άλλες χώρες στην κατάρτιση των δικαστών, με σκοπό να μην είναι καταρτισμένοι μόνο στα αμιγώς νομικά ζητήματα, αλλά ιδίως σε θέματα δικαστικής δεοντολογίας, ηθικής και ανεξαρτησίας, διαχείρισης ανθρώπινων πόρων και δεξιοτήτων δικαστικών και ηγεσίας.

Η ΕΣΔΙ λοιπόν, πρέπει να εμπλουτίσει τα προγράμματα σπουδών της και να προσθέσει μαθήματα όπως για παράδειγμα αυτά της Γαλλίας “Διαχείριση του δικαστικού χρόνου”, “Το προφίλ και τα εργαλεία του δικαστή μάνατζερ” και “Ο Δικαστής ως υπεύθυνος για τη διοίκηση του δικαστηρίου”, γιατί δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι τη Διεύθυνση των Δικαστικών Καταστημάτων την κατέχει Δικαστικός Λειτουργός και επιβάλλεται να γνωρίζει τις βασικές λειτουργίες του δημοσίου management. Συμπληρωματικά θα μπορούσαν να προστεθούν μαθήματα οικονομικής επιστήμης, λογιστικής και χρηματοοικονομικών, καθώς πολλές υποθέσεις που χειρίζονται οι δικαστές έχουν σημαντικές οικονομικές πτυχές και ως εκ τούτου η εκπαίδευση σε αυτά τα αντικείμενα κρίνεται εξόχως σημαντική.

5.6. Προτεινόμενες Στρατηγικές Πολιτικές - Δράσεις

Η πολιτεία και δη το Υπουργείο Δικαιοσύνης οφείλει να αναλάβει δράση, ώστε με τη λήψη κατάλληλων συνδυαστικών μέτρων τόσο σε θεσμικό όσο και σε οργανωτικό επίπεδο, να καταφέρει να παρέχει τις σωστές κατευθύνσεις σε όλους τους φορείς του δικαϊκού μας συστήματος για να προσφέρουν με τη σειρά τους άπαντες τις αποτελεσματικές εκείνες υπηρεσίες τους στην προσπάθεια της επιτάχυνσης της δικαιοσύνης και της διαμόρφωσης ενός σύγχρονου δικαστικού συστήματος.

5.6.1. Εσωστρεφείς δράσεις οργανισμού

- Άμεση χωροταξική διάρθρωση των δικαστηρίων.
- Εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των υφιστάμενων κτιριακών υποδομών.
- Εξασφάλιση και διάθεση υψηλότερων χρηματικών πόρων για τη Δικαιοσύνη.
- Ηλεκτρονική, ψηφιακή Δικαιοσύνη - Διαλειτουργικότητα. Άμεση ολοκλήρωση του ΟΣΔΔΥ-ΠΠ. Εισαγωγή νέων τεχνολογιών και πληροφορικής στο ελληνικό δικαστικό σύστημα.
- Αναμόρφωση των δομών των δικαστικών οργανισμών. Νέα αναθεωρημένα οργανογράμματα με ακριβή περιγράμματα θέσεων εργασίας, κατάρτιση σχεδίων στελέχωσης, αύξηση οργανικών θέσεων Δικαστικών Υπαλλήλων με βάση τις πραγματικές ανάγκες κάθε δικαστικής υπηρεσίας και άμεση διενέργεια νέων προσλήψεων προσωπικού. Δημιουργία νέων κλάδων ειδικών κατηγοριών με εξειδικευμένα προσόντα και δεξιότητες και κάλυψη αυτών. Διοικητική οργάνωση των γραμματειών και αναπροσαρμογή των κριτηρίων ορισμού προϊσταμένων στις θέσεις ευθύνης. Βέλτιστη αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού και ανάληψη της διεύθυνσης των δικαστικών σχηματισμών (Εφετείο-Πρωτοδικείο-Ειρηνοδικείο) από Δικαστές με γνώσεις management, ισχυρή θέληση για συνεργασία, ικανότητα διαχείρισης κρίσεων, λήψης άμεσων και αποτελεσματικών αποφάσεων και φυσικά ενισχυμένο αίσθημα ευθύνης απέναντι στο κοινωνικό σύνολο.
- Αναμόρφωση εσωτερικών κανονισμών λειτουργίας των δικαστικών οργανισμών.
- Ενεργοποίηση μηχανισμών κινητικότητας υπαλλήλων.
- Ενίσχυση των μονάδων εσωτερικού ελέγχου και της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των πειθαρχικών διαδικασιών.
- Διεξαγωγή προγραμμάτων επιμόρφωσης για τους Δικαστικούς Υπαλλήλους.
- Ενίσχυση της Δικαστικής Εκπαίδευσης, η οποία μπορεί να επεκταθεί και σε άλλους κλάδους όπως της λογιστικής και των χρηματοοικονομικών, των ιατρικών θεμάτων, της νευροεπιστήμης ή που αφορά τομείς περιβαλλοντικής ή ηλεκτρονικής φύσης. Η Δικαστική επιμόρφωση μπορεί να συντελεστεί και σε

συνεργασία με τα δημόσια πανεπιστήμια, και όχι μόνο με τη διενέργεια πιστοποιημένων κύκλων επιμόρφωσης.

- Θέσπιση αξιόπιστων και διαφανών μηχανισμών λογοδοσίας εισαγγελικών και δικαστικών λειτουργών, δικαστικών υπαλλήλων αλλά και δικηγόρων.
- Νομοθετικό περιορισμό δικαστικής ύλης, κωδικοποίηση της νομοθεσίας και υποχρεωτική εφαρμογή του υπάρχοντος θεσμού της διαμεσολάβησης, της δικαστικής μεσολάβησης και των λοιπών εναλλακτικών τρόπων επίλυσης διαφορών. Επιπλέον αφαίρεση από τη δικαστική δικαιοδοσία δικαστικών διαφορών που θα μπορούσαν να επιλυθούν από άλλους δημόσιους λειτουργούς της δικαιοσύνης όπως είναι για παράδειγμα οι συμβολαιογράφοι, οι υποθηκοφύλακες ή οι ληξίαρχοι. Υποθέσεις όπως η λήψη ένορκων βεβαιώσεων, η εγγραφή ή η εξάλειψη συναινετικών προσημειώσεων, η σύσταση και οι τροποποιήσεις καταστατικών σωματείων και γενικά υποθέσεις κυρίως της εκούσιας δικαιοδοσίας θα μπορούσαν να υπαχθούν στο προτεινόμενο καθεστώς εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών.

5.6.2. Εξωστρεφείς δράσεις οργανισμού

- Κατάρτιση σχεδίου σύμπραξης Υπουργείου Δικαιοσύνης, Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων, Δικηγορικών Συλλόγων και Ομοσπονδίας Δικαστικών Υπαλλήλων και λοιπών εμπλεκόμενων φορέων προς μια κοινή κατεύθυνση πορείας.
- Διαφημιστική καμπάνια του Υπουργείου Δικαιοσύνης σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας για τα πλεονεκτήματα των θεσμοθετημένων εναλλακτικών μορφών επίλυσης διαφορών.
- Διοργάνωση ημερίδων σε όλη την Ελλάδα για την προώθηση νέων μέτρων, την ενημέρωση και κατάρτιση όλων όσων συμμετέχουν σε δικαστικές πράξεις.
- Ενημερωτικές δράσεις σε συλλογικούς φορείς και δράσεις ευαισθητοποίησης σε όλους τους συλλειτουργούς της δικαιοσύνης.
- Σύνταξη και διανομή σχετικών οδηγιών και εγχειριδίων νομοθετικού περιεχομένου.

5.6.3. Αξιολόγηση-Ίδρυση Παρατηρητηρίου Δικαιοσύνης

Οι ανωτέρω δράσεις, οι οποίες αποτελούν και τους επιχειρησιακούς στόχους του στρατηγικού σχεδιασμού, αφού θεσμοθετηθούν και εφαρμοσθούν, θα πρέπει στη συνέχεια να αξιολογηθούν και να ληφθούν οι απαραίτητες διορθωτικές νομοθετικές ή διοικητικές παρεμβάσεις.

Η δημιουργία Παρατηρητηρίου Δικαιοσύνης, μιας ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, θα μπορούσε να συμβάλλει καθοριστικά στην αξιολόγηση και στον επανασχεδιασμό του δικαστικού συστήματος, καθώς θα έχει βασικό σκοπό τη συγκέντρωση και επεξεργασία αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων, που θα διευκολύνουν τη χάραξη μακροχρόνιας πολιτικής και θα δίνουν την ευχέρεια διορθωτικών κινήσεων στην εκάστοτε πολιτική ηγεσία.

5.7. ΕΠΙΜΥΘΙΟ

Ο επανασχεδιασμός του συστήματος λειτουργίας της δικαιοσύνης αποτελεί τη μεγαλύτερη μέχρι σήμερα πρόκληση μεταρρύθμισης και εκσυγχρονισμού του δικαστικού μας συστήματος. Τα προσδοκώμενα οφέλη και τα πλεονεκτήματα που αναμένονται είναι πάμπολλα και εξέχουσας σημασίας. Προκειμένου το εγχείρημα να στεφθεί με επιτυχία, είναι απαραίτητο όλα τα ενδιαφερόμενα και εμπλεκόμενα μέρη, οι κοινωνικοί εταίροι, καθώς και το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού του Φορέα της Δικαιοσύνης, η Διοίκηση, η Πολιτεία, αλλά και οι ίδιοι οι πολίτες (ως διάδικοι και μη), να γίνουν όλοι ενεργοί συμμετέχοντες σε αυτή τη δύσκολη προσπάθεια και να συμβάλλουν κατά το μέγιστο βαθμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο ΕΠΙΜΕΤΡΟ

“Αρχή παντός έργου λόγος, και προ πράξεως βουλή”

ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ (Σοφία Σειράχ ΛΖ'16)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τον πίνακα αποτελεσμάτων στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2020 (THE 2020 EU JUSTICE SCOREBOARD). Ο πίνακας αποτελεσμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποτελεί όπως έχει ήδη επισημανθεί ένα συγκριτικό πληροφοριακό εργαλείο στον τομέα της δικαιοσύνης, το οποίο αποσκοπεί να συνδράμει την Ε.Ε. και τα κράτη μέλη της, σε ετήσια βάση, στην προσπάθειά που καταβάλλουν για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εθνικών δικαστικών τους συστημάτων, παρέχοντας αξιόπιστα, μετρήσιμα, στατιστικά στοιχεία, με τα οποία μπορούν να αξιολογήσουν την ποιότητα, την αποδοτικότητα και το βαθμό ανεξαρτησίας των συστημάτων απονομής δικαιοσύνης που ισχύει στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Ωστόσο, πρέπει να γίνει προσεκτική συγκριτική αξιολόγηση των στοιχείων του πίνακα από τον αναγνώστη, καθόσον ισχύουν διαφορετικές συνθήκες οργάνωσης και λειτουργίας μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι ο αριθμός των απασχολούμενων δικαστών που εμφανίζεται στη μελέτη, γιατί σε χώρες όπως τη Γαλλία απασχολούνται πολλοί “βοηθοί δικαιοσύνης”, οι οποίοι δεν συμπεριλαμβάνονται στο συνολικό αριθμό των Δικαστών της Γαλλίας ή αντίστοιχα της Γερμανίας όπου ισχύει το σύστημα του θεσμού των Rechtspfleger⁹¹.

Συνοπτικά, σύμφωνα με την έκθεση, η Ελλάδα έχει θεσπίσει σημαντικό αριθμό μεταρρυθμίσεων στον τομέα της δικαιοσύνης, οι οποίες περιλαμβάνουν αλλαγές στην οργάνωση των δικαστηρίων, μέτρα για τη βελτίωση της διοίκησης των δικαστηρίων, διεύρυνση της χρήσης των εργαλείων της τεχνολογίας των πληροφοριών στα

⁹¹ Rechtspfleger: Υψηλόβαθμοι υπάλληλοι της δικαστικής εξουσίας σε δικαστήρια και συμβολαιογραφεία της Γερμανίας, οι οποίοι ασκούν τις αρμοδιότητες, που τους έχει μεταβιβάσει ο νόμος περί Rechtspfleger. Διαθέτουν αρκετές από τις εγγυήσεις ανεξαρτησίας των δικαστών. Βασική αρμοδιότητά τους αποτελεί η διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, στην οποία οι τακτικοί δικαστές – πλην κάποιων εξαιρέσεων – επιλαμβάνονται της υπόθεσης πλέον μόνο στο στάδιο των ενδίκων μέσων.

δικαστήρια και την προώθηση εναλλακτικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών. Καίτοι, σημειώθηκαν φιλότιμες προσπάθειες από τους φορείς και συλλειτουργούς της ελληνικής δικαιοσύνης, τα αποτελέσματα της υλοποίησης είναι διφορούμενα και το σύστημα απονομής δικαιοσύνης συνεχίζει να αντιμετωπίζει προκλήσεις σε σχέση με την ποιότητα και την αποδοτικότητά του.

Από τη μελέτη της έρευνας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εξάγεται το συμπέρασμα ότι για να επιτευχθούν τα προσδοκώμενα απτά αποτελέσματα για το ελληνικό δικαιοσύνη σύστημα, πρέπει να συνεχιστούν με αμείωτο ρυθμό οι νομοθετικές μεταρρυθμίσεις και η διασφάλιση υλοποίησης αυτών, αλλά κυρίως πρέπει να ολοκληρωθούν όλα τα προγράμματα ψηφιοποίησης των συστημάτων απονομής της ελληνικής δικαιοσύνης.

6.1. Στατιστικά Στοιχεία για την Ελληνική Δικαιοσύνη

Με σκοπό να ληφθεί μια ευσύνοπτη και όσο γίνεται πιο αντιπροσωπευτική εικόνα της ελληνικής δικαιοσύνης σε σχέση και με την αντίστοιχη εικόνα που εμφανίζουν και τα λοιπά κράτη μέλη της Ε.Ε, ακολουθεί κατά το κλείσιμο της παρούσας εργασίας η παράθεση των πιο αντιπροσωπευτικών διαγραμμάτων, όπως αυτά έχουν ληφθεί από τον Πίνακα Αποτελεσμάτων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,⁹² με ένα προηγούμενο σύντομο σχολιασμό των στοιχείων που εμφανίζονται σ' αυτά.

Εν περιλήψει, στην εικόνα 1 (figure 6 και figure 7) αποτυπώνεται από τη μία (figure 6) ο εκτιμώμενος χρόνος που απαιτείται για την επίλυση αστικών και εμπορικών υποθέσεων, 2012 – 2018, και από την άλλη (figure 7) εμφανίζεται ο εκτιμώμενος χρόνος που απαιτείται για την επίλυση αστικών και εμπορικών υποθέσεων για το έτος 2018. Συγκεκριμένα στην έρευνα αναγράφεται ότι ο χρόνος που απαιτείται για την εκδίκαση των αστικών και των εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας σε πρώτο βαθμό για την Ελλάδα αυξήθηκε εκ νέου (559 ημέρες το 2018 σε σύγκριση με 479 ημέρες το 2017), ενώ αναφορικά με την παραγωγικότητα των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων αναφέρεται ότι μειώνεται το ποσοστό διεκπεραίωσης των αστικών και

92 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/justice_scoreboard_2020_en.pdf

εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας (86,3 % το 2018 σε σύγκριση με 96,0 % το 2017) και αυτό παραπέμπει στο γεγονός ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει σαφή κίνδυνο δημιουργίας νέων συσσωρευμένων υποθέσεων. Στην εικόνα 2 (figure 15) αναδεικνύεται ο ιδιαίτερα υψηλός αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων που παραμένει ενώπιον των ελληνικών διοικητικών δικαστηρίων. Για την ακρίβεια, παρά την αξιοσημείωτη μείωση από το 2012, ο αριθμός των εκκρεμών υποθέσεων παραμένει με αρκετή διαφορά ο υψηλότερος στην Ε.Ε. Από την άλλη στην εικόνα 3 (figure 12) διαφαίνεται ότι η Ελλάδα διαθέτει έναν από τους υψηλότερους ρυθμούς επίλυσης διοικητικών διαφορών και στην εικόνα 4 (figure 19) είναι εντυπωσιακά υψηλό το νούμερο αναφορικά με τη μέση διάρκεια δικαστικής επίλυσης διαφοράς στην προστασία καταναλωτή.

Περαιτέρω, σε σχέση με ορισμένα σκέλη της ποιότητας της Δικαιοσύνης στη χώρα μας τα αποτελέσματα της έρευνας είναι απογοητευτικά. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ελλάδα είναι μία από τις 4 χώρες (Κύπρος, Κροατία και Λιθουανία) που δεν έχουν διαθέσιμες πληροφορίες για το δικαστικό σύστημα στο κοινό (εικόνα 5-figure 22). Σύμφωνα με την εικόνα 6 (figure 27) η Ελλάδα παρέχει από το 2018 τη δυνατότητα παρακολούθησης υποθέσεων με ηλεκτρονικά μέσα σε όλες τις διαδικασίες, αλλά κατατάσσεται στις τελευταίες θέσεις σε ό,τι αφορά στην online πρόσβαση σε δικαστικές αποφάσεις από το κοινό (εικόνα 7-figure 28). Επίσης, βρίσκεται στην τελευταία θέση αναφορικά με τη λήψη μέτρων για την έκδοση μηχαναγνώσιμων δικαστικών αποφάσεων (εικόνα 8-figure 29).

Στη συνέχεια στις εικόνες 9 και 10 (figures 32 και 33, αντίστοιχα) απεικονίζεται η συνολική δαπάνη των κυβερνήσεων των κρατών μελών για τα δικαστήρια της χώρας τους, κατά αναλογία ευρώ ανά κάτοικο από τη μια και σε σχέση με το ποσοστό του ΑΕΠ από την άλλη. Το συμπέρασμα είναι ότι η Ελλάδα έχει αυξήσει τις δαπάνες της για τη Δικαιοσύνη, σε μικρό όμως βαθμό.

Αναφορικά δε με τον αριθμό των δικαστών και των δικηγόρων παρατηρείται στις επόμενες εικόνες 11 και 12 (figures 35 και 37, αντίστοιχα) μια μικρή αύξηση, ενώ

παράλληλα στην εικόνα 13 (figure 36) διαφαίνεται ότι κινείται με ιδιαίτερα αυξανόμενους ρυθμούς η αναλογία γυναικών δικαστών στην Ελλάδα (5η στην Ευρώπη).

Αξιοσημείωτα είναι βεβαίως και τα αποτελέσματα της έρευνας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με το τι δήλωσαν οι ερωτηθέντες για την ανεξαρτησία των δικαστηρίων και των δικαστών και για το ποιοι είναι κατά την άποψή τους οι βασικοί παράγοντες που θεωρούν ότι την επηρεάζουν αρνητικά (εικόνες 14 και 15- figures 44 και 45). Ειδικότερα, πολύ ενδιαφέροντα είναι τα επικαιροποιημένα στοιχεία της έρευνας αυτής σχετικά με τις αντιλήψεις των Ελλήνων για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, όπου οι Έλληνες φαίνεται πως θεωρούν την ελληνική δικαιοσύνη ανεξάρτητη σε μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Συγκεκριμένα, στο ερώτημα «πώς θα βαθμολογούσατε το σύστημα απονομής δικαιοσύνης στη χώρα σας με βάση την ανεξαρτησία δικαστηρίων και δικαστών» οι Έλληνες πολίτες απαντούν σε ποσοστό 57% θετικά (- 2% σε σχέση με το 2018), με τον μέσο όρο στην Ε.Ε. να βρίσκεται στο 56%, και 34% αρνητικά (+3% σε σχέση με το 2018), με τον μέσο όρο στην Ε.Ε. να βρίσκεται στο 33%. Αναλυτικότερα, οι Έλληνες πολίτες θεωρούν το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, από πλευράς ανεξαρτησίας, αρκετά καλό σε ποσοστό 48%, αρκετά κακό σε ποσοστό 24%, πολύ κακό σε ποσοστό 10% και πολύ καλό σε ποσοστό 9%. Μεταξύ των πολιτών που αξιολογούν αρνητικά την ανεξαρτησία της ελληνικής δικαιοσύνης, ένα ποσοστό της τάξης του 85% θεωρεί ότι υπάρχουν παρεμβάσεις στο έργο της Δικαιοσύνης από οικονομικά ή άλλα συμφέροντα (40% σε μικρό βαθμό ή 45% σε πολύ μεγάλο), τη στιγμή που ο αντίστοιχος μέσος όρος στην Ε.Ε. βρίσκεται στο 70% και παράλληλα το 83% όσων αξιολογούν αρνητικά την ανεξαρτησία της ελληνικής δικαιοσύνης θεωρεί ότι υπάρχουν παρεμβάσεις ή πιέσεις στο έργο της από την κυβέρνηση ή πολιτικούς (43% σε πολύ μεγάλο βαθμό και 40% σε μικρότερο). Στον αντίποδα οι πολίτες που αξιολογούν θετικά την ανεξαρτησία της ελληνικής δικαιοσύνης φαίνεται πως εξακολουθούν να βασίζονται στην πεποίθησή τους όχι τόσο στη μη ύπαρξη παρεμβάσεων από εξωτερικούς παράγοντες, όσο στο γεγονός ότι η θέση και το στάτους των δικαστών εγγυώνται την

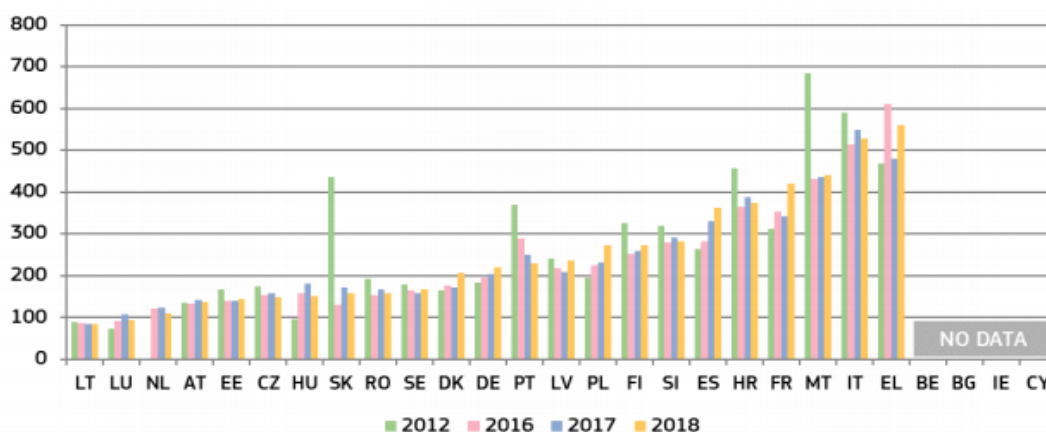
ανεξαρτησία τους.

Τέλος, ενδιαφέρον εμφανίζουν και τα στοιχεία που αφορούν στις αντιλήψεις των ελληνικών επιχειρήσεων, καθώς η πλειοψηφία (52%) έχει θετική εικόνα για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης (+6% σε σχέση με το 2018). Ειδικότερα, σε δείγμα 200 επιχειρήσεων, το 45% θεωρεί το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, από άποψη ανεξαρτησίας, αρκετά καλό σε ποσοστό 45% (+6%), πολύ καλό σε ποσοστό 7% (0%), αρκετά κακό σε ποσοστό 23% (-6%) και πολύ κακό σε ποσοστό 11% (0%). Τα ποσοστά αυτά φέρνουν την Ελλάδα λίγο πάνω από τον σχετικό μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (51% θετικά, 35% αρνητικά).⁹³

93 <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/ereyna-poso-anexartiti-theoroy-n-tin-elliniki-dikaiosyni-polites-kai-epiheiriseis>

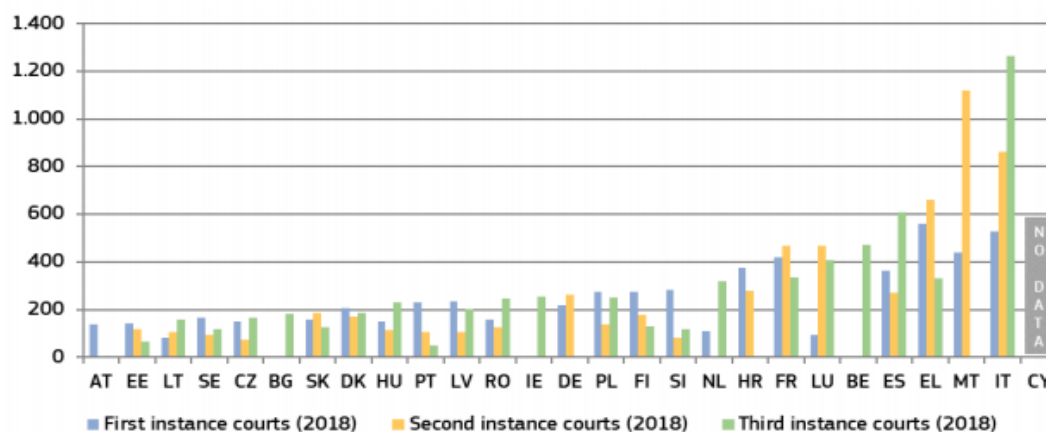
Εικόνα 1: Εκτιμώμενος χρόνος επίλυσης αστικών και εμπορικών υποθέσεων 2012-2018 (figure 6 CEPEJ) και Εκτιμώμενος χρόνος επίλυσης αστικών και εμπορικών υποθέσεων για το 2018 (figure 7 CEPEJ) Πηγή: CEPEJ-study

Figure 6: Estimated time needed to resolve litigious civil and commercial cases, 2012 – 2018(*) (1st instance/in days) (source: CEPEJ study)

(*) Under the CEPEJ methodology, litigious civil/commercial cases concern disputes between parties, e.g. disputes about contracts. Non-litigious civil/commercial cases concern uncontested proceedings, e.g. uncontested payment orders. Methodology changes in **EL** and **SK**. Pending cases include all instances in **CZ** and, until 2016, in **SK**. Data for **NL** include non-litigious cases.

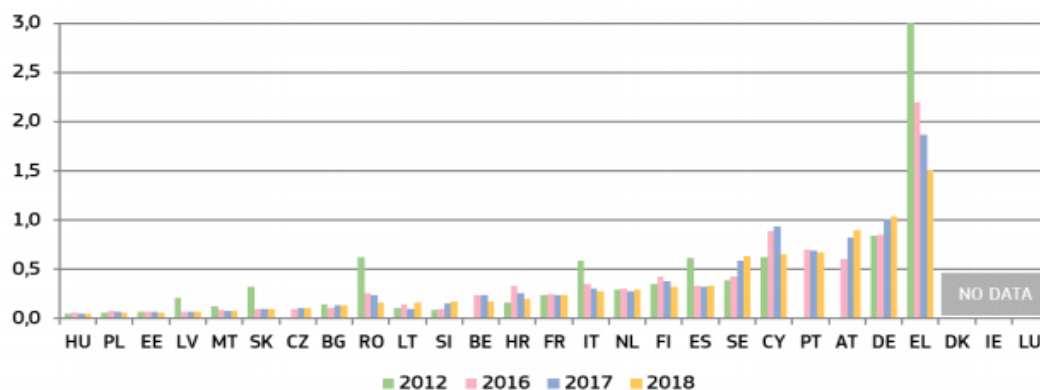
Figure 7: Estimated time needed to resolve litigious civil and commercial cases (*) at all court instances in 2018 (1st, 2nd and 3rd instance/in days) (source: CEPEJ study)

(*) The order is determined by the court instance with the longest proceedings in each Member State. No data are available for first and second instance courts in **BE**, **BG** and **IE**, for second instance courts in **NL**, for second and third instance courts in **NL** and **AT** or for second instance courts in **DE** and **HR**. There is no third instance court in **MT**. Access to a third instance court may be limited in some Member States.

Εικόνα 2: Αριθμός εκκρεμών υποθέσεων στα Διοικητικά Δικαστήρια (figure 15 CEPEJ)
Πηγή: CEPEJ-study

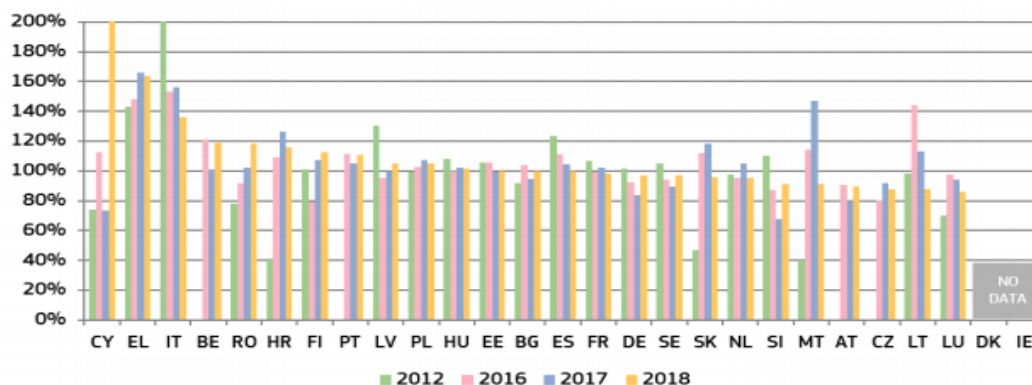
Figure 15: Number of pending administrative cases, 2012 – 2018 (*) (1st instance/per 100 inhabitants)
(source: CEPEJ study)

(*) Past values for some Member States have been reduced for presentation purposes (EL in 2012=3.5). Methodology changes in EL and SK. Pending cases include all instances in CZ and, until 2016, in SK. DK and IE do not record administrative cases separately.

Εικόνα 3: Ρυθμός Επίλυσης Διοικητικών Διαφορών (figure 12 CEPEJ)
Πηγή: CEPEJ-study

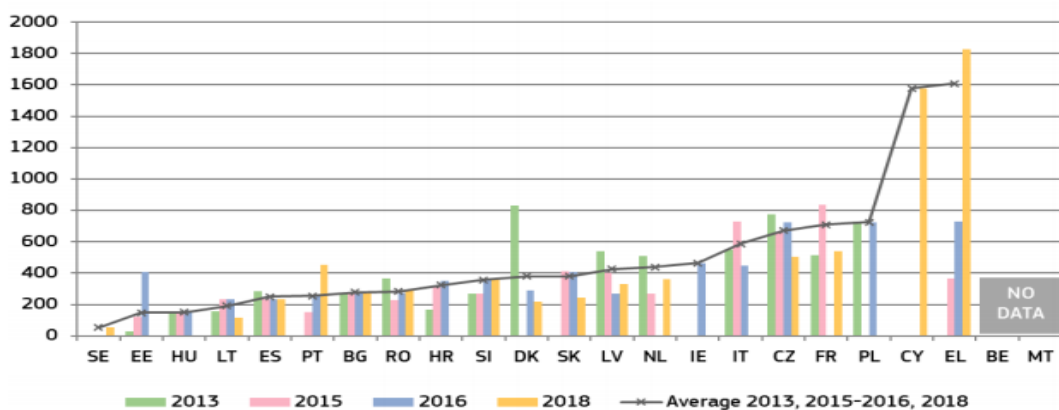
Figure 12: Rate of resolving administrative cases, 2012 – 2018 (*) (1st instance/in %) (source: CEPEJ study)

(*) Past values for some Member States have been reduced for presentation purposes (CY in 2018 = 219%; IT in 2012=279,8 %); Methodology changes in EL and SK. DK and IE do not record administrative cases separately. In CY the number of resolved cases has increased as a consequence of cases being tried together, the withdrawal of 2,724 consolidated cases and the creation of an Administrative Court 2 years ago.

Εικόνα 4: Μέση διάρκεια δικαστικής επίλυσης διαφοράς στην προστασία καταναλωτή (figure 19 CEPEJ) Πηγή: CEPEJ-study

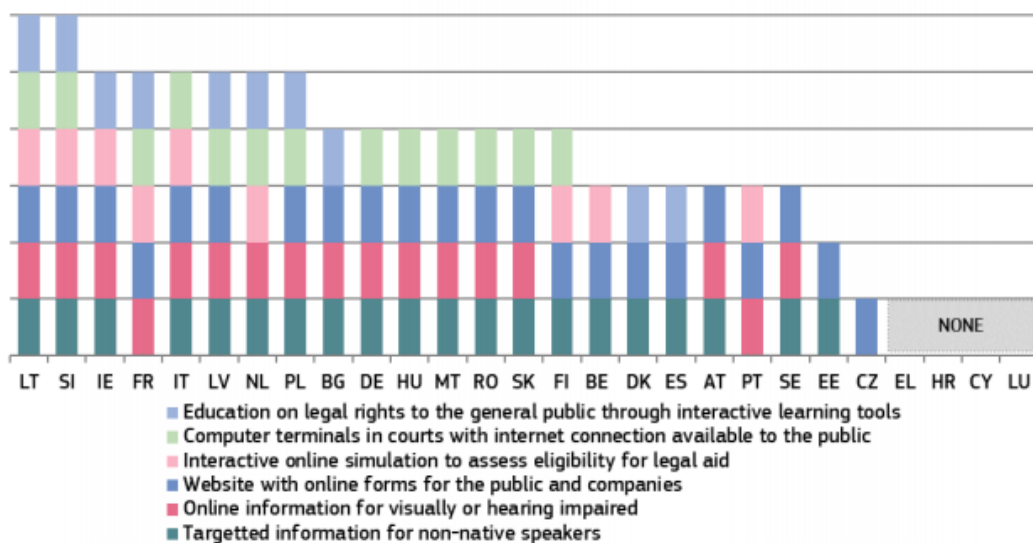
Figure 19: Consumer protection: Average length of judicial review, 2013-2018(*)
(1st instance/in days) (source: European Commission with the Consumer Protection Cooperation Network)

(*) AT, FI, DE, LU: scenario is not applicable as consumer authorities are not empowered to decide on infringements of relevant consumer rules. The number of relevant cases is low (less than five) in CY, IE, NL and SE. An estimate of average length was provided by EL and RO.

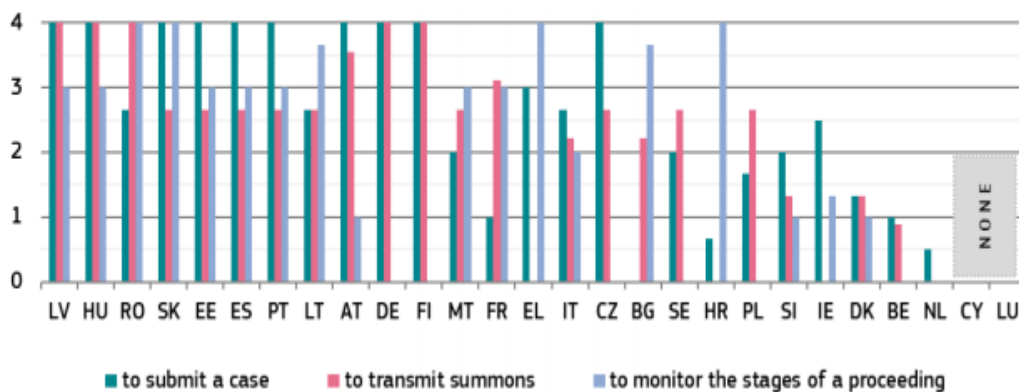
Εικόνα 5: Διαθεσιμότητα πληροφοριών για το δικαστικό σύστημα στο κοινό (figure 22 CEPEJ) Πηγή: CEPEJ-study

Figure 22: Availability of online information about the judicial system for the general public, 2019(*)
(source: European Commission ⁽²⁾)

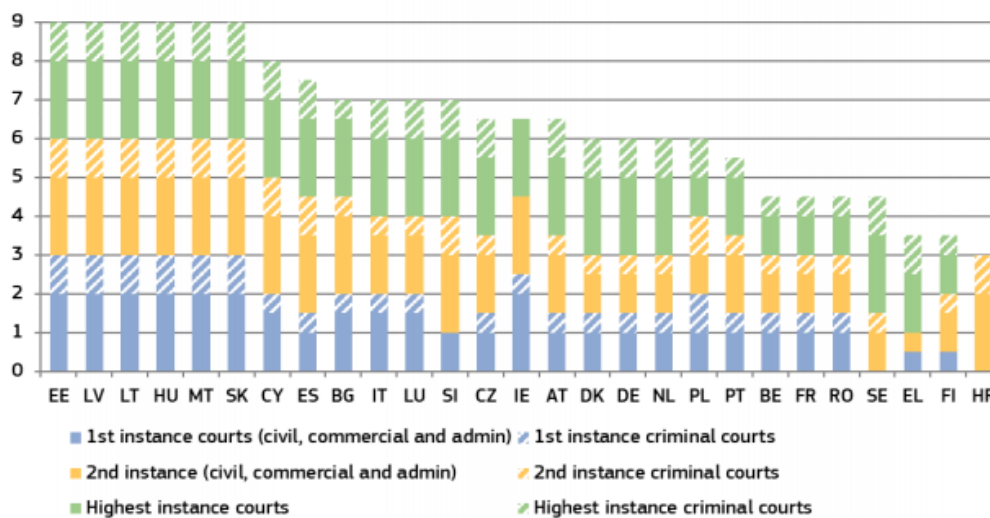
Εικόνα 6: Δυνατότητα παρακολούθησης υποθέσεων ηλεκτρονικά (figure 27 CEPEJ) Πηγή: CEPEJ-study

Figure 27: Availability of electronic means, 2018 (*) (0 = available in 0% of courts, 4 = available in 100% of courts ⁽⁶¹⁾) (source: CEPEJ study)

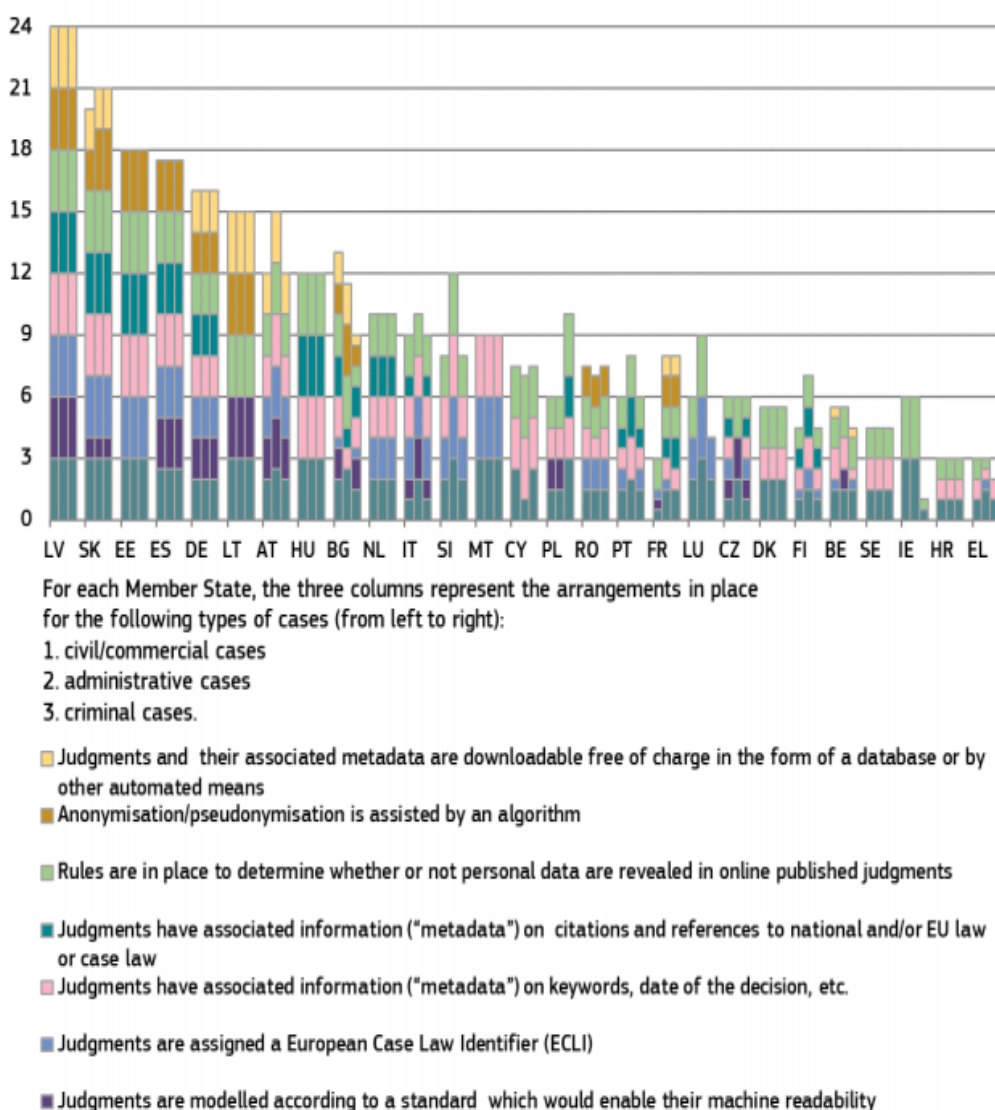
Εικόνα 7: Πρόσβαση online σε δικαστικές αποφάσεις από το κοινό (figure 28 CEPEJ) Πηγή: CEPEJ-study

Figure 28: Online access to published judgments by the general public, 2019 (*) (civil/commercial, administrative and criminal cases, all instances) (source: European Commission ⁽⁶⁸⁾)

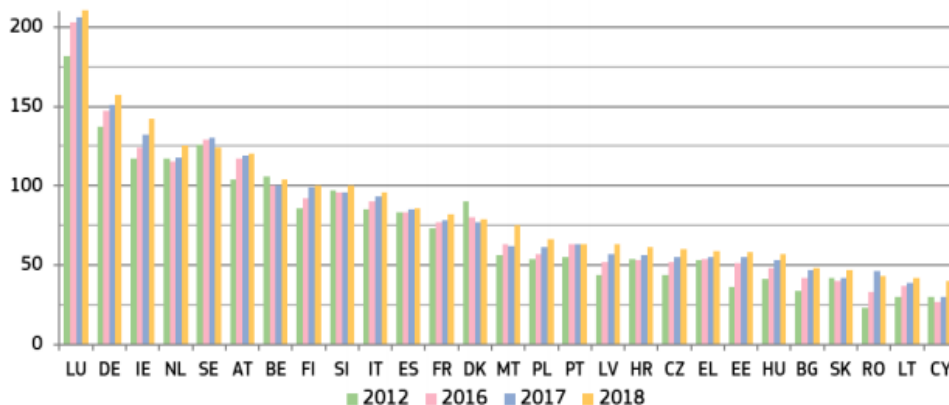
Εικόνα 8: Λήψη μέτρων για την έκδοση μηχαναγνώσιμων δικαστικών αποφάσεων (figure 29 CEPEJ) Πηγή: CEPEJ-study

Figure 29: Arrangements for producing machine-readable judicial decisions, 2019 () (civil/commercial, administrative and criminal cases, all instances) (source: European Commission ⁽⁶⁹⁾)*

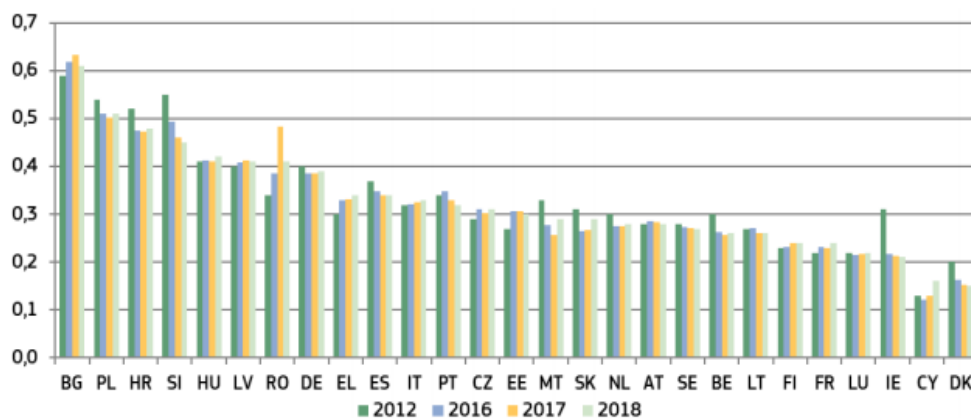
Εικόνα 9: Συνολική δαπάνη κυβερνήσεων για τα δικαστήρια (ευρώ/κάτοικο) (figure 32 CEPEJ) και Συνολική δαπάνη κυβερνήσεων για τα δικαστήρια (ως προς το ποσοστό του ΑΕΠ) (figure 33 CEPEJ) Πηγή: CEPEJ-study

Figure 32: General government total expenditure on law courts, 2012, 2016-2018 (*) (in EUR per inhabitant) (source: Eurostat)

(*) Member States are ordered according to the expenditure in 2018 (from highest to lowest). 2018 data for **ES, FR, HR, PT** and **SK** are provisional.

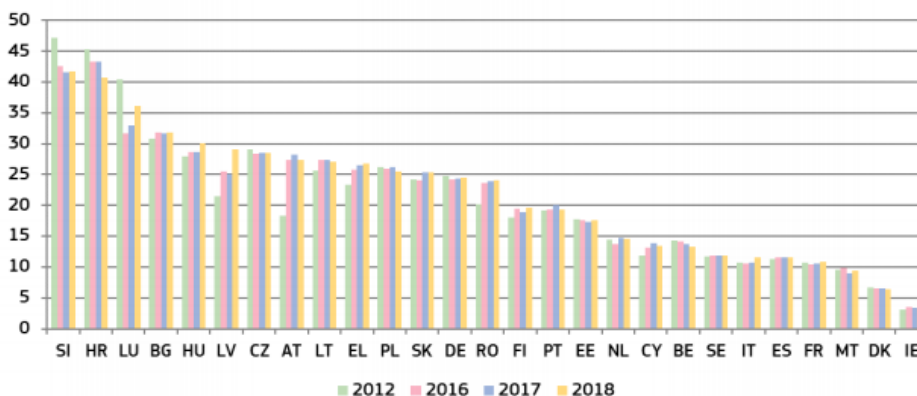
Figure 33: General government total expenditure on law courts, 2012, 2016-2018 (*) (as a percentage of GDP) (source: Eurostat)

(*) Member States are ordered according to the expenditure in 2018 (from highest to lowest). 2018 data for **ES, FR, HR, PT** and **SK** are provisional.

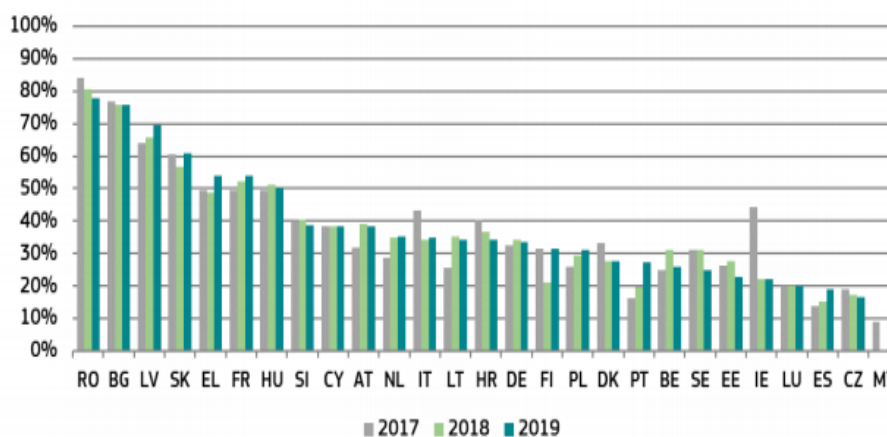
Εικόνα 10: Αριθμός Δικαστών (figure 35 CEPEJ)
Πηγή: CEPEJ-study

Figure 35: Number of judges, 2012-2018 (*) (per 100,000 inhabitants) (source: CEPEJ study)

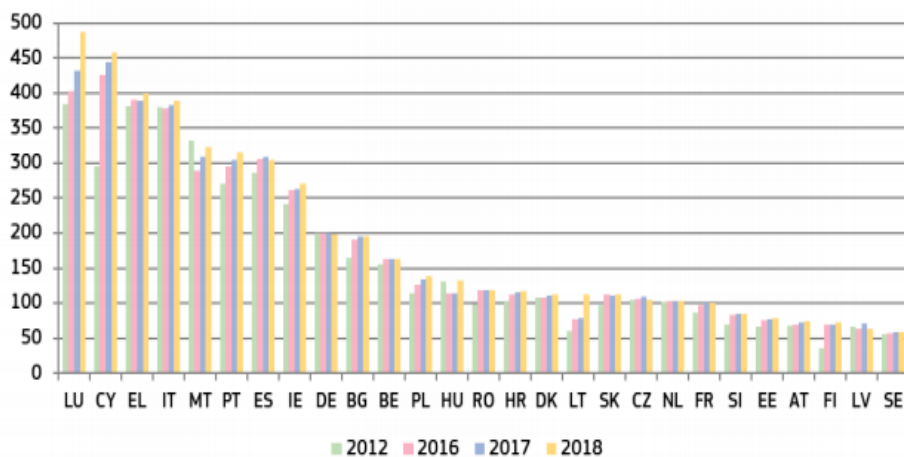
Εικόνα 11: Αναλογία γυναικών Δικαστών (figure 36 CEPEJ)
Πηγή: CEPEJ-study

Figure 36: Proportion of female professional judges at Supreme Courts 2017-2019 (*) (source: European Commission (**))

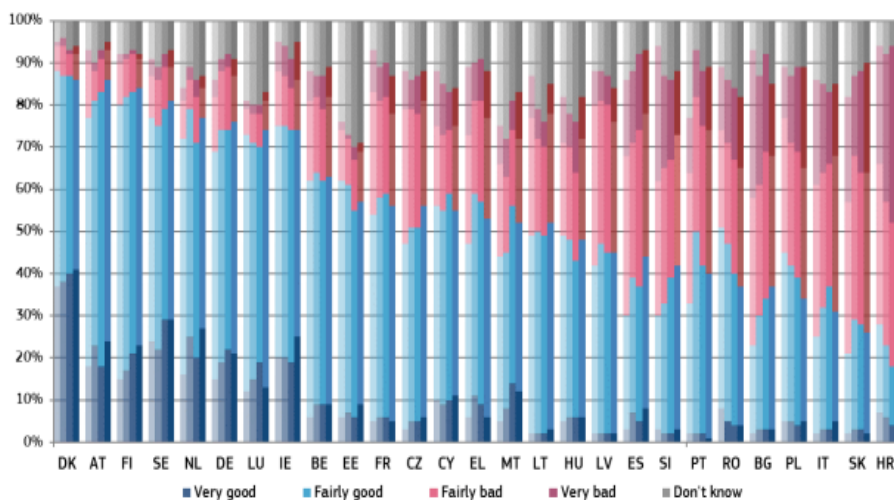
Εικόνα 12: Αριθμός Δικηγόρων (figure 37 CEPEJ)
Πηγή: CEPEJ-study

Figure 37: Number of lawyers, 2012 - 2018 (*) (per 100,000 inhabitants) (source: CEPEJ study)

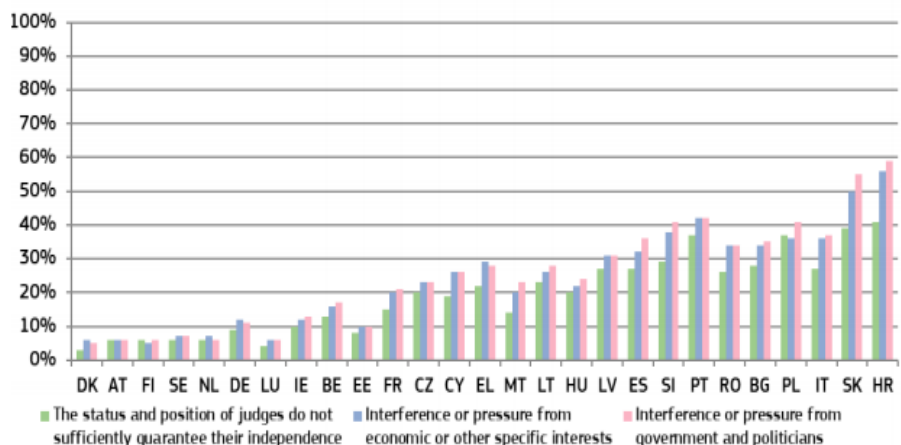
Εικόνα 13: Ανεξαρτησία Δικαστών (figure 44 CEPEJ)
Πηγή: CEPEJ-study

Figure 44: Perceived independence of courts and judges among the general public (*) (source: Eurobarometer (88) — light colours: 2016, 2018 and 2019, dark colours: 2020)

Εικόνα 14: Παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά την ανεξαρτησία των Δικαστών (figure 45 CEPEJ) Πηγή: CEPEJ-study

Figure 45: Main reasons among the general public for the perceived lack of independence (share of all respondents — higher value means more influence) (source: Eurobarometer ⁽⁶⁹⁾)

Εικόνα 15: Πώς θα βαθμολογούσατε το σύστημα απονομής δικαιοσύνης στη χώρα σας με βάση την ανεξαρτησία δικαστηρίων και δικαστών (Q1 CEPEJ) Πηγή: CEPEJ-study

Q1 From what you know, how would you rate the justice system in (OUR COUNTRY) in terms of the independence of courts and judges? Would you say it is very good, fairly good, fairly bad or very bad? (%)

	EU28		EL	
	2019	2019-2018	2019	2019-2018
Very good	12	+1	9	-2
Fairly good	44	-1	48	=
Fairly bad	22	=	24	+2
Very bad	11	+1	10	+1
Don't know	11	-1	9	-1

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Koontz, H. και O' Donnell, C. (1983) *Οργάνωση και Διοίκηση*, τόμος 3, 2η έκδοση, Αθήνα: Παπαζήσης

Mackenzie, RA. (1969) *Η Διαδικασία του Μάνατζμεντ σε τρεις διαστάσεις*, Ανάτυπο από το Harvard Business Review, 6/1969

Ακριβοπούλου Χριστίνα, Ανθόπουλος Χαράλαμπος, (2015), “Εισαγωγή στο Δίκαιο και στους Συνταγματικούς Θεσμούς”, ηλεκτρονικό βιβλίο, Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών ,Εκδόσεις Κάλλιπος

Αλαπάντας Α., Πρόεδρος Πρωτοδικών, Αλικάκος Π., Πρωτοδίκης, Αναγνωστόπουλος Η., αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Αντωνίου Ε., Αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου ε.τ., Βαρβέρης Α., επιστήμων πληροφορικής, ΕΔΠΠ Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Γρίβας Γ., Πρόεδρος Πρωτοδικών, Ελευθεριάνος Α., Εισαγγελέας Πρωτοδικών, ΜΔ Ποινικών Επιστημών, Κιτσαράς Α., αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ, Κοντογεωργακόπουλος Π., Δικηγόρος, ΔΝ, Επιστημονικός Συνεργάτης Νομικής Σχολής ΔΠΘ, Κοντογιάννη Μ., Πρόεδρος Πρωτοδικών, Κοριατοπούλου-Αγγέλη Π., Δικηγόρος, ΔΝ, Κοσμίδης Χ., Αρεοπαγίτης, Λυμπερόπουλος Π., Εφέτης, Μαλάμος Β., Πρωτοδίκης, Μαργαρίτης Μ., Αρεοπαγίτης ε.τ., Ματθαίου Β., Οικονομολόγος, Επιχειρηματικός & Επιχειρησιακός Αναλυτής, Ναυπλιώτης Ιω., Πρωτοδίκης, Ορνεράκης Ν., Εισαγγελέας Πρωτοδικών, Ορφανίδης Γ., Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, Ράικου Ε., Αντεισαγγελέας Εφετών, Τιμαγένης Γ., Δικηγόρος, LL.M, PhD, Τίτσιος Δ., Πρωτοδίκης, Τσαμπάζη Β., Εφέτης, Τσαντίνης Σ., επ. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ, Τσιρίδης Π., Δικηγόρος, ΔΝ, Φιοράκης Ιω., Προέδρος Εφετών και Φραγκάκης Ν., Δικηγόρος, Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου του ΕΚΕΜΕ, Αντιπρόεδρος της Κίνησης Πολιτών για μια Ανοιχτή Κοινωνία, *ΣΥΜΒΟΛΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ Βελτίωση της Ποιότητας και*

Ταχύτητας της Πολιτικής και Ποινικής Δίκης, (Αναδι-)Οργάνωση του Δικαστικού και Σωφρονιστικού Συστήματος, Έκδοση 2015, Εταιρεία Δικαστικών Μελετών

Γκέκας Αθανάσιος, (2016), *Στρατηγικό Μάνατζμεντ*, Εκπαιδευτικό Υλικό: Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, ΚΔ Έκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα

Δαγτόγλου Πρόδρομος, (2010), *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα

Δημητρόπουλος Γ. Ανδρέας, (2004), “*ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ*”- Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου-Τόμος Α΄, Εκδόσεις Σάκκουλα

Δρούλια, Θ., Πολίτης, Φ., (2008) “*Δημόσια Διοίκηση και Στελέχη Εκπαίδευσης*”, Αθήνα Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Κίτσιος Χ.Φώτης, Εκπαιδευτικό Υλικό του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.), *Στρατηγικός Σχεδιασμός Η διαδικασία της στρατηγικής διοίκησης Οργάνωση και Διοίκηση στην Εκπαίδευση: Στρατηγικός σχεδιασμός και οργανωσιακές αλλαγές*

Μακρυδημήτρης Αντώνης, (2010), *Δημόσια Διοίκηση Στοιχεία Διοικητικής Οργάνωσης*, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα

Μάνεσης Αριστόβουλος, (1979), “*Ατομικές Ελευθερίες Πανεπιστημιακές Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου*”, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη

Μιχαλόπουλος Νικόλαος, (2003), “*Από τη δημόσια γραφειοκρατία στο δημόσιο management*”, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Παντελής Αντώνιος, (2007), “*Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου*”, Εκδόσεις Λιβάνη

Παπαδάκης Μ. Βασίλης, (2016), “*Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Διπλωματική Εργασία*

Εμπειρία”, Τόμος Α΄ ΘΕΩΡΙΑ, 7η Έκδοση, Εκδόσεις Ε.Μπένου, Αθήνα

Σακελλαροπούλου Κ., Πικραμένος Μ., Συμεωνίδης Ι., Ανδρουλάκης Β., Νικολαΐδου Θ., Τσόγκας Λ., Αλικάκος Π., “*Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ Προτάσεις για Ένα Σύγχρονο Δικαστικό Σύστημα*”, Εκδότης διαΝΕΟσις, Φεβρουάριος 2019

Τερζίδης Κωνσταντίνος, (2011), *Μάνατζμεντ Στρατηγική Προσέγγιση*, 2η Έκδοση, Σύγχρονη Εκδοτική Ε.Π.Ε., Αθήνα

Τζωρτζάκης, Κ. και Τζωρτζάκη Α. (2008), *Οργάνωση και Διοίκηση-Μάνατζμεντ. Νέες Ιδέες και Τεχνικές στον 21ο αιώνα*, (1η Έκδοση 2002), Αθήνα: Rosili

Τσάτσος Δημήτριος, (1993), “*Συνταγματικό Δίκαιο*” Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή

Τσιάκκιρος, Α. (2015). *Στρατηγική Ανάλυση - (I) Το εξωτερικό περιβάλλον των οργανισμών*, Στο Π. Πέτρος, και Π. Πέτρος (Επιμ.), *Διαχείριση Αλλαγής, Σχολική Αποτελεσματικότητα και Στρατηγικός Σχεδιασμός*, Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, Αθήνα

Τσιάκκιρος, Α. (2015) *Η στρατηγική πρόγνωση του μέλλοντος -Εισαγωγή στην έννοια της στρατηγικής*, Στο Α. και Τσιάκκιρος, και Π. Πασιαρδής (Επιμ.), *Διαχείριση Αλλαγής, Σχολική Αποτελεσματικότητα και Στρατηγικός Σχεδιασμός*, Τόμος II: *Στρατηγικός Σχεδιασμός στην Εκπαίδευση* (σσ. 49-95), Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, Αθήνα

Φαναριώτης Π. (2002) “*Διοίκηση Υπηρεσιών & Οργανισμών*”, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Bryson, & A. (2005). *Creating and implementing your strategic plan: A workbook for public and nonprofit organizations*. San Francisco: Jossey-Bass.

Bryson, J.M., Berry, F.S. and Yang, K. (2010) «*The state of public strategic management research: A selective literature review and set of future directions*», The American Review of Public Administration.

Chandler, A.D., (1962), *Strategy and Structure: Chapters in the History of the American Industrial Enterprise*, London: Cambridge (Mass.)

Christensen, T. (2012) «*Post-NPM and changing public governance*», Meiji Journal of Political Science and Economics, vol. 1, pp. 1-11

Dess, G.G., Lumpkin, G.T. and Eisner, A.B. (2008) *Strategic Management : text and cases* , 4th edition, New York: McGraw-Hill.

Donnelly, M., Wisniewski, M., Dalrymple, J., Curry, A. (1995) «*Measuring service quality in local government: The Servqual approach*» Vol.8, No 7, pp15 International Journal of public sector management

Dwight Waldo, (1955) «*Study of Public Administration*», Doubleday

Freeman, E. (1984), *Strategic Management, A Stakeholder Approach*, Marshfield: Pitman

Friedrichsmeier, Helmut, (2000) *New Public Management: eine Standortbestimmung*, στο Friedrichsmeier, Helmut (επιμ.), *New Public Management: Entwicklungen, Standortbestimmungen, kritische Betrachtungen*, BohnmannBuchverlag in Verlagsgemeinschaft mit MANZ Verlag Schulbuch, Wien,

Hofer, C.W. και Schendel, D. (1978), *Strategy Formulation: Analytical Concepts*, St.Paul, Los Angeles: West Publishing

Hood, C., (1991), «*A public management for all seasons?*», Public Administration, vol. 69, pp. 3-19

Hood, C., & Dixon, R. (2015), *what we have to show for 30 years of new public management: Higher costs, more complaints. Governance: An International Journal of Policy, Administration, and institutions*, 28 (3). 215-267

Johnson, G., Scholes, K. and Whittington, R. (2008), *Exploring Corporate Strategy: Text and Cases*, 8th Edition, Prentice Hall, Harlow.

König, K. (1997). *Entrepreneurial management or executive administration: The perspective of classical public administration* In WJM Kickert (ed.) *Public management and administrative reform in Western Europe* (213-232), Northampton, UK: Edward Elgar.

Lynn, L. E Jr (2006), *Public Management old and new*, 270 Madison Ave, New York, NY 10016: Routledge

Lynn, L. Jr (1996) «The new Public Management as an International Phenomenon: A Skeptical view» Paper presented at the Conference on The New Public Management in International Perspective, st. Gallen, Switzerland

Newman, William, H. (1951), *Administrative action: the techniques of organization and management*, Englewood, NJ: Prentice-Hall, 1951

Pfiffner, J.P. (2004) «Traditional Public Administration versus The New Public Management: Accountability versus Efficiency», in Benz, A., Siedentopf, H. and Sommermann, K.P. *Institutionenbildung in Regierung und Verwaltung : Festschrift für Klaus König*, Berlin, Germany: Dunker & Humboldt.

Porter, M (1986), *Wettbewerbsvorteile (Competitive Advantage)*, Frankfurt: Campus

Steinmann, H. και Schreyogg, G (1997) *Management*, Wiesbaden: Gabler.

Steurer, R., (2004), *Strategic public management as holistic approach to policy integration*

Van Mierlo, H. (1998). *Lessons from the experience of OECD countries*. In T. Verheijen, & DL Coombes (eds.) *Innovations in public management: Perspectives from East and West Europe* (388-403), Northampton, UK: Edward Elgar

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ- ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Αδαμόπουλος Γιάννης, ως Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (ΔΣΑ), Τετάρτη, 22/12/2010 – 23:31, Κοινωνία Δικηγόρων, «Απελευθέρωση του Δικηγορικού Λειτουργήματος ή Αλλοίωση του Θεσμού Απονομής Δικαιοσύνης» ανακτήθηκε από <http://www.ktd.gr/blog/απελευθέρωση-του-δικηγορικού-λειτουργήματος-ή-αλλοίωση-του-θεσμού-απονομής-δικαιοσύνης>

Αϊνατζής Ιωάννης, «Δημόσια Διοίκηση και αποτελεσματικότητα», 19-11-2009, ανακτήθηκε από <http://www.kerdos.gr/oldarticles.aspx?artid=1129963>

Ανδρουλάκης Βασίλειος, Πάρεδρος ΣτΕ, «Ποιότητα και ταχύτητα στη Δικαιοσύνη και Κράτος Δικαίου», Εισήγηση στην ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ για μια Ανοικτή Κοινωνία, 26-5-2015 για κλάδο Διοικητικής Δικονομίας, ανακτήθηκε από <http://www.kinisipoliton.gr/wp-content/uploads/2015/05/εισήγηση-.B.Ανδρουλάκη.pdf>

Αργυρός Αντώνης, «Πολυνομία, κακονομία, ανομία και τα τρία κακά της μοίρας μας», 11-10-2015 ανακτήθηκε από <https://www.news247.gr/gnomes/antwnhs-argyros/polynomia-kakonomia-anomia-kai-ta-tria-kaka-tis-moiras-mas.6380260.html>,

Αργυρός Αντώνης, «ΜΕΛΕΤΗ: Η Απονομή της Δικαιοσύνης-Προτάσεις για ένα

σύγχρονο Δικαστικό Σύστημα», 27-5-2019, ανακτήθηκε από <https://lawnet.gr/meletes-arthra/meleti-i-aronomi-tis-dikeosynis/>

Αρναούτογλου Φίλης, Αντιπρόεδρος του ΣτΕ, *Η δικομανία του Δημοσίου*, άρθρο στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 14-7-2013, 08.00, ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/opinion/735968/i-dikomania-toy-dimosioy/>

Βενιζέλος Ελευθέριος, *Η πρόκληση της διαφάνειας, της νομοθεσίας και της δικαιοσύνης*, κεφ. VI από «Απάντηση στις προκλήσεις-Θέσεις για τα μεγάλα μέτωπα μιας κυβερνητικής πολιτικής», 2006-2007, ανακτήθηκε από <https://www.evenizelos.gr/25-programm-proposals/state/justice/575-ii.html>

Βλαχόπουλος Σπύρος, «Ένας φίλος μου είπε ότι η Δικαιοσύνη δεν είναι ανεξάρτητη. Μήπως τελικά έχει δίκιο», 4.11.2019, ανακτήθηκε από <https://www.syntagmawatch.gr/my-constitution/enas-filos-mou-ipe-oti-i-dikaiosini-den-ine-aneksartiti-mipos-telika-ehi-dikio>

Διονάτος Γιάννης, Δημοσιογράφος, «Γιατί δυσλειτουργεί η ελληνική δικαιοσύνη;» Άρθρο στο emea.gr, 18-5-2013, ανακτήθηκε από <https://emea.gr/epilogi-syntakton/340856/quot-giati-dysleitoyrgei-elliniki-dikaiosyni-quot/>

Καλαφάτη Ασπασία, Εφέτης Δ.Δ. Ένωση Διοικητικών Δικαστών, *Σκέψεις για την ανεξαρτησία των δικαστών και «εντός των κόλπων της δικαστικής εξουσίας»*. Ανακτήθηκε από <https://www.edd.gr/index.php/views/views-articles/21-updating/views/63-kalafati-views1>

Κανελλόπουλος Νικόλας, Δικηγόρος – Διαμεσολαβητής Γενικός Γραμματέας Οργανισμού Προώθησης Εναλλακτικών Μεθόδων Επίλυσης Διαφορών (ΟΠΕΜΕΔ), άρθρο στο περιοδικό EPSILON 7, με τίτλο: «Ο Θεσμός της Διαμεσολάβησης, προκλήσεις και προοπτικές», ανακτήθηκε από <https://www.opemed.gr/?p=6830>

Καραμέτος Φίλιππος, «*Η πρώτη προσφυγή στο ΣτΕ για τη συγχώνευση ειρηνοδικείων*», 14-10-2012, ανακτήθηκε από <https://www.zougla.gr/greece/article/i-proti-prosfigi-sto-ste-gia-ti-sigxonefsi-irinodikion>

Κοσμίδης Χριστόφορος, Αρεοπαγίτης, «*Ποιότητα και Ταχύτητα στην Απονομή της Δικαιοσύνης και Κράτος Δικαίου*» παρουσίαση προτάσεων για οργανωτικές αλλαγές Εισήγηση στην ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ για μια Ανοικτή Κοινωνία, 26-5-2015 για κλάδο Ποινικής Δικαιοσύνης ανακτήθηκε από <http://www.kinisispoliton.gr/wp-content/uploads/2015/05/Κίνηση-Πολιτών-Ποιότητα-και-Ταχύτητα-k.Κοαμίση.pdf>

Λασκαρίδου Σ. Δέσποινα, Δικηγόρος παρ’ Αρείω Πάγω – Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια – Σύμβουλος Διαπραγματεύσεων, *Οι Εναλλακτικές Μέθοδοι Επίλυσης Διαφορών στην Ελλάδα (Alternative Dispute Resolution)*, ανακτήθηκε από <http://www.opemed.gr/wp-content/uploads/2018/08/3.8-Οι-Εναλλακτικές-Μέθοδοι-Επίλυσης-Διαφορών-στην-Ελλάδα-ΛασκαρίδουΕνιαία.pdf>

Μανδραβέλης Πάσχος, *Νομοθετικός Πληθωρισμός*, άρθρο στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ , 22-5-2013, ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/opinion/735208/nomothetikos-plithorismos/>

Μάνδρου Ιωάννα, *Σχέδιο «Καλλικράτης» για τη Δικαιοσύνη*, 29-5-2017 Η Καθημερινή, ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/society/911538/schedio-kallikratis-kai-gia-ti-dikaiosyni/>

Μαντζούφας Παναγιώτης, Αναπληρωτής Καθηγητή Νομικής Σχολής ΑΠΘ, *Για την καλύτερη νομοθέτηση*, Άρθρο στο Βήμα, 8 Ιουνίου 2018, 10:38, ανακτήθηκε από <https://www.tovima.gr/2018/06/08/books-ideas/gia-tin-kalyteri-nomothetisi/>

Μαρκαντωνάτου Β. Μαρία, «*Κράτος και Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ: Η Προνοιακή Απορρύθμιση μέσα από την Επιχειρηματική Διακυβέρνηση, τις Καλές Πρακτικές και την ISO-Προτυποποίηση*», στο Θέσεις, τεύχος 116, Ιούλιος-Σεπτέμβριος, 2011

Παπαϊωάννου Μιλτιάδης, «*Η Οργάνωση της Δικαιοσύνης*», 14-6-2018 στα Νέα, ανακτήθηκε από <https://www.tanea.gr/2018/06/14/opinions/h-organswi-tis-dikaiosynis/>

Παυλόπουλος Προκόπης, «*Το Κράτος Δικαίου στον αστερισμό μιας αναστρέψιμης παρακμής*», Εναρκτήρια ομιλία του Προέδρου της Δημοκρατίας στην επιστημονική εκδήλωση του Σώματος Ομότιμων Καθηγητών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 17-3-2016, ανακτήθηκε από <http://www.presidency.gr/enarktiria-omilia-toy-proedroy-tis-dimokratias-k-prokopiou-paylopyloy-stin-epistimoniki-ekdilosi-toy-somatos-omotimon-kathigiton-sto-panepistimio-athinon/>

Σκούφου Δήμητρα, «*Παγίδα για την ανάπτυξη η αργή απονομή δικαιοσύνης*», άρθρο στα ΝΕΑ, 29-11-2019, ανακτήθηκε από <https://www.tanea.gr/2019/11/29/economy/pagida-gia-tin-anaptyksi-i-argi-aponomi-dikaiosynis/>

Στάθης Παναγιώτης, «*Και το Δημόσιο ...πάσχει από δικομανία*», 16-03-2012, ανακτήθηκε από <https://www.capital.gr/epikairota/1442295/kai-to-dimosio-pasxei-apo-dikomania>

Στάθης Παναγιώτης, «*Πρόεδρος εισαγγελέων: Η δικαιοσύνη “σκοτώνει” τις επενδύσεις*», 29-11-2010, ανακτήθηκε από <https://www.capital.gr/oikonomia/1095250/proedros-eisaggeleon-i-dikaiosuni-skotonei-tis-ependuseis>

Στάθης Παναγιώτης, «*Η δικαστική ανεξαρτησία, η δίκη χωρίς χαρτί και η σύμβουλος του πρωθυπουργού*», 3-10-2018, άρθρο στο capital.gr, ανακτήθηκε από <https://www.capital.gr/epikairota/3319701/i-dikastiki-anexartisia-i-diki-xoris-xarti-kai-i-sumboulos-tou-prothupourgou>

Στασινόπουλος Ευάγγελος, Πρωτοδίκης Αθηνών-Τακτικό Μέλος του Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης του Πρωτοδικείου Αθηνών, Εισήγηση στην ΚΙΝΗΣΗ

ΠΟΛΙΤΩΝ για μια Ανοικτή Κοινωνία για κλάδο Πολιτικής Δικονομίας, 26-5-2015, ανακτήθηκε από <http://www.kinisipoliton.gr/wp-content/uploads/2015/05/Εισήγηση-κ.Ε.Στασινόπουλου.pdf>

Συμεωνίδης Ιωάννης, *Παρουσίαση μελέτης «Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Προτάσεις για ένα σύγχρονο δικαστικό σύστημα» σε εκδήλωση που έλαβε χώρα στις 29-10-2019 στο μέγαρο μουσικής Θεσσαλονίκης*, ανακτήθηκε από <https://www.constitutionalism.gr/2018-dianeosis-dikaiosuni-symeonidis-parousiasi/>

Τέλλης Νίκος, «Η βελτίωση της απονομής δικαιοσύνης ως μοχλός ανάπτυξης», 6-7-2017, ανακτήθηκε από <https://ekyklos.gr/sb/513-i-veltiosi-tis-aponomis-dikaiosynis-os-moxlos-anaptyksis-elladameta.html>

Τσιάρας Κ., Δηλώσεις Υπουργού Δικαιοσύνης στα Νέα, «Κανένα περιθώριο για εργαλειοποίηση της Δικαιοσύνης», ΤΑ ΝΕΑ Team, 25.06.2020, ανακτήθηκε από <https://www.tanea.gr/2020/06/25/politics/tsiaras-kanena-perithorio-gia-ergaleiopoisi-tis-dikaiosynis>

Τσιμπούκης Παναγιώτης, «Υπ.Δικαιοσύνης: Παραπάνω απ’ όσα ξέρουμε τα προβλήματα στη Δικαιοσύνη», 28-02-2015, ανακτήθηκε από <https://www.protothema.gr/greece/article/455467/up-dikaiosunis-parapano-apo-osa-xeroume-ta-provlimata-sti-dikaiosuni/>

Φορτσάκης Π. Θεόδωρος, Καθηγητής -Πρόεδρος της Νομικής Σχολής Αθηνών, «Γιατί η Δικαιοσύνη δυσλειτουργεί;», Άρθρο στην Καθημερινή, 26.05.2013, 08:00, ανακτήθηκε από <https://www.kathimerini.gr/opinion/735283/giati-i-dikaiosyni-dysleitoyrgei/>

Χριστίδης Κώστας, Νομικός – Οικονομολόγος, «Βελτίωση της απονομής δικαιοσύνης», European Business Review (EBR) -Δημοσίευση: Δευτέρα, 3 Ιουλίου 2017, ανακτήθηκε από <https://www.europeanbusiness.gr/page.asp?pid=3157>

Ψήφισμα ΕΔΕ: «Ανησυχία για την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης εκφράζει η Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων με ψήφισμά της που δημοσιεύθηκε στις 16/12/2017» ανακτήθηκε από

<http://www.enikonomia.gr/timeliness/174986,anisychia-gia-tin-dikastiki-anexartisia-ekfrazei-i-enosi-dikaston.html> ,ομοίως από

<https://www.insider.gr/eidiseis/ellada/70188/enosi-dikaston-anisyhia-gia-tin-anexartia-tis-dikaiosynis> ,ομοίως από

<https://www.tanea.gr/2017/12/16/greece/anisychia-dikastikwn-gia-periorismoys-stin-aneksartisia-toys/>

Çağrı Çolak, *Why the New Public Management is Obsolete: An Analysis in the Context of the Post-New Public Management*, December 2019, ανακτήθηκε από https://www.researchgate.net/publication/338363619_Why_the_New_Public_Management_is_Obsolete_An_Analysis_in_the_Context_of_the_Post-New_Public_Management

Dalingwater Louise, *Post-New Public Management (NPM) and the Reconfiguration of Health services in England*, ανακτήθηκε από <https://doi.org/10.4000/osb.1714>

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

<https://www.capital.gr/>

<http://www.coe.int/cepej>

http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/CDcj/default_en.asp

<http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/FAMILY/>

http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/dataprotection/Default_en.asp

http://www.coe.int/t/DGHL/cooperation/ccpe/default_en.asp

<https://www.constitutionalism.gr>

<https://www.dikastiko.gr/>

<https://doi.org>

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/justice_scoreboard_2020_en.pdf

https://www.echr.coe.int/documents/convention_ell.pdf, Ευρωπαϊκή Σύμβαση

Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ΕΣΔΑ

<https://www.edd.gr>

<https://e-justice.europa.eu/home.do>

<https://www.ekyklos.gr>

<http://elladameta.gr>

<https://el.wikipedia.gr>

<https://www.emea.gr>

<https://www.enikonomia.gr>

<https://en.wikipedia.org>

<https://www.esdi.gr>

<https://www.europeanbusiness.gr>

<https://www.evenizelos.gr>

<https://www.hellenicparliament.gr>

<https://www.insider.gr>

<https://www.kathimerini.gr>

<http://www.kerdos.gr>

<https://www.kinisipoliton.gr>

<https://www.ktd.gr>

<https://www.lawnet.gr>

<https://www.lawspot.gr/nomika-nea/>

<https://www.ministryofjustice.gr>

<https://www.news247.gr/>

<https://www.newsbeast.gr>

<https://www.opemed.gr>

<https://www.presidency.gr>

<https://www.protothema.gr/>

<https://repository.kallipos.gr/>

<https://rm.coe.int/evaluation-report-part-2-english/16809fc059>

<https://rm.coe.int/rapport-avec-couv-18-09-2018-en/16808def9c>

<https://www.sdya.gr/>

<https://selidodeiktis.edu.gr/2017/02/28>

<https://www.solon.gov.gr/>

<https://www.syntagmawatch.gr>

<https://www.tanea.gr>

<https://www.tanea.gr/2020/06/25/politics/tsiaras-kanena-perithorio-gia-ergaleiopoisi-tis-dikaiosynis>

<https://www.tovima.gr>

<https://www.zougla.gr>

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Σύνταγμα της Ελλάδας ΦΕΚ 211/Α΄/24.12.2019

Π.Δ.456/1984 «*Αστικός Κώδικας και Εισαγωγικός του Νόμος*»

Π.Δ.110/2012 «*Συγχώνευση ανενεργών ή υπολειπόμενων Ειρηνοδικείων της Χώρας*»

Π.Δ.96/2017 ΦΕΚ 136/Α΄/11-9-2017, *Οργανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης*

Π.Δ.6/2021 ΦΕΚ7/Α΄/15-1-2021, *Οργανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης*

Ν.Δ. 100/1969, ΦΕΚ Α25/15-2-1969, *Περί συγχωνεύσεως Ειρηνοδικείων, καταργήσεως Πταισματοδικείων και συστάσεως ετέρων*

Αριθμός 4050-ΦΕΚ 107/4-2-2010, τ.Β΄, *Κανονισμός Λειτουργίας της Γενικής Επιτροπείας των Διοικητικών Δικαστηρίων*

Ν. 566/1977, *Περί Καταστάσεως Πολιορκίας*

Ν. 693/1977, ΦΕΚ Α΄262/15.9.1977, *Περί εκδικάσεως αγωγών κακοδικίας*

Ν. 1756/1988 (ΦΕΚ Α΄ 35/26.2.1988), *Κώδικας Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάσταση Δικαστικών Λειτουργιών*

Ν. 2068/1992, ΦΕΚ 118/Α/9-7-1992, *Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα*

Ν. 2236/1994, ΦΕΚ 146/Α/6-9-1994, *Εθνική Σχολή Δικαστών (Καταργημένος)*

- N. 2656/1998, ΦΕΚ Α΄ 265/1.12.1998, *Κύρωση της Σύμβασης για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές*
- N. 2717/1999, ΦΕΚ Α΄ 97/17.05.1999, *Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας*
- N. 2812/2000, ΦΕΚ 67/Α/10-3-2000, *Κύρωση του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων*
- N. 2915/2001, ΦΕΚ τ. Α 109/29.5.2001, *«Επιτάχυνση της τακτικής διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων και λοιπές δικονομικές και συναφείς ρυθμίσεις»*
- N. 3068/2002, ΦΕΚ τ. Α 274/14.11.2002, *«Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του συμβούλου Επικρατείας και άλλες διατάξεις»*
- N. 3160/2003, ΦΕΚ τ. Α 165/30.6.2003, *«Επιτάχυνση της ποινικής διαδικασίας και άλλες διατάξεις»*
- N. 3226/2004, ΦΕΚ Α΄24/4-2-04, *«Παροχή νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος και άλλες διατάξεις»*
- N. 3258/2004, ΦΕΚ Α΄144/29-7-04, *«Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών και άλλες διατάξεις»*
- N. 3327/2005, ΦΕΚ Α΄70/11-3-05, *«Μέτρα ενίσχυσης του εσωτερικού ελέγχου και της διαφάνειας στη Δικαιοσύνη»*
- N. 3346/2005, ΦΕΚ Α΄140/17-6-05, *«Επιτάχυνση της διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και άλλες διατάξεις»*
- N. 3389/2005, ΦΕΚ 232/22-09-2015, *«περί Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα»*
- N. 3500/2006, ΦΕΚ 232/Α/24-10-2006, *Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις*
- N. 3659/2008, ΦΕΚ Α΄ 77/7.5.2008, *«Βελτίωση και επιτάχυνση των διαδικασιών της δίκης στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια και άλλες διατάξεις»*
- N. 3689/2008, ΦΕΚ 164/Α/5.8.2008, *Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών και άλλες διατάξεις*
- N. 3852/2010, ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010, *Νέα Αρχιτεκτονική της ΑυτοΔιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης*
- N. 3869/2010, ΦΕΚ Α΄130/3.8.2010, *Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων και άλλες διατάξεις*

- N. 3898/2010, ΦΕΚ Α' 211/16-12-2010, «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις»
- N. 3900/2010, ΦΕΚ Α' 213/17-12-2010, «Εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης και άλλες διατάξεις»
- N. 3904/2010, ΦΕΚ Α' 218/23-12-2010, «Εξορθολογισμός και βελτίωση στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις»
- N. 3910/2011, ΦΕΚ 11/Α/8-2-2011, Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών και άλλες διατάξεις
- N. 3994/2011, ΦΕΚ Α' 165/25-7-2011, «Εξορθολογισμός και βελτίωση στην απονομή της πολιτικής δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις»
- N. 4024/2011, ΦΕΚ Α' 226/27.10.2011, Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις, ενιαίο μισθολόγιο - βαθμολόγιο, εργασιακή εφεδρεία και άλλες διατάξεις εφαρμογής του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015
- N. 4043/2012, ΦΕΚ Α' 25/13-2-2012, «Μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στα καταστήματα κράτησης και άλλες διατάξεις»
- N. 4048/2012, ΦΕΚ Α' 34/23.2.2012, Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης
- N. 4055/2012, ΦΕΚ Α' 51/12-03-2012, Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής
- N. 4129/2013, ΦΕΚ Α' 52/28.2.2013, Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, Νόμος 4700/2020 - ΦΕΚ 127/Α/29-6-2020 (Άρθρα 223 - 383) (Κωδικοποιημένος)
- N. 4239/2014, ΦΕΚ Α' 43/20.2.2014, «Δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης, στα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια και στο Ελεγκτικό Συνέδριο και άλλες διατάξεις»
- N. 4312/2014, ΦΕΚ Α 260/12-12-2014, Ρύθμιση δεσμευμένων ή κατασχεμένων χρηματικών απαιτήσεων και μετρητών και άλλες διατάξεις
- N. 4369/2016, ΦΕΚ Α' 27.2.2016, Εθνικό Μητρώο Επιτελικών Στελεχών Δημόσιας Διοίκησης, βαθμολογική διάρθρωση θέσεων, συστήματα αξιολόγησης, προαγωγών και επιλογής προϊσταμένων (διαφάνεια αξιοκρατία και αποτελεσματικότητα της Δημόσιας Διοίκησης) και άλλες διατάξεις

- Ν. 4446/2016, ΦΕΚ Α' 240/22.12.2016, *Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη-Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών, Ηλεκτρονικές συναλλαγές, Τροποποιήσεις του ν. 4270/2014 και λοιπές διατάξεις*
- Ν. 4509/2017, ΦΕΚ Α 201/22-12-2017, *Μέτρα θεραπείας ατόμων που απαλλάσσονται από την ποινή λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής και άλλες διατάξεις*
- Ν. 4619/2019, *Ποινικός Κώδικας όπως αυτός κωδικοποιήθηκε*
- Ν. 4637/2019, ΦΕΚ τ. Α'/180/18.11.2019, *«Τροποποιήσεις Ποινικού Κώδικα, Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και συναφείς διατάξεις»*
- Ν. 4640/2019, ΦΕΚ τ. Α'/190/30.11.2019, *«Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις - Περαιτέρω εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 και άλλες διατάξεις»*
- Ν. 4745/2020, ΦΕΚ τ. Α'/214/6-11-2020, *«Ρυθμίσεις για την επιτάχυνση της εκδίκασης εκκρεμών υποθέσεων του ν. 3869/2010, σύμφωνα με τις επιταγές της παρ. 1 του άρθρου 6 της Ε.Σ.Δ.Α., ως προς την εύλογη διάρκεια της πολιτικής δίκης, τροποποιήσεις του Κώδικα Δικηγόρων και άλλες διατάξεις»*